

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Diplomová práce

**MILOST A SLUŽBA: ČINNOST ŽEN V CÍRKVI
S PŘIHLÉDNUTÍM K OTÁZCE DIAKONICKÉ ORDINACE**

Vedoucí práce: Dr. Ing. Alois Kříšťan, ThD., SDB

Konzultant: Dr. Petr Slouk

Autorka práce: Věra Michalicová

Studijní obor: UN+PVČ

Ročník: 7.

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedené literatury.

Marie Michalová

Děkuji vedoucímu diplomové práce Dr. Ing. Aloisi Křišťanovi, ThD. za velkorysost, cenné rady a vedení práce, a konzultantovi Dr. Petru Sloukovi za podporu, připomínky a odbornou pomoc.

Děkuji také svým rodičům, bratrům a jejich rodinám a svým přátelům, zvláště Michalovi, Nadě, Rudovi, Miládce, Dodo, Lukášovi, Blažejovi, Martině, Marušce, Staňce a Hance, kteří mě při psaní této práce všemožně přátelsky podporovali.

V neposlední řadě patří mé poděkování také všem pastoračním asistentkám, které se zapojily do výzkumu a trpělivě odpovídaly na otázky.

OBSAH:

OBSAH:	4
ÚVOD	6
1 TEOLOGIE DIAKONÁTU (VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA JÁHENSTVÍ)	9
1.1 SVÁTOST SVĚCENÍ.....	9
1.2 JÁHENSTVÍ.....	12
2 ÚVOD K PROBLEMATICE DIAKONÁTU ŽEN	17
2.1 K TERMÍNŮM DIÁKONKA, JÁHENKA	17
2.2 ÚŘADY V NOVÉM ZÁKONĚ	17
2.3 POSTAVENÍ ŽEN VE SVĚDECTVÍ NOVÉHO ZÁKONA A V CÍRKEVNÍCH OBCÍCH PRVNÍCH STALETÍ .	18
2.4 NOVOZÁKONNÍ ODKAZY A MIMOBIBLICKÁ SVĚDECTVÍ K DIAKONÁTU ŽEN.....	21
2.4.1 <i>Foibé (Řím 16,1n.)</i>	22
2.4.2 <i>Právě tak ženy v této službě... (1Tim 3,11)</i>	24
2.4.3 <i>...z dvojice otrokyň, ohlášených jako diákonky (Dopis Plinia ml. císaři Trajánovi)</i>	27
2.4.4 <i>Závěrem k novozákonním odkazům a mimobiblickému svědectví</i>	28
3 PODNĚTY K ZNOVUOBNOVENÍ DIAKONÁTU ŽEN VE 20. A 21. STOLETÍ	29
3.1 PRVNÍ INICIATIVY V PRVNÍ POLOVINĚ 20. STOLETÍ DO II. VATIKÁNSKÉHO KONCILU.....	29
3.2 DIAKONÁT ŽENY BĚHEM KONCILU A V LETECH BEZPROSTŘEDNĚ PO NĚM.....	30
3.3 SEDMDESÁTÁ LÉTA – DOBA ZASEDÁNÍ POKONCILNÍCH NÁRODNÍCH SYNOD	32
3.3.1 <i>Podzemní církev v sedmdesátých letech v komunistickém Československu</i>	33
3.4 OSMDESÁTÁ LÉTA – PROHLoubENÍ TEOLOGICKÉ DISKUSE	35
3.5 DEVADESÁTÁ LÉTA – NOVÝ ELÁN V ROKOVÁNÍCH O DIAKONÁTU ŽENY A NĚKOLIK INICIATIV V PRVNÍCH LETECH 21. STOLETÍ.....	36
3.5.1 <i>Téma žena v církvi v devadesátých letech 20. století a v prvních letech 21. století na české scéně</i> 39 →	
3.6 ZÁVĚREM.....	42
4 DIAKONICKÁ ČINNOST ŽEN	43
4.1 CHARAKTERISTIKA PRŮZKUMU	43
4.1.1 <i>Použitá metoda</i>	43
4.1.2 <i>Otázky pro interview</i>	45
4.1.3 <i>Respondentky výzkumu</i>	45
4.1.3.1 Anežka (pondělí 9. 5. 2005)	46
4.1.3.2 Anna (neděle 29. 5. 2005).....	47
4.1.3.3 Drahoslava (úterý 10. 5. 2005)	48
4.1.3.4 Jiřina (pondělí 23. 5. 2005).....	49
4.1.3.5 Kateřina (středa 11. 5. 2005)	49
4.1.3.6 Magdaléna (čtvrtek 19. 5. 2005).....	51

4.1.3.7	Monika (pondělí 30. 5. 2005)	51
4.1.3.8	Tereza (středa 18. 5. 2005)	52
4.1.4	<i>Metodologie vyhodnocování</i>	53
4.2	DĚLAJÍ DNES ŽENY NĚCO DIAKONICKÉHO?	54
4.2.1	<i>Motivace k povolání pastorační asistentky</i>	54
4.2.2	<i>Náplň služby</i>	57
4.2.3	<i>Základní sociální vztahy v pastorační asistenci</i>	62
4.2.4	<i>Užší spojení s církví</i>	63
4.3	CHÁPOU SE PROTO JAKO DIÁKONKY?	64
4.3.1	<i>Chápání sama sebe u dotázaných asistentek</i>	64
4.3.2	<i>Teologický výklad</i>	65
5	TEOLOGICKÁ ARGUMENTACE PRO A PROTI ZNOVUOBNOVENÍ DIAKONÁTU	
ŽEN	69 →	
5.1	DIÁKONKAMI ANO / NE	69
5.1.1	<i>Názor pastoračních asistentek na jáhenství žen</i>	69
5.1.2	<i>Diakonát žen jako vnitro-církevní tabu</i>	71
5.2	TEOLOGICKÁ ARGUMENTACE PRO A PROTI JÁHENSTVÍ ŽEN	72
5.2.1	<i>Současný stav v církevním právu</i>	72
5.2.2	<i>Historicko-teologický původ jáhenství</i>	74
5.2.2.1	<i>Svědectví Východu a jejich význam</i>	76
5.2.2.2	<i>Svědectví Západu a jejich význam</i>	78
5.2.2.3	<i>Souhrnně k církevním tradicím Východu a Západu</i>	79
5.2.3	<i>Svätost svěcení v napětí mezi jednotou a mnohostí</i>	80
5.2.3.1	<i>Jednota svátosti svěcení</i>	80
5.2.3.2	<i>HÜNERMANNOVA teorie kategorie vztahů</i>	81
5.2.3.3	<i>Souhrnně k jednotě svátosti svěcení</i>	85
5.2.4	<i>Hlasy volající po znovuobnovení diakonátu žen</i>	85
5.2.4.1	<i>Svätostná milost ke službě, kterou vykonávám</i>	85
5.2.4.2	<i>Misijní situace církve</i>	86
5.2.4.3	<i>Konsekventní a konstitutivní jednání</i>	87
5.2.4.4	<i>Ženy činné v pastoraaci nejsou kariéristky</i>	88
5.2.4.5	<i>Skloubení diakonátu a rodiny</i>	88
5.3	ZÁVĚREM	89
6	VIZE DO BUDOUCNA – NÁPLŇ SLUŽBY DIÁKONEK	90
	ZÁVĚR	92
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	94
	SEZNAM ZKRATEK:	102
	SEZNAM PŘÍLOH	I
	ABSTRAKT CZ, ABSTRAKT EN	XCV

ÚVOD

Katolická církev se v České republice stále nachází ve specifické situaci, dané mj. dozníváním čtyřicetileté nadvlády komunistického režimu. Ten se v minulých nesvobodných letech úspěšně pokoušel zatlačit aktivní církevní dění do pozadí a odstranit jej z vědomí společnosti. Snad nejméně vadilo socialistickému systému sloužení bohoslužeb, na které byl mnohde církevní život zcela redukován. Dění ve farnostech se často i dnes nadále omezuje na vysluhování svátostí¹ a je často velmi obtížné vyjít ze stínu, do kterého byla v minulosti církev zatlačena a kreativně hlásat okolnímu, navíc většinovému nevěřícímu světu, Boží náklonnost a spásu uskutečněnou narozením, smrtí a vzkříšením Ježíše Krista. Prezentuje-li se církev zvláště dovnitř sebe sama,² nabízí-li hlavně svátostnou pastorační, byť obohacenou o prvky tvořící *communio*, kupříkladu farní pouť, dovolenou rodin, společenství dětí apod., je nasnadě, že i téma diakonátu ženy bude spojováno s bohoslužebnou praxí. Konkrétněji: první dojem z tématu diakonát ženy se pravděpodobně bude ubírat směrem k vytvoření představy ženy – jáhenky v dalmatice, sedící při mši v blízkosti kněze.³

Tato práce se snaží ukázat téma diakonátu ženy z jiného úhlu pohledu. Cílem práce je teologická reflexe diakonátu žen, sepsaná na pozadí prvotního průzkumu situace pastoračních asistentek podílejících se v České církevní provincii na diakonické činnosti. Při zpracování tématu bylo postupováno podle metody P. M. ZULEHNERA kriteriologie – kaiologie – praxeologie.⁴

První kapitola je věnována všeobecné charakteristice jáhenství a v závěru ukazuje, že diakonia, jako služba pomáhající lásky je stejně tak podstatným reailizačním prvkem církve jako martyria či leiturgia. Ve druhé kapitole se ponoříme

¹ Srov. OPATRŇY, A., *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 47 – 49.

² I když ani toto neplatí zcela – církev se prezentuje Charitou, školstvím, atd.

³ Možná je to dáno i tím, že lidé často chápou jáhna jako „superministranta v dalmatice.“ Srov. OPATRŇY, M. *Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí v pastorační*, s. 36.

⁴ Srov. KŘIŠŤAN, A., *Rozdílná paradigmatá v pastorální teologii*. In http://www.vfj.cju.cz/uz_lmeny/katedry/praktik_tec/getfile.php?filenameex=meto.

do historie, k počátkům křesťanství, abychom zkoumali biblické a mimobiblické zprávy související s problematikou diakonátu žen.

Třetí kapitola je věnována hlasům, které ve 20. a 21. století volaly či volají po znovuoobnovení diakonátu žen. Navazující čtvrtá kapitola představuje výzkum, který byl pro tuto diplomovou práci uskutečněn. Nejprve je průzkum charakterizován a jsou představeny jeho respondentky. Jedná se o 8 pastoračních asistentek činných v České církevní provincii, s nimiž byly vedeny kvalitativní rozhovory. Následně je prezentováno samotné vyhodnocení uskutečněných rozhovorů, které má za cíl odpovědět na dvě základní otázky: „*Dělají dnes ženy něco diakonického?*“ a „*Chápu se proto jako diákonky?*“. I když jsem velmi usilovala o to, aby vyhodnocení interview bylo nestranné, myslím, že je značně obtížné zachovat princip objektivity, vyhodnocuje-li průzkum pouze jeden badatel a zvláště, jedná-li se o jeho první kvalitativní výzkum. Nejen proto jsou v příloze této práce uvedeny rozhovory, přepsané z magnetofonových pásků, aby si případně mohl každý ověřit správnost vyhodnocení. Rozhovory jsou do této práce začleněny také pro zajímavost mnohých výpovědí pastoračních asistentek, které se někdy ne zcela dotýkají tématu této práce, a přesto myslím, že by bylo škoda je neuvést.

Předposlední pátá kapitola prezentuje teologickou argumentaci pro a proti znovuoobnovení diakonátu žen, která se v souvislosti s voláním po jáhenkách ve 20. a 21. století na poli teologie objevuje. I v tomto oddíle je dále pracováno s výsledky průzkumu mezi pastoračními asistentkami. Práci zakončuje krátká kapitola, jenž je vizí do budoucna a snaží se naznačit možnou náplň služby diákonek.

Východiskem této diplomové práce jsou rozhovory s pastoračními asistentkami. Při jejich přípravě, průběhu a následném vyhodnocování mi jako základ posloužila zvláště publikace SIGFRIEDA LAMNEKA *Qualitative Sozialforschung*. Dalšími důležitými zdroji pro tuto práci byly publikace: DOROTHEA REININGER: *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, sborníky *Diakonat: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?* a *Sborník pro trvalé jáhny*, různé příručky systematické teologie, biblické komentáře, články v teologických časopisech pojednávající o ženách v církvi a v neposlední řadě diplomovou práci KVĚTY KYSELÉ: *Pastorační asistenti v České republice* a MICHALA OPATRNÉHO *Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí v pastorači*. Jsem si vědoma toho, že by bylo lépe citovat

výroky Otců a koncilů, zvláště v kapitole 5.2.2 *Historicko-teologický původ jáhenství*, přímo z HEINRICH DENZINGER: *Kompendium der Glaubensbekenntnisse und kirchlichen Lehretscheidungen*, nicméně tento souhrn neobsahuje všechny výroky Otců a koncilů, a pokud jsou zde obsaženy, tak většinou pouze nejdůležitější části výroků a ne celý text. Z tohoto důvodu jsem musela výpovědi Otců a koncilů citovat ze sekundární literatury, převážně z DOROTHEA REININGER: *Diakonat der Frau in der Einen Kirche* a z CD-ROM *Liturgika: zdrojové texty a materiály*.

„Na nižším stupni hierarchie stojí jáhnové, na něž jsou vkládány ruce nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě.“

(LG 29)

1 TEOLOGIE DIAKONÁTU (VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA JÁHENSTVÍ)

1.1 Svátost svěcení

Svátost svěcení, vychází ze všeobecného kněžství všech pokřtěných.⁵ To má svůj původ v Ježíši Kristu, který je jediným Knězem – Prostředníkem; na jeho kněžství mají křtem účast všichni věřící.⁶

Ze všeobecného kněžství jsou někteří vybráni, aby ve společenství věřících byli posvěceni a pověřeni vykonáváním kněžského úřadu⁷ a i když se obecné kněžství věřících velmi zdůrazňuje, přesto si hierarchické kněžství podržuje svou samostatnou úlohu. II. vatikánský koncil učí, že všeobecné kněžství se odlišuje ne pouze stupněm, ale také podstatou od služebného (hierarchického) kněžství.⁸ Hierarchické uspořádání církve má svůj původ v ustanovení Dvanácti Ježíšem Kristem, do jejichž čela dal Kristus Petra. Díky svátosti svěcení pokračuje v církvi až do konce časů poslání, které svěřil Kristus apoštolům; jde tedy o svátost apoštolské služby. Tato svátost má tři stupně: biskupství, kněžství a jáhenství.

⁵ Srov. SC 14, LG 10 – 11, 34, srov. také RAHNER, K., VORGRIMLER, H., *Teologický slovník*, s. 130 – 132, dále srov. LÖSER, W., *Obecné kněžství*. In BEINERT, W., *Slovník katolické dogmatiky*, GRANAT, W., *K člověku a Bohu v Kristu 4: Nástin katolické dogmatiky*, s. 69; GRANAT, W., *K člověku a Bohu v Kristu 3: Nástin katolické dogmatiky*, s. 31 – 33; SCHMAUS, M., *Církev*, s. 179 – 181.

⁶ Srov. „Vy však jste 'rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu', abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla.“ (1 Petr 2,9).

⁷ Srov. CIC, kánony 1008 a 1024.

⁸ Srov. LG 10.

II. vatikánský koncil přehodnotil poměr mezi episkopátem, presbyterátem a diakonátem a prolomil tak středověké chápání svěcení jako vzestupné dráhy. *Lumen gentium* stanoví, že biskupové, kněží a jáhni vykonávají ustanovenou církevní službu na různých stupních kněžství.⁹ Tak jako tomu bylo v prvotní církvi, vychází koncil od biskupa a připisuje mu plnost svátosti svěcení.¹⁰ Jáhni a kněží mají podíl na tomtéž svátostném úřadu (jehož plnost má biskup) a to každý v jiné míře. Biskup, kněží a jáhni tedy mají každý rozdílným způsobem účast na jednom a témž poslání Ježíše Krista a jsou tak odkázáni na bratrskou a kolegiální spolupráci.

Z konstituce *Lumen gentium*, pojednávající mj. o hierarchickém zřízení církve, je možné nabýt dojmu, že II. vatikánský koncil učí hierarchické podřízení jáhna knězi. Takový pohled posiluje fakt, že i přesto, že II. vatikánský koncil obnovil jáhenství jako vlastní a trvalý hierarchický stupeň¹¹, ponechal povinnost před kněžským svěcením přijmout svěcení jáhenské.¹² Dále je možné nabýt tohoto dojmu i z formulace článku 29 v LG, kde stojí:

„Na nižším stupni hierarchie stojí jáhnové, na něž jsou vkládány ruce nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě.“

Při pečlivější četbě však zjistíme, že se zde nejedná o podřízení jáhna knězi, ale o menší účast jáhna na biskupském úřadu. Je tedy třeba mluvit o svěcení s různým stupněm účasti na biskupském úřadu, a tím také o přiřazení jáhna bezprostředně biskupovi, což nevylučuje spolupráci jáhnů s kněžími, kteří se rovněž podílejí na biskupském úřadu.¹³

Lze tedy říci, že tímto byl už na II. vatikánském koncilu překonán následující model:

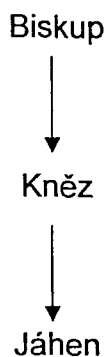
⁹ Srov. LG 28.

¹⁰ Srov. LG 21.

¹¹ Srov. LG 29.

¹² Srov. CIC, kánon 1031 § 1.

¹³ Srov. KASPER, W., *Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti.*, In http://www.fj.cou.cz/cz_imenu/katedrv/oraktik_teol/getfile.php?filenamex=tl.

O něco dále zachází BERNARD POTTIER, který zastává tzv. *trojúhelníkové schéma*. B. POTTIER vychází z toho, že v Novém zákoně není nikde řečeno, že je třeba být nejprve jáhnem, aby se někdo mohl stát biskupem. Až postupem dějin byla vypracována posloupnost svěcení, od nižších po vyšší; II. vatikánský koncil doporučil redukci těchto svěcení¹⁴ na současné tři. POTTIEREM navrhované schéma vypadá takto: episkopát tvoří plnost svátosti ordinace, a proto se nachází na vrcholu trojúhelníku, jáhenství a kněžství jsou dva odlišné způsoby participace na této plnosti a vnitřní realizace místní církve, jsou tedy dvěma rameny sestupujícími z tohoto vrcholu:

B. POTTIER směrem k trvalému jáhenství říká toto:

„Identita trvalého jáhna zůstane nejasná, dokud bude jáhenská ordinace nezbytná k ordinaci kněžské, dokud bude model podřízenosti zastíňovat model komplementárnosti a dokud si bude kněz monopolizovat – nebo suplovat – všechny jemu výslovně nepřidělené úřady.

¹⁴ Srov. PAVEL VI., *Sacrum diaconatus ordinem* z 18. 6. 1969 a PAVEL VI., *Motu proprio Ministeria quaedam* z 15. 8. 1972. Dále srov. TRIPPEN, N., Die Erneuerung des Ständigen Diakonats im Gefolge des II. Vatikanischen Konzils. In PLÖGER, J. G.... (Hrsg.). *Der Diakon: Wiederentdeckung und Erneuerung seines Dienstes*. s. 90 – 96.

...Povinný přechod přes jednu etapu (současného přechodného jáhenství) ke kněžské ordinaci odpovídá u některých lidí proto čemusi psychologicky důležitému, očividné zkušenosti. ...Je to totiž právě jáhenství, jímž se někdo stává klerikem. Pro budoucí kněze je zamýšleným účelem „přechodného jáhenství s ohledem na kněžství“ právě vstup do kléru a inkardinace.“¹⁵

B. POTTIER tedy říká, že přechodné jáhenství zastiňuje jáhenskou identitu a je spíše nutnou etapou na cestě ke kněžství a ke vstupu mezi kleriky.¹⁶ S odvoláním na pozornost sakramentální teologie vůči změnám, ke kterým dochází u přizpůsobování praxe svátostí a její kodifikaci, POTTIER proto navrhuje, aby kněžskému svěcení nepředcházelo svěcení jáhenské, nýbrž aby k onomu vstupu mezi kleriky docházelo přímo při kněžském či jáhenském svěcení. Tím by bylo také zaručeno větší uznání jáhenské ordinace, která je vlastní, plnohodnotnou svátostí.

1.2 Jáhenství

II. vatikánský koncil neustále zdůrazňuje u svátosti svěcení charakter služby. Ve 24. článku LG, pojednávajícím o službě biskupů, se můžeme dočíst, že biskupský úřad je opravdovou službou, v Novém zákoně nazývanou diakonia, tj. služba. Jáhen má zvláštním způsobem účast na tomto diakonickém pověření biskupa; má tuto diakonickou dimenzi v církvi reprezentovat.¹⁷

Koncil obnovil stálé jáhenství z několika důvodů: jednak pastoračním rozpomenutím se na nouze současnosti, jednak ohlédnutím se k pramenům víry církve a konečně z úmyslu posílit milostí jáhenského svěcení ty, kteří již ve skutečnosti jáhenskou službu vykonávali.¹⁸ Právě pastorační požadavky současnosti

¹⁵ In POTTIER, B. *Svátostnost jáhenství*. In

http://www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenameex=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie. K tomu srov. CIC, kánon 266 § 1.

¹⁶ Při několika soukromých rozhovorech, které jsem vedla s budoucími kněžími, kteří přijali jáhenské svěcení, tak jak to církevní právo vyžaduje (kánon 1031 § 1.), se ukázalo, že skutečně ani tito toho času jáhni sami dost dobře nechápu, proč je nutné přijmout jáhenské svěcení a jaký je jeho smysl jako předstupně na cestě ke kněžství.

¹⁷ Srov. LG 24 a LG 29.

¹⁸ Srov. LG 29, AG 16. Srov. také KASPER, W., *Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti*. In

tak dávají náplň jáhenské službě. Zároveň koncil ponechal na rozhodnutí jednotlivých biskupských konferencí, zda stálé jáhenství uvedou do praxe.¹⁹

Jáhen je díky podmínkám (žije ve světě, často je ženatý a má své civilní zaměstnání) zvláštním způsobem vyzván, aby, jak o tom pojednává *Gaudium et spes*, rozpoznal znamení času a sdílel radosti a naděje, smutek a úzkosti všech potřebných.²⁰

Po II. vatikánském koncilu se dostává do popředí schéma tří funkcí církve. To vyjadřuje změnu církevního paradigmatu uskutečňovanou po tomto koncilu. Tradičně se tyto funkce dělí na tři: jsou to martyria, leiturgia a diakonia. Tyto funkce se týkají celé církve a každého jednotlivého křesťana zvlášť. Martyria je svědectvím o spásném Božím díle v Ježíši Kristu. Leiturgia je reakcí na tuto spásu, křesťané si uvědomují spásu, vzdávají za ni Bohu díky a ve společenství jej chválí a obracejí se k němu s prosbami. A konečně diakonia je hlásáním této spásy celému světu, která se uskutečňuje tím, že svou nezištnou službou dávají křesťané světu najevo, že se změnil díky Kristovu utrpení a zmrtvýchvstání.²¹

Diakonia, jako služba pomáhající lásky, je tedy stejně tak podstatným realizačním prvkem církve jako martyria či leiturgia²²; jako taková je II. vatikánským koncilem náležitě ohodnocena právě v ustanovení stálého jáhenství. Aby se z tohoto schématu funkcí církve nevytratila služba řízení, navrhuje někteří tuto službu integrovat jako nezbytnou službu koinónia/ communio, která roste, žijí-li lidé opravdově evangelium.²³ K tomu, aby bylo koho řídit, je však třeba toto společenství nejprve vytvářet. Právě o tomto pojednává W. KASPER.

http://www.tf.jcu.cz/cz_imenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů, Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, s. 7.

¹⁹ Srov. AG 16.

²⁰ Srov. GS 1.

²¹ Srov. LEHNER, M., Prokrustovo lože In *Teologické texty* 5/1996, s. 149 – 150.

²² Srov. ČBK, *Charitní služba církve: Pastorační péče o charitu*, kapitola I.3.

²³ Srov. LEHNER, M., Prokrustovo lože In *Teologické texty* 5/1996, s. 151.

- nepřekonat, ale žít
na předchozí

WALTER KASPER ve své studii o jáhenství²⁴ naznačuje jako východisko pro podobu diakonátu a jeho poslání *diakonii communia*. Vychází z analýzy současné situace – jednostranně chápaná svoboda dnešního člověka žijícího v pluralitní společnosti vede k odtažitosti, ztrátě sociálních vazeb, osamělosti, odloučenosti, strachu navazovat kontakty a v neposlední řadě ke ztrátě smyslu života a duchovní a vnitřní prázdnotě.²⁵ Vedle materiální chudoby se tak setkáváme s chudobou duchovní a duševní. Tato chudoba vede k touze po společenství, *communio*. Je to snaha o překonání osamělosti, izolace a prázdnoty, touha někam patřit. Zcela povrchně se může jednat např. o podléhání nejrůznějším módním trendům, hlouběji zacházejí dnes populární východní náboženství (pro Středoevropana se však jedná o novum bez kořenů) či náboženské sekty nabízející společenství.

Toto je výzvou pro *diakonii communia*. Kdo jiný, než právě jáhen, který má na podkladě svého způsobu života často snadnější přístup k lidem, by se měl ujmout tohoto úkolu. Úkol jáhna je jiný než úkol kněze, je dostatečně důležitý a naléhavý. W. KASPER říká:

„Protože dříve, než mohou být církevní obce (farnosti) vedeny, dříve než mohou společně slavit eucharistii, musejí být napřed shromážděny a vybudovány. Na tomto okraji a zlomkových zónách církve a společnosti je místo jáhna. Jáhen nemá myslet jen na ty a být zde jen pro ty, kteří „ještě“ k nám patří, ale zvát ty, kteří zítra snad k nám „patřit mohou“. Jáhen musí diakonii communia v církvi uskutečňovat v tom smyslu, že buduje církev budoucnosti.“²⁶

Pole působnosti jáhna je tak naprosto odlišné od kněžského. Zatímco kněz zastupuje ve farnosti, kterou vede a za jejíž jednotu má zodpovědnost, biskupa, a jeho úkolem je tedy starost o svěřené místní společenství a služba některými

²⁴ Srov. KASPER, W., *Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti*. In

http://www.tf.jcu.cz/cz/imeny/katedry/praktik_teo/getfile.php?filename=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie.

²⁵ Rakouský teolog PAUL M. ZULEHNER takto popsanou ztrátu sociálních vazeb označuje jako psychické bezdomoví. Srov. ZULEHNER, P. M., *Církev: Přístřeší duše*, s. 25 – 26.

²⁶ In KASPER, W., *Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi – meyslavni a společnosti*. In

http://www.tf.jcu.cz/cz/imeny/katedry/praktik_teo/getfile.php?filename=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie.

svátostmi²⁷, jáhnova služba vychází z tohoto místního společenství a směřuje ven směrem k lidem hledajícím, na okraji a ke všem potřebným.

Úkoly jáhnů se zabývá konstituce *Lumen gentium* ve 29. článku. Kromě úkolů, které jsou společné všem nositelům svátosti svěcení (slavnostní udělování křtu, uchovávání a rozdělování eucharistie, asistování při uzavírání manželství,...) zdůrazňuje *péči o potřebné* a uvádí, že na jáhny jsou vkládány ruce nikoli ke kněžství, nýbrž ke *službě*; jáhenství je *službou liturgickou, kazatelskou, charitativní, administrativní*.

Podle Sk 6,1-7 (tento text je všeobecně pokládán za ustanovující jáhenství), i podle vyjádření II. vatikánského koncilu je tak smyslem jáhenského svěcení zodpovědnost za službu potřebným. *Charitativní úloha* jáhna se dá charakterizovat sociálním apoštolátem a není ji možné omezit pouze na práci v charitě. Jáhen by měl být zodpovědný za službu pomoci potřebným. Zároveň nic nebrání tomu, aby jáhnové byli duchovními různých charitních domů a zařízení. Svěcení k jáhenské službě by se mělo projevovat i v *liturgii*; jáhnova přítomnost při eucharistickém slavení ukazuje na diakonický rozměr křesťanství, a to zvláště při předčítání evangelia, pronášení přímlov či rozdělování eucharistie. Jáhen je zodpovědný za službu církve potřebným a vybízí k tomu, aby církev těmito lidem sloužit nepřestávala. Nejedná se pouze o službu uvnitř církve – jáhen má upozorňovat na problémy v sociální politice a vyžadovat nápravu. To všechno lze označit jako *kazatelský úkol*, jako advokátní roli charity. Konečně *administrativní úkol* spočívá ve správě církevního majetku s ohledem na chudé a potřebné.²⁸

Jáhenská služba má tedy své poslání jak uvnitř církve, tak vně církve ve službě všem potřebným.²⁹

²⁷ K tomu srov. SCHMAUS, M. *Církev*, s. 374 – 379, či POWER, D. N. Kněžství. In *Systematická teologie* 3, s. 114, MACHULA, T. *Církev – dům Boží*, s. 43.

²⁸ Srov. OPATRŇY M., Otázka identity jáhenské služby: Problematika implicitního hodnocení základních textů o jáhenství. In *Teologické studie* 2/2004, s. 37 – 44, srov. také POWER, D. N., Kněžství. In *Systematická teologie* 3, s. 114 – 115.

²⁹ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*. 2. kapitola, články 22 – 38, srov. také KŘIŠŤAN, A. OPATRŇY, M. *Jáhni v Čechách a na Moravě*, s. 41. In *Studia theologica* 12/2003, OPATRŇY, M., *Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí v pastoraci*, s. 50 – 53.

Jáhenství neznamená postup v kariéře. Hymnus v Listě Filipánům (Fil 2,6-11) nádherným způsobem popisuje Kristovu kenozi; podobně je tomu i s jáhenstvím. Je to cesta směrem dolů a nikoli cesta k poctám a slávě.³⁰

W. KASPER poznamenává, že si věřící často stěžují na nedostatek kněží, ale o nedostatku jáhnů nikdo nemluví. Z oblasti diakonie se mnohé z církevních obcí deleguje na instituce (Charita a jiné). Diakonia je však stejně tak podstatnou složkou církve jako martyria či leiturgia. Z toho důvodu by o ni mělo být stejně pečováno jako o ostatní dvě.

³⁰ Srov. KASPER, W. *Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti*. In

http://www.tf.cu.cz/cz_imenu/katedry/oraktik_teol/gatfile.php?file=nex=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie. Srov. také FRINGS, J. Zum Dienen bestellt. In PLÖGER, J. G.... (Hrsg.), *Der Diakon: Wiederentdeckung und Erneuerung seines Dienstes*. s. 261.

„Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši.“

(Gal 3,28-29)

2 ÚVOD K PROBLEMATICE DIAKONÁTU ŽEN

2.1 K termínům diákonka, jáhenka

Na samém začátku pojednání o dějinách diakonátu žen je třeba si vyjasnit terminologii pojmů.

V textu této práce bude nadále používáno pojmu diákonka k označení ženy, která byla přijata skrze svěcení do církevního úřadu.³¹ Termín jáhenka je užíván jako synonymum slova diákonka.

Novozákonní řečtina nerozlišuje mezi mužským a ženským tvarem termínu διάκονος. Používá jej jak pro diákonky, tak pro diákonky.³² Teprve ve 3. století se začíná prosazovat rozlišování, ve kterém je před termínem διάκονος použit buď ženský člen: ἡ διάκονος, nebo jednoduše slovo žena: γυνή διάκονος. Teprve od 4. století se začíná používat také pojmu διάκονισσα.³³

2.2 Úřady v Novém zákoně

Dnešní teologové se vesměs shodují v pojetí, že pozemský Ježíš neustanovil ve všech jednotlivostech institucionální struktury a organizační formy církve. Za

³¹ Pokud z kontextu jasně neplyne jinak.

³² Např. Řím 16,1: ^{BGT} Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν [καὶ] διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχραεῖς nebo ve Flp 1,1: ^{BGT} Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνουσιν.

³³ Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 38; JENSEN, A. *Das Amt der Diakonin in der kirchlichen Tradition des ersten Jahrtausend*. In *Diakonat: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 33.

vlastní začátek církve se dá pokládat jak historicky, tak také teologicky, teprve (po)velikonoční setkání učedníků se Zmrtvýchvstalým, popř. seslání Ducha svatého o Letnicích. *A přece ve spojitosti s těmito událostmi ještě není řeč o úřadech a ještě méně o trojím úřadu (biskup, presbyter a diákon) tak, jak jej známe dnes.*

V povelikonoční situaci církevních obcí nacházíme velkou rozmanitost jejich „vedení“. Zatímco v Jeruzalémě to byl z počátku sbor „Dvanácti“, křesťané v Antiochii mimo Pavla žádnou jinou autoritu neznali, naopak byli ordinováni podobně jako v Římě či v Korintu charismaticky (Řím 12,6-8; 1Kor 12,28-30).³⁴

Židovsko-synagogální předobraz vedení společenství skrze kolegium starších (presbyterů) existoval vedle helénského předobrazu (smíchal se s ním později), postupně pak vytvořil pavlovskou strukturu episkopa/diákona. Teprve v pseudopavlovských pastorálních epištolách se pozvolna tvořila struktura episkopa/diákona, vedle níž jsou vyjmenováni také starší = presbyteri (1Tim 5,17-22) a je také řeč o praxi vkládání rukou (např. 1Tim 5, 22). Nelze však tvrdit, že se tento model dá bez větších problémů použít na všechny novozákonní texty. *V Novém zákoně nemůže být řeč o jednotné struktuře úřadů.*³⁵

Závěrem se dá říci, že není možná přímá zpětná vazba dnešní struktury úřadů na novozákonní situaci.³⁶

2.3 Postavení žen ve svědectví Nového zákona a v církevních obcích prvních staletí

Přestože téma „role ženy“ není jádrem biblického poselství, můžeme z novozákonních zpráv zjistit Ježíšův vztah k ženám a jejich postavení ve společenství prvotních církví.

Pro vyjádření Ježíšovy otevřenosti a samozřejmosti jeho chování vůči ženám je příznačné nejen to, že pro ně nápadně často činil zázraky a přitom neměl strach

³⁴ Srov. REININGER, D., *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 57.

³⁵ Srov. POWER, D. N., Kněžství. In *Systematická teologie 3*, s. 107.

³⁶ Srov. RAHNER, K., VORGRIMLER, H. *Teologický slovník*, s. 378, touto problematikou se zabývá také DENZLER. In DENZLER, G. *Dějiny celibátu*, s. 7-9.

z tělesného doteku nebo tím způsobené kultické nečistoty (Mk 5,25-34), ale také to, že je nazýval partnerkami v rozhovoru (Jan 4,7-27) a byl u nich hostem (Lk 10,38-42), nebo to, že ženy očividně počítal ke svému užšímu kruhu učedníků³⁷, který není jednoduše srovnatelný se všemi těmi, kteří slyšeli a uvěřili Ježíšovu poselství.³⁸

To muselo být od tehdejších učitelů zákona pociťováno takřka jako skandální, neboť, jak stojí v *Inter insigniores* vydané Kongregací pro nauku víry:

„...sein Verhalten gegenüber den Frauen unterscheidet sich in einzigartiger Weise von dem seiner Umwelt und stellt einen absichtlichen und mutigen Bruch mit ihr dar.“³⁹

Evangelia zdůrazňují, že se ženy účastnily na základních bodech Ježíšova života, vhodně to formuluje *Mulieris dignitatem*:

„ve chvíli konečné zkoušky, rozhodné pro celé mesiášské poslání Ježíše Nazaretského, stály pod křížem především ženy. Z apoštolů zůstal věrný pouze Jan, ale žen více. Nejenže zde byla Kristova matka a „příbuzná jeho matky Marie Kleofášova a Marie Magdalská“ (Jan 19,25), ale „zpovzdálí tam přihlíželo i mnoho žen: ty, které následovaly Ježíše už z Galileje a soužily mu“ (Mt 27,55).“ (čl. 15)

„Ženy jsou první u hrobu, jako první zjišťují, že je prázdný. Jsou první, kdo slyší: „Není tady. Byl vzkříšen, jak řekl“ (Mt 28,6). Jsou první, kdo mu objaly nohy (Mt 28,9). Také jsou jako první vyzvány, aby oznámily tuto pravdu apoštolům (Mt 28,1-10; L 24,8-11). Janovo evangelium (Mt 16,9) vyzdvihuje zvlášť významnou úlohu Marie Magdalské. Ona první potká zmrtvýchvstalého Krista. Zpočátku ho považuje za zahradníka. Poznává ho teprve, když ji zavolá jménem.

...Marie Magdalská byla očitou svědkyní zmrtvýchvstalého Krista, a to ještě před apoštoly, a z toho důvodu byla také první, kdo vydal svědectví apoštolům. Tato událost je v jistém smyslu korunou všeho, co bylo prve řečeno o tom, že Kristus svěřil božské pravdy ženám stejně jako mužům.“ (čl. 16)

Skutky apoštolů podávají zprávu o tom, že ženy byly přítomné i při letničním dění⁴⁰. Byly shromážděny spolu s Dvanácti v horní místnosti a magisterium potvrzuje, že stejně jako oni přijaly Ducha svatého.⁴¹

³⁷ „Potom Ježíš procházel městy a vesnicemi a přinášel radostnou zvěst o Božím království; bylo s ním dvanáct učedníků a některé ženy uzdravené od zlých duchů a nemocí: Marie, zvaná Magdalská, z níž vyhnal sedm démonů, Jana, žena Herodova správce Chuzy, Zuzana a mnohé jiné, které se o ně ze svých prostředků staraly“ (Lk 8,1-3).

³⁸ Srov. *Inter insigniores*, čl. 2, § 10 – 11.

³⁹ „...jeho jednání vůči ženám se jedinečným způsobem odlišovalo od jednání okolí a představovalo úmyslný a odvážný zlom.“ In *Inter insigniores*, čl. 2, § 9.

Od počátku se v raných křesťanských dobách ženy těšily z plné příslušnosti ke společenství Ježíšových učedníků a k obci prvotní církve. To také potvrzuje text *Inter insigniores*:

„Skutečně také ve Skutcích apoštolů a v listech sv. Pavla zjišťujeme, že ženy spolupracovaly při zvěstování evangelia s apoštoly (srov. Řím 16,3-12; Flp 4,3); Pavel s radostí uvádí jejich jména v závěrečných pozdravech svých dopisů; některé z nich často zastávaly značný vliv při obrácení: Priska, Lydie a jiné; především Priska, která se namáhala, aby ještě dále zdokonalila Apollovo vyučování ve víře; Foibé stála ve službě církve v Kenchrejích (srov. Řím 16,1). Všechny tyto skutečnosti ukazují v církvi apoštolské doby pozoruhodný pokrok ve srovnání se židovskými zvyky.“⁴²

Sv. Pavel mnohdy používá misionářské tituly a charakteristiky také když píše o ženách, např.:

1. συνεργός (od ὁ συνεργάτης = pomocník, spolupracovník) → spolupracovnice pro Prisku (Řím 16,3)⁴³, Euodii a Syntyché (Flp 4,2-3)⁴⁴.

⁴⁰ Srov. Sk 1,14 - 2,13.

⁴¹ Srov. *Inter insigniores*, čl. 3, § 14.

⁴² In *Inter insigniores*, čl. 3, §15. Srov. dále: „Poslouchala nás i jedna žena jménem Lydie, obchodnice s purpurem z města Thyatir, která věřila v jediného Boha. Pán jí otevřel srdce, aby přijala, co Pavel zvěstoval. Když byla ona a všichni z jejího domu pokřtěni, obrátila se na nás s prosbou: ‚Jste-li přesvědčeni, že jsem uvěřila v Pána, vejděte do mého domu a buďte mými hosty‘; a my jsme její naléhavé pozvání přijali...“ (Sk 16,14n.) a dále: „Začal neohroženě vystupovat v synagóze. Když ho uslyšeli Priscilla a Akvila, vzali ho k sobě a ještě důkladněji mu vyložili Boží cestu.“ (Sk 18, 26).

⁴³ Priska a její manžel Akvila jsou z Říma vyhnaný židovsko-křesťanský pár. Pro Pavla zajišťovali v Korintu a v Efezu (podle F. Kunetky i v Římě) materiální pomoc a s Pavlem spolupracovali, přičemž riskovali své vlastní životy. Poskytovali svůj dům pro Pavlovu misijní činnost, pro shromažďování, pro společné jídlo, modlitbu a bohoslužbu. Srov. PESCH, R. *Die Neue Echter Bibel, Kommentar zum Neuen Testament mit der Einheitsübersetzung. Römerbrief*, s. 107. „Zprávy o Prisce, která je jmenována před svým manželem Akvilou ukazují na významnou roli ženy v prvokřesťanských synagogách. V protikladu k obvyklým zvykostem Pavel předpokládá přítomnost žen kromě Večeře Páně i na následném sympoziu, což představovalo průlom do tehdejší tradice.“ In KUNETKA, F. *Eucharistie v křesťanské antice*, s. 12 a 61.

⁴⁴ Euodia a Syntyché jsou významnými postavami filipské obce. B. MAYER v komentáři k Listu Filipským píše, že tyto ženy nedokážeme blíže zařadit. Pokusy zařadit je jako představené domácího společenství apod. nemají věcnou oporu. Přesto je však z Flp 4,3 patrné, jak silně se v této obci ženy angažovaly či angažovat mohly. Pavel o obou ženách píše, že spolu s ním a dalšími spolupracovníky

2. τῆ ἀδελφῆ (od ἡ ἀδελφή = sestra) → sestra pro Apfii (Flp 1,2).
3. διάκονος (od ὁ διάκονος = sluha, pomocník, diákon) = diákonka pro Foibé (Řím 16,1).
4. ἀπόστολος (od ὁ ἀπόστολος = vyslanec, apoštol) = titul apoštol pro Junii⁴⁵ (Řím 16,7).

2.4 Novozákonní odkazy a mimobiblická svědectví k diakonátu žen

II. vatikánský koncil vybízí k „návratu ke kořenům“, tzn. k Písmu a k Tradici.⁴⁶ Následující dvě kapitoly se tedy v tomto duchu budou zabývat nejdůležitějšími odkazy Písma a Otců k diakonátu žen.

vedly zápas za evangelium a jejich jména jsou zapsána v knize života. Srov. MAYER, B. *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 11: List Filipánům, List Filemonovi*, s. 54-55.

⁴⁵ Nahlédneme-li do Českého ekumenického překladu Bible, pak zjistíme, že je v něm použit mužský tvar tohoto jména. Podle následujících biblí je Junias osobním jménem mužského rodu: BGM, BGT, BKR, ČEP, MGK, SSV. Naopak následující bible používají ženský tvar Junia: BYZ, VUL, *Novum Testamentum: Graece et Latine*. Východiskem pro určení zda se jedná o mužské nebo ženské jméno by mohlo být porovnání s novozákonní dobou. A zde se ukazuje, že akusativ Ἰουνιᾶν reprodukuje toho času rozšířené ženské jméno Junia. In REININGER, *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 61 a zvl. poznámka pod čarou č. 130 na téže straně. Podobně píše také G. Denzler: „Značné potíže činilo vždy zastáncům patriarchálního úřadu ono místo v listě Římanům, kdy Pavel zdraví Andronika a Junii jako ‚vážené apoštolky‘. (Řím 16,7) Když mnohem později, ve vrcholném středověku, vyvolávalo slovo ‚apoštolka‘ nevoli, změnila se jednoduše žena Junie (Junia) v muže Junia (Junias). Co nerušilo ani Pavla ani raněkřesťanskou církev, považovala středověká mužská hierarchie do té míry za neúnosné, že to odstranila pomocí překladatelského triku.“ In DENZLER, G. *Žena ať v církvi mlčí...* In *Teologický sborník* 1/96, s. 58. Opačného názoru je ale například novozákoník J. Pavelčík, který uvádí, že samotný tvar „Júnian“ s přízvukem nad alfou poukazuje na mužskou podobu; ženská podoba by měla přízvuk nad druhou iotou. In PAVELČÍK, J. *Re: Žádost*. [elektronická pošta]. Osobní komunikace.

⁴⁶ Srov. DV 8 – 9.

Obrázek 1 Sv. Pavel pověřuje Foibé doručení dopisu Římanům. Bijbels openluchtmuseum Nijmegen, Nizozemsko.

2.4.1 Foibé (Řím 16,1n.)

Na začátku pozdravů uvedených v závěru listu Římanům⁴⁷ sv. Pavel doporučuje „naši sestru Foibé“ (která byla pravděpodobně doručitelkou dopisu) jako οὔσαν διάκονον a προστάτις⁴⁸ obce v Kenchrejích, přístavního města na východě Korintu. Foibé je tímto zařazena mezi několik málo žen v NZ, které jsou nazývány jménem a dokonce i titulem:

„Doporučuji vám naši sestru Foibé, diakonku církve v Kenchrejích. Přijměte ji v Pánu, jak se sluší mezi věřícími, pomáhejte jí, kdyby vás v něčem potřebovala, neboť i ona byla pomocnicí mnohým i mně samému.“ (Řím 16,1-2)

Foibé tedy zastávala vedoucí funkci ve svém domě, ve kterém se shromažďovala tamní církevní obec.⁴⁹ Co se týká Foibiných titulů διάκονος a προστάτις, při jejich výkladu v souvislosti veršů Řím 16,1n. se exegeté dělí na dva tábory. Jedna strana zastává pojetí, že se zde jedná o první diakonku Nového zákona a tím o speciální označení úřadu. Tento názor podepírají filologicko-

⁴⁷ Srov. NBS, s. 887 (List je možné datovat s relativní přesností. Všechny známé údaje nejlépe zapadají do doby mezi lety 57 – 59 po Kr.); TICHÝ, L., ÚNZ, s. 194 (List Římanům byl sepsán asi v letech 56 – 58 po Kr.).

⁴⁸ Ὁ προστάτης = představený. Někteří interpreti toto slovo překládají jako „představená“ (obce), což odpovídá latinskému patrona“.

⁴⁹ Srov. PESCH, R., *Die Neue Echter Bibel, Kommentar zum Neuen Testament mit der Einheitsübersetzung: Römerbrief*, s. 107.

exegetickými aspekty; Foibé nebyla pouze *διάκονος*, ale také *προστάτις*.⁵⁰ Druhá strana však takovýto výklad odmítá, protože výklad Foibina titulu *προστάτις*, jakožto představené církevní obce, by v posledku znamenal, že Foibé byla také představenou sv. Pavla. Tito autoři dávají přednost výkladu *προστάτις* jako „pomocnice, ochránkyně“ ve smyslu právní ochrany. Ať už tak či onak, tento titul přinejmenším poukazuje na významnou roli Foibé v Kenchrejích, a je druhotné, zda uvnitř společenství nebo v profánní oblasti. *Προστάτις* bezesporu pojmenovává výraznou činnost Foibé.⁵¹

V dochovaných spisech církevních Otců je Foibé interpretována jako „modelová diakonka“. Následujícím způsobem interpretuje ORIGÉNES (†253/4 po Kr.) ve svém komentáři k listu Římanům odpovídající verše:

*„Toto místo ukazuje s apoštolskou autoritou, že do církevních služeb byly dosazovány také ženy. Úřad, do něž byla ustanovena Foibé pro Kenchrejskou obec, zmiňuje Pavel s velkou chválou a doporučením.“*⁵²

Dalším svědectvím ve vztahu k Řím 16,1n. je, že začátkem 20. století byl na Olivové hoře v Jeruzalémě odkryt náhrobní kámen ze 4. století. Slova vyrytá na něm mají jednoznačně vztah k veršům Řím 16,1n.:

*„Sophia, diakonka, druhá Foibé.“*⁵³

Zastavme se ještě na okamžik u označení Foibé jako *διάκονος*. Znovu se přitom musíme vrátit k pojetí úřadů v době Nového zákona, které nelze přesně převést do dnešní doby.⁵⁴ Mnozí autoři uvádějí jako další zdůvodnění pro opatrný výklad, že ještě nspecifikované použití slov *diakonein*, *diakonos* pro služby a úřady v církvi zde zakazuje mluvit o svědectví zvláštního úřadu diakonátu. Toto platí také pro Flp 1,1, a tím také pro mužský diakonát.⁵⁵

⁵⁰ Tohoto názoru je např. i G. DENZLER. Srov. DENZLER, G. *Žebro Adamovo*, s. 6.

⁵¹ Srov. REININGER, D., *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 63 – 64.

⁵² In REININGER, D., *Diakonat der Frau...*, s. 65.

⁵³ In REININGER, D., *Diakonat der Frau...*, s. 65.

⁵⁴ Srov. kapitolu 2.2 *Úřady v Novém zákoně* v této práci.

⁵⁵ Srov. REININGER, D., *Diakonat der Frau...*, s. 65 – 66. Podobně také NBS a popis novozákonních listů v něm.

2.4.2 Právě tak ženy v této službě... (1Tim 3,11)

Vedle Ř 16,1n. hraje v debatě o ženském diakonátu důležité místo jeden verš ve 3. kapitole 1. listu Timotejovi⁵⁶. Uvnitř katalogu ctností, které mají biskupové a diáconi splňovat⁵⁷ je znenadání vložena poznámka o ženách⁵⁸:

„Právě tak ženy v této službě mají být čestné, ne pomlouvačné, střídme, ve všem věrné.“
(1Tim 3,11)

Pozadí této poznámky a především příslušného katalogu ctností tvoří záměr pisatele pastorálních listů – zachovat (v apologii proti heretickým vlivům z vnějšku) – pravdivost křesťanské víry také prostřednictvím jasně uspořádané organizace církevní obce. Pouze půl století po sepsání listu Římanům se tvoří pevnější struktura

⁵⁶ Srov. POKORNÝ, P. *Literární a teologický úvod do Nového zákona*, s. 238: Teprve počátkem 19. st. se zjistilo, že souhrn všech nepřímých indicií vede téměř nezvratně k názoru, že jde o spisy některého Pavlova žáka. Pastorální listy napsal některý Pavlův žák z druhé nebo třetí generace a to v době, kdy církev zapustila hlubší kořeny a v době relativního klidu mohla rozvinout organizaci křesťanských obcí v oblasti západní Malé Asie, Řecka a Kréty. Vznik pastorálních epištol se proto klade na přelom 1. a 2. st. Srov. také TICHÝ, L. *ÚNZ*, s.221: Za předpokladu pravosti Pavlova autorství 1Tim je třeba počítat se sepsáním někdy kolem roku 65 po Kr. Avšak předpoklad deuteropavlovského původu pastorálních epištol otevírá širší pole pro datování. Struktura církevních úřadů, jak ji předpokládají pastorální epištoly, ještě nezahrnuje monarchický episkopát. Proto je oprávněné přibližné datování kolem roku 100.

⁵⁷ Srov. „Biskup má být bezúhonný, jen jednou ženatý, střídme, rozvážný, řádný, pohostinný, schopný učit, ne pijan, ne rváč, nýbrž vlídný, smířlivý, nezištný. Má dobře vést svou rodinu a mít děti poslušné a počestné; nedovede-li někdo vést svou rodinu, jak se bude starat o Boží církev? Nemá být nově pokřtěný, aby nezpyšněl a nepropadl odsouzení ďáblu. Musí mít také dobrou pověst u těch, kdo jsou mimo církev, aby neupadl do pomluv a ďáblových nástrah. Rovněž jáhnové mají být čestní, ne dvojací v řeči, ne oddaní vínu, ne ziskuchtiví. Mají uchovávat tajemství víry v čistém svědomí. Ať jsou nejdříve vyzkoušeni, a teprve potom, když jim nelze nic vytknout, ať konají svou službu. Právě tak ženy v této službě mají být čestné, ne pomlouvačné, střídme, ve všem věrné. Jáhni ať jsou jen jednou ženatí, ať dobře vedou své děti a celou rodinu. Konají-li dobře svou službu, získávají si důstojné postavení a velkou jistotu ve víře v Krista Ježíše.“ (1Tim 3, 3–12).

⁵⁸ V řeckém textu BGT 1Tim je pouze „právě tak (stejně) ženy“, doplnění „v této službě“ tam zcela chybí. V nadpisu této kapitoly je použito Českého ekumenického překladu.

úřadů, a autor proto považuje za důležité a nutné požadovat od uchazečů odpovídající celkový způsob života a chování.

Zmínka o vlastnostech žen uprostřed výčtu morálních požadavků na biskupy a jáhny vyvolává otázky o činnosti těchto zmiňovaných žen:

1. zda tyto ženy zaujímaly úřad diákonek, který byl souběžný s mužským úřadem diákonů.
2. zda zastávaly spíše bezejmenný úřad s nejistou funkcí.
3. nebo zda vykonávaly pouze činnost, kterou můžeme charakterizovat jako diakonickou.

Tyto jednotlivé směry se shodují v tom, že se zde nemůže jednat o manželky diákonů. Proti tomu mluví fakt, že pro takovou interpretaci zde chybí nutné a obvyklé přivlastňovací zájmeno, takže je řeč pouze o „ženách“ a nikoliv o „jejich ženách“. Srovnání s katalogem ctností biskupů (vv 1-7) ukazuje, že zde není žádný podobný odkaz na manželky biskupů⁵⁹.

K tomuto verši 1Tim 3,11 zaujímá velmi pozoruhodné stanovisko Papežská biblická komise:

„In the pastoral epistles, the women indicated after the bishops and the deacons probably had a status of diaconos (1Tim 3,11).“⁶⁰

Nahlédněme opět do komentářů církevních Otců:

Ze slov KLEMENTA ALEXANDRIJSKÉHO († asi 215) se nedá s jistotou usoudit, na které místo se přesně odvolává, nicméně píše, že vznešený Pavel ustanovuje v listu Timotejovi něco bližšího o ženských diákonech.

Oproti KLEMENTOVI se JAN CHRYSOSTOMOS jednoznačně odvolává na 1Tim 3,11:

„Někteří tvrdí, že je zde jednoznačně řeč o ženách (manželekách), to ale není ten případ. Neboť proč by bylo mezi výpovědi (o nositelích úřadu) vloženo něco o ženách (manželekách)? Spíše mluví o těch, které požívaly vážnosti diakonátu.“⁶¹

⁵⁹ Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau...*, s. 67. Podobně také in BORSE, U. *Malý Stuttgartský komentář, Nový Zákon 13: První a druhý list Timotejovi, List Titovi*, s. 41.

⁶⁰ „V pastorálních epištolách měly uvedené ženy po biskupech a diákonech pravděpodobně postavení diakonos.“ In REININGER, D. *Diakonat der Frau...*, s. 68, pozn. pod čarou č.164.

Diskuse o postavení žen, zmiňovaných v 1Tim 3,11 se podle D. Reininger dělí do několika skupin⁶²:

- JENNIFER STIEFEL zastává názor, že zmiňovanému verši má být rozuměno jako integrální součásti katalogu ctností pro diákonky. Ze syntaktické kompozice veršů vyplývá, že jmenované ženy měly vykonávat totožný úřad služby jako mužští diákonci a mají být označovány jako diákonky.
- Naopak skupina jiných autorů je toho mínění, že se sice jedná o úřad – nicméně tento úřad není totožný s úřadem diákonů toho času. Tato nová kategorie úřadu pro ženy nemá, zatím, název a je bez titulu a z toho důvodu je řeč pouze o ženách. Samotný úřad je těmito autory rozuměn jako jáhenská činnost zmiňovaných žen, které pracují v církvi na straně diákonů, nebo jako služba srovnatelná s diákonky. Do této názorové skupiny se dá podle všeho zařadit také U. BORSE, který navrhuje tři výklady ohledně zmiňovaných žen. Může se podle něj jednat o manželky diákonů, nebo o ženy všeobecně a nebo právě o ženy, které měly v církevní službě vedle biskupa a jáhnů určité povinnosti, např. v péči o nemocné a opuštěné. U. BORSE píše, že „pak bychom se museli vyrovnat s tím, že se autor jejich službou v obci zabývá téměř náhodou, jen jednou větou.“⁶³
- Pozoruhodným způsobem se s tímto vypořádává REGIS SCANLON: zákaz učení pro ženy v 1Tim 2,12⁶⁴ bezprostředně vztahuje na „diákonky“ v 1Tim 3,11 aby tyto byly zřetelně odlišeny od mužských diákonů.

⁶¹ In REININGER, Dorothea, *Diakonat der Frau...*, s. 69.

⁶² Srov. REININGER, Dorothea, *Diakonat der Frau...*, s. 69 – 71.

⁶³ Srov. BORSE, U. *Malý Stuttgartský komentář, Nový Zákon 13: První a druhý list Timotejovi, List Titovi*, s. 41. Podobně také in KNOCH, O. *Die Neue Echter Bibel; Kommentar zum Neuen Testament mit der Einheitsübersetzung: 1. und 2. Timotheusbrief, Titusbrief*, s. 30.

⁶⁴ „Učit ženě nedovolují. Žena nemá mít moc nad mužem, nýbrž má se nechat vést.“ (1Tim 2,12).

2.4.3 ...z dvojice otrokyň, ohlášených jako diákonky (Dopis Plinia ml. císaři Trajánovi)

Nejstarší mimobiblické svědectví zmiňující církevně-úřední aktivity žen pochází z nekřesťanského zdroje:

„Plinius mladší píše císaři Trajánovi z odlehlé Bithýnie, která byla svěřena jeho správě a prosí ho o radu, zda má po křesťanech policejně pátrat jako po zločincích, či nikoliv.“⁶⁵

Z téže korespondence se dovídáme, že PLINIUS ML. podává zprávu o výsledích, které uskutečnil mezi křesťany a píše v této souvislosti císaři TRAJÁNOVI následující poznámku:

„Abychom prověřili toto poslední, pokládal jsem za o to nezbytnější úzkostlivě se dotazovat dvou otrokyň, nazývaných diákonky na pravdu jejich výpovědí [“ex duabus ancillis, quae ministrae dicebantur”].“⁶⁶

Toto svědectví je o to důležitější, že bylo sepsáno krátce po 1. listu Timotejovi (okolo roku 112) a navíc odkazuje na tu samou geografickou oblast. Sloveso *dicebantur* odkazuje s největší pravděpodobností na označení úřadu, který byl tehdy u křesťanů běžný. Substantivum *ministra* (které není chápáno jako synonymum k *ancilla*) je patrně latinským ekvivalentem k *διάκονος*.⁶⁷

Zajisté, z PLINIOVA dopisu by nemusí tak striktně vyplývat, že „*ministrae*“ nutně znamená diákonka. Nicméně vezmeme-li v potaz situaci, za které byl dopis napsán a hlavně pisatele oněch řádků, nic jiného než opatrný závěr, že se s největší pravděpodobností o diákonky jednalo, nám nezbude než konstatovat. A to proto, že

⁶⁵ In SKALICKÝ, K. *Za nadějí a smysl*, s. 34.

⁶⁶ In REININGER, D. *Diakonat der Frau...*, s. 71. Srov. také JENSEN, A., *Das Amt der Diakonin in der kirchlichen Tradition des ersten Jahrtausend*. In *Diakonat, Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 35.

⁶⁷ Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau...*, s. 72. Podobně se k této problematice vyjadřují také F. KUNETKA a M. ZEDNÍČEK. F. KUNETKA píše: „...Plinius – jak sám uvádí – si vynutil informace o shromážděních křesťanů násilně pomocí mučení (per tormenta) dvou otrokyň, které nazývá *ministrae*, což by mohlo poukazovat na službu jáhenek (diakonissae) v prvotní církvi.“ In KUNETKA, F. *Eucharistie v křesťanské antice*, s. 190 – 191. M. ZEDNÍČEK považuje dopis Plinia ml. za dostatečně potvrzující jáhenství žen. Píše, že označení *ancillae quae ministrae dicebantur* „odpovídá latinskému překladu termínu *feminina* od substantiva *diakon*“. In ZEDNÍČEK, M. *Jáhenky v církvi*, s. 109 – 110. In *Salve* 1/05.

by bez křesťanského výkladu mohl PLÍNIUS rozumět označení *ministra* ve smyslu „otrokyně“ či „služka“. Křesťané však spojovali s *ministrae* něco jiného, totiž diakonii společenství, která obsahovala více než jen pečující službu. Vraťme se zpět k PLÍNIOVI. Za obvyklých společenských podmínek by bylo bývalo jasné, že by tyto ženy, jím označené jako *ancillae*, tzn. otrokyně, služby⁶⁸, měly vykonávat nejspodřadnější práce a nebylo by tedy nutné toto ještě zdůrazňovat použitím dalšího slova charakterizujícího služebnost.

Ale ani tento pramen nám kromě potvrzení pouhé existence diákonek nepodává zprávu o jejich přesné funkci, tzn. o charakteru jejich služby.

2.4.4 Závěrem k novozákonním odkazům a mimobiblickému svědectví

Jisté je, že se ženy během setkání s Ježíšem a v prvokřesťanských obcích těšily z vysokého – na tehdejší dobu neobvykle vysokého – uznání, a měly na starosti rozmanité důležité úkoly. Přestože máme k ruce svědectví ve prospěch existence ženského diakonátu, chybí nám přesné informace týkající se konkrétních žen, které tento úřad zastávaly, dále to, co se týká jejich funkce a ustanovování. V tomto duchu se vyjadřuje také český pastorální teolog ALEŠ OPATRNÝ:

„...je v podstatě jasné, že jáhenky v rané církvi byly, diskuse není o jejich tehdejší existenci, ale o charakteru jejich služby jak co do náplně, tak co do ordinace.“⁶⁹

⁶⁸ Srov. *Latinsko český slovník*, heslo *ancilla*.

⁶⁹ OPATRNÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 104.

3 PODNĚTY K ZNOVUOBNOVENÍ DIAKONÁTU ŽEN VE 20. A 21. STOLETÍ

3.1 První iniciativy v první polovině 20. století do II. vatikánského koncilu

Významnou iniciativou hned v prvních letech 20. století byly historické studie k tomuto tématu od profesora MICHAELA FAULHABERA, pozdějšího mnichovského kardinála, které zveřejnil roku 1905.⁷⁰ Brzy na to M. FAULHABER, již jako mnichovský arcibiskup, vysvětil v kapli biskupství některé aktivní ženy bavorského Frauenbunds na diákonky.⁷¹

Obrázek 2 Hrob kard. Michaela Faulhabera v kryptě mnichovské katedrály

O něco později, roku 1926 uvedl ADOLF KALSBACH své historické zkoumání týkající se úřadu diakonátu v církvi prvních staletí a v roce 1931 obhájila HILDEGARD BORSINGER svoji disertaci na téma „*Právní postavení ženy v katolické církvi*“, ve které

⁷⁰ Jednalo se o FAULHABEROVU přednášku s názvem *Das diakonat der Frau*, přednesenou v roce 1905. Srov. HÜNERMANN, P., Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot, Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 100.

⁷¹ Tato skupina žen, která se od roku 1919 nazývala „Vereinigung katholischer Diakoninnen“ byla roku 1953 uznána jako sekulární institut biskupského práva a přetrvává dodnes pod jménem „Ancillae Sanctae Ecclesiae“.

se zabývá i existencí diákonek v dějinách církve.⁷² Právě na tuto práci reaguje filosofka a řádová sestra EDITH STEIN konstatováním:

„dnešní stav je zhoršením oproti raným dobám církve, v nichž měly ženy úřední funkce jako vysvěcené diákonky. Skutečnost, že zde nastala pozvolná přeměna, ukazuje možnost vývoje v opačném smyslu.“⁷³

Podle všeho bylo pro EDITH STEIN znovuoobnovení diakonátu ženy důsledným pokračováním celého pozorovatelného vývoje.⁷⁴

Na scénu přichází druhá světová válka, která samozřejmě zastavila bádání i na poli diakonátu žen. Nový popud přišel teprve díky hnutí před II. vatikánským koncilem. V úvahách o obnově stálého diakonátu se jednalo také o obnově stálého diakonátu pro ženy.

Ve výčtu iniciativ by nemělo být opomenuto liturgické hnutí, které rozvířilo stojaté bohoslužebné vody. V rámci tohoto hnutí se otázkou diakonátu žen zabývali např. ODO CASEL, ILDEFONS HERWEGEN či PIUS PARSCH.

3.2 Diakonát ženy během koncilu a v letech bezprostředně po něm

Na začátku koncilu vyjádřil kardinál BEA, že podle jeho názoru má větší šanci obnova jáhenství žen než obnova stálého diakonátu pro ženaté muže. Různé žádosti od skupin i jednotlivců zahrnovaly v rámci požadavku po zrovnoprávnění ženy v církvi přístup žen k diakonátu. Tímto směrem podnikali výpady také jednotliví koncilní otcové, např. biskup PAUL J. HALLINAN (Atlanta / USA) či kardinál DANIÉLOU, avšak nemohli se prosadit. KARL RAHNER, teologický poradce na koncilu, byl v zásadě pro přístup žen ke znovuoobnovenému diakonátu. Považoval však za

⁷² Srov. REININGER, D. *Diakonát der Frau in der Einen Kirche*, s. 44.

⁷³ In KUKULA, F., SCHÜLLNER, I. *Der Streit um den Diakonát der Frau – Zur Geschichte vor und nach dem Zweiten Vatikanum*. In *Diakonát: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?* s. 306.

⁷⁴ Srov. KUKULA, F., SCHÜLLNER, I. *Der Streit um den Diakonát der Frau – Zur Geschichte vor und nach dem Zweiten Vatikanum*. In *Diakonát: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 306.

naléhavé znovuoživení diakonátu jako stálého úřadu vedle „průchozího“ jáhenského svěcení ke kněžství.⁷⁵

Podle ZDEŇKA DEMELA, který na stránkách *Katolického týdeníku* odpověděl na otázku, proč nebyla na II. vatikánském koncilu obnovena služba jáhenek, bylo téma trvalé jáhenské služby mužů v té době mnohem dále.⁷⁶ V některých zemích se na tuto službu už před II. Vatikánem připravovali ženatí muži. „Něco podobného na straně žen v té době neexistovalo. O ženách v jáhenské službě se začalo diskutovat teprve v pokoncilní době.“⁷⁷

Samy závěry koncilu s sebou přinesly základní zhodnocení žen. Bylo v nich poukázáno na rovnoprávnost žen a mužů (GS 9), nutnost zachovávání základních práv člověka, mezi jinými také svobodné volby manžela a přístup ke vzdělání a kultuře pro ženy (GS 29), právo na rodinu a děti aniž by byl zanedbáván oprávněný společenský vzestup ženy (GS 52). II. vatikánský koncil také poukázal na význam žen pro církev:

„Protože však v nynější době mají na celkovém společenském životě stále větší aktivní podíl ženy, je velmi důležité, aby se zvýšila jejich účast i v různých oborech církevního apoštolátu.“⁷⁸

Přes toto úžasné zhodnocení žen II. Vatikánem jim však přístup ke znovuoživenému diakonátu zůstal uzavřen.

Velmi brzy po všeobecném sněmu katolické církve se na všech jejích úrovních začaly projevovat snahy o to, aby bylo umožněno otevření znovuoživeného stálého diakonátu také pro ženy. Příkladem tohoto úsilí může být v roce 1969 ve Freiburgu s podporou papeže založené *Internationale Diakonatszentrum* (IDZ). Jeho účelem bylo studium diakonátu, výměna informací a podnětů nad teoretickými a praktickými

⁷⁵ Srov. REININGER, D. *Diakonats der Frau in der Einen Kirche*, s. 45.

⁷⁶ Srov. DEMEL, Z. *Služba jáhenek: Proč nebyla na II. vatikánském koncilu obnovena služba jáhenek?* In http://old.katyd.cz/odpovedna.php?id_odp=22. Podobně se vyjadřuje také J. NIEWIADOMSKI, když píše: „Die Fixierung der Perspektive (des Diakonates) auf die Männer ist aus der Situation der sechziger Jahre verständlich.“ In NIEWIADOMSKI, J., *Notwendige, weil Notwendende Diakoninnenweihe*. In *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996 *Diakonats der Frau*, s. 339.

⁷⁷ Srov. DEMEL, Z. *Služba jáhenek: Proč nebyla na II. vatikánském koncilu obnovena služba jáhenek?* In http://old.katyd.cz/odpovedna.php?id_odp=22.

⁷⁸ In AA 9.

otázkami diakonátu a podpora jeho uskutečňování v katolické církvi. Diakonátní centrum se od počátku také přidalo k výzvám za podporu přístupu žen k jáhenství.⁷⁹

3.3 Sedmdesátá léta – doba zasedání pokoncilních národních synod

Na počátku 70. let se v mnoha zemích sešly národní pastorální synody, jejichž účelem byla realizace závěrů II. vatikánského koncilu. Tato jednání se nevyhnula ani otázce diakonátu žen. Tímto tématem se zabývala např. Společná synoda německých biskupství konaná v letech 1972 – 1975 ve Würzburgu. V usnesení „Služby a úřady“⁸⁰ bylo poukázáno na to, že „ve východních církvích a během prvních křesťanských století ojediněle i v církvích latinského obřadu byly ženy svěceny na jáhenky“.⁸¹ Synoda připravila vótum adresované papeži PAVLU VI., „aby byla prozkoumána otázka diakonátu ženy s ohledem na dnešní teologické poznatky a se zřetelem k současné pastorační situaci byly ženy pokud možno připuštěny k jáhenskému svěcení.“⁸² Podobná vóta přicházela do Říma i z dalších zemí.

V sedmdesátých letech se k tématu diakonátu ženy vyjadřovali jednotliví biskupové, mezi nimi i papež BENEDIKT XVI. jako tehdejší arcibiskup diecéze Mnichov – Freising. Roku 1977 poznamenal se zřetelem na diákonky prvotní církve toto:

„Musíme vytvořit nové služby, aby žena mohla zcela naplnit svou funkci v církvi.“⁸³

29. ledna 1973 vydala Kongregace pro bohoslužbu a svátosti instrukci *Immensae Caritatis*, ve které povoluje ženám vykonávat službu mimořádného pomocníka při rozdávání svatého přijímání jak ve mši, tak mimo ni.⁸⁴

⁷⁹ In REININGER, D. *Diakonats der Frau in der Einen Kirche*, s. 46.

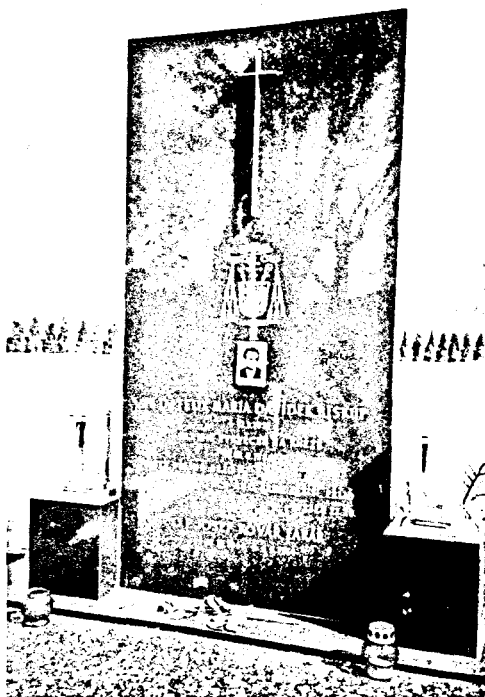
⁸⁰ Otázka diakonátu žen vyvstala teprve v průběhu diskuse komise č. VIII. projednávající „Služby a úřady“. Srov. REININGER, D. *Diakonats der Frau in der Einen Kirche*, s. 47 – 48.

⁸¹ In DEMEL, Z. *Služba jáhenek: Proč nebyla na II. vatikánském koncilu obnovena služba jáhenek?* In http://old.katyd.cz/odpovedna.php?id_loco=22. Srov. také DENZLER, G., *Žena ať v církvi mlčí... Teologický sborník 1/96*, s. 57.

⁸² In REININGER, D. *Diakonats der Frau in der Einen Kirche*, s. 47.

⁸³ In REININGER, D. *Diakonats der Frau in der Einen Kirche*, s. 49.

15. října 1976 vydala Kongregace pro nauku víry vysvětlení nazvané *Inter Insigniores*, ve kterém reaguje na žádosti o přezkoumání otázky ordinace žen. Je v něm podrobně zdůvodněno, proč se katolická církev z věrnosti k ^{příkladu} předobrazu svého Pána neopravňuje k tomu, aby připustila ženy ke kněžskému svěcení.⁸⁵ Avšak otázku jáhenského svěcení žen v předkládaném dokumentu *Inter Insigniores* Kongregace pro nauku víry neprojednává.

Obrázek 3 Hrob Felixe M. Davídka v Brně – Tuřanech

3.3.1 Podzemní církev v sedmdesátých letech v komunistickém Československu

Sedmdesátá léta jsou z hlediska role ženy v církvi zajímavá také pro církev v komunistickém Československu. Hned na počátku těchto let, přesněji 25.–26. 12. 1970 se v rámci skryté církve zvané Koinótés konal pastorální synod

⁸⁴ Srov. HOLÝ, L. *Lektorát a akolytát žen?* In

http://www.tf.jcu.cz/cz/lmenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=Lektorat+a+akolytat+zen.

⁸⁵ Srov. *Inter Insigniores*, kap. 4, § 23. 2

v Kobeřicích⁸⁶, který se měl věnovat otázkám vývoje lokální církve a zejména pak postavením ženy v církvi a jejím svěcením. Hlavním iniciátorem dění byl FELIX MARIA DAVÍDEK (12. 1. 1921 – 16. 8. 1988), biskup skryté církve. Jeden z hlavních a inspirujících materiálů představoval článek JANA PETERSE s názvem *Jaké je místo žen v církevních funkcích*⁸⁷. F. M. DAVÍDEK na synodu mj. řekl:

„Dnes poznáváme, že se skutečně vlivem gnose, ale i vlivem pohanství v církvi cosi zastavilo, jestliže v prvních dobách křesťanství mohla být žena jáhenkou a ve dvacátém století nikoliv. Máme-li se navrátit k životodárným pramenům prvokřesťanů ve všem ostatním, pak také v tomto. Svěcení ženy dnes lidstvo potřebuje a doslova na to čeká. Církev by tomu neměla bránit. Je to také skutečnost, pro kterou jsem se sešli. Z toho vyplývá, že je to výzva k modlitbě a výzva ke svatosti. Nic jiného. Společnost potřebuje tuto službu ženy jako speciální nástroj pro posvěcování druhé půlky lidstva. Jako by současné posvěcování světa bylo už nedostatečné. Nejde nám o nic, než o cosecratio mundi, posvěcování světa.“⁸⁸

V brzkých ranních hodinách 26. 12. 1970 proběhlo tajné hlasování o možnosti ordinace žen. Konečný výsledek byl nerozhodný. Polovina delegátů hlasovala pro, polovina proti. Právě Kobeřický synod vyvolal mezi jednateli značné rozpory, které posléze vyústily v rozkol v Koinótés.

I přesto se FELIX M. DAVÍDEK po ukončení synodu rozhodl, že přistoupí ke svěcení žen. „28. prosince 1970 v pozdních nočních hodinách vysvětil biskup FELIX MARIA DAVÍDEK LUDMILU JAVOROVOU – členku Koinótés, skryté církve, která byla místním výrazem církve všeobecné –, v přítomnosti svého bratra Lea jako svědka na římskokatolického kněze.“⁸⁹ Podle vyprávění LUDMILY JAVOROVÉ v Československu obdrželo kněžské svěcení celkem sedm žen. Davídek však nesvětil ženy pouze na kněze. Několik žen (přesné číslo nelze zjistit, některé prameny uvádějí 3 až 4,

⁸⁶ „Samotného koncilu se zúčastnilo kolem šedesáti lidí a konal se za velice přísných bezpečnostních podmínek. Bylo dohodnuto, že na synod budou pozváni jen řídicím centrem jmenovitě schválení účastníci.“ In FIALA, P., HANUŠ, J. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés*, s. 99.

⁸⁷ Srov. PETERS, J. Jaké má místo žena v církevních funkcích? In *Teologický sborník 2/97*, s. 36 - 44. Autor se v tomto článku zabývá rolí ženy ve Starém a v Novém zákoně a na základě vymezení kněžského úřadu zkoumá, proč došlo k vyloučení žen z této funkce.

⁸⁸ In FIALA, P., HANUŠ, J. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés*, s. 100 – 101 a 320 - 322.

⁸⁹ In WINTEROVÁ, M. T. *Z hlubin bezedných: Příběh Ludmily Javorové, vysvěcené na římskokatolického kněze*, s. 127.

jiné 18) vysvětil také na jáhenky. Pouze dvě z nich, LIBUŠE HORŇANSKÁ (vysvěcená 21. července 1975), která žije na Moravě, a Dr. MAGDA ZÁHORSKÁ, jež žije na Slovensku, zveřejnily svá jména. Struktura a povaha DAVIDKEM vytvořených společenství neumožňovala ženám vykonávání specifických jáhenských a kněžských funkcí. Určitým pokusem o formulování úkolů žen v Koinótés bylo svolání tzv. druhého synodu, který se konal v srpnu 1973 v Červeném Dole. Toto setkání už však nevystupuje jako zásadní událost ve srovnání s Koberčickým synodem.⁹⁰

3.4 Osmdesátá léta – prohloubení teologické diskuse

80. léta se vyznačují opakováním usnesení synod předcházejícího desetiletí a prohloubením teologické diskuse.

21. 9. 1981 vydali němečtí biskupové dokument, který řešil otázky postavení ženy v církvi a ve společnosti, čímž znovu připomenuli vótum Společné synody zaslané do Říma v roce 1975.⁹¹

V Německu se tvořily různé regionální pracovní kroužky žen, které téma diakonátu zajímalo. Dále byly formulovány žádosti, doporučení, vóta a rezoluce, a to zvláště od dvou velkých katolických svazů na území Německa: *Katholische Frauengemeinschaft Deutschlands* (kfd) a *Katholische Deutsche Frauenbunds* (KDF).⁹²

I když diskuse o diakonátu ženy v 80. letech nebyla tak výbušná jako v předcházejících letech, přece jí nelze upřít vytrvalost a další prohloubení problematiky.

⁹⁰ Srov. FIALA, P., HANUŠ, J. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés*, s. 102 – 105. Srov. také WINTEROVÁ, M. T. *Z hlubin bezedných: Příběh Ludmily Javorové, vysvěcené na římskokatolického kněze*, s.145 – 155.

⁹¹ Srov. DENZLER, G. *Žena ať v církvi mlčí...* In *Teologický sborník* 1/196, s. 58.

⁹² Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 51.

3.5 Devadesátá léta – nový elán v rokováních o diakonátu ženy a několik iniciativ v prvních letech 21. století

V tomto desetiletí se téma diakonátu ženy začalo projednávat s novým elánem. Mělo na to jistě vliv uveřejnění apoštolského listu *Ordinatio Sacerdotalis* JÁNEM PAVLEM II. 22. května 1994. A to i přes to, že je v něm obsažena negativní odpověď na otázku po kněžské ordinaci žen.⁹³ Stejně jako předchozí vysvětlení *Inter Insigniores*, i apoštolský list *Ordinatio Sacerdotalis* nechává stranou otázku diakonátu ženy. Toto mlčení k tématu jáhenek na druhou stranu ponechává cestu k diakonátu žen otevřenou a v principu stále možnou.

Tématem žen v církvi, přesněji liturgickými službami žen u oltáře se zabývala Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. Její prefekt zaslal 15. března 1994 předsedům biskupských konferencí instrukci, ve které se počítá s legitimitou ministrantek. Tomu předcházela dotaz adresovaný Papežské radě pro výklad církevních zákonů, zda je třeba zahrnout službu u oltáře do liturgických služeb, které mohou podle kán. 230 § 2 vykonávat laici, ať už muži nebo ženy. Rada se ^{J. Müller} vyjádřila kladně a poukázala přitom na připravovanou instrukci Apoštolského stolce. Toto rozhodnutí potvrdil papež JAN PAVEL II. už 17. července 1992 a nařídil jeho zveřejnění.⁹⁴

Snahy o zavedení diakonátu pro ženy se po vydání *Ordinatio Sacerdotalis* promítly také do Americké společnosti pro církevní právo (*Canon Law Society of America – CLSA*), která se skládá z biskupů, kněží, zasvěcených osob a laiků. CLSA vydala při setkání v říjnu 1995 v Montrealu obsáhlou studii pojednávající o církevně-právních možnostech zavedení stálého diakonátu ženy a ze svého pohledu

⁹³ Podrobněji se výkladem tohoto listu zabývají např. *Teologické texty* 4/96, Responsum o svěcení žen (rozbor), přeložil M. K., s. 135, nebo také RATZINGER, J., *Das Priestertum des Mannes – ein Verstoß gegen die Rechte der Frau?*, in MÜLLER, G. H. (Hg.), *Frauen in der Kirche: Eigensein und Mitverantwortung*, s. 267 – 277.

⁹⁴ Srov. Holý, L. *Lektorát a akolytát žen?* In

<http://www.if.icu.cz/cz/Imenu/katedry/oraktik/teol/getfile.php?filename=Lektorat+a+akolytat+zen.>

Srov. také Římské rozhodnutí o ministrantkách. In *Teologické texty* 4/96 s. 135.

vysvětluje jako teologicky možné znovuoživení prvocírkevního úřadu diákonek a naznačuje církevně-právní cesty k jeho uskutečnění.⁹⁵

29. června téhož roku napsal JAN PAVEL II. dopis adresovaný ženám, nazvaný *List Jana Pavla II. Ženám*, v němž s velikým obdivem vzhlíží k ženám a vyjadřuje díky Nejsvětější Trojici za „tajemství ženy“, za každou ženu, vyjadřuje politování nad selháními církve vůči ženám a vyzývá k úplné rovnoprávnosti a uznání důstojnosti ženy. Ženě je od počátku stvoření vepsán princip pomoci, Maria je vzorem služebného kralování. V závěru *Listu* se JAN PAVEL II. věnuje uplatnění žen a mužů uvnitř církve a píše:

„Jestliže Kristus svobodným a svrchovaným rozhodnutím, které je dobře doloženo v evangeliu a v trvalé tradici církve, světil pouze mužům úkol, aby byli „ikonou“ jeho podoby „pastýře“ a „ženicha“ církve výkonem služebného kněžství, pak to pranic neubírá na úloze žen ani těch členů církve, kteří nebyli pověřeni posvátnou službou. Všichni jsou přece vybaveni důstojností všeobecného kněžství, jež má svůj základ ve křtu.“⁹⁶

Na německé půdě se nadále za diakonát ženy zasazovaly mnohé iniciativy a hnutí, např. *KDFB* či *kfd*, které se v červnu 1996 spojily do společné *Netzwerk Diakonats der Frau*.⁹⁷ V současné době (tzn. v roce 2005) probíhá již druhý „*Diakonatskreis für Frauen*“, v němž se vzdělává a připravuje 10 žen na diakonickou službu ve svém společenství nebo v jiné oblasti působení. „*Diakonatskreis für Frauen*“ trvá 3 roky, je do něj zahrnuto 6 víkendových setkání a jeden týden duchovních cvičení ročně. Např. v prvním víkendovém setkání se účastnice zabývají analýzou svého společenství a oblastmi charity a na tomto základě hledají své vlastní pole diakonické činnosti, o druhém víkendu se zaměřují na diakonii a diakonát v bibli a dějinách.⁹⁸

⁹⁵ Srov. REININGER, D. *Diakonats der Frau in der Einen Kirche*, s. 53. Podrobnější shrnutí výsledků studie in KUKULA, F., SCHÜLLNER, I. *Der Streit um den Diakonats der Frau – Zur Geschichte vor und nach dem Zweiten Vatikanum*. In *Diakonats: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 349 – 350.

⁹⁶ *List Jana Pavla II. Ženám*, 29. 6. 1995, kapitola 11, vyšlo jako příloha časopisu *Světlo*.

⁹⁷ *Netzwerk Diakonats der Frau* se prezentuje na internetu na webových stránkách <http://www.diakonats.de>.

⁹⁸ Srov. NETZWERK DIAKONATS DER FRAU. *Pinwand 14*. In <http://www.diakonats.de/ndocs/aktuell/pinwand14.pdf>.

V roce 1996 věnoval linecký *Theologisch-praktische Quartalschrift* jedno číslo tématu diakonátu ženy.⁹⁹ Na jeho stránkách pojednávají autoři článků (profesoři rakouské Katholisch-Theologische Privatuniversität Linz a spolupracovníci) důvody pro a contra jáhenství žen.

O rok později, přesněji 1. – 4. dubna 1997, se v německém Stuttgartu konal mezinárodní teologický kongres pořádaný na téma diakonát ženy: „Diakonat – ein Amt für Frauen in der Kirche – ein frauengerechtes Amt?“. Na základě přednášek, příspěvků v pracovních kroužcích a diskusních fórech a závěrečných rezolucí vznikl sborník se shodným názvem, jaký nesl pořádaný kongres.¹⁰⁰ V jeho úvodu, který napsal PETER HÜNERMANN, se můžeme dočíst o závěrech kongresu k diakonátu žen toto:

„Účastnice a účastníci kongresu byli zajedno v tom, že argumenty, jež jsou uváděny proti přípuštění žen k úřadu diakonátu, spočívají na kulturních a společenských předpokladech, které už dnes nejsou dány a katolickou církví jsou důsledně odmítány. ... Účastnice a účastníci si ale také byli vědomi, že otázka přípuštění žen k diakonátu představuje pouhý moment v současném nevyřešeném novém uspořádání a profilování pastoračních služeb. Od Druhého vatikánského koncilu vznikl na různých kontinentech a v různých zemích velký počet nových pastoračních služeb. Současně je právě tak mnoho kněží jako laiků, mužů a žen, kteří pracují v různých pastoračních službách. Silný úbytek kněžských svěcení celosvětově urychluje toto tvoření nových struktur.“¹⁰¹

Při příležitosti zveřejnění *Základních norem pro formaci trvalých jáhnů a Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů Kongregací pro katolickou výchovu a Kongregací pro klérus*, vydané 22. února 1998, prohlásil na tiskové konferenci v březnu 1998 prefekt Kongregace pro klérus kard. CASTRILLÓN HOYOS, že Vatikán toho času neplánuje přípuštění žen k diakonátu.

Zatím poslední studií vypracovanou na téma jáhenství žen oficiálními církevními představiteli je dokument MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÉ KOMISE z 30. září 2002

⁹⁹ *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996 Diakonat der Frau.

¹⁰⁰ HÜNERMANN, P., ... (Hrsg.), *Diakonat: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*.

¹⁰¹ In HÜNERMANN, P. *Vorwort*. In *Diakonat: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 11 – 12.

s názvem *Le diaconat: Evolution et perspectives* (Diakonát: vývoj a vyhlídky).¹⁰² K otázce jáhenského svěcení žen se vyjadřuje negativně. „Teologická komise se však nemůže vyslovovat s konečnou platností, rozhodnutí takového druhu je v rukou papeže.“¹⁰³ Komise poukazuje na některé důležité aspekty církevní tradice. Podle studie nejsou diákonky, o nichž je řeč v NZ totožné s jáhny, což podle generálního sekretáře Mezinárodní teologické komise G. COTTIERA dokládá odlišný obřad jejich ustanovení i jejich úkoly. V závěru argumentuje svátostí svěcení, jejíž stupně se sice od sebe liší, přesto ale tvoří jednotu svátosti svěcení.

Už 14. října 2002 vyšel v listu *America* článek *Theologians find women deacons had different role*. V něm píše P. THOMAS NORRIS (dogmatický teolog/ Irsko, člen Mezinárodní teologické komise), že otázka, zda ženy mohou nebo zda mají být připuštěny k jáhenskému svěcení zůstala otevřená. Je věcí Magisteria církve, aby v této věci rozhodlo.¹⁰⁴

I přes vydání dokumentu *Le diaconat: Evolution et perspectives* se v církvi nadále ozývají hlasy pro svěcení žen na diákonky. Např. biskup VANGHELUWE (Bruges) při své návštěvě papeže Ad limina řekl, že možnost svěcení žen na diákonky je způsob, jak dát ženám skutečnou odpovědnost v katolické církvi.¹⁰⁵

3.5.1 Téma žena v církvi v devadesátých letech 20. století a v prvních letech 21. století na české scéně

I přesto, že je tato kapitola věnována podnětům k znovuoobnovení diakonátu žen ve 20. století a Unie katolických žen – občanské sdružení, které vzniklo krátce po revoluci v tehdejší Československé federativní republice – na mnoha místech

¹⁰² Srov. COMMISSION THÉOLOGIQUE INTERNATIONALE. *Le diaconat: Evolution et perspectives*. In http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/oti_documents/rc_con_cfaith_pro_05072004_diaconate_fr.html.

¹⁰³ In HÁNEČKOVÁ, G. *Negativní vyjádření k možnosti jáhenství žen*. Tiskové středisko České biskupské konference. In <http://tisk.biskup.cz/art/clanek.asp?id=3069>.

¹⁰⁴ Srov. *Theologians find women deacons had different role*. In *America*; Oct 14, 2002, s. 5.

¹⁰⁵ Srov. ALLEN, J. L. JR. *Belgian bishop asks Vatican to consider female deacons*. In *National Catholic Reporter*, Nov 28, 2003; s. 9.

deklarovala, že její prioritou není svěcení žen a nepovažuje jej za aktuální a ani momentálně významné, nelze tuto ženskou organizaci opomenout. Místopředsedkyně UKŽ MARKÉTA KORONTHÁLYOVÁ směrem k ordinaci žen poznamenává:

„Svou roli v církvi můžeme plnit i bez svěcení.“¹⁰⁶

UKŽ navazuje na tradici Svazu katolických žen a dívek, který vznikl již za první republiky v roce 1924. Po rozpadu Československa sdružuje UKŽ skupinky žen z různých farností v Čechách i na Moravě. Je druhou největší ženskou organizací v ČR hned po Českém svazu žen. I proto je stále více respektovaným partnerem pro jednání v Senátu, Parlamentu či na ministerstvech, kde se mluví o tzv. ženských otázkách. Unie se věnuje přednáškové činnosti¹⁰⁷, provozuje křesťanskou telefonní linku pomoci, spolupracuje s ČKCH na projektu chráněného bydlení pro ženy, věnuje se humanitární práci, pořádá besedy pro ženy malých měst a obcí, vydává časopis.¹⁰⁸

Unie katolických žen také pravidelně každý rok pořádá sněm, v němž reflektuje život církve očima žen.

V devadesátých letech se na české scéně zvedla vlna diskusí o platnosti kněžských a biskupských svěcení udělených v tzv. skryté církvi v komunistické ČSSR.¹⁰⁹ Na tyto debaty, které se dotýkaly i žen – v rámci skryté církve také ženy přijaly jáhenské a kněžské svěcení¹¹⁰ (viz výše) – zareagovaly některé odborné teologické časopisy. Tak např. v roce 1996 a 1997 *Teologický*

¹⁰⁶ In Uplatníme se i bez svěcení. In *Katolický týdeník* 8 / 22. února 2004, s. 6.

¹⁰⁷ Např. z přednášek konaných mezi lety 1997 – 1999 vznikl sborník *Žena v církvi a ve společnosti (ve vztahu k církevním dokumentům)*. Sborník přednášek z cyklu sobotních seminářů pořádaných Unii katolických žen v období 1997 – 1999.

¹⁰⁸ Srov. Uplatníme se i bez svěcení. In *Katolický týdeník* 8 / 22. února 2004, s. 6; Co je Unie katolických žen. In *Katolický týdeník* 49 / 9. prosince 2001, s. 2.

¹⁰⁹ Vztahy nově se vytvářejících oficiálních církevních struktur katolické církve k podzemní církvi se zabývá např. *Getsemany: Církev v podzemí*, Ročenka 1995; či FIALA, P., HANUŠ, J. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés*; KONZAL, J. *Zpověď tajného biskupa*.

¹¹⁰ Srov. kapitulu 3.3.1 *Podzemní církve v sedmdesátých letech v komunistickém Československu* v této práci.

sborník, či v roce 1996 *Teologické texty* věnovaly témata některých svých čísel právě ordinaci žen.

Výše zmíněná UKŽ uspořádala v roce 2004 sněm, na kterém mj. vystoupil i biskup VÁCLAV MALÝ s příspěvkem *Postavení ženy v církvi*. Zabývá se v něm hlavními momenty utvářejícími postavení a vnímání žen, počínaje knihou Genesis a konče II. vatikánským koncilem a jeho odkazem pro dnešní dobu. V. MALÝ říká:

„Novozákonní důrazy na službu ženy začínají znovu ožívat. Mnoho se o tom diskutuje. Výhledově to spěje k tomu, že ženy by mohly být zase diákonkami. Nic tomu nepřekáží, protože máme jasné důkazy, že i v novozákonní tradici byly ženy touto službou pověřovány.“¹¹¹

První číslo v roce 2005 časopisu *Salve* se také věnovalo tématu žen v církvi. Nese název „Ženy v církvi“. Články M. RYŠKOVÉ a M. ZEDNÍČKA se věnují také jáhenství žen v prvotní církvi. Ve výčtu funkcí a rolí, které ženy v prvokřesťanských dobách zastávaly, MIREIA RYŠKOVÁ uvádí mezi jinými také jáhenky¹¹². MIROSLAV ZEDNÍČEK věnuje celý článek pouze jáhenkám¹¹³, a to historickému pozadí, úkolům jáhenek, požadavkům na ně a jejich ordinaci. V závěru vyslovuje názor umožnit přijetí svátostinného jáhenství řeholnicím při doživotních slibech a perspektivně uvažovat o rozšíření této možnosti na další ženy v apoštolátní službě.

V roce 2005 skončil Plenární sněm katolické církve v ČR. 5. přípravná komise tohoto sněmu, zabývající se liturgií české církve vyjádřila, že i přes nastalé pastorační problémy, které je nutné urychleně řešit, navrhovaná řešení v podobě kněžského svěcení ženatých jáhnů či jáhenského svěcení žen, překračují kompetence národního sněmu.¹¹⁴

¹¹¹ In MALÝ, V. *Postavení ženy v církvi*. In *Žena v církvi a ve společnosti III.*, s. 64.

¹¹² Srov. RYŠKOVÁ, M. *Žena ve starověké společnosti a v prvotní církvi*. In *Salve* 1/05, s. 7 – 23.

¹¹³ Srov. ZEDNÍČEK, M. *Jáhenky v církvi*. In *Salve* 1/05, s. 109 – 112.

¹¹⁴ Podrobněji in PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE, *Všeobecné připomínky: Připomínkování abstrakt Tématické sekce PKPS*. In <http://snem.cirkev.cz/?menu=79&id=1000>.

3.6 Závěrem

Tento výčet iniciativ si v žádném případě nenárokují úplnost. Spíše jsem se snažila ukázat impulsy, které v jednotlivých desetiletích vedly k zabývání se možnostmi diakonátu žen. Až na některé výjimky lze říci, že se v diskusích jedná o znovuoobnovení jáhenství žen na poli církevního práva a v návaznosti na historická fakta. Mnohem méně už se jednotlivá rokování zabývala praktickým obsahem, tzn. konkrétní náplní případného znovuoobnoveného diakonátu žen.

„Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků, a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu.“

(GS 1)

4 DIAKONICKÁ ČINNOST ŽEN

Na pozadí úvah o diakonátu žen bych se chtěla zaměřit na výzkum, který probíhal v podobě interview s 8 pastoračními asistentkami. Na základě jejich odpovědí by měly být pojednány tyto výzkumné otázky: *Dělají dnes ženy něco diakonického? a Chápou se proto jako diákonky?*

4.1 Charakteristika průzkumu

Průzkum, který jsem pro tuto práci uskutečnila, jsem prováděla v květnu roku 2005 a týkal se pastoračních asistentek pracujících v České církevní provincii.

Průzkum byl uskutečněn formou interview, rozhovory probíhaly v přirozeném prostředí pastoračních asistentek, tzn. buď u nich doma a nebo v práci. Byly zaznamenávány na diktafon a přepsané jsou umístěny na konci této práce jako příloha.

Dotazovanou skupinu tvořilo 8 pastoračních asistentek.

4.1.1 Použitá metoda

Při průzkumu, který by se dal charakterizovat jako prvotní průzkum, byla použita metoda rozhovoru. Nejednalo se o standardizovaný rozhovor, protože pro nutné situační přizpůsobení nemohly být přesně formulované otázky a jejich následnost dány předem. Mnohé respondentky samy začaly povídat a až pak přišla řada na otázky, které jsem kladla tak, aby navazovaly na předchozí povídání.

Při rozhovorech jsem se vždy snažila zaujmout neutrální postoj k odpovědím respondentek bez ohledu na to, zda jsem s nimi vnitřně souhlasila či nesouhlasila

a vždy jsem se je snažila podporovat při vyjadřování, např. úsměvem či jiným povzbuzením.

Protože se některé otázky dotýkaly důvěrných a velmi osobních témat, představoval výzkum jednotlivá dotázání. S každou respondentkou jsem tedy hovořila zvlášť. Snažila jsem se, abych působila dojem člověka, kterému tyto ženy mohou důvěřovat, a to nejen svým chováním při samotném rozhovoru, tak také při jeho domlouvání. Ač jsem se ani s jednou asistentkou osobně neznala, tak se téměř vždy našel někdo, kdo – poté, co zjistil, že chci dělat rozhovor s tou či onou pastorační asistentkou – mě pověřil, abych ji od něj pozdravovala, že se s ní dobře zná. Myslím, že i toto mohlo alespoň částečně přispět k větší důvěře. Česká země je zkrátka malá a pastoračních asistentek je v ní jakouš šafránu.

Při rozhovorech jsem se pokoušela realizovat princip všednodenního rozhovoru, nechávala jsem mluvit dotazované – ty byly nejen zdrojem dat, ale také vymezily kvalitu a kvantitu informací.

Také jsem se snažila zachovat princip flexibility – ať už při telefonické domluvě rozhovoru (pokud si respondentka nebyla jistá, zda chce rozhovor uskutečnit či nikoli, tak jsem jí navrhla, že zavolám za určitou dobu, až se rozmyslí, ale že ji do rozhovoru v žádném případě nechci nutit), či při samotných návštěvách pastoračních asistentek (jedna asistentka mě například požádala, zda bych nemohla přečíst čtení při bohoslužbě slova, jiné jsem dokonce pomáhala věšet prádlo).

Myslím, že ^{že} zdařilo, aby všechny rozhovory probíhaly v přirozeném, všednodenním prostředí dotazovaných žen a díky tomu byly bohaté na přirozené situace. Mohla jsem tak i během rozhovoru pozorovat, jak pastorační asistentky vyřizují příchozí telefony či návštěvy nebo jak jednájí se svými spolupracovníky.

Pro zachycení množství sdělovaných informací jsem používala záznam na diktafon. Dotazovaných žen jsem se vždy na začátku interview zeptala, zda bych mohla rozhovor nahrávat. Aby diktafon co nejméně narušil atmosféru rozhovoru, připojila jsem k němu malý mikrofon (asi 3 x 1 x 1 cm velký), který jsem si připnula na oblečení ještě před rozhovorem a diktafon jsem schovala do kapsy. Nahrávací přístroj tedy zůstal decentně v pozadí a respondentky na něj většinou brzy zapomněly.

4.1.2 Otázky pro interview

Otázky pro interview byly tvořeny jako otevřené, předem nedeterminované, aby na ně respondentky nemohly odpovědět pouhým ano / ne a odpověď na ně nebyla mnou předem ovlivněna. Otevřené otázky nechávají na dotazovaném, jakým způsobem bude odpovídat a jaký zvolí způsob formulace své odpovědi. Tento typ otázek poskytuje mnohem plastičtější obraz než uzavřené otázky, na dotazovaného jsou kladeny větší nároky, aby dokázali své názory vyjádřit.

Při formulaci otázek jsem se snažila, aby byly obsahově srozumitelné a jednoznačné. To znamená, abychom já i respondentka rozuměly znění otázky stejně, aby v nich nebyla používána cizí slova a zbytečně odborné výrazy.

Usilovala jsem o to, aby otázky byly zaměřeny na celek subjektu, jeho historicitu, vztahy a orientovaly se na výzkumný problém. Seznam otázek je uveden v příloze.

Použila jsem tři typy otázek: *hlavní*, přímo se týkají výzkumného problému, tzn. konkrétní práce pastorační asistentky, jejího názoru na jáhenství žen; *vedlejší*, ty pomáhají vytvořit plastický obraz pastorační asistentky v jejím historickém kontextu; a otázky *oddychové* – zde se jednalo o trávení volného času, tato otázka měla pomoci uvolnit atmosféru. Pokud během rozhovoru vyvstaly nějaké nejasnosti, použila jsem *spontánní* otázky.

Při rozhovorech jsem koncept otázek měla při ruce, abych do něj mohla podle potřeby nahlédnout.

4.1.3 Respondentky výzkumu

Vzorek dotazovaných žen byl vybrán tak, aby všechny ženy byly činné v pastorační službě. Je totiž poměrně obvyklé, že pod označením pastorační asistent jsou často zaměstnáváni i učitelé náboženství, techničtí, administrativní a jiní pracovníci, kterým je zařazením do této skupiny zvýšena mzda.¹¹⁵

¹¹⁵ Např. v roce 2002 uvedla Českobudějovická diecéze, že zaměstnává 147 pastoračních asistentek a asistentů. Z nich působí pouze zhruba 25% ve farní pastorační službě, zbytek, tzn. 75% působí jako

Vyhledávání respondentek bylo mnohdy spíše detektivního charakteru. Nejprve musím uvést, že jsem se v této věci nepokusila kontaktovat jednotlivá biskupství – a to z toho důvodu, že jsem předpokládala, že biskupství budou chránit osobní data svých pracovníků. Rozhovory jsem chtěla dělat se ženami, které jsou opravdu činné v církvi, proto jsem zvolila poněkud netradiční formu vyhledávání pomocí internetu a novinových článků, které psaly o jejich práci či se o nich jinak zmiňovaly. Nejednalo se mi tedy o reprezentativní vzorek pastoračních asistentek, ale o typické případy opravdu aktivních žen činných v pastorační a diakonické práci.

Vytipované respondentky jsem oslovila telefonicky, abych se jich zeptala, zda by byly ochotné poskytnout rozhovor pro mou diplomovou práci. Nejprve jsem se jim v krátkosti představila a seznámila je s tématem výzkumu pro svou diplomovou práci. Poté jsem se jich zeptala, zda by s rozhovorem souhlasily a zároveň jsem dodala, že by byla samozřejmě zachována jejich anonymita a že data jimi poskytnutá nebudou zneužita. Když souhlasily, domluvily jsme se na konkrétním termínu a většinou mi respondentky ještě vysvětlily přesně cestu, jak se k nim dostanu.

V krátkosti bych chtěla jednotlivé respondentky, se kterými jsem dělala interview představit a přiblížit dojem, který na mne tyto ženy zanechaly. Jejich jména jsem z důvodu osobního charakteru otázek a následných odpovědí pozměnila, rovněž – jak jsem těmto ženám slíbila – neuvádím přesné místo, kde tyto ženy působí. A protože některá biskupství zaměstnávají někdy pouze 1 – 2 pastorační asistentky činné v pastoraci, nemohu uvést ani diecézi, v níž ta či ona respondentka působí.

4.1.3.1 Anežka (pondělí 9. 5. 2005)¹¹⁶

Anežka je paní ve středních letech, žije a působí v příhraničním městě se zhruba 80 tisíci obyvateli. Stejně jako další dvě – Anna a Tereza – ani ona nepochází z České církevní provincie a službu zde chápe jako misii.

katecheté, techničtí, administrativní a jiní pracovníci. Srov. KYSELÁ, K. *Pastorační asistenti v České republice*, s. 102 – 107.

¹¹⁶ Datum v závorce označuje den konání rozhovoru.

Setkaly jsme se v pondělí ráno v nově zbudované kapli na bohoslužbě slova, kterou vedl místní jáhen. Přišly pouze dvě ženy, sám jáhen říkal, že se bohoslužby účastní většinou do deseti lidí. Dříve než jsem začala rozhovor se samotnou Anežkou, povídala jsem si o ní právě s těmito ženami. Mile mě u nich překvapily dvě věci. Jednak pro ně bylo naprosto samozřejmé si o Anežce otevřeně povídat i za její přítomnosti – jejich vyprávění jsem získala dojem, že ji mají opravdu rády a přijaly ji mezi sebe. Ony samy řekly: „*Prostě najednou tady byla Anežka a byla naše.*“ Druhým překvapením pro mne bylo, když jsem se jich ptala na místo, kde si budeme povídat. Automaticky řekly: „*Proč bychom chodily někam jinam, můžeme zůstat tady v kapli, hezky se tu povídá.*“

Poté mi Anežka ukázala dům, který těsně navazuje na kapli se sálem. Jsou v něm dva menší byty pro lidi v tísní, které zde může farnost na nějaký čas ubytovat. Zatím, pokud se takový případ naskytne, a nebývá jich podle Anežčina vyprávění málo, jsou ubytováváni v opravené, nicméně nedostačující faře, kde je mj. kancelář, jsou zde prostory také pro výuku náboženství a různé kroužky, v přízemí fary se třídí oblečení a všemožné dary lidí.

Rozhovor se konal právě na této faře. Anežka je členkou jednoho řeholního společenství a kromě toho, že nepochází z České církevní provincie, musím zároveň dodat, že nepochází ani z ČR a naši mateřštinu se musela teprve učit. Je bezprostřední, ráda se směje a česky mluví úžasně. Je zvyklá komunikovat s lidmi, takže jí nečinilo problémy otevřeně odpovědět na všechny položené otázky.

Během rozhovoru se za Anežkou na faru zastavily tři ženy s různými záležitostmi. I to snad svědčí o její oblíbenosti a zároveň vytíženosti ve farnosti.

4.1.3.2 Anna (neděle 29. 5. 2005)

Ve větší vesnici, které místní lidé hrdě říkají městys, bydlí sama se svou kočkou v obrovské chátrající barokní faře Anna. Je to svobodná mladá žena, navíc učitelka na dvou středních školách. Když přijde z práce, nastává jí „druhá směna“ na faře a ve farnosti. Bydlí zde už pět let, jako pastorační asistentka je vedená teprve od letošního roku. Do té doby zde pracovala jako dobrovolník. Anna také nepochází z České církevní provincie. Svoji službu zde chápe jako misii.

Na faře byla hned u dveří kupa dětských bačkůrek. Děti sem nechodí pouze na náboženství, nýbrž mají zde možnost navštěvovat i různé zájmové kroužky, které Anna vede. Má také na starosti pěvecký sbor dospělých, z nichž většina je nevěřících. Z jejího vyprávění jsem měla dojem, že je mostem mezi věřícími a nevěřícími, přičemž se ještě čas od času zapojuje do ekumenického společenství s jinou křesťanskou církví v téže obci.

Anna působí dojemem člověka, který by pro druhého udělal skutečně maximum. Protože jsem za ní přijela v neděli, měla jsem možnost zažít, jak se stará o své farníky. I když jich není mnoho, na bohoslužby, které se střídají jednou zde ve vesnici a jednou v sousední obci, vozí starší lidi autem. Když jsme po mši zajížděly ještě pro plyn do auta, zastavila na začátku jedné vesnice a vyběhla z auta. Po chvíli se vrátila a k mému údivu mi podávala velkou zmrzlinu se slovy: „*Nemohly bychom si tykat?*“

Anna je v podstatě díky svému civilnímu zaměstnání plně vytižená po všechny dny v týdnu. I přes to, že mnohokrát chtěla se vším praštit a utéct z tohoto místa pryč, vždy našla důvod, proč zůstat. Když jsem se jí ptala, jaký vidí smysl své práce, bez přemýšlení odpověděla: „*Být tu pro lidi. I ten nejobyčejnější člověk má pro mě větší cenu než sebelépe placené místo.*“

4.1.3.3 Drahoslava (úterý 10. 5. 2005)

Drahoslava je mladá, svobodná žena. Zhruba jeden a půl roku pracuje v jedné z českých diecézí jako pastorační asistentka pro seniory. Je absolventkou vyšší školy ekonomického směru, nyní si dokončuje teologické vzdělání na univerzitní úrovni.

Rozhovor v přátelském duchu probíhal v její kanceláři. Protože není příliš upovídaná, bylo často nutné klást dílčí otázky. Prozradila mi, že zpočátku pracovala spíše jako úřednice – měla na starosti organizaci a agendu jednotlivých setkání a jiné aktivity, které středisko, v němž pracuje, pořádá. Nicméně jí velmi chyběla práce s konkrétními lidmi, proto vymyslela setkávání seniorů z celé diecéze. Nyní pro ně spoluorganizuje přednášky, jezdí s nimi na různá duchovní cvičení a výlety nejen v Čechách, ale také v zahraničí.

S jednou z členek tohoto setkávání seniorů jsem se díky Drahoslavině zprostředkování mohla setkat. Paní, ač je v důchodu, pracuje v prodejně křesťanských knih. Z jejího povídání bylo naprosto zřejmé, že Drahoslava pronikla mezi ně a že si ji oblíbili (to mj. v rozhovoru potvrdila nevědomky také Drahoslava, když řekla, že jí celkem dost seniorů nabídlo tykání). S rázností mi tato starší paní odpověděla, že je ráda, že Drahoslava je tak mladá a že by ani nechtěla, aby toto setkávání měl na starosti někdo starší.

4.1.3.4 Jiřina (pondělí 23. 5. 2005)

Bylo pondělí dopoledne, když jsem v jednom větším městě hledala faru, kde Jiřina pracuje. Našla jsem ji asi čtvrt hodiny před naplánovanou schůzkou a právě jsem ji zastihla, jak vybíhá se složkou papírů – podle jejího vysvětlení na městský úřad s potvrzeními o sobotních svatbách. V předem smluvený čas už ale byla zpět, připravená k rozhovoru. Slovo „vybíhá“ používám záměrně. Skutečně, za celou dobu, kterou jsem s ní strávila, jsem ji neviděla v jiném pohybu, než v rychlé chůzi či mírném běhu.

Když jsem začínala dělat rozhovory, tak jakýmsi potvrzením „vytíženosti“ pastoračních asistentek byl pro mě počet návštěv, popř. telefonátů během našeho povídání. U Jiřiny jsem po půl hodině přestala počítat, kolikátý že člověk to vlastně zaklepal na dveře, zazvonil či telefonoval.

Jiřina je temperamentní vdaná paní, její děti jsou už dávno dospělé. I proto se může své práci věnovat opravdu na plný úvazek. Překvapilo mě, že i přesto, že rozhovor musela často přerušovat zvedáním telefonů a vyřizováním příchozích, vždy navázala přesně tam, kde předtím skončila. Jiřina má dar mluvit. Její myšlenky jsou ucelené, promyšlené a konkrétní.

4.1.3.5 Kateřina (středa 11. 5. 2005)

Byla středa dopoledne, když jsem zvonila ve smluvenou dobu na faru, kde se měl konat rozhovor se zdejší pastorační asistentkou. Místo ní mi otevřel tamní kněz s vysvětlením, že Kateřina má co nevidět přijít z nákupu. Než se vrátila, povídali jsme si o ní právě s tímto knězem, jejím nadřízeným. Nemohu zapřít, že mě udivila jeho

otevřenost v tématech, o kterých si většina lidí povídá pouze s dobře známými lidmi. Nejprve prozradil, že je to už dávno, co k němu Kateřina nastoupila jako farní hospodyně. Bylo jí tenkrát 25 let. Protože jej až tolik nebaví učit náboženství, postupně tuto činnost od něj převzala. Díky ještě několika dalším aktivitám byla zařazena do vyšší platové třídy zvané „pastorační asistent“¹¹⁷.

Kateřina, svobodná paní středních let, se po půl hodině vrátila z nákupu a mohly jsme si začít povídat. Vlastně bych zde měla použít koncovky mohli: Kateřina si totiž přála, aby byl rozhovoru přítomen i kněz. Má prý špatné zkušenosti s rozhovorem pro jedno křesťanské periodikum, kde podle jejích slov absolutně překroutili její odpovědi. Při kontroverznějších tématech se často dívala na kněze, který snad měl být v tu chvíli jejím obranným štítem. Kněz využíval své přítomnosti a celkem často vstupoval do hovoru a objasňoval to, co se mu zdálo Kateřinou ne zcela zodpovězeno. Ta mluvila zcela v souladu s předchozím povídáním kněze, kterému ale nebyla přítomna. Myslím, že na ni má velký vliv. Z jejího povídání byla zároveň velmi cítit láska k dětem, se kterými se zvláště setkává v hodinách náboženství, a ochota být s nimi a předávat jim víru a lásku k Bohu. Zajímavé bylo i to, že Kateřina o sobě nikdy nemluvila jako „já“, ale vždy místo toho používala slovo „člověk“. „Člověk by chtěl, člověk by toužil, ...“

Bohužel ani jeden z tohoto „týmu“, jak se nazývali, neměl až na výjimku práce pro seniory kladný vztah k diakonické práci. Pomoc potřebným je podle jejich slov „věcí charity, a kdo se chce na tomto poli angažovat, ať pomáhá v této organizaci“.

Myslím, že to byl pro mě ten nejzvláštnější rozhovor, který jsem na svých cestách za pastoračními asistentkami absolvovala.

¹¹⁷ Otázku odměňování pastoračních asistentů zmiňuje pastorální teolog ALOIS KŘIŠŤAN v článku *Pastorační asistenti v České republice*. Cituji: „Prakticky ovšem nesou dnes označení pastorační asistent (pastorační asistentka) i jiní zaměstnanci biskupství např. stavební technik, hospodyně ve farnosti, vyučující náboženství, katechetka apod. Tento stav vyplývá ovšem ze způsobu financování těchto pracovníků.“ In KŘIŠŤAN, A. Pastorační asistenti v České republice. In *Teologické studie* 1/2002, s. 76.

4.1.3.6 Magdaléna (čtvrtek 19. 5. 2005)

Jako s ostatními, i s Magdalénou jsem se na rozhovor domlouvala telefonicky několik dnů předem. Protože se hned nemohla rozhodnout, zda s rozhovorem souhlasí či nikoliv, nabídla jsem jí, že zavolám za dvě hodiny. Poté s interview souhlasila s tím, že „by byla ale velmi nerada, aby bylo dále interpretováno tak, že jsou ženy v církvi utiskovány.“

Pokud by ještě dnes existovalo pro typ obce označení městys, pak si myslím, že by se hodilo právě pro označení Magdalénina působiště – a není nezajímavé, že toto místo je zároveň i jejím rodištěm. Magdaléna je mladá vdaná žena, je zde pověřena jako administrátorka in materialibus, duchovní správu vykonává kněz z nedaleké farnosti.

K rozhovoru jsme se sešly na faře. Hned po několika slovech mi Magdaléna prozradila, že telefonovala na TF JU, aby si ověřila, kdo jsem a zda mám skutečně takové téma diplomové práce, jaké jsem v rozhovoru uvedla. Následně jsem ji požádala, že když je rozhovor anonymní – jak jsme se domlouvaly – zda jej mohu nahrávat na diktafon. Pro svou špatnou zkušenost s psaním článků různých periodik mou žádost odmítla slovy „byla bych opravdu velmi nerada“. Po těchto dvou úvodních informacích jsme začaly interview, o kterém nemohu říci nic negativního, přesto – mým největším úkolem přitom bylo zapamatovat si co nejvíce informací, a to v co nejširším kontextu, aby zpráva z tohoto setkání byla co nejpravdivější. Nakolik pravdivá skutečně bude, může posoudit pouze jediný člověk – Magdaléna, se kterou jsem onen rozhovor dělala.

4.1.3.7 Monika (pondělí 30. 5. 2005)

S Monikou se velmi příjemně povídalo. Je to paní středních let, k rozhovoru mě pozvala k sobě domů. Bydlí spolu se svým manželem a takřka dospělými dětmi v jednom větším městě, které je zároveň i jejím rodištěm. V devadesátých letech si doplnila své vzdělání o vysokoškolská teologická studia. Protože není vázána stálou pracovní dobou, může si dovolit už osmým rokem docházet jako pastorační asistentka do nemocnice. Díky svému zdravotnickému vzdělání a mnohaleté praxi v oboru se v tomto složitém prostředí bez problémů orientuje. Zároveň využívá svých teologických studií při rozhovorech s nemocnými. Sama ale říká, že zde není proto,

aby lidem vnucovala křesťanství, nýbrž proto, aby si s nimi povídala, o čem oni sami chtějí a co je zajímavá. Říká, že *„...pastorace nemůže být svátostná, dokud se k tomu dotyčný člověk nedopracuje a holt někteří lidé umřou bez svátostí. Úspěch je, jestliže pacient vůbec začne o Bohu přemýšlet a oslovovat ho v modlitbě, jestliže třeba někoho z blízkých poprosí o odpuštění a tak.“*

Monika má měkký, příjemný hlas. Mluví jasně, stručně a věcně. Některé rozhovory s past. asistentkami se díky mnohým odbočkám protáhly až na takřka neskutečné dvě hodiny. Moničiny odpovědi měly na kazetě délku zhruba půl hodiny. Přesto v nich bylo obsaženo všechno podstatné a ještě mnoho zajímavých příběhů a věcí navíc. Po vypnutí diktafonu jsme si ještě poměrně dlouho povídaly, Monika se ptala také na moje názory na některé otázky položené v interview.

Z rozhovoru jsem měla velmi příjemný pocit. Kdybych byla někdy v nemocnici, přála bych si, aby si za mnou chodila povídat právě ona.

4.1.3.8 Tereza (středa 18. 5. 2005)

Za Terezou jsem se vydala na jednodenní výlet do jejího působiště, maličké vesničky v pohraničí, kde žije už dvanáctým rokem. Tereza mě po celou dobu nepřestala udivovat – jednak svým věkem (patří mezi tzv. třetí generaci), dále svojí vitalitou a ochotou ke změně – to dokazuje mj. i to, že do České církevní provincie přišla teprve ve středních letech. Nejprve působila jako farní hospodyně a po smrti pana faráře, u kterého pracovala, byla pověřena jako administrátorka in materialibus. Za zvelebení farnosti dostala zvláštní odměnu – byla najednou obdarována dalšími čtyřmi chátrajícími kostely a umírajícími farnostmi. Nyní žije ve výše zmiňované malé vesničce a podobně jako mnoho jiných, i ona pochopila, že kostel je třeba zajistit pro jeho přežití. Hlavní úsilí je třeba věnovat na to, aby se měli lidé kde scházet a kde pobýt. Pak teprve bude potřebné zkrášlovat kostel, do něhož momentálně nikdo nechodí. Jak jsem se i já sama přesvědčila, fara je otevřená opravdu všem. Tereza plní své heslo: „Z fary by si měl každý něco odnést, ať už dobré slovo, nebo něco hmotného,“ do nejmenšího detailu. V době, kdy jsem ji navštívila, v domě bydlel muž bez trvalejšího domova. Tereza zároveň pomáhá jedné nemocné mamince, která na faru i se svým synem dochází. Fara byla plná dětí. Během hovoru přiběhl do kuchyně malý chlapeček, celý špinavý s nudlí u nosu. Tereza se na něj s úsměvem podívala

a povídá mu: „Vydrž Františku, za chvíli budou buchty.“ Myslím, že právě tato událost alespoň částečně vystihuje Terezino otevřené srdce ke všem lidem.

4.1.4 Metodologie vyhodnocování

1. Fáze transkripce: tato fáze byla ponejvíce technicky zaměřena a byla časově poněkud náročnější, byla ale zároveň nutným předpokladem pro další kroky. Materiál, který jsem během rozhovorů nashromáždila na magnetofonové pásky jsem musela přenést do písemné podoby. Často bylo obtížné zaznamenat nonverbální chování během rozhovoru. Během transkripce jsem také musela odpovídající informace „anonymovat“, tzn. pozměnit či vymazat osobní jména a jména obcí, v nichž pastorační asistentky působí. Už v této fázi jsem vytvořila první charakteristiku jednotlivých interview, sestávající ze základních informací o respondentkách.

2. Fáze jednotlivých analýz: analýzy jednotlivých interview ve výsledku vyústily v koncentraci materiálu. Přitom bylo nutné zřici se vysvětlující analýzy v užším smyslu. V jednotlivých krocích bylo třeba nejprve odstranit nedůležitosti z jednotlivých opisů rozhovorů a naopak zdůraznit centrální pasáže. V nich zvážit nejdůležitější textové části a podrobit je obsahové analýze. Z výstižných míst v textu tak vznikl nový, silně zkrácený a koncentrovaný text. Tento text byl dále, s přihlédnutím k celku jednotlivého interview, okomentován a takto ohodnocený přidán k první charakteristice interview.

3. Fáze zevšeobecňující analýzy: v této části vyhodnocování bylo třeba podívat se přes jednotlivá interview, aby se dospělo ke všeobecným výsledkům. Prvním krokem zevšeobecňování bylo hledat sounáležitosti zastoupené ve všech nebo v podobných rozhovorech. Aby nevznikla vyumělkovaná jednotvárnost, bylo nutné rozkrýt také obsahové rozdíly rozhovorů. Tyto sounáležitosti a rozdíly ukázaly možné tendence typické buď pro všechny, nebo pro podobná interview. Tak vznikly různé typy dotázaných, výpovědí a informací, jenž mohly být dále interpretovány vzhledem ke konkrétním případům.

4. Kontrolní fáze: protože vyhodnocování protokolů rozhovorů bylo zaměřeno na redukivitu textu, bylo žádoucí provést ještě kontrolu, spočívající ve srovnání

výsledků s kompletními jednotlivými interview a tak předejít mylným informacím a výsledkům.¹¹⁸

4.2 Dělají dnes ženy něco diakonického?

Otázku po diakonické práci žen je možné rozvést do více bodů. Nejdříve je třeba se ptát, co respondentky motivovalo k práci v pastorační asistenci a co je smyslem jejich povolání; dále jaká je skutečná náplň jejich služby, jak je přijímá okolí; nezanedbatelné jsou též odpovědi zda tyto ženy vidí nějaké společné body mezi svým povoláním a povoláním jáhnů či kněží a zda v minulosti uvažovaly o zasvěceném životě či některou z forem zasvěceného života realizují.

4.2.1 *Motivace k povolání pastorační asistentky*

Předně je třeba uvést, že oficiálnímu ustanovení všech dotázaných žen pastoračními asistentkami předcházela léta dobrovolné práce pro církve, ať už se jednalo o vyučování náboženství, domácí semináře v době komunismu, práci s mládeží, výpomoc na faře či pravidelné návštěvy nemocných v nemocnici. Je zajímavé, že ani jedna z žen není konvertičkou, všechny pocházejí z katolických rodin. Co se týká motivace, která je vedla k pastorační asistenci, lze ji rozdělit do tří okruhů:

1. Motivací k povolání pastorační asistentky byla *touha realizovat či prohloubit svou službu v církvi*. Ženy dobrovolně se podílející na pastorační práci v církvi toužily více se angažovat v dění ve farnosti, popř. v kategoriální pastoraci¹¹⁹ a hledaly cesty, jak by se mohly ještě intenzivněji zapojit do dění a života v církvi. Například Anna už od dětského tábora, který organizovala, podvědomě tušila, že by chtěla ve farnosti, v níž tento tábor probíhal, jednou pracovat. Zajímavá byla odpověď Moniky, která řekla, že už od dětství vnímala, že má nějaké povolání pro službu v církvi. Její práce je pak rozvinutím tohoto vnitřně pociťovaného povolání.

¹¹⁸ Srov. LAMNEK, S. *Qualitative Sozialforschung. Band 2*, s. 107 – 110.

¹¹⁹ Termín kategoriální pastorace označuje specifické pastorační úkoly. Srov. KŘIŠŤAN, A. Pastorační asistenti v České republice. In *Teologické studie* 1/2002, s. 75.

2. *Touha misijně působit.* Tento důvod je pozoruhodný zvláště z toho důvodu, že v sobě zahrnuje předpoklad, že Česká republika, a speciálně zde Česká církevní provincie, je těmito ženami považována za misijní území. Motivace misijní angažovanosti je v podstatě větším rozvinutím touhy některých žen realizovat či prohloubit svou službu v církvi. Tyto ženy opustily svůj domov a nechaly daleko své přátele, aby, jak uvádějí, mohly sloužit v církvi lidem a Bohu. Z počtu 8 dotázaných žen jsou to celkem 3, které uvádějí tento motiv. Zvláště zajímavé je svědectví Terezy, která se takto rozhodla až ve zralém věku – v 50 letech. Do té doby pracovala jako farní hospodyně. Poté, co se jí život výrazným způsobem změnil, rozhodla se, že chce „jít tam, kde je to nejvíc potřeba“.

3. *Nabídka přišla zvenčí.* Těmto ženám bylo, na základě jejich osvědčení jako aktivních laiček, nabídnuto místo pastorační asistentky. Někdy se jednalo spíše o žádost ze strany církve, zda by respondentky byly ochotné pomoci v pastoraci. Jiřina uvádí, že pro ni nebylo jednoduché rozhodnout se pro službu v církvi, protože práce, kterou dosud vykonávala, ji velmi bavila. Navíc zde (sekretářka přednosta oddělení v nemocnici) měla možnost také sloužit lidem, „*být u lůžek nemocných*“. V rozhodování nakonec sehrála rozhodující roli ochota pomoci: „*Přesto jsem si pak uvědomila, že jestliže ta situace v této církvi je jaká teď je, tak je třeba taky pomoci, tak jsem nastoupila.*“ Souhlasila, i když, jak uvádí, vůbec nevěděla, do čeho jde. Podobně také Anežka, řeholní sestra, projevila ochotu pomoci a na žádost jáhna, který si nevěděl rady s nově obdržanou farností přišla do České církevní provincie. Naopak pro jiné ženy byla nabídka ze strany církve vítanou možností uplatnění po studiu, v době, kdy se začínaly ohlížet po vlastním zaměstnání.

S motivací k povolání pastorační asistentky je úzce svázán také *smysl, který své práci respondentky přikládají*. Všechny byly zajedno v tom, že smyslem je *služba lidem*. Toto vyjádření pak různě konkretizovaly. Například Drahoslava uvedla, že smyslem jejího povolání je být s lidmi a vytvářet společenství místní církve, „*smysl má, že to člověk může dělat z lásky k lidem a z lásky k Bohu a skrze ty lidi fakt být Bohu blízko.*“ Pozoruhodná byla odpověď Magdalény, ze které vyplývá, že sebe sama chápe jako prostředníka mezi církví a světem. V podobném duchu hovoří také

Jiřina. Smysl své práce krásně vyjádřila Anna: „*I ten nejobyčejnější člověk má pro mě větší cenu než sebelépe placené místo.*“¹²⁰

Pastorační asistentky se shodly v otázce důležitosti duchovního života a osobního prožívání víry. Např. Anna uvedla, že „*bez snahy o opravdový duchovní život by byla pouhou figurkou, která nadělá víc škody než užitku.*“ Monika řekla, že „*bez hluboce žitého duchovního života by její služba nebyla vůbec možná. V nemocnici absolutně ne.*“ Z odpovědí všech respondentek vyplynulo, že osobní křesťanská spiritualita je pro ně nepostradatelná a hraje důležitou a nezastupitelnou roli.

Směrnice ČBK, která nese název *Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve*, vymezuje strukturu duchovní formace laiků působících v pastorační a duchovní péči během jejich služby. Ve směrnici se uvádí, že je užitečné a žádoucí (nikoliv přikázané), aby byl laik v pastorační duchovně doprovázen. Směrnice určuje osoby zodpovědné za duchovní vedení pastoračních pracovníků a povinnost laiků účastnit se obvykle dvakrát do roka rekolekcí a povinnost absolvovat alespoň jednou za tři roky exercicie.¹²¹

V praxi se však ukázalo, že se mnohá tato doporučení mívají skutečnou realizací. Tak některé ženy v rozhovorech uvedly, že se účastní rekolekcí pořádaných jejich biskupstvím a tyto jsou pro ně přínosem a obohacením, jiné odpovídaly, že sice jejich biskupství pořádá pro své pastorační asistenty rekolekce, avšak ony se jich z důvodu nedostatku času už nemohou účastnit.

¹²⁰ Anna tím mimochodem narazila na problém finančního ohodnocení pastoračních asistentů. Sama naznačuje, že pastorační asistence není nejlépe placeným zaměstnáním. Jako velmi problematické pociťuje finanční ohodnocení Monika: „Jak se o mě kdo stará? Můžete napsat, že nemám ani stůl ani židli ani počítač ani cokoli jiného. A můj plat je vzhledem k mému vzdělání opravdu svérázný.“ Právo laiků pověřených zvláštní službou v církvi na přiměřenou odměnu podle jejich postavení upravuje kánon 231 § 2.

¹²¹ Srov. ČBK, *Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve*, Praha 2001.

4.2.2 Náplň služby

V této oblasti záleželo na okolnostech, zda žena vykonává pastorační asistenci ve farnosti či v kategoriální pastoraci, zda je pověřena vést excurrento spravovanou farnost a nebo zda má civilní zaměstnání. Kromě Anny všechny ženy ustanovením pastoračními asistentkami změnilo povolání a staly se výlučně zaměstnankyněmi církve.

Dotázané pastorační asistentky působí v těchto oblastech života církve:

- 4 ženy jsou činné jako pastorační asistentky ve farnosti
- 2 jsou pověřeny jako administrátorky in materialibus
- 2 působí v kategoriální pastoraci

Z toho vyplývá, že také jejich služba je více zaměřena buď dovnitř církve, nebo naopak vně církve. Např. Anežka se téměř výlučně zaměřuje na farní společenství a naproti tomu Monika působí vně církve jako duchovní¹²² v nemocnici. U mnoha žen se služba uvnitř a vně církve prolíná, typickými příklady jsou Anna a Drahoslava.

Pro všechny ženy je společné, že se více nebo méně účastní života ve své farnosti a slouží v ní diakonií communia. Dá se říci, že jejich služba z farního společenství vychází a je dále rozvíjena různými směry. Dva hlavní směry jsem už naznačila výše, je to aktivita vně a dovnitř církve¹²³. Při rozdělení činností na služby diakonie communia, služba kazatelská, liturgická, charitativní a administrativní

¹²² Výraz duchovní neznamena v tomto kontextu kněžskou službu, ale duchovní doprovázení nemocných, popř. příbuzných či zaměstnanců nemocnice pastoračním pracovníkem. Ten do nemocnice patří, je v ní jako doma a pacienti jej lépe přijímají, protože jsou zvyklí na jeho tvář a jeho přítomnost a nepovažují jej za pouhého návštěvníka, který je přítomen jen na chvíli, protože byl zrovna zavolán. Srov. např. SEYFRIED, A. Was macht die Frau als Seelsorgerin?. In *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996, s. 380 – 384.

¹²³ Záměrně uvádím na prvním místě aktivitu směrem ven z církve, neboť ta je laikům zvláště svěřena. Srov. LG 31; srov. dále OPATRŇY A. Laici v pastorační práci In *Teologické texty* 4/2000, s. 161 a 163; KAPLÁNEK, M. *Teologie laikátu* 3 – 5. In

http://www.if.jcu.cz/oz_imenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?file=amex-11.

vycházím z charakteristiky jáhenství popsané v první kapitole, tzn. jáhenství tak jak jej prezentují W. KASPER a M. OPATRŇY¹²⁴:

Vně církve se ženy účastní na službě diakonii communia, charitativní práci, advokátní roli charity a na kazatelském úkolu, čili službě hlásání Božího slova.

V praxi se pak jedná např. o tyto konkrétní služby¹²⁵: diakonie communia se projevuje jako duchovní doprovázení nemocných v nemocnici, příprava a organizace akcí pro veřejnost (vedení hudebních sborů a pořádání koncertů, výstava betlémů, pořádání farního plesu určeného nejen pro farníky, ale pro všechny obyvatele obce), členství v občanském sdružení, ekumenická setkání atd. Pod charitativní službu vně církve by se dala zařadit organizace a zajištění veřejných sbírek ošacení a jiných darů, spolupráce s azylovými domy, komunikace s vládními činiteli (advokátní role charity) či přípravné práce pro založení hospice. Službě hlásání Božího slova vně církve se věnuje zvláště Drahoslava, která pořádá besedy na školách a snaží se přiblížit dětem smysl velkých křesťanských svátků a krom toho ještě organizuje a pořádá přednášky pro diakonicky orientované profese.

Uvnitř církve ženy slouží diakonii communia, mají na starosti charitativní a administrativní práci, věnují se kazatelské a liturgické službě a do jejich pole působnosti spadají také činnosti provozního rázu.¹²⁶

Prakticky se jedná např. o tyto činnosti: diakonie communia obsahuje kupříkladu duchovní doprovázení seniorů a nemocných, volnočasové aktivity pro maminky s dětmi a děti samotné, vedení různých společenství či organizací a pořádání sezónních akcí (výlety s farností, zájezdy, tábory, divadelní představení,...). Charitativní práce těchto žen spočívá zvláště v pomoci potřebným z řad farníků. Administrativní náplň v sobě obsahuje např. materiální vedení farnosti

¹²⁴ Srov. KASPER, W., *Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti*. In

http://www.tf.jcu.cz/cz_imenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie. Srov. dále OPATRŇY, M. *Otázka identity jáhenské služby: Problematika implicitního hodnocení základních textů o jáhenství*. In *Teologické studie* 2/2004, s. 37 – 44.

¹²⁵ Výčet jednotlivých činností dotázaných pastoračních asistentek uvádím v příloze.

¹²⁶ Tímto označením je myšlena např. příprava ohlášek, farního věstníku, farní administrativa, úklid, květinová výzdoba a další.

u respondentek, které jsou pověřeny jako administrátorky in materialibus, správu a údržbu církevních budov, shánění peněz a vypisování žádostí o udělení grantů. Služba hlásání Božího slova je realizována od výuky a katecheze dětí až po katechezi a přípravy dospělých na svátosti. Dotázané ženy se aktivně účastní také na poli liturgickém, konají bohoslužby slova, rozdávají svaté přijímání a přinášejí jej nemocným. Liturgickou službu však nechápou jako prioritu ve svých aktivitách a velice se brání tomu, aby jejich práce byla vnímána jako nahrazování kněží. Tereza vyprávěla negativní zkušenost, kdy na ni lidé po bohoslužbě slova, kterou vedla, volali „paní farářko“. Provozní zajištění fungování života farnosti jsem už naznačila výše; z rozhovorů nevyplývá, že by tyto činnosti zásadním způsobem utvářely náplň práce pastoračních asistentek, spíše ji z nutnosti doplňují a proto jim dále nebudu věnovat pozornost.

Některé respondentky to, že jsou pracovníčně značně vytíženy, velmi často nad rámec svého pracovního poměru, pokládají za součást povolání. Snad jenom Drahoslava a Magdaléna si dokáží udržovat odstup a práce jim neproniká do soukromí. Ostatní ženy v otázce „jaká je náplň vaší služby“ vyjmenovávaly aktivity, které mají na starosti, a to v podstatě od rána do večera a většinou téměř po všechny dny v týdnu. To koresponduje s jejich odpověďmi na otázku, jaké mají nejoblíbenější aktivity a zda jim na ně zbývá čas. Asistentky většinou odpověděly, že jim na oblíbené činnosti zbývá opravdu velmi málo času a že začaly aktivně odpočívat teprve poté, co byly blízké syndromu vyhoření. 3 pastorační asistentky v rozhovoru dokonce uvedly, že pociťují velké pracovní zatížení ze strany církve.

Z velkého pracovního nasazení většiny dotázaných žen by bylo nasnadě usuzovat, že si tím tyto ženy budují kariéru. Nicméně opak je pravdou, pastorační asistence totiž žádný kariérní vzestup neumožňuje. Respondentky tak s přijetím práce pastorační asistentky v podstatě musely přijmout i skutečnost naprosté absence profesního růstu v oboru a vědomí, že neexistuje možnost rozvoje, vzestupu.¹²⁷

¹²⁷ Srov. KRÍŠŤAN, A. Pastorační asistenti v České republice. In *Teologické studie* 1/2002, s. 77.

Pastorační asistentky tvoří svou službou v církvi mosty mezi různými skupinami lidí:

1. *Most mezi církví a světem.* Jako ideální představitelka tohoto způsobu činnosti se mi jeví Anna, která má civilní zaměstnání a svou přítomností mezi nevěřícími kolegy v práci vnáší křesťanského ducha do pracovního prostředí¹²⁸. Podařilo se jí odstranit mnoho předsudků vůči katolíkům. Anna se věnuje i diakonii communia vně církve; na vyšší úrovni se jí daří realizovat spolupráci církve (farnosti), veřejné instituce (obecního úřadu) a ekumenických iniciativ (spolupráce se členy husitské církve). Významnými reprezentantkami jsou dále Monika, která slouží v nemocnici nejen věřícím, ale také nevěřícím pacientům, kterých je v dnešní době převážná část¹²⁹ a Magdaléna, která je pro své mnohé aktivity na poli společenském a kulturním prostředníkem mezi církví a světem. Do tohoto pojetí se dá zařadit zčásti také Tereza, neboť ta je svou službou chudým a všem potřebným znamením křesťanské lásky a péče o druhého.

2. *Most mezi různými členy církve.* Toto hledisko předpokládá činnost pastoračního asistenta zaměřenou na specifické pastorační úkoly, avšak převážně uvnitř církve. Tak je Drahoslaviným úkolem vytvářet společenství seniorů na diecézní úrovni a podporovat farní senior-kluby, Anežka je animátorem farního společenství a svou službou vytváří a udržuje communio věřících.

3. *Most mezi laiky a kněžími.* Tato oblast je specifická tím, že není až tolik nutné reprezentovat církev navenek, jako spíše být prostředníkem mezi jejími dvěma stavy: stavem duchovních a stavem laiků. Výstižně to vyjádřila v rozhovoru Jiřina; na mou otázku, jak přijali farníci to, že je ke svátostem připravuje žena a ne kněz, odpověděla: „Mnohdy to byl naopak přínos. Oni čekali opak a pak mi sami říkali, že jsou hrozně rádi, že je připravuji, vzhledem k tomu, že měli i odvahu se na mnohé věci zeptat, že si nepřipadali tak trapně, jako kdyby se ptali na základní věci víry

¹²⁸ Srov. AA 2.

¹²⁹ Statistika z roku 2001 ukazuje, že v České církevní provincii se 66,19% obyvatel označilo jako „bez náboženského vyznání“ a 24,64% je celkově „věřících“ (u 9,18% nebylo náboženské vyznání zjištěno). Z 24,64% věřících je 19,69% římskokatolíků, což v České církevní provincii, která čítá 6 184 664 obyvatel představuje 1 217 531 římskokatolických křesťanů. Srov. http://snem.cirkev.cz/download/Scitani_lidu_2001.htm.

kněze. *To si prostě myslí, že by si ten kněz asi měl myslet, že oni to znají.*“ Zaměření pastorační asistence jako jakéhosi filtrování přání či potřeb farníků na kněze lze vysledovat i u Kateřiny.

V praxi se tak potvrdila stále přetrvávající paradigmaty v české církvi, jak je popisuje český pastorační teolog ALOIS KŘIŠŤAN¹³⁰:

Pokud je pastoračně aktivní nositel úřadu, pak se pastorence týká především vnitrocírkevních vazeb a je věcí kněží. Řada duchovních, ale také laiků, je z pastoračních asistentů bezradná, neboť v jejich chápání nemají místo. Pastorační asistent je pak chápán jako ten, kdo má přinést ulehčení knězi.

Druhé pojetí sice předpokládá, že pastoračně aktivní je celé společenství, ale v centru pozornosti zůstává církev. Pastorence je tak věcí všech věřících, tito se snaží prožívat spoluzodpovědnost, ve svých aktivitách však zůstávají v okruhu vnitrocírkevních témat. Pastorační asistent je pak považován za náhražku kněze. Dělá tedy ve farnosti všechno, čeho je schopen.

Poslední, třetí paradigma má za to, že pastoračně aktivní je celé společenství, zorný úhel zabírá celou společnost, jak vyplývá z GS:

„Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků, a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu.“ (GS 1)

Pastorence je tedy věcí všech věřících, je odpovědí na výzvy okolního světa. Pastorační asistent je zde členem pastoračního týmu, pastorence je zaměřená na společenskou problematiku.

Co se týká teologického vzdělání, které dotázané pastorační asistentky získaly či získávají, je situace taková: 6 respondentek má teologické vzdělání vysokoškolského charakteru. Jedná se buď o neoficiální, tajné studium v době komunismu a nebo o oficiální, tzn. po roce '89 získané vzdělání na teologických fakultách. 2 respondentky si doplnily své vzdělání pomocí katechetických kurzů.

¹³⁰ Srov. KŘIŠŤAN, A. Pastorační asistenti v České republice. In *Teologické studie* 1/2002, s. 78.

Můžeme se ptát, zda pastorační asistentky ve své službě uplatňují specificky své ženství, zda je pro ně výhodou. Jejich odpovědi by se daly shrnout do dvou kategorií:

1. *Je přínosem, že jako žena pracuji v církvi:* Anežka je přesvědčena, že je třeba, aby v církvi působily ženy, podle ní je v každé farnosti potřeba otec i matka. Monika uvádí, že je v nemocnici obrovská výhoda, že je žena. Říká, že ženské vlastnosti jsou pro péči o duchovní dimenzi člověka výhodné.

2. *Své ženství při práci v církvi zvláštním způsobem neuplatňuji:* tak např. Tereza odpověděla, že v místě, kde působí (jedná se o obec s velmi malým množstvím věřících) je lidem jedno, že je církví pověřena pastorační asistencí právě žena.

4.2.3 Základní sociální vztahy v pastorační asistenci

1. *Vztah mezi pastorační asistencí a rodinou:* z dotázaných žen bylo 5 svobodných (z nich jedna je řádovou sestrou) a 3 byly vdané.

Jiřiny, Magdalény a Moniky jsem se tedy zeptala, jak se jim daří skloubit povolání a rodinu. Pro Magdalénu není koexistence povolání a rodiny problém. Jednak, jak už jsem uvedla výše, si dokáže od práce udržovat odstup, nezanedbatelnou roli hraje jistě i fakt, že zatím nemá děti. Jiřina odpověděla, že v roce '94 (v tomto roce nastoupila do pastorační asistence), „*to ještě byly děti školou povinné, tak to bylo velmi náročné. Protože tady ta služba chce mnohdy člověka od nevidím do nevidím, teď zvlášť, když už nejsou děti doma, mnohdy si sama říkám, že kdybych měla tu rodinu, tak bych to vůbec nemohla dělat.*“ Také Monika přiznává, že skloubení povolání a rodiny je velmi náročné, i když jedním dechem dodává, že si dokáže představit, že by toto povolání dělala i když by byly děti malé. Dokládá to tím, že od začátku musela stíhat studium, děti a rodinu i práci současně.

2. *Přijímání pastoračních asistentek farností/ seniory/ nemocnými:* obecně lze říci, že všechny dotázané asistentky jsou laiky z okruhu svého pastoračního působení pozitivně přijímány.

3. Již ne tak jednoznačný je *stav spolupráce pastoračních asistentek a jejich nadřízených (duchovních)*. Jako bezproblémový jej chápe 5 respondentek, za obtížný jej označily 3 respondentky. Důvodů problematické spolupráce je několik, za nejzávažnější lze považovat, jak zmínila i Jiřina, nejasné vymezení kompetencí. V České republice totiž stále nedošlo ke zpracování náplně práce pastoračního asistenta a jeho zabudování do pastoračního systému. Očekávání ze strany nadřízeného duchovního i ze strany pastoračního asistenta se tak mohou značně lišit, což může v důsledku způsobovat mnohé problémy.¹³¹

4.2.4 Užší spojení s církví

Položila jsem pastoračním asistentkám otázku, zda si myslí, že existují společné body mezi jejich povoláním a povoláním jáhenským či kněžským. Jejich odpovědi lze rozdělit do dvou hlavních skupin:

1. *Společné body existují, samozřejmě, a je jich mnoho.* Tohoto mínění bylo šest žen. Jejich odpovědi se dají rozřadit na tři podskupiny:

- společným bodem je duchovní život a předávání víry.
- společným bodem je pastorec, komunikace s lidmi, služba lidem a vytváření společenství.
- má práce je velmi podobná jáhenské službě. Takto se vyjádřila Monika. Řekla přesně: „*Myslím si, že (společné body) existují. Když srovnám to, co dělám, s tím, co dělají jáhni, tak najdu mnoho společného.*“

2. *Povolání pastoračního asistenta a jáhenské či kněžské povolání se od sebe liší.* Takto odpověděly Anežka a Jiřina. Anežka je toho názoru, že její povolání je spíše mateřství na rozdíl od jáhenství či kněžství, jejíž představují otcovství. Jiřina chápe svou službu jako něco, co do farnosti patří, co je potřeba, ale u čeho, pokud se neudílí svátosti, zároveň nemusí být nutně přítomen kněz. Myslím, že Jiřina pochopila otázku jako srovnání toho, co může nabídnout ona a co mohou nabízet jáhni či kněží, a z toho odvodila svou reakci. Domnívám se tak proto, že svou odpověď začala: „*Oni přece mohou nabízet nejen tento rozhovor a službu, kterou*

¹³¹ Srov. KRÍŠŤAN, A. Pastorační asistenti v České republice. In *Teologické studie* 1/2002, s. 76 - 77.

konám já.“ Z toho vyplývá, že i ona v podstatě vidí společné body, a to rozhovor, čili diakonii slova¹³² a službu, kterou ona vykonává.

Co se týká zasvěceného života, myslím, že je velmi zajímavé, že ze 7 získaných odpovědí (jedna pastorační asistentka na tuto otázku neodpověděla) 6 dotázaných asistentek v minulosti o zasvěcené formě života vážně uvažovalo a 5 žen skutečně některý typ zasvěceného života realizuje. Anežka je řeholní sestrou, ostatní jsou terciářky řeholních řádů.

Z toho se lze usoudit, že ženy pociťovaly potřebu být s církví intenzivněji spojeny. Tím jsou s ní spojeny jednak skrze sliby, které složily, jednak skrze odpovědnost, kterou za ně církve přijímá, a jednak skrze milosti a dary Ducha svatého, které jim jakožto Bohu zvláštním způsobem zasvěceným osobám církve vyprošuje. Vstup do některé z forem zasvěceného života je prakticky jediným způsobem, jak žena může být s církví intenzivněji sjednocena.

4.3 Chápou se proto jako diákonky?

V tomto okamžiku bych se chtěla zaměřit na dva momenty, a to na chápání sama sebe u dotázaných asistentek, tzn. zda ženy hodnotí samy sebe jako jáhenky, a dále na teologický výklad jejich služby.

4.3.1 Chápání sama sebe u dotázaných asistentek

Z rozhovorů vyplývá, že se ženy jako diákonky spíše nechápou. Většina dotázaných žen přiznává, že jejich služba má mnoho společného s jáhenským či kněžským povoláním a uvádí společné body. To ale neznamená, že by se samy jako jáhenky či kněžky chápaly. Pouze jediná, Monika, hodnotí svou práci jako jáhenskou.

¹³² Srov. OPATRŇY, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 109. OPATRŇY uvádí, že od laiků je spíše než služba liturgická, očekávána pohotovost a ochota k vedení rozhovorů, tedy diakonie slova. Ta se uskutečňuje vedením pastoračního rozhovoru s jednotlivcem, manželským párem nebo skupinou osob, animováním a vedením rozhovoru ve společenství. Může to být rozhovor nad Písmem, rozhovor o starostech a jejich řešení nebo debata o věroučných otázkách.

Anežka chápe sama sebe jako matku farnosti a zřejmě lze říci, že v pastorační činnosti realizuje svoje řeholní povolání.

Chápání sebe sama u dotázaných pastoračních asistentek lze zhruba rozdělit do těchto kategorií:

- pastorační asistentka jako animátor společenství, tzn. náhražka aktivního společenství věřících.
- pastorační asistentka jako náhražka kněze ve smyslu kánonu 517 § 2¹³³.
- speciální pojetí pastorační asistence: jsou to výše zmíněná pojetí mateřství a jáhenské služby. V souvislosti s pojetím sama sebe jako matky farnosti bych chtěla poznamenat, že tomuto chápání podobná, neinstitucionalizovaná úloha se nachází u řeckokatolických křesťanů. Manželka řeckokatolického kněze bývá farníky lidově označována jako *máťuška*. Nemá žádné povinnosti, často však vystupuje jako prostředník mezi svým mužem a farníky a svým působením vnáší ženský prvek do života farnosti.¹³⁴

4.3.2 Teologický výklad

Myslím, že je nesmírně obtížné vymezit hranice mezi čistě jáhenským a čistě laickým povoláním. Většina služeb které mají vykonávat jáhni, se kryje se službami, které mohou vykonávat laici.¹³⁵ Kromě oblasti liturgie, kde má jáhen některé zvláštní úkoly, lze mluvit takřka o shodě. Hlavní rozdíl je tak ve svěcení; jáhen ve svěcení

¹³³ Kánon 517 § 2 zní: „Jestliže pro nedostatek kněží se diecézní biskup rozhodl, že svěří účast na pastorační péči o farnost jáhnovi nebo jiné osobě, která není knězem, nebo společenství osob, ustanoví některého kněze, který mocí a zmocněními faráře bude řídit pastorační péči.“

¹³⁴ Informace jsem získala ze soukromého rozhovoru s KAMILOU ŠTASTNOU, dcerou řeckokatolického kněze.

¹³⁵ Srov. LG 29. Srov. dále KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, čl. 22 – 38; AA 24; kán. 517 § 2 CIC; PREE, H. Farnost bez faráře. In *Teologické texty 5/1996*, s. 165 – 166. HELMUT PREE zde v tabulkovém přehledu uvádí pouze tři pravomoci jáhnů, které jsou odlišné od laiků: je to homilie, žehnání Nejsvětější svátostí a udělení dispense k sňatku v nebezpečí.

obdržel svátostnou milost pro své povolání¹³⁶, pastorační asistent je „pouze“ pověřen službou či přijat do zaměstnání. Z AG 16 v podstatě vyplývá, že je dobré, aby muži vykonávající službu, kterou lze považovat za jáhenskou, byli právě pro tuto službu posílněni svátostnou milostí ze svěcení.

Výklad, který nechápe jáhenství ve smyslu *co všechno jáhen může dělat*, ale ve významu principů jáhenské služby, jež v posledku vedou k znovunalezení či rozvinutí srozumitelné jáhenské identity, je nazývá M. OPATRNÝ jako explicitní.¹³⁷ Takto chápané jáhenství bylo popsáno v první kapitole. Z tohoto explicitního výkladu jáhenství vyplývá, že službu, kterou vykonávají dotázané pastorační asistentky, můžeme považovat za skutečně jáhenskou, nebo alespoň silně se k jáhenské službě vztahující.

Co se týká pastoračních asistentek zúčastněných ve výzkumu, domnívám se, že pro svou práci nejsou běžnými laiky. Účastní se na službách, které vykonávají jáhni a kněží, pro které dostaly pověření od církve, byť pro tyto služby neobdržely milost plynoucí ze svátosti svěcení. Představují tak více než charismatický prvek církve, jak jej předpokládá LG a zvláště pak 31. článek této konstituce. Tato úvaha se opírá o KARLA RAHNERA, který v učení o laickém apoštolátu vychází z rozdělení církve na laiky a klérus, ale přitom pojem klérus značně rozšiřuje.¹³⁸ Podle něj přestává být laik laikem tehdy, když v církvi disponuje jakoukoliv mocí z pověření hierarchie. Naproti tomu „opravdoví laici“ žádné pověření od církve nemají a představují tak charismatický prvek církve:

„Überall dort, wo jemand auf irgendeine Weise rechtmäßig im habituellen Besitz irgendeines Stückes einer liturgischen oder rechtlichen Gewalt ist, ist er nicht mehr im eigentlichen Sinn Laie,

¹³⁶ Srov. AG 16: „...Je totiž záhodno, aby muži, kteří vykonávají opravdovou jáhenskou službu tím, že kážou Boží slovo jako katechisté, nebo jménem faráře a biskupa řídí odlehle křesťanské obce, nebo konají sociální či charitativní činnost, **byli posílněni a těsněji spojeni s oltářem vkládáním rukou**, dochovaným už od apoštolů, aby pak plnili svou službu účinněji **s pomocí svátostné milosti jáhenství.**“

¹³⁷ Srov. OPATRNÝ, M. Otázka jáhenské služby: Problematika implicitního hodnocení základních textů o jáhenství. In *Teologické studie*, s. 37 – 44.

¹³⁸ Srov. RAHNER, K. *Schriften zur Theologie II.*, s. 339 - 342. Srov. dále KAPLÁNEK, M., *Teologie laikátu 3 – 5*. In http://www.fj.cou.cz/cz/!menu/katedry/praktik_teo/cefile.php?filename=ti.

gehört er eben nicht mehr zum einfachen ‚Volk Gottes‘. ...Ein hauptamtlicher ‚Laien Katechet‘, eine hauptamtlich angestellte Pfarrhelferin, ein hauptamtlicher Pfarmesner usw. ist zwar nicht geweiht, aber doch nicht mehr eigentlich Laie.“¹³⁹

Toto pojetí vykládá laiky pověřené církvi jako jakési „kleriky bez svěcení“. RAHNER tyto laiky označuje za kleriky, nezávisle na tom, zda se jedná o muže či ženy.¹⁴⁰

Je zřejmé, že služby dotázaných pastoračních asistentek vykazují mnohé prvky z činností, které jsou svěřeny svěceným služebníkům církve. Ačkoli se respondentky jako diákonky kromě Moniky nechápou, podle některých kritérií, zvl. kritéria náplně služby, jimi spíše jsou.

Bylo by jistě velmi zajímavé, kdyby bylo možné porovnat výsledky tohoto průzkumu s průzkumem mezi pastoračními asistenty muži a zjistit tak, jak oni chápou sami sebe a službu, kterou vykonávají. Resp. zda svou službu pojímají jako prozatímní stav do té doby, než jim bude 35 let a budou tak moci být vysvěceni na jáhny či zda našli svou identitu právě v realizování pastorační asistence a o svěcení neuvažují, anebo zda by o svěcení uvažovali, ale vidina faktického trvalého spojení s církvi a z toho plynoucích nároků je odrazuje. Takový průzkum však zatím neexistuje.

Z logiky zprávy o ustanovení jáhenství (Sk 6,1-7) vyplývá, že ten kdo se osvědčil, může být potvrzen ve službě. Muži, o nichž se ví, že jsou plni Ducha a moudrosti, jsou pověřeni službou spravedlivého rozdělování a apoštolové na ně po modlitbě vkládají ruce. Důsledkem takového rozdělení rolí je, že se Boží slovo šíří dál a počet učedníků roste. Tuto logiku potvrzuje Dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes* v článku 16. Zde se můžeme dočíst, že muži, kteří již vykonávají v podstatě jáhenskou službu, v této službě mají být potvrzeni a posílněni svátostnou milostí jáhenství.

¹³⁹ „Všude tam, kde se někdo oprávněně habituálně podílí na jakékoli liturgické nebo právní moci, není již laikem ve vlastním slova smyslu, nenáleží už zcela jednoduše k ‚lidu Božímú‘. Ten, kdo je na plný úvazek laikým katechetou, zaměstnanou pomocnicí ve farnosti, kostelníkem atd. není sice vysvěcen, ale přesto už není vlastním laikem.“ In RAHNER, K. *Schriften zur Theologie II.*, s. 340.

¹⁴⁰ Srov. RAHNER, K. *Schriften zur Theologie II.*, s. 340 – 341.

Zde se nabízí otázka, zda by analogicky k výše uvedenému nebylo možné uvažovat také o ženách, které konají v zásadě jáhenskou službu, a zda by také ony nemohly být posilněny svátostnou milostí jáhenství. V další kapitole bych se proto chtěla zaměřit na argumenty, které se objevují pro a proti svěcení žen na diakonky.

„Plamen Ducha nezhášejte, prorockými dary nepohrdejte. Všecko zkoumejte, dobrého se držte; zlého se chraňte v každé podobě.“

(1Sol 5,19-22)

5 TEOLOGICKÁ ARGUMENTACE PRO A PROTI ZNOVUOBNOVENÍ DIAKONÁTU ŽEN

5.1 Diákonkami ano / ne.

Nejdříve bych se chtěla zaměřit na to, co si o diakonátu žen myslí respondentky výzkumu a zda by jej případně přijaly, či nikoliv.

5.1.1 *Názor pastoračních asistentek na jáhenství žen*

Odpovědi na otázku týkající se názoru na diskusi okolo jáhenství žen se dají rozdělit do tří kategorií:

1. S jáhenstvím žen nesouhlasím:

a) tato služba ženám nepřísluší. Takto odpověděly 3 dotázané pastorační asistentky:

- Podle Magdalény jsou diskuse o tomto tématu: *„Dost mimo mísu,“* tato služba ženám nepatří.
- Tereza říká: *„Jáhenství žen bych nechtěla. Několikrát jsem měla bohoslužbu slova... a rázem začalo, a my tady máme farářku.“*
- Poněkud svéráznou argumentaci použila v rozhovoru Kateřina. Na otázku co si myslí o jáhenství žen uvedla: *„Ženy se cpou tam, kde nemají být a to, co by měly dělat, aby byly skutečně matkami, to opomíjí. ...Skutečně to, co by ta žena měla dělat, to nedělá. Na těch dětech je to vidět, nebo na té rodině.“*

b) není nutné, aby žena měla svěcení. Tohoto mírněji formulovaného názoru jsou 3 ženy:

- Jiřina uvedla, že to, co ona koná, jde i bez svěcení. Viz další bod.
- Anna je toho názoru, že v církvi je hodně možností pro ženy, aby se v ní dostatečně uplatnily a není nezbytně nutné, aby k tomu měly svěcení. Říká: *„Já sama jsem naprosto seberealizovaná a žádné svěcení mi k tomu nechybí.“*
- Drahoslava si myslí, že by žena v církvi měla být a měla by být aktivní, ale není nutné, aby měla svěcení. Uvítala by větší podporu aktivity žen v církvi, ale: *„Opravdu není nutné, aby ženy měly svěcení. Proč taky?“*

2. Nevím, co si o jáhenství žen myslet. Nejasný názor na diakonát žen mají 2 respondentky:

- U Anežky je zřejmý názorový posun: *„Nevím, co si o tom mám myslet. Dneska bych už neřekla, že je to absolutní blbost. Nevím, ale spíš ne. Je to služba lidem. Ale Ježíš ustanovil muže.“*
- Jiřina o jáhenské službě žen *„nikdy hluboce nepřemýšlela“* a nemá k tomu jasný názor. Říká: *„Cítím službu jako takovou, kterou mám konat, tak konám, ale zda by k tomu bylo dobré, aby žena měla svěcení a nebo ne, já si myslím, že to jde i bez toho. O toto bych asi já nikdy neusilovala a nebojovala. ...Cítím, že to nepotřebuji.“*

3. Pozitivní chápání diskusí o jáhenství žen. V tomto duchu se vyjádřily dvě ženy:

- Anna vypověděla, že u jáhenství žen je otázkou, jak by ženy zvládaly rodinu. Říká: *„První místo, kde by žena měla být, je rodina. Kdyby se rozhodly tu rodinu nemít, tak je to naplní. ...Ale neumím si představit vedle toho tu rodinu. ...Zase je otázka, až děti odrostou.“*
- Od Moniky jsem obdržela stručnou odpověď: *„V prvotní církvi a v následujících devíti stoletích jáhenky byly.“*

Do podobných kategorií lze rozdělit také odpovědi na otázku, zda by ženy v případě, že by se jednou stala služba jáhenek realitou, uvažovaly o jejím přijetí:

1. Ne, jáhenství bych nepřijala. Takto odpovědělo 6 žen.
2. Nevím, možná ano. Nejasným postojem, i když mírně pro-jáhensky formulovaným, si nechala otevřená zadní vrátka ve své odpovědi Anna. Říká: „*Záleželo by na tom, jestli bych měla rodinu.*“
3. Ano. Pouze jediná, Monika, by souhlasila s případným jáhenstvím a takovou možnost by přivítala. Uvedla: „*Kdyby byla možnost svátostné milosti ke službě, kterou vykonávám, velice bych to uvítala.*“

Reakce na tento dotaz jsou spíše rozvinutím předchozích otázek, o kterých bylo pojednáno ve 4. kapitole. Jestliže z minulých odpovědí respondentek vyplynulo, že pastorační asistentky samy sebe jako jáhenky spíše nechápou, odpovědi na tuto otázku jsou toho důkazem.

5.1.2 Diakonát žen jako vnitro-církevní tabu

Z odpovědí respondentek na obě otázky je patrná názorová rozrůzněnost, která v podstatě odráží dnešní stav debaty o diakonátu žen. Spektrum odpovědí pastoračních asistentek se pohybuje od zavrhování diskuse o tomto tématu až po její pozitivní recepci. Ženy tedy buď debatu odsuzují, nepřemýšlejí o ní a nebo jsou těmto diskusím nakloněny.

Myslím, že nejasné názory na svěcení žen jsou z části dány i tabuizováním a nevyjadřováním se k tématu českými církevními představiteli. Česká katolická média následně toto tabuizování tématu odrážejí. Jako příklad mohou posloužit některé titulky novinových článků v nejdostupnějším českém katolickém tisku *Katolický týdeník*, které podle mého názoru předem určují, jakým způsobem vnímat to, o čem bude v článku pojednáváno. Jeden z nadpisů např. zní „*Ztratíme ženské charisma?*“¹⁴¹ a vedle něj je vyfotografovaná ministrantka v klerice a superpelici. Myslím, že je pak dost jedno, že se jedná o seriózní článek, neboť čtenář za celým

¹⁴¹ RYŠKOVÁ, M. Ztratíme ženské charisma? In *Katolický týdeník* 49 / 9. prosince 2001, s. 1.

textem jaksi předem tuší feministickou orientaci. Dalším je palcový titulek na první straně novin „*Církev ženy potřebuje*“¹⁴², pod kterým je umístěna fotografie dvou žen, pravděpodobně matky a babičky obklopených malými dětmi. Už jenom toto může ve čtenáři vzbuzovat dojem, že církev ženy potřebuje z jediného důvodu – a sice, že jsou či mohou být matkami. Ovšem také tento článek není extrémní pro-rodinným myšlením a ani není feministicky zaměřený. Další titulek zní „*Rakouské feministky se domáhají funkcí v církvi*“¹⁴³ a článek v podstatě informuje o rakouské organizaci katolických žen *kfbö*, která navrhuje svěcení žen na diakonky. V tomto článku však není nikde psáno, že by se ženy v církvi funkcí domáhaly.

5.2 Teologická argumentace pro a proti jáhenství žen

Je připuštění žen k diakonátu znamením doby, které odpovídá sebepojetí církve a slouží jejímu požehnání, nebo je jen výrazem ducha času, jenž není slučitelný s věroukou? Tato otázka je už po několik desetiletí položena na stůl katolické církve. Na jedné straně učitelský úřad církve stále znovu zdůrazňuje, že ženy jsou aktivně činné v současné době ve stále větší míře nejen v různých společenských oblastech, ale také v církvi, na druhé straně však nejsou připuštěny ke stálému jáhenství.

5.2.1 Současný stav v církevním právu

Nejprve se zaměříme na podstatná místa v kodexu, jenž hovoří o diakonátu (rozumí se mužském). Jedná se o kánony 1008 a 1009:

Kán. 1008 – Svátostí svěcení se z Božího ustanovení někteří věřící, označení nezrušitelným znamením, stávají posvátnými služebníky, kteří jsou zasvěceni a určeni, aby, každý podle svého stupně, v osobě Krista – Hlavy vykonávali úřad učit, posvěcovat a vést, a tak pásli boží lid.

¹⁴² PLAČEK, Š., BOHÁČOVÁ, M. Církev ženy potřebuje. In *Katolický týdeník* 14 / 4. dubna 2004, s. 1.

¹⁴³ Rakouské feministky se domáhají funkcí v církvi. In *Katolický týdeník* 33 / 10. – 16. srpna 2004.

Kán. 1009 – § 1. Svěcení je biskupské, kněžské a jáhenské.¹⁴⁴

§ 2. Svátost svěcení se uděluje vkládáním rukou a modlitbou svěcení, kterou pro jednotlivé stupně předepisují liturgické knihy.

Diakonát tak patří ke svátosti svěcení, neboť tato svátost obsahuje podle kánonu 1008¹⁴⁴ episkopát, presbyterát a diakonát. V kánonu 1009 se totiž nemluví o stupních svěcení, nýbrž pouze jen o svěcení. Z toho SABINE DEMEL, profesorka církevního práva na Universität Regensburg, usuzuje, že stupně svěcení nebyly odstupňovány Bohem¹⁴⁵; je zřejmé, že trojí stupeň svátosti svěcení se vyvíjel teprve postupem času.¹⁴⁶

Diakonát zahrnuje činnosti, které mohou vykonávat také laici.¹⁴⁷ Téměř všechny úkoly, které jsou přisuzovány jáhnovi, může převzít laik, částečně z moci všeobecného kněžství všech věřících¹⁴⁸, částečně na základě všeobecného kněžství věřících a církevního pověření.¹⁴⁹

Z právního hlediska existuje mezi diakonátem a oběma dalšími stupni svěcení (episkopátem a presbyterátem) nerozdělitelné spojení s ohledem na pohlaví¹⁵⁰, ale ne vzhledem k celibátu¹⁵¹.

¹⁴⁴ Jedná se o doslovný překlad, který snad lépe odpovídá latinskému originálu ‚Ordines sunt episcopatus, presbyteratus et diaconatus‘. Oficiální český překlad již nabízí jistou interpretaci: ‚Stupně svátosti svěcení jsou: biskupský, kněžský a jáhenský‘.

¹⁴⁵ Srov. DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt: Vom Ende eines Tabus in der katholischen Kirche*, s. 68 – 69.

¹⁴⁶ Srov. kapitolu 2.2 *Úřady v Novém zákoně* a závěr kapitoly 2.4.1 *Foibé (Řím 16, 1n.)* v této práci.

¹⁴⁷ Srov. kapitolu 4.3.2 *Teologický výklad* v této práci.

¹⁴⁸ Srov. kapitolu 1.1 *Svátost svěcení* v této práci.

¹⁴⁹ Srov. např. kán. 517 § 2 CIC.

¹⁵⁰ Srov. kán. 1024 CIC. SEVERIN LEDERHILGER, profesor církevního práva na Katholisch-Theologischer Hochschule Linz, ve svém příspěvku do Lineckého *Theologisch-praktische Quartalschrift* ukazuje, že je možná (a podle něj žádoucí) změna kodexu, aby bylo možné jáhenské svěcení žen. Srov. LEDERHILGER, S. *Diakonats der Frau – Kirchenrechtliche Konsequenzen*. In *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996, s. 362 – 373.

¹⁵¹ Srov. např. kán. 1031 § 2 CIC.

Z těchto několika postřehů S. DEMEL vyvozuje, že pro diskusi o přípuštění žen k diakonátu vyplývá více otázek než odpovědí:¹⁵²

- Je diakonát částí svátosti svěcení z Božího ustanovení, anebo z ustanovení církevního práva?
- Patří k charakteru jáhenství vyloučení žen, nebo je toto vyloučení pouhým následkem nepřipuštění žen ke kněžství?
- Rozumí se tímto diakonát v nerozlučitelné jednotě s oběma zbylými formami svěcení nebo představují všechny tři články svěcení vždy samostatné projevy svátosti svěcení?
- Je přípuštění k diakonátu bezpodmínečně spojeno s kněžským a biskupským svěcením nebo by bylo možné přípuštění žen k diakonátu (ne)závisle na tom, zda ženy budou přípuštěny také ke kněžskému a biskupskému svěcení?

Aby bylo možné na tyto otázky reagovat, je třeba nejdříve zkoumat teologické kořeny a církevní tradici diakonátu.

5.2.2 Historicko-teologický původ jáhenství

Ježíš nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.¹⁵³ Z tohoto služebného smyslu Ježíšova života, působení a smrti je nepochybné, že připravenost ke službě náleží k základním postojům křesťanského života a praxe církve. Skutečnost, že určité úkoly vyžadují zvláštní ráz připravenosti ke službě, vedla právě v prvokřesťanských společenstvích k označení těchto úkolů jako diakonát a takto činných osob jako diákonů.¹⁵⁴ Tento titul však ještě neznamenal označení církevního úřadu, neboť tyto úřady, jak bylo výše poznamenáno, se vyvíjely postupem doby. Proto i odkazy na diakonát žen v Novém zákoně (Řím 16,1, 1Tim 3,11) nelze bezvýhradně použít jako důkazy existence prvokřesťanského úřadu jáhenství žen. Stejně tak se ovšem nemluví ve vlastním smyslu úřadu v novozákonních spisech o mužském diakonátu. Pro ženský diakonát jako úřad proto

¹⁵² Srov. DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt: Vom Ende eines Tabus in der katholischen Kirche*, s. 70.

¹⁵³ Srov. Mt 20,25-28; Mk 10,42-45; Jan 13,1-17.

¹⁵⁴ Srov. Sk 6,1-7; Sk 6,8-7,60; Sk 8,4-17.26-40.

nejdou z novozákonního hlediska jednoznačně jasné důkazy.¹⁵⁵ A ani ve druhém století ještě nevykazují pozvolně se usazující úřady v různých společenstvích prvotní církve jednotnou strukturu.

Zatímco jsou však v této době úřady biskupa, presbytera a diákona dobře doložitelné, nenacházíme zpočátku (až do 3. století) žádné zřetelné odkazy na ženský diakonát.¹⁵⁶ Podle D. REININGERA je však nápadné, že v této době je doložitelný jiný úřad či stav žen; a to vdov a panen.¹⁵⁷ Tyto jsou v dalším průběhu dějin úzce protkány s ženským diakonátem. Vdovy se od obce liší jednak asketickým vedením svého života, jednak pověřením k různým sociálním úkolům.¹⁵⁸ O vdovách a pannách se mluví také v HIPPOLYTOVĚ *Traditio apostolica*:

„Když je ustanovována vdova, nejsou na ni vkládány ruce, ale je jmenována. Ať je ustanovena, jestli její muž zemřel již dávno. Není-li to tak dávno, co její muž zemřel, ať se jí (hned) nedůvěřuje. I když je starší, ať je po nějakou dobu prověřována. Často totiž vášně stárnou s tím, kdo jim v sobě ponechává místo. Vdova ať je ustanovena pouze slovem a připojí se k ostatním. Ruce se na ni nevládají, protože nepřináší oběť, ani nekoná liturgii.“¹⁵⁹

Na pannu nejsou vkládány ruce, ale již samotným rozhodnutím se stává pannou.¹⁶⁰

D. REININGER dále poznamenává, že je zajímavé pozorovat vývoj stavu vdov a panen s ohledem na ženský diakonát v určitých oblastech. Konkrétně např. v Sýrii je zdokumentováno v *Didascalia apostolorum* učení, jež přiděluje stavu vdov těžiště v askezi, modlitbách, postech a prosbách, zatímco diakonické úkoly jsou převedeny na jáhenky.¹⁶¹

¹⁵⁵ Srov. ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žen. In SCHMAUS, M. *Svatosti*, s. 274 – 275. Srov. dále JORISSEN, H. Theologische Bedenken gegen die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonatsweihe von Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 89; REININGER, D. *Diakonatsweihe von Frauen in der Kirche*, s. 62 – 71; DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt*, s. 70 – 71.

¹⁵⁶ Srov. REININGER, D. *Diakonatsweihe von Frauen in der Kirche*, s. 76; JORISSEN, H. Theologische Bedenken gegen die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonatsweihe von Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 89.

¹⁵⁷ Zmínky o tomto stavu nacházíme také v listech Nového zákona, např. 1Tim 5,3-16.

¹⁵⁸ Srov. REININGER, D. *Diakonatsweihe von Frauen in der Kirche*, s. 77 – 79.

¹⁵⁹ In HIPPOLYT, *Traditio apostolica*. In *CD-ROM Liturgika: zdrojové texty a materiály*.

¹⁶⁰ In HIPPOLYT, *Traditio apostolica*. In *CD-ROM Liturgika: zdrojové texty a materiály*.

¹⁶¹ Srov. REININGER, D. *Diakonatsweihe von Frauen in der Kirche*, s. 81 – 82.

Odkazem na vdovy a panny v prvních staletích tak REININGER vysvětluje, resp. překlenuje mlčení pramenů k diakonátu žen, trvajícím až do 3. století.¹⁶²

5.2.2.1 Svědectví Východu a jejich význam

Na Východě se objevuje úřad diakonátu žen ve 3. století¹⁶³, rychle se rozšiřuje, avšak v 10. - 11. století postupně zaniká. Vznik stejně jako zánik jsou podmíněny církevními požadavky doby. Ve fázi rozvíjení přicházejí na církve nové úkoly, pro jejichž zvládnutí bylo vytvořeno několik nových úřadů, jako např. úřad diákonek. Podle S. DEMEL byl tento úřad důležitý proto, že na Východě byly ženy dalekosáhle vypovězeny z účasti na veřejném životě, a proto potřebovaly zvláštní péči.¹⁶⁴ Podle toho byly diákonky pověřeny úkoly, jako např. pomoc při křtu žen (mazání olejem¹⁶⁵), přinášení svatého přijímání nemocným ženám a péče o tyto ženy, katecheze žen, duchovní péče o ženy v pohanských domech, ke kterým neměl mužský klérus přístup z mravních důvodů, charitativní služba apod.¹⁶⁶ Tyto úkoly se časově a prostorově lišily, nicméně diákonky nebyly pověřovány službou při oltáři.¹⁶⁷ Ve východní části církve jsou známa i jména některých diákonek.¹⁶⁸

¹⁶² Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 82.

¹⁶³ Na ženský diakonát narážíme poprvé na začátku 3. století v Sýrii v *Didascalia apostolorum*. Zde je možné nalézt podrobné poukazy, jak bylo výše poznamenáno, na jeho specifickou funkci a úkoly. Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 82 – 83. Srov. také ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosť*, s. 275.

¹⁶⁴ Srov. DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt*, s. 71. Srov. také ZEDNIČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05, s. 110.

¹⁶⁵ „Nejprve, ty ženy, které sestupují do vody, by měly být pomazány diákonkou posvěceným olejem. Jestliže není žádná žena k dispozici, zvláště pak žádná diákonka, musí ten, kdo křtí, nevyhnutně pomazat tu, co je křtěna.“ In *Didascalia apostolorum*. In *CD-ROM Liturgika: zdrojové texty a materiály*.

¹⁶⁶ Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 91 – 94. Srov. také ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosť*, s. 276; ZEDNIČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05, s. 110.

¹⁶⁷ Srov. ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosť*, s. 275. J. ZLATŇANSKÝ se zde odvolává na *Apoštolské konstituce*.

¹⁶⁸ Jsou to např. sv. OLYMPIA, jež byla důvěrníci sv. JANA CHRYSOSTOMA, dále ELISANTHIA, MARTYRIA, PALLADIA, SABINIANA a další. Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 86 – 87.

Přítom je od 4. století prokazatelné, že diákonky v určitých oblastech obdržely před začátkem svého působení od biskupa svěcení,¹⁶⁹ které sestávalo z modlitby a vkládání rukou.¹⁷⁰ Význam tohoto jednání však není zcela objasněn. Na jedné straně bylo totiž svěcení udělováno také lektorům či kantorům, na druhé straně existují pouze fragmenty důkazů pro svěcení žen.¹⁷¹ Proto zůstává otevřenou otázkou, zda diákonky byly svěcením pouze potvrzeny v jejich životní formě nebo zda pro své úkoly obdržely zvláštní požehnání¹⁷². Je také otázkou, zda byly vřazeny do kléru¹⁷³ nebo dokonce přijaly svátostné svěcení. Zda byly na stejném stupni jako mužští diákon, či zda byly níže.¹⁷⁴

Rozšíření diákonek bylo v počátcích (3., 4. století) spojeno s rozsáhlou misionářskou činností církve. Proto je logické, že s ochabováním misionářského úsilí a s tím souvisejícím stále méně častým křtem dospělých (jako hlavním prvkem úkolů diákonek) souvisel i postupný zánik jejich úřadu. Je také pravděpodobné, že

Srov. také seznam diákonek, které byly svatořečeny pravoslavnou církví. In http://www.womenpriests.org/traditio/deac_sts.asp.

¹⁶⁹ „Žena, která bude svěcena na diákonku, nesmí být mladší 40 let, musí být důkladně prověřena. Když se, poté, co obdržela svěcení a byla činná v duchovní službě, vdá..., má být i se svým mužem vyloučena.“ Čl. 15 Chalcedonského koncilu (451). In REININGER, D. *Diakonát der Frau in der Einen Kirche*, s. 89. Srov. také ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*, s. 276.

¹⁷⁰ Srov. ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*, s. 275.

¹⁷¹ Srov. REININGER, D. *Diakonát der Frau in der Einen Kirche*, s. 94 – 104. Srov. také ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*, s. 276.

¹⁷² Názor, že jáhenkám bylo udělováno nesvátostné, tedy svátostinné jáhenské svěcení zastávají např. církevní právník MIROSLAV ZEDNÍČEK a Dr. JOZEF ZLATŇANSKÝ. Srov. ZEDNÍČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05 s. 109; ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*, s. 277.

¹⁷³ Pro toto hovoří císařské zákonodárství, především Justiniánovo, jež počítá diákonky ke kléru a jmenuje je bezprostředně po diákonech. Srov. ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*, s. 276. Srov. také REININGER, D. *Diakonát der Frau in der Einen Kirche*, s. 86; ZEDNÍČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05, s. 110.

¹⁷⁴ Zde je jistě zajímavá trinitární typologie, jež se nachází v *Didascalía apostolorum*: „...neboť biskup pro vás sedí na místě Božím. Diákon stojí na místě Kristově a má vás milovat; diákonce máte ale podle předobrazu Ducha svatého prokazovat úctu. Kněží vám mají být rovni apoštolům a vdovy a sirotci mají být u vás ctěni stejně jako oltář.“ In REININGER, D. *Diakonát der Frau in der Einen Kirche*, s. 83 – 84.

koncentrace pozornosti církevního života na bohoslužebný kult nepostrádala charitativní funkce diákonek. Ženský diakonát na Východě vymizel zhruba v 11. až 12. století.¹⁷⁵ Poté byl udělován úřad jáhenek buď jako čestný úřad anebo se sléval v jedno s abatýší.¹⁷⁶

5.2.2.2 Svědectví Západu a jejich význam

Ačkoli byl v západní části církve úřad diákonek znám, nelze v žádném případě mluvit o jeho srovnatelném rozšíření jako v části východní. S. DEMEL je toho názoru, že důvodem mohlo být společenské postavení žen na Západě, pro které byl takový úřad zbytečný.¹⁷⁷ Tu a tam se sice také objevují prameny v latinské církvi, v nichž je řeč o diákonkách,¹⁷⁸ avšak bez bližších informací o jejich úkolech.¹⁷⁹ PETER HÜNERMANN právě z existence těchto textů, byť diakonát žen zakazujících, usuzuje,

¹⁷⁵ Srov. DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt*, s. 72. Srov. dále ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*, s. 276; ZEDNÍČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05, s. 110; REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s. 90.

¹⁷⁶ Srov. REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s. 90. Srov. dále ZEDNÍČEK, M., Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05, s. 110.

¹⁷⁷ Srov. DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt*, s. 72.

¹⁷⁸ Jedná se převážně o koncilní ustanovení. Koncil v Nîmes (394/396): „Někteří lidé naznačili..., že navzdory apoštolské disciplíně... byly ženy přijaty někde do levitské služby. Toto církevní řád nepřipouští, protože je to nevhodné, a taková ordinace musí být anulována.“ In REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s. 107 – 108. Tento zákaz byl mnohokrát opakován a doplňován, kupříkladu na synodě v Orange (441) či koncilu v Orléans (533). Oproti tomu II. koncil v Orléans (553) a podobně také synoda v Římě (721) praxi diákonek předpokládá a zakazuje sňatek již vysvěcených diákonek. Synoda ve Worms (868) shodně s Chalcedonským koncilem stanovuje minimální věk jáhenek na 40 let. Ještě v 11. století je doložitelné, že papežové (od roku 1012 do roku 1054, tzn. Benedikt VIII., Jan XIX. a Lev IX.) biskupům z Porto a Silva Candida přiznávali privilegium konsekrovat diákonky. Srov. REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s.108 – 109. Srov. dále HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 108; JORISSEN, H. Theologische Bedenken gegen die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 93; ZEDNÍČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05, s. 110 – 111; ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*, s. 276 – 277.

¹⁷⁹ Srov. REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s. 109.

že reagují na již existující ustanovování diákonek v Gálii.¹⁸⁰ V každém případě skutečnost, že v latinském středověku dále přežívalo označení ‚diákonka‘ není důkazem pro existenci ženského diakonátu. Neboť toho času označení ‚diákonka‘ mohlo znamenat jak čestný titul, tak také titul pro manželku diakona či ustanovenou vdovu.¹⁸¹ Z toho plyne, že ženský diakonát na Západě není srovnatelný s východním ženským diakonátem.

Také na Západě dochází ve vývoji k pozvolnému slučování ženského diakonátu s abatyší.¹⁸² Je zajímavé, že v některých ženských řádech ve 12. – 17. století vykonávala diákonka liturgickou službu, ke které obdržela zvláštní požehnání.¹⁸³

5.2.2.3 Souhrnně k církevním tradicím Východu a Západu

Co se týká církevní tradice ženského diakonátu od dob prvotní církve až po novověk, je třeba strážlivě stanovit, že úřad diákonek nebyl ani rozšířen v celé církvi

¹⁸⁰ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 108.

¹⁸¹ Srov. DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt*, s. 72. Srov. dále REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s. 109 – 110; KAŇA, J. *Jáhni a my*, s. 108.

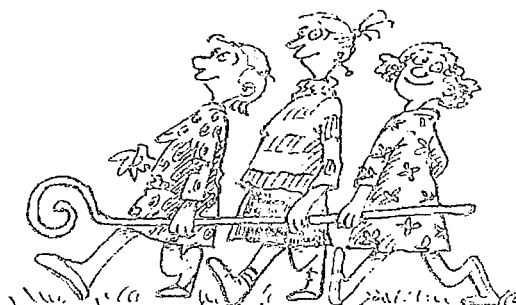
¹⁸² Srov. REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s. 109 – 111. Srov. dále HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 108; ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*, s. 277.

¹⁸³ Jednalo se především o některé poustevnické řeholní společenství, jako příklad bývají uváděny kartuziánky. Srov. REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s. 112. Srov. dále ZEDNÍČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05, s. 111; HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 108. M. ZEDNÍČEK ke kartuziánkám dále poznamenává: „Tyto poustevnice i v současné době při slavných slibech ve spojitosti se zasvěcením panen přijímají svátostinné jáhenství, jehož znakem je vložení štóly (dříve do II. Vatikána i podání manipulu) této slib skládající řeholnici. Jejich oprávnění jsou v současné době tato: číst epištolu při konventní mši, rozdávat sv. přijímání, číst evangelium při hodině četby ve zvláštním kartuziánském uspořádání této části denní modlitby církve. Není-li při některé z uvedených bohoslužeb přítomen duchovní, smějí při těchto úkonech používat štólu, zvláště při rozdávání eucharistie.“ In ZEDNÍČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05, s. 111.

a ani nevykazoval časovou kontinuitu. V jednotlivých oblastech byl diakonát žen odlišně právně upraven a vykazoval různou náplň služby podle místních pastoračních požadavků.

5.2.3 Svátost svěcení v napětí mezi jednotou a mnohostí

V novějších diskusích o připuštění žen ke svátostnému diakonátu existují pochyby, které se bezprostředně nezakládají, jako předchozí historicko-teologická reflexe, na dějinné argumentaci. Přesto lze říci, že na nich stojí a padá připuštění žen k diakonátu.

ŽENY JAKO NOSITELKY ÚŘADU

Karikatur: Johanna Ignjatovic

Obrázek 4 Johanna Ignjatovic: Karikatura¹⁸⁴

5.2.3.1 Jednota svátosti svěcení

Církev je pokračovatelkou Kristova poslání, v němž se zrcadlí požadavek nenechat si sloužit, ale sám sloužit, sjednocovat a vést. Služba, jednota a vedení jsou její nedílnou součástí. Protože charakter služby a vedení pocházejí od Krista, hlavy církve, musí být také svátost svěcení, která představuje Krista, Hlavu, představena a zastoupena veřejně zodpovědným zplnomocněním a zvláštním způsobem ztvárněna. Právě tomu slouží odedávna trojí vyjádření svátosti svěcení ve službu biskupa, kněze a jáhna.¹⁸⁵ V tomto smyslu pak také diakonát není přiřazen ke

¹⁸⁴ Obrázek je převzat z DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt*, s. 52. Text „Ženy jako nositelky úřadu“ je překlad, původní text zní: „Frauen als Amtsträger.“

¹⁸⁵ Srov. LG 28. Srov. také kapitoly 1.1 *Svátost svěcení* a 1.2 *Jáhenství* v této práci.

svátosti svěcení z moci církevního, ale z moci Božího práva.¹⁸⁶ Tyto stupně, spolu tvořící jednotu, jsou vlastní, ale ne izolované; ve vnitřním vztahu ke vzájemně stojícím projevům jednoho (v plnosti svátosti biskupského¹⁸⁷) úřadu. V něm jsou svátostným způsobem zahrnuty tři konstitutivní, srovnatelně důležité, vlastnosti církve: martyria, leiturgia, diakonia. V nich se Ježíšovo poslání dále uskutečňuje a nachází úředně-veřejný způsob vyjádření.¹⁸⁸ Z toho vyplývá, že je adekvátní interpretovat diakonát jen v úzkém přiřazení na presbyterát a episkopát.

Z toho plyne, že – pokud by bylo ženám umožněno přijetí svátostného diakonátu – muselo by jim být umožněno, z podstaty jednoty svátosti svěcení, také přijetí presbyterátu a episkopátu.¹⁸⁹ Tím nelze odtrhnout otázku diakonátu žen od otázky kněžství žen.¹⁹⁰

5.2.3.2 HÜNERMANNOVA teorie kategorie vztahů

Jako možné východisko z této patové situace jednoty svátosti svěcení vzhledem k diakonátu žen můžeme považovat návrh PETERA HÜNERMANN, profesora

¹⁸⁶ Proto také diakonát nesmí být redukován na pouhý odrazový můstek ke kněžskému svěcení. Srov. POTTIER, B. *Svátostnost jáhenství*, in Sborník pro trvalé jáhny: Teologie. In http://www.tf.jcu.cz/cz/Imenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie.

¹⁸⁷ Srov. LG 26.

¹⁸⁸ Srov. JORISSEN, H. Theologische Bedenken gegen die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 87.

¹⁸⁹ Je možné se setkat i s pojetím, že připuštění žen pouze k diakonátu by bylo novou formou diskriminace žen. Zdůrazňování charakteru služby u diakonátu, které odpovídá ženě jako sloužícímu bytí, by ji zatlačilo do tradiční ženské role obětavé služebnice a posílilo by stará klišé. Toto pojetí je zastáváno převážně feministickým proudem a z jeho argumentace plyne bytostné nepochopení smyslu jáhenství. Srov. REININGER, D. *Diakonot der Frau in der Einen Kirche*, s. 133.

¹⁹⁰ Srov. JORISSEN, H. Theologische Bedenken gegen die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s.88. Srov. dále ZLATŇANSKÝ, J. *Diakonot žien*. In SCHMAUS, M. *Svatosti*, s. 277.

dogmatiky v Tübingen.¹⁹¹ HÜNERMANN je toho názoru, že argument jednoty svátosti svěcení se skládá ze dvou premis. Svátost svěcení, sestávající z úřadu biskupského, kněžského a jáhenského, tvoří jednotu. Ženy ale nemohou být připuštěny k biskupskému a kněžskému úřadu. Tedy nemohou být připuštěny ani k jáhenskému úřadu.¹⁹²

P. HÜNERMANN je přesvědčen, že je nutné přesněji stanovit co znamená ‚jednota svátosti svěcení‘. Analýza patristických formulářů svěcení ukazuje, že prvotní církve nevycházela primárně z jednoho úřadu. Mnohem více byly různé úřady v církvi rozlišně pojmenovány a představovány. Teologie jednoty svátosti svěcení se tvoří teprve ve středověku a je spojena se silným zdůrazněním vztahu svátosti svěcení k eucharistii. Pravomoc ve vztahu k eucharistickému tělu Pána je základem pro pravomoc nositele úřadu ve vztahu k mystickému tělu, církvi.¹⁹³

Toto učení je korigováno až II. Vatikánem. Zároveň je však v pokoncilní teologii tento princip pevně podržen, aniž by bylo učení o jednotě svátosti svěcení nově reflektováno.¹⁹⁴

V dalším uvažování vychází HÜNERMANN z antického a středověkého učení o kategoriích. Podle TOMÁŠE AKVINSKÉHO a klasických filosofů je jednotu analogický pojem. Typ jednoty se řídí vždy podle věci, o které vypovídá. O jaké věcné jednání jde u svátostných úřadů? Podle učení antiky a středověku o kategoriích náleží úřady v církvi do kategorie vztahů. Ty charakterizují specifické vztahy toho, který zaujímá

¹⁹¹ Název „teorie kategorie vztahů“ P. HÜNERMANN přímo nepoužívá. Označení je odvozené od obsahu článku HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*.

¹⁹² Na toto zdůvodnění, definované už Tridentským koncilem, se odvolává UČITELSKÝ ÚŘAD CÍRKVE V *Inter insigniores, Ordinatio sacerdotalis a Le diaconat: Evolution et perspectives*.

¹⁹³ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 115 – 116.

¹⁹⁴ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 116.

úřad, k oněm, k jejichž službě je ustanoven. Z těchto vztahů obou subjektů, popř. skupin subjektů, je třeba odlišit fundament, základ těchto vztahů.¹⁹⁵

Úřady mají různý charakter. Vztah biskupa k věřícím je jiný, než vztah kněze, a tento vztah se ještě liší od vztahu jáhna k věřícím. Tyto rozdíly ve vztazích se nedají vyjádřit kvantitativně, ale pouze kvalitativně. Náleží k vědomě stejným funkcím nebo hlavním rysům rozdílných vztahů. Nositelé biskupského, kněžského a jáhenského úřadu mají vždy na zřeteli zvěstování. Přesto jsou tyto společné charakteristiky založeny na rozličných odpovědnostech a kompetencích. Vztahy samotné, tedy úřady, jsou kvalitativně odlišné. Tento úhel pohledu byl skrze II. vatikánský koncil znovu získán.¹⁹⁶

II. Vatikán určuje na začátku kapitoly o hierarchickém uspořádání církve (LG, *Hierarchické zřízení církve, zvláště episkopát*) především biskupský úřad. V LG 18 se mluví o tom, že Kristus ustanovil ve své církvi různé služby, přičemž jejich účelem není jednoduše eucharistie. Zároveň je ale také řeč o sounáležitosti těchto rozličných služeb. Jejich společný cíl leží ve službě věřícím, aby tito mohli dosáhnout spásy.¹⁹⁷ Právě pro naplnění tohoto celku úkolů je třeba různých služeb. Toto teologické nastínění koresponduje s výše zmíněnou charakteristikou: úřady v církvi charakterizují kvalitativně rozdílné vztahy, které však tvoří bezpochyby souvislost: vztahují se na lid Boží, mají prohlubovat dosažení spásy a všem umožnit volné a uspořádané společné působení.¹⁹⁸

HÜNERMANN si dále klade otázku, zda existuje společný základ pro tyto vztahy, tedy pro tyto rozdílné úřady. Tyto vztahy, které vždy obsahují souhrn funkcí a kompetencí, mají charakter svátostí.¹⁹⁹ Stvořitelské nebo přirozené znamení

¹⁹⁵ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 116.

¹⁹⁶ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 116– 117.

¹⁹⁷ Srov. LG 18.

¹⁹⁸ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 117 – 118.

¹⁹⁹ Svátosti jsou účinným znamením Boží milosti, která je zprostředkována v Kristu a skrze Krista a lidem darována v Duchu svatém.

svátosti je – v případě svátostného úřadu – vztah sám, služba bratřím a sestrám, kterou byl nositel úřadu pověřen. Ve středověké teologické mluvě je toto označováno jako *materia sacramenti*. Obsahově se tato *materia sacramenti* stanovuje ze spásy Boží a služby, které jsou potřebné, aby věřící mohli dosáhnout spásy. Skrze svěcení, které je forma *materia sacramenti*, je dána kandidátovi svěcení výzbroj a příslib Ducha, aby v jeho působení byla zprostředkována milost Boží.²⁰⁰

Jestliže se u episkopátu, presbyterátu, jakož i u diakonátu vždy jedná o svátostné služby, pak platí: tyto služby musí ^{ve svém} v jejich aktuálním účelném uspořádání, ^{ve svém} v jejich vlastním profilu, vyjadřovat trojiční milost. Jejich rozdíly proto leží v rozdílném způsobu, jak učinit dosažitelným a zprostředkovat Boží dobrotu, působení Ježíše Krista a konání Ducha svatého, v jejich rozdílných institucionálních rysech. Jejich jednota leží v tom, že se společně odvolávají na tento základ a musí být mezi sebou uspořádány, a proto jsou celkově prospěšné cíli, kvůli kterému zde jsou.²⁰¹

Z toho HÜNERMANN vyvozuje určení jednoty od sebe se lišících služeb v jejich společném základě; v náklonnosti a milosrdenství Otcově, ve smilování Syna, který se stal člověkem a v dobrotě Ducha svatého. Jednota spočívá také ve společném určení adresátů služby úřadu a cíli, o který v těchto různých službách jde, ve spáse. Navzdory biskupově kompetenci vedení neleží jednota svátosti svěcení jednoduše v biskupském úřadě jako takovém. *Proto je teologicky nepřipustné usuzovat z podmínek přístupu k biskupskému a kněžskému úřadu, z nichž římský učitelský úřad vylučuje ženy, na jejich vyřazení z diakonátu.* Takové vyloučení by naopak muselo vyplývat z diakonátu jako takového. Je jednoduše nerozumné, nemoci

²⁰⁰ Tzn. v úřadu a skrze působení úřadu září Otcova dobrota a je sdílena. Právě tak je v této službě spatřována přízeň a náklonnost Ježíše Krista, v němž má dobrota Otcovy tváře svůj předpoklad. Současně jsou hmatatelné v úředních službách dary Ducha, v němž se darují dobrota Otcova a smilování Syna. Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 118.

²⁰¹ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 118.

nechat zazářit a zprostředkovat v diakonických kompetencích a činnostech ženy dobrotivost Boží, službu a spásu Ježíše Krista a lásku Ducha Božího.²⁰²

Závěrem HÜNERMANN dodává, že tato argumentace, která vychází z vlastního smyslu a samostatné služby všech tří svátostných úřadů, může být proto pochopitelná, protože II. vatikánský koncil výslovně znovu zavedl diakonát jako samostatný úřad v církvi poté, co po staletí fungoval jako mezistupeň ke kněžství.²⁰³

5.2.3.3 Souhrnně k jednotě svátosti svěcení

Pro možné připuštění žen k jáhenství je třeba, aby otázka diakonátu žen byla jasně oddělena od otázky kněžství žen. V současném chápání jednoty svátosti svěcení, tak jak ji vykládá UČITELSKÝ ÚŘAD CÍRKVE není možné oddělit úvahy o diakonátu a o kněžství žen. Pro znovuoobnovení diakonátu žen by mohla být možnou cestou teorie kategorie vztahů P. HÜNERMANN. Není však jisté, zda tato teorie, nově pohlížející na jednotu svátosti svěcení, bude všeobecně přijata či odmítnuta.

5.2.4 Hlasy volající po znovuoobnovení diakonátu žen

Doposud bylo pojednáváno převážně o argumentech proti svěcení žen na diákonky. Existují však i důvody, které říkají, že diakonát žen by byl přínosný, či snad dokonce potřebný.

5.2.4.1 Svátostná milost ke službě, kterou vykonávám

Dekret o misijní činnosti *Ad gentes* říká, že je vhodné, aby muži, kteří vykonávají opravdovou jáhenskou službu byli posilněni a těsněji spojeni s oltářem

²⁰² Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 119.

²⁰³ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 119.

vkládáním rukou, aby tak plnili svou službu účinněji s pomocí svátostné milosti jáhenství.²⁰⁴

Vrátím-li se o několik kapitol zpět k rozhovorům s pastoračními asistentkami, nemohu opomenout odpověď Moniky, pastorační asistentky v nemocnici, která řekla:

„Kdyby byla možnost svátostné milosti ke službě, kterou vykonávám, velice bych to uvítala.“

Ukázal-li závěr průzkumu správně na jáhenský charakter služby pastoračních asistentek, tedy na to, že ženy vykonávají službu velmi podobnou jáhenské, pak se logicky nabízí otázka, zda by nebylo vhodné, aby i ženy mohly pro svou službu obdržet milost plynoucí ze svěcení. Řečeno slovy P. HÜNERMANN: A:

„Nechat zazářit a zprostředkovat v diakonických kompetencích a činnostech ženy dobrotivost Boží, službu a spásu Ježíše Krista a lásku Ducha Božího.“²⁰⁵

Myslím, že na touhu po užším spojení s církví a posilnění milostí poukazuje i realizace některé z forem zasvěceného života u 5 pastoračních asistentek z celkového počtu 7, které na tuto otázku odpověděly. Možná tak může vstup do řeholního společenství snad i nahrazovat jáhenské svěcení, při němž je přijímající těsněji spojen s oltářem, aby tak mohl účinněji plnit svou službu s pomocí svátostné milosti. Skrze sliby v řeholních společenstvích a skrze odpovědnost, kterou za ně církev přijímá, je ženám celou církví vyprošována, jakožto Bohu zvláštním způsobem zasvěceným osobám, milost a dary Ducha svatého.²⁰⁶

5.2.4.2 Misijní situace církve

Potřeba jáhenek v prvotní církvi vyvstala z misionářského úsilí a z místních sociálně – společenských podmínek.²⁰⁷ Ženský diakonát je tak příkladem úřadu, který je odpovědí na konkrétní pastorační potřeby. Dobu, která je opakovaně označována jako období nové evangelizace, v níž jsou potřebná charismata

²⁰⁴ Srov. AG 16.

²⁰⁵ Srov. HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In *Diakonät: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, s. 119.

²⁰⁶ Srov. kapitulu 4.2.4 *Užší svázání s církví* v této práci.

²⁰⁷ Srov. kapitulu 5.2.2.1 *Svědectví Východu a jejich význam* v této práci.

a povolání žen a mužů, kteří by šířili poselství evangelia a předávali jej nastupujícím generacím,²⁰⁸ je možné označit jako misijní. Misijní situace prvotní církve je veskrze srovnatelná s dnešními poměry, především v Evropě a Severní Americe. Zde se církve dlouhodobě nachází v menšinové pozici a stojí před úkolem hlásat v nových formách stále aktuální poselství Kristovy smrti a zmrtvýchvstání.²⁰⁹ Proto je potřeba žen v jáhenské službě, neboť tyto mohou být specifickým a důležitým přínosem nové evangelizaci v současné situaci církve a těm, které už takto působí, může být skrze diakonát poskytnuta milost a dary Ducha svatého k jejich službě.

Ohlédneme-li se znovu nazpět k výzkumu uskutečněnému pro tuto práci, pak je zajímavé, že 3 pastorační asistentky z celkového počtu 8 dotázaných žen uvádějí jako motivaci ke svému povolání odpověď na misijní potřeby v České církevní provincii. Tyto ženy chápou Čechy jako misijní oblast.²¹⁰

5.2.4.3 Konsekventní a konstitutivní jednání

V návaznosti na NORBERTA METTEHO je možné definovat konsekventní a konstitutivní prvek křesťanství.²¹¹ Konsekventní prvek křesťanství vyjadřuje následující věta: „Jsem křesťan, a proto pomáhám.“ Naopak konstitutivní prvek křesťanství je vyjádřen touto formulací: „Pomáhám, a tak se stávám křesťanem.“ Je otázkou, zda tomu není podobně i u jáhenské činnosti žen. Mnohé respondentky uvedly, že to co dělají, jde i bez jáhenského svěcení.²¹² Samozřejmě, s tím nelze jinak než souhlasit, ostatně praxe samotných žen je toho dostatečným důkazem. Nicméně jáhenské svěcení by mohlo vést k většímu rozvinutí diakonické služby

²⁰⁸ Papež JAN PAVEL II. opakovaně během svého pontifikátu vyzýval k nové evangelizaci.

²⁰⁹ Srov. REININGER, D. *Diakonát der Frau in der Einen Kirche*, s. 139 – 140. Srov. také kapitulu 4.2.2. *Náplň služby* v této práci, kde je poukázáno na to, že pastorační asistentky tvoří svou službou v církvi mosty mezi různými skupinami lidí, v této souvislosti je důležitý poukaz na most mezi církví a světem.

²¹⁰ Srov. kapitulu 4.2.1 *Motivace k povolání pastorační asistentky* v této práci.

²¹¹ Srov. METTE, N. *Theologie der Caritas*. In LEHNER, M., ... et al., *Grundkurs Caritas*, s. 115 – 138.

²¹² Srov. kapitulu 5.1.1 *Názor pastoračních asistentek na jáhenství žen* v této práci.

a jejímu silnějšímu uvědomění, podobně, jako je tomu u konstitutivního prvku křesťanství.

V tomto ohledu můžeme narazit na nebezpečí klerikalizace. Není smyslem požadavku na znovuoobnovení diakonátu žen oslabení pověření všech křesťanů k diakonické službě, nebo její koncentrace na určitý úřad. Nelze říci, že by zavedení stálého jáhenství II. vatikánským koncilem vedlo k některému ze jmenovaných nebezpečí. A přitom se právě mezi argumenty v rokováních o zavedení stálého jáhenství na II. Vatikánu objevily i tyto obavy. Ze zkušenosti, kterou církev učinila zavedením stálého diakonátu můžeme stanovit, že toťó nevedlo ani ke klerikalizaci, ani ke koncentraci diakonické služby na určitý úřad, ani k utlumení diakonické činnosti křesťanů.²¹³ Spíše lze mluvit o opaku; mnohde vedlo ustanovení trvalých jáhnů k rozvoji diakonické aktivity celého společenství věřících.

5.2.4.4 Ženy činné v pastorači nejsou kariéristky

Mohli bychom se domnívat, že ženy usilující o jáhenské svěcení jsou kariéristky. Nicméně z výkladu diakonátu vyplývá, že je vším jiným, než právě postupem v kariéře. Je to služba, která nevede k poctám a slávě.²¹⁴ Stejně tak potvrdily v rozhovorech i samotné pastorační asistentky, že ani ony nechápu svou službu jako cestu s možností vzestupu, byť jsou mnohými považovány za feministky, které činí cosi nepatřičného a „cpou se tam, kam nemají.“²¹⁵

5.2.4.5 Skloubení diakonátu a rodiny

INGEBORG VERWEIJEN, profesorka pedagogiky v Linci, v závěru článku o vzdělávání možných diákonek klade otázku, co by znamenalo pro otce rodiny, případně manžela, když by žena byla oficiálně ustanovenou nositelkou úřadu. To je podle VERWEIJEN otázka, kterou si musí položit všechny páry, v nichž ženy usilují

²¹³ Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 144 – 147.

²¹⁴ Srov. kapitolu 1.2 *Jáhenství* v této práci.

²¹⁵ Srov. kapitolu 4.2.2 *Náplň služby* v této práci.

o vzdělání.²¹⁶ Podobná nejistota ohledně fungování rodiny, v níž by matka či manželka byla diákonkou, vyplývá i z odpovědí dotázaných pastoračních asistentek. Pouze Monika si dokázala představit spojení své činnosti s rodinou a malými dětmi, neboť to pro ni v minulosti byla realita.²¹⁷

5.3 Závěrem

Tato kapitola se snažila ukázat některá zdůvodnění, která jsou zastávána jak samotnými dotázanými pastoračními asistentkami, tak UČITELSKÝM ÚŘADEM CÍRKVE a konečně také příznivci znovuoobnovení diakonátu žen. Je nutno dodat, že v současné době je ponechána otázka diakonátu žen otevřená a UČITELSKÝ ÚŘAD CÍRKVE se k ní zatím s konečnou platností nevyslovil.²¹⁸

²¹⁶ Srov. VERWEIJEN, I. Zur Ausbildung von möglichen Diakoninnen. In *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996, s. 389 – 392.

²¹⁷ Srov. kapitoly 4.2.3 *Vztahy vystupující u pastorační asistence jako zásadní* a 5.1.1 *Názor pastoračních asistentek na jáhenství žen v této práci*.

²¹⁸ Srov. kapitolu 3. *Podněty k znovuoobnovení diakonátu žen ve 20. století* v této práci.

6 VIZE DO BUDOUCNA – NÁPLŇ SLUŽBY DIÁKONEK

Má-li být toto fiktivní uvažování co k čemu, pak je nutné obrátit se znovu k novozákonnímu svědectví o ustanovení jáhenství a z něho vyjít.

Pasáž Sk 6,1-7 by se dala rozdělit do čtyř fází: v prvním verši je popsán problém, který musí komunita řešit. Tento problém by se dal blíže určit jako sociální a multikulturní, neboť v něm jde jednak o nespravedlivé rozdělování a jednak o spor lidí řeckého a židovského původu. Následuje řešení; služba na poli sociálním je stejně tak důležitá jako služba zvěstování a modlitby. Proto jsou pro tuto službu určeni osvědčení muži, kteří splnili osobnostní kritéria nutná pro plnění konkrétních úkolů. Oni jsou nadále zodpovědní za péči o potřebné. V dalším kroku jsou tito muži modlitbou a vkládáním rukou apoštolů ustanoveni. Důsledkem tohoto jednání je, že se slovo Boží dále šíří a počet učedníků roste.

Proto je oprávněná otázka, zda v dnešní církvi a společnosti existuje podobný aktuální problém, který by ke svému řešení upřednostňoval ustanovení žen.

Jednou ze skutečností je, že na vedoucích místech charitních organizací pracují ženy.²¹⁹ Tato práce zároveň vyplývá z požadavku Sk 6,1-7, tedy požadavku, aby byl někdo za péči o potřebné zodpovědný. Toto si uvědomoval i Plenární sněm katolické církve. Jedním z návrhů, které na tomto sněmu zazněly, bylo jáhenské svěcení právě pro vedoucí pracovníky charit.²²⁰ Jakkoli tento návrh nezohledňuje otázku, zda by ředitelé Charit vůbec chtěli přijmout svěcení²²¹, zapomíná tento návrh také na to, že na vedoucích místech Charit pracují také ženy. Myšlení sněmu je však

²¹⁹ Např. projdeme-li adresář charit ve *Výroční zprávě* pro rok 2004, který vydala Diecézní charita České Budějovice, zjistíme, že z 35 uvedených ředitelů charit je 25 žen. Srov. DIECÉZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE, *Výroční zpráva 2004*, s. 29 – 34.

²²⁰ „Fiala: Otázka zapojení trvalých jáhnů do Charity; vyzval Opatrného k vyjádření se... pražští jsou pro, prakticky se nikdo nehrne k této službě... mohou docházet jako externisté, mít duchovně formační linii. Opatrný: opačně položená otázka: ředitel Ch. by mohl být vyzván ke službě jáhna.“ In PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE, *Charita a sociální apoštolát*, zápis z 8. 7. 2003 <http://snem.cirkev.cz/?menu=400&id=1709>.

²²¹ Srov. OPATRŇNÝ, M. Otázka identity jáhenské služby: Problematika implicitního hodnocení základních textů o jáhenství. In *Teologické studie* 2/2004, s. 40 – 41.

jasné: vychází ze Sk 6,1-7 a z AG 16, když říká, že ten, kdy vykonává diakonickou činnost, má být v této službě potvrzen.

Ačkoli žijeme v pluralitní, demokratické společnosti, v níž jsou zaručena práva a důstojnost všech občanů, nevyhýbá se ani tomuto politickému uspořádání lidská bída, nouze a utlačování. S migrací lidí, někdy označovanou jako druhé stěhování národů, charakteristickou pro dnešní multikulturní společnost, je spojen i obchod s lidmi. I když je právně zaručena svoboda jednání a rovnoprávnost, přesto se někteří lidé stávají oběťmi násilí a je ohrožena jejich lidská důstojnost, sociální zajištění, zdraví nebo život. Zde je možné vidět další pole působnosti žen. Je zřejmé, že klientky poradny pro ženy v nouzi, které se staly oběťmi domácího násilí, se svěří po svých špatných zkušenostech s muži raději ženě než muži.²²²

Pravděpodobně z předpokladu, že ženské vlastnosti jsou obecně prospěšné pro práci s lidmi, vychází text *Charitativní služba církve* vydaný ČESKOU BISKUPSKOU KONFERENCÍ v roce 2005, když říká:

„Je dobré mít přehled o starých a nemocných lidech (i kvůli přijetí svátosti). Zde možno zapojit starší ženy, které je mohou navštěvovat. Informují je o tom, co se ve farnosti děje, a povzbudí k modlitbě a oběti za farnost.“²²³

Dalšími okruhy působení žen by tak mohly být zvláště oblasti péče o druhé. Např. pastorační péče v nemocnicích, působení v kojeneckých ústavech, dětských domovech a domovech pro matky s dětmi, doprovázení seniorů. Ani v jednom případě nelze mluvit o výlučnosti působení ženy. Je však prospěšné, když jsou oba, muž i žena, zapojeni do práce v konkrétní oblasti. Je markantní, jak nedostatek jednoho z nich, zde mužů – vychovatelů v dětských domovech má důsledky v socializaci dětí těchto domovů.

²²² Srov. DIECÉZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE, *Výroční zpráva 2004*, s. 15. Zde se mj. uvádí, že: „**Pracovnice** poradny se primárně snaží o aktivizaci vlastních sil klientky...“.

²²³ In ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Charitativní služba církve: Pastorační péče o charitu*, kapitola I.6: Uskutečňování charitativní služby ve farnosti.

ZÁVĚR

Těžiště práce se nachází ve čtvrté kapitole, ve vyhodnocení výzkumu provedeného mezi pastoračními asistentkami činnými v České církevní provincii. Vyhodnocení má za cíl odpovědět na dvě základní otázky: „*Dělají dnes ženy něco diakonického?*“ a „*Chápu se proto jako diákonky?*“ Aby bylo možné na tyto otázky odpovědět, bylo nejdříve nutné určit, v čem spočívá diakonická činnost, co je podstatou diakonátu, jaké jsou biblické a mimobiblické zprávy vztahující se k diakonátu žen a kdy se vlastně téma diakonátu žen znovuobjevilo na teologické scéně. Ve vyhodnocení průzkumu se pak ukázalo, že ačkoli pastorační asistentky konají službu velmi podobnou jáhenské, samy se jako jáhenky až na jednu nechápu, nicméně podle teologických kritérií, zvláště kritéria náplně služby, jimi spíše jsou. Proto se navazující kapitola věnuje důležitým teologickým argumentům vystupujícím pro a proti obnovení diakonátu žen. Často se diskutuje také o tom, zda by případné zavedení diakonátu žen s sebou přineslo rozdělení úkolů mezi muže a ženy a co by pak bylo náplní služby diákonů a co diákonek. Poslední kapitola ukazuje jistou neadekvátnost této otázky poukazem na prospěšnost zapojení obou, muže i ženy v konkrétních oblastech služby pomáhající lásky.

Myslím, že z této práce vyplývá více otázek než odpovědí. Mnohé by patrně napovědělo, kdyby bylo možné porovnat výsledky výzkumu uskutečněného pro tuto práci s výzkumem provedeným mezi pastoračními asistenty muži a zjistit tak, jak oni chápu sami sebe a službu, kterou vykonávají. Také by bylo jistě přínosné, kdyby bylo možné uskutečnit hlubší bádání a zaznamenat tak nejen výpovědi samotných pastoračních asistentek, ale také jejich nejbližšího okolí, tedy jejich nadřízených, spolupracovníků a farníků. Zatím nezdolatelnou překážkou je stále jednota svátosti svěcení, bránící dalšímu možnému uvažování o diakonátu žen. Jejím možným překonáním by se mohlo stát východisko, které nabízí PETER HÜNERMANN, nicméně zůstává otázkou, zda jeho teorie kategorie vztahů bude všeobecně přijata a akceptována.

Jak dalece se zdařilo úsilí představit otázku diakonátu ženy jako téma hodné teologického bádání i v českém prostředí, zůstává na posouzení každého jednotlivého čtenáře.

Kdybych měla sama za sebe odpovědět na otázku, co mi tato práce dala, pak je to především hlubší vhled a pochopení smyslu a podstaty jáhenství a potřebnosti rovnováhy všech tří funkcí církve, jak martyrie, tak leiturgie a konečně diakonie.

Ač v nás pohled do našich domácích farností může někdy vyvolat smutek, že všechno nefunguje tak, jak bychom si představovali, přesto zůstává víra, naděje a láska. Překrásně tento vzdor oproti veškeré beznaději formuloval E. FRIED v básni ***Je to takové, jaké to je, řekla láska:***²²⁴

Je to nesmysl

řekl rozum

Je to takové, jaké to je

řekla láska

Je to neštěstí

řekla vypočítavost

Je to jen bolest

řekl strach

Je to beznadějně

řekla soudnost

Je to takové, jaké to je

řekla láska

Je to směšné

řekla pýcha

Je to lehkomyšlné

řekla opatrnost

Je to nemožné

řekla zkušenost

Je to takové, jaké to je

řekla láska

²²⁴ In Kehl, M. *Kam kráčí církev?: Diagnóza doby*, s. 115.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

- ALLEN, J. L. JR. Belgian bishop asks Vatican to consider female deacons. In *National Catholic Reporter*, Nov 28, 2003; roč. 40, 6. ProQuest Religion, s. 9.
- BEINERT, W. *Slovník katolické dogmatiky*. Překlad Altrichter, M., Hipsch, L. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1994. 477 s.
- *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*. 7. přeprac. vyd. Praha : Česká biblická společnost, 1996. ISBN 80-85810-11-5.
- *BibleWorks 6.0*. [disk]. Počítačový program.
- BORSE, U. *Malý Stuttgartský komentář, Nový Zákon 13: První a Druhý list Timoteovi, List Titovi*. Překlad mons. ThDr. Hermach, J. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2001. 122 s. ISBN 80-7192-431-8.
- Co je Unie katolických žen. *Katolický týdeník*, 49 / 9. prosince 2001, roč. XII, s. 2.
- COMMISSION THÉOLOGIQUE INTERNATIONALE, *Le diaconat: Evolution et perspectives*. [online, cit. 2005-11-28]. Dostupné na WWW: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_con_cfaith_pro_05072004_diaconate_fr.html.
- ČBK. *Charitativní služba církve: pastorační péče o charitu*. Praha : Česká biskupská konference, 2005. 16 s.
- DEMEL, S. *Frauen und kirchliches Amt: Vom Ende eines Tabus in der katholischen Kirche*. Freiburg im Breisgau : Herder, 2004. 152 s. ISBN 3-451-28514-2.
- DEMEL, Z. *Služba jáhenek: Proč nebyla na II. vatikánském koncilu obnovena služba jáhenek?* [online, cit. 2005-5-3]. Dostupné na WWW: http://old.katyd.cz/odbovedna.php?id_odb=22.
- DENZINGER, H. *Kompendium der Glaubensbekenntnisse und kirchlichen Lehrentscheidungen*. 37. vyd. Breisgau : Verlag Herder Freiburg, 1991. 1706 s. ISBN 3-451-22442-9.
- DENZLER, G. *Dějiny celibátu*. Překlad Žák, J. ...et al. Brno : CDK, 2000. 178 s. ISBN 80-85959-61-5.
- DENZLER, G. Žena ať v církvi mlčí.... Překlad Růžičková, Z. *Teologický sborník 1/96: Pod bičem milostným: Manželství a rodina*, s. 53 – 59. ISSN 1211-3808.
- Didascalia apostolorum. *CD-ROM Liturgika: zdrojové texty a materiály*. [CD-ROM]. Praha : Síť s.r.o. s podporou grantu FRVŠ 1702/2001, 2001.

- DIECÉZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Výroční zpráva 2004*. Diecézní charita České Budějovice : České Budějovice, 2005. 34 s.
- *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Překlad pracovní skupina pod vedením O. Mádra. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, 1995. 603 s. ISBN 80-7113-089-3.
- DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1998. 95 s. ISBN 80-7192-016-9.
- DOUGLAS, J. D., *Nový biblický slovník*, překlad Koželuhová, A., Procházka, B., ... et al., Praha : Návrat domů, 1996. 1243 s. ISBN 80-85495-65-1.
- FIALA, P., HANUŠ, J. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés*. Brno : CDK, 1999. 387 s. ISBN 80-85959-39-9.
- FRINGS, J. Zum Dienen bestellt. In PLÖGER, J. G... et al. *Der Diakon: Wiederentdeckung und Erneuerung seines Dienstes*. 2. vyd. Freiburg, Basel, Wien : Herder, 1981. s. 261-283. ISBN 3-451-19144-X.
- *Getsemany: Církev v podzemí*, Ročenka 1995, Praha : Síť, 1995. 134 s. ISBN 80-901571-5-7.
- GRANAT, W. *K člověku a Bohu v Kristu: nástin katolické dogmatiky*. 3. díl. Řím : Křesťanská akademie, 1982. 278 s.
- GRANAT, W. *K člověku a Bohu v Kristu: nástin katolické dogmatiky*. 4. díl. Řím : Křesťanská akademie, 1985, 232 s.
- HÁNEČKOVÁ, G. *Negativní vyjádření k možnosti jáhenství žen*. Tiskové středisko České biskupské konference. [online, 21. 10. 2002, 17:00:00, cit. 2005-11-28]. Dostupné na WWW: <http://tisk.cirkev.cz/art/clanek.asp?id=3099>.
- HEITLINGEROVÁ, A., TRNKOVÁ, Z. *Životy mladých pražských žen*. Praha : Slon, 1998. 207 s. ISBN 80-85850-56-7.
- HIPPOLYT, Traditio apostolica. *CD-ROM Liturgika: zdrojové texty a materiály*. [CD-ROM]. Praha : Síť s.r.o. s podporou grantu FRVŠ 1702/2001, 2001.
- HOLÝ, LIBOR, *Lektorát a akolytát žen?*. [online, cit. 2005-5-3]. Dostupné na WWW: http://www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/oraktik_teol/getfile.php?filenamex=Lektorat_a_akolytat_zen.
- HÜNERMANN, P. ... et al. *Diakoniat: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?* Ostfildern : Schwabenverlag, 1997. 420 s. ISBN 3-7966-0904-X.

- HÜNERMANN, P. Theologische Argumente für die Diakonatsweihe von Frauen. In HÜNERMANN, P. ... et al. *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?* Ostfildern : Schwabenverlag, 1997. s. 98 – 128. ISBN 3-7966-0904-X.
- HÜNERMANN, P., Vorwort. In HÜNERMANN, P. ... et al. *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?* Ostfildern : Schwabenverlag, 1997. s. 10 – 12. ISBN 3-7966-0904-X.
- *Inter insigniores.* [online, cit. 2005-4-18]. Dostupné na WWW: <http://www.womenpriests.org/de/church/interlet.asp>, staženo 18. 4. 2005.
- JAN PAVEL II. List Jana Pavla II. Ženám, 29. 6. 1995. Příloha časopisu *Světlo*.
- JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem.* Praha : Zvon, 1992. 77 s. ISBN 80-7113-053-2.
- JENSEN, A. Das Amt der Diakonin in der kirchlichen Tradition des ersten Jahrtausend. In HÜNERMANN, P. ... et al. *Diakonot: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?* Ostfildern : Schwabenverlag, 1997. s. 33 – 52. ISBN 3-7966-0904-X
- KAŇA, J. *Jáhni a my.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2005. 119 s. ISBN 80-7192-957-3.
- KAPLÁNEK, M. *Teologie laikátu 3 – 5.* [online, cit. 2005-11-28]. Dostupné na WWW: http://www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=tl.
- KASPER, W. *Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti.* [online, cit. 2005-11-28]. Dostupné na WWW: http://www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie.
- KEHL, M. *Kam kráčí církev?: Diagnóza doby.* Překlad Kolmačka, P., Slouk, P. Brno : CDK, 2000. 129 s. ISBN 80-85959-65-8.
- KNOCH, O. *Die Neue Echter Bibel; Komentar zum Neuen Testament mit der Einheitsübersetzung: 1. und 2. Timotheusbrief, Titusbrief.* 2. vyd. Würzburg : Echter Verlag, 1990. 87 s. ISBN 3-429-00844-1.
- *Kodex kanonického práva.* Překlad Zedníček, M. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, 1994. 812 s. ISBN 80-7113-082-6.
- KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů, Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů.* Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2002. 96 s.

- KONZAL, J. *Zpověď tajného biskupa: Rozhovor připravil Bob Fliedr*. Praha : Portál, 1998. 143 s. ISBN 80-7178-271-8.
- KŘIŠŤAN, A. Pastorační asistenti v České republice. In *Teologické studie*, roč. 3 (2002), č. 1, s. 75 – 79. ISSN 1213-5917.
- KŘIŠŤAN, A. *Rozdílná paradigmatá v pastorační teologii*. [online, cit. 2005-12-3]. Dostupné na WWW:
http://www.tf.jcu.cz/cz_imenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=mette.
- KŘIŠŤAN, A., OPATRŇY, M. Jáhni v Čechách a na Moravě. In *Studia theologica* 12/2003, ročník V, číslo 2, s. 41 – 52. ISSN 1212-8570.
- KUKULA, F., SCHÜLLNER, I., Der Streit um den Diakonat der Frau – Zur Geschichte vor und nach dem Zweiten Vatikanum. In HÜNERMANN, P. ... et al. *Diakonat: Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?* Ostfildern : Schwabenverlag, 1997. s. 304 – 366. ISBN 3-7966-0904-X.
- KUNETKA, F. *Eucharistie v křesťanské antice*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 231 s. ISBN 80-244-0920-8.
- KYSELÁ, K. *Pastorační asistenti v České republice*. České Budějovice, 2003. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. 113 s. Vedoucí práce A. Křišťan.
- LAMNEK, S. *Qualitative Sozialforschung: Band 2 Methoden und Techniken*. 3. vyd. München : Psycholog.-Verl.-Union, 1995. ISBN 3-621-27074-4.
- *Latinsko český slovník*. 3. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1991. 483 s. ISBN 80-04-26000-4.
- LEDERHILGER, S. Diakonat der Frau – Kirchenrechtliche Konsequenzen. In *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996 Diakonat der Frau. Verlag Friedrich Pustet: Linz. s. 362 – 373. ISSN 0040-5663.
- LEHNER, M. Prokrustovo lože. In *Teologické texty* 5/1996. s. 148 – 151. ISSN 0862-6944.
- MACHULA, T. *Církev – dům Boží: Do domu Hospodinova půjdeme*. 2. vyd. Svitavy : Trinitas, 2002. 97 s. ISBN 80-86036-63-4.
- MALÝ, V. Postavení ženy v církvi. In *Žena v církvi a ve společnosti III*. Praha : Pastorační středisko, 2005. s. 61 – 65.
- MAYER, B. *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 11: List Filipánům, List Filemonovi*. Překlad Frei, V. a Kyralová, M. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000. 91 s. ISBN 80-7192-440-7.

- METTE, N. Theologie der Caritas. In LEHNER, M., ... et al., *Grundkurs Caritas*. Linz : Landesverlag, 1993. s. 115 – 138. ISBN 3-85214-589-9.
- *Netzwerk Diakonat der Frau*. [online, cit. 2005-3-2]. Dostupné na WWW: <http://www.diakonat.de>.
- NETZWERK DIAKONAT DER FRAU. *Pinwand 14*. [online, cit. 2005-4-19]. Dostupné na WWW: <http://www.diakonat.de/htdocs/aktuell/pinwand14.pdf>.
- Responsum o svěcení žen (rozbor). Překlad M. K. In *Teologické texty 4/96*. s. 135. ISSN 0862-6944.
- NIEWIADOMSKI, J. Notwendige, weil Not-wendende Diakoninnenweihe. In *Theologisch-praktische Quartalschrift 4/1996 Diakonat der Frau*. Verlag Friedrich Linz : Pustet. s. 339 – 348. ISSN 0040-5663.
- *Novum Testamentum: Graece et Latine*. Stuttgart: Privilegierte Württembergische Bibelanstalt, 1912, 665 s.
- OPATRná, M. Výzva paliativní medicíny: Jak to vypadá s religiozitou v našich nemocnicích? In *Perspektivy 7/2005*, s. I.
- OPATRný, A. Laici v pastorační práci. In *Teologické texty 4/2000*, s. 160 – 163. ISSN 0862-6944.
- OPATRný, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2001. 150 s. ISBN 80-7192-557-8.
- OPATRný M. Otázka identity jáhenské služby: Problematika implicitního hodnocení základních textů o jáhenství. In *Teologické studie 2/2004*, roč. 5 (2004), č. 2, s. 37 – 44. ISSN 1213-5917.
- OPATRný, M. *Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí v pastoraci*. České Budějovice, 2002. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. 94 s. Vedoucí práce A. Kříšťan. Konzultant J. Kotas.
- PAVEL VI., *Motu proprio Ministeria quaedam* z 15. 8. 1972. AAS 64 (1972), pp. 529-534. [online, cit. 2005-11-28]. Dostupné na WWW: http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19720815_ministeria-quaedam_it.html.
- PAVEL VI., *Sacrum diaconatus ordinem* z 18. 6. 1969. AAS 59 (1967), pp. 697-704. [online, cit. 2005-11-28]. Dostupné na WWW: http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19670613_sacrum-diaconatus_it.html.

- PAVELČÍK, J. *Re: Žádost*. [elektronická pošta]. Message to: Věrka Michalicová. 12. 5. 2005, 18:24 [cit. 2005-5-12]. Osobní komunikace.
- PESCH, R. *Die Neue Echter Bibel, Kommentar zum Neuen Testament mit der Einheitsübersetzung: Römerbrief*. 2. vyd. Würzburg : Echter Verlag, 1987. 111 s., ISBN 3-429-00844-1.
- PETERS, J., Jaké má místo žena v církevních funkcích? In *Teologický sborník 2/97* Žebro Adamovo: Kněžské svěcení žen, s. 36 – 44. ISSN 1211-3808.
- PLAČEK, Š., BOHÁČOVÁ, M. Církev ženy potřebuje. In *Katolický týdeník 14 / 4*. dubna 2004, roč. XV., s. 1.
- PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE, *Charita a sociální apoštolát*, zápis z 8. 7. 2003. [online, cit. 2005-12-4]. Dostupné na WWW: <http://snem.cirkev.cz/?menu=409&id=1709>.
- PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE, *Všeobecné připomínky: Připomínkování abstrakt Tématické sekce PKPS*. [online, cit. 2005-12-4]. Dostupné na WWW: <http://snem.cirkev.cz/?menu=79&id=1000>.
- POKORNÝ, P. *Literární a teologický úvod do Nového zákona*. Praha : Vyšehrad, 1993. 333 s.
- POTTIER, B. Svátostnost jáhenství. In *Sborník pro trvalé jáhny: Teologie*. [online, cit. 2005-11-28]. Dostupné na WWW: http://www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=Sbornik_pro_trvale_jahny_teologie.
- POWER, D. N., Kněžství. In FIORENZA, F. S., GALVIN, J. P., *Systematická teologie III: Římskokatolická perspektiva*. Překlad Vybíral, J., Váňová, T. a Hrabovská, Z., Brno, Praha : CDK, Vyšehrad 2000. s. 105 – 118. ISBN 80-85959-56-9 (CDK), ISBN 80-7021-366-3 (Vyšehrad).
- PREE, H., Farnost bez faráře. In *Teologické texty 5/1996*, s. 163 – 166. ISSN 0862-6944.
- RAHNER, K. *Schriften zur Theologie*. Band II. 5. vyd. Einsiedeln, Zürich, Köln : Benzinger Verlag, 1961. 398 s.
- RAHNER, K., VORGRIMLER, H. *Teologický slovník*. Překlad Jirsa, F., Sokol, J., Praha : Zvon, 1996. 426 s. ISBN 80-7113-088-5.
- Rakouské feministky se domáhají funkcí v církvi. In *Katolický týdeník 33 / 10*. – 16. srpna 2004, roč. XV., s. 5.

- RATZINGER, J. Das Priestertum des Mannes – ein Verstoß gegen die Rechte der Frau? In MÜLLER, G. H. ...et al. *Frauen in der Kirche: Eigensein und Mitverantwortung*. Würzburg Echter, 1999. s. 267 – 277. ISBN 3-429-02088-3.
- REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche: Diskussionen, Entscheidungen und pastoral-praktische Erfahrungen in der christlichen Ökumene und ihr Beitrag zur römisch-katholischen Diskussion*. Ostfildern : Schwabenverlag 1999. 736 s. ISBN 3-7966-0949-X.
- RYŠKOVÁ, M. Ztratíme ženské charisma? In *Katolický týdeník* 49 / 9. prosince 2001, roč. XII. s. 1.
- RYŠKOVÁ, M. Žena ve starověké společnosti a v prvotní církvi. In *Salve* 1/05 Ženy v církvi, roč. 15, s. 7 – 23. ISSN 1213-6301.
- Římské rozhodnutí o ministrantkách. In *Teologické texty* 4/96, s. 135. ISSN 0862-6944.
- SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE. *Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve: směrnice ČBK*. Praha : b.n., 2001. 7 s.
- SEYFRIED, A. Was macht die Frau als Seelsorgerin? In *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996 Diakonat der Frau. Linz : Verlag Friedrich Pustet. s. 380 – 384. ISSN 0040-5663.
- SCHMAUS, M. *Cirkev*. Překlad Loydl ... et al. Bratislava : Dekanát Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, 1993. 409 s.
- SCHMAUS, M. *Sviatosti*. Překlad Fabera, Š., ... et al. Bratislava : Dekanát Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, 1992. 435 s.
- SKALICKÝ, K. *Za nadějí a smysl*. Praha : Zvon, 1996. 236 s. ISBN 80-7113-150-4.
- *Struktura obyvatelstva dle vyznání*. [online, cit. 2005-11-28]. Dostupné na WWW: http://snem.cirkev.cz/download/Scitani_lidu_2001.htm.
- Theologians find women deacons had different role. In *America*, Oct 14, 2002, s. 5.
- *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996 Diakonat der Frau. Linz : Verlag Friedrich Pustet. ISSN 0040-5663.
- TICHÝ, L. *Úvod do Nového zákona*. 2. přeprac. vyd. Svitavy : Trinitas, 2003. 285 s. ISBN 80-86036-79-0.

- TRIPPEN, N. Die Erneuerung des Ständigen Diakonats im Gefolge des II. Vatikanischen Konzils. In PLÖGER, J. G.... (Hrsg.), *Der Diakon: Wiederentdeckung und Erneuerung seines Dienstes*. Freiburg im Breisgau : Herder, 1980. s. 90 – 96.
- Uplatníme se i bez svěcení. In *Katolický týdeník* 8 / 22. února 2004, roč. XV., s. 6.
- VERWEIJEN, I. Zur Ausbildung von möglichen Diakoninnen. In *Theologisch-praktische Quartalschrift* 4/1996 Diakonats der Frau. Linz : Verlag Friedrich Pustet. s. 389 – 392. ISSN 0040-5663.
- WINTEROVÁ, M. T. *Z hlubin bezedných: Příběh Ludmily Javorové, vysvěcené na římskokatolického kněze*. Překlad Karelková, M. Brno : Cesta, 2003. 259 s. ISBN 80-7295-042-8.
- ZICH, F. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2004. 115 s. ISBN 80-86754-19-7.
- ZEDNÍČEK, M. Jáhenky v církvi. In *Salve* 1/05 Ženy v církvi, roč. 15, s. 109 – 112. ISSN 1213-6301.
- ZLATŇANSKÝ, J. Diakonát žien. In SCHMAUS, M. *Sviatosti*. Překlad Fabera, Š., ... et al. Bratislava : Dekanát Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, 1992. s. 274 – 278.
- ZULEHNER, P. M. *Církev: Přístřeší duše*. Překlad Jančařík, Z. Praha : Portál, 1997. 98 s. ISBN 80-7178-158-4.
- *Žena v církvi a ve společnosti (ve vztahu k církevním dokumentům)*. Sborník přednášek z cyklu sobotních seminářů pořádaných Unii katolických žen v období 1997 – 1999. Praha : Pastorační středisko, 2000.

SEZNAM ZKRATEK:

- AA – Apostolicam actuositatem
- AG – Ad gentes
- BGM - Bibleworks LXX/BNT Morphology
- BGT - BibleWorks Greek LXX/BNT
- BKR – Bible kralická 1613
- BYZ – Robinson Pierpont Majority Text 1995
- CIC – Kodex kanonického práva
- CLSA – Canon Law Society of America
- ČBK – Česká biskupská konference
- ČEP – Český ekumenický překlad 1985
- ČKCH – Česká katolická charita
- DV - Dei Verbum
- IDZ – Internationale Diakonatszentrum
- KDF – Katholische Deutsche Frauenbund
- kfbö – Katholische Frauenbund Österreich
- kfd – Katholische Frauengemeinschaft Deutschlands
- LG – Lumen gentium
- MGK – Modern Greek Bible
- NBS – Nový biblický slovník
- NZ – Nový zákon
- SC – Sacrosanctum Concilium
- SSV – Sväté Písmo [Slovak] 1995
- UKŽ – Unie katolíckych žien
- ÚNZ – Úvod do Nového zákona, Ladislav Tichý
- VUL – Latin Vulgate

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I:

Seznam otázek. Strany II – IV.

- Příloha II:

Přepsané rozhovory s pastoračními asistentkami. Strany V – XC.

- Příloha III:

Výčet jednotlivých činností dotázaných pastoračních asistentek. Strany XCI – XCIV.

Příloha I: Seznam otázek

Jméno

- Domlouvaly jsme se, že rozhovor bude zcela anonymní, bez uvedení vašeho jména a diecéze. Máte nějaké oblíbené jméno, které byste si přála, aby bylo pro tento rozhovor použito jako váš pseudonym?

Dětství a osobní život

- Mohla byste mi prosím povědět o vašem dětství a o vaší rodině, ve které jste vyrůstala (vztahy v rodině, věřící/nevěřící, otevřená/uzavřená rodina, sociální situace)?

Farnost

- Jak byste charakterizovala farnost / farnosti, které jste znala v době vašeho dětství?
- Jak žije farnost, kterou znáte dnes?

Revoluce

- Jak myslíte, že se v důsledku revoluce změnily farnosti?

Motivace k povolání pastorační asistentky

- Co vás motivovalo a přivedlo k povolání pastorační asistentky?

Ideály a realita

- Pokud se zastavíme na počátku vaší činnosti jako pastorační asistentky, byly nějaké rozdíly mezi vašimi ideály o tomto povolání a realitou?

Rodina

- Jak se vám daří skloubit vaše povolání s vaší rodinou? Existují nějaká úskalí, jste s tím spokojená?

Okolí a farnost

- **Jak vás přijalo okolí a farnost jako pastorační asistentku a navíc ženu?**
- **Nakolik vás farníci berou jako jednu ze svého středu a nakolik jste pro ně autoritou?**

Diecéze

- **Jak probíhá komunikace a spolupráce s vaším biskupem, jak se o vás jako pastorační asistentky a asistenty stará?**

Kněz / nadřízený duchovní

- **Jak probíhá spolupráce s nadřízeným duchovním a jaké máte mezi sebou vztahy?**

Náplň práce

- **V čem v současnosti spočívá náplň vaší služby a změnila se nějak?**

Diakonie

- **Jak vnímáte aktivity vaší farnosti v oblasti pomoci potřebným?**

Smysl povolání

- **V čem vidíte smysl vašeho povolání?**

Supervize

- **Kdyby přišla nabídka z biskupství na nezávislou pomoc pro lepší provádění činností ve vaší farnosti, a jednalo by se o jakési odborné doprovázení, buď stálé, či nahodilé, přijala byste takovou nabídku?**

Volný čas

- **Jaké jsou vaše nejoblíbenější činnosti, při kterých si opravdu psychicky či fyzicky odpočnete, dokážete si na ně udělat čas?**

Duchovní život

- **Myslíte, že by se daly najít společné body mezi povoláním pastoračních asistentů a jáhenským či kněžským povoláním?**
- **Jakou roli hraje pro vaše povolání u vás samotné duchovní život a osobní prožívání víry?**
- **Vrátíme li se ještě na okamžik do vašeho dětství či mládí, toužila jste někdy po zasvěceném životu?**

Diakonát

- **Jistě jste zaslechla diskusi okolo jáhenství žen. Jaký máte na toto názor?**
- **Kdyby se jednou stala služba jáhenek realitou, uvažovala byste o jejím přijetí?**

Dodatek

- **Chtěla byste k něčemu o čem jsme si spolu povídaly něco dodat, nebo dodat něco, na co jsem se neptala, o čem jsme si nepovídaly?**

Příloha II: Přepsané rozhovory s pastoračními asistentkami

Anežka

Můžete mi povědět něco o Vašem dětství a rodině, kde jste vyrůstala?

My jsme byly doma - já jsem z východního Německa – a byly jsme doma čtyři děti, jsem nestarší. To bylo docela zajímavý, protože my jsme vyrůstaly za komunistů. A já jsem nemohla dělat maturitu. Oni mě nepustili na gymnázium. My jsme žili víru od narození. A když jsme byly malé, tak jsme byli, my jsme tam byli farnost a tam byly nějaké vesničky a každou neděli jsme museli přes pole v holínkách. S baťohem a v tom baťůžku jsme měli buď sandály v létě, nebo boty... A to jsme nebyli sami, to byly ještě dvě rodiny. Tak jsme vždycky přes pole v holínkách šli v neděli do kostela. A v zimě tam jel kostelní autobus. Ten přivážel lidi do kostela a zase je odvážel domů.

A ve škole, to bylo dost zajímavý. To bylo dost zajímavý. My jsme se dostaly hodně do křížku s učiteli. V první třídě jsem se hlásila a řekla: „Moje maminka říká, že v novinách stojí jenom blbosti.“ Tak večer byl u nás ředitel. Tak to bylo ale u všech sourozenců, nejen u mě. Já nevím, dvakrát, třikrát do roka byl u nás ředitel školy.

Vy jste byly vychovávány tak k pravdomluvnosti, až jste byly moc pravdomluvné.

A maminka byla učitelka ještě k tomu.

A oni ji nechali učit?

No ona učila než se jí narodilo čtvrté dítě. A pak přestala. Přestala, byla doma, a pak ji už nevzali. Pak ji už nevzali, pak byla uklízečkou ve škole. Až do důchodu. A ještě jsme bydleli ve škole.

Tak to pan ředitel jednoduše došel.

Oni nás chtěli často vyhodit, ale otec vždycky říkal – on pracoval ve fabrice – „No, když nám seženete lepší byt, my se stěhujeme hned.“ Nikdy jsme se nestěhovali. To byla malá škola, tam byly jenom čtyři třídy. Maminka učitelům vařila a o přestávkách všem rozdávala, to bylo dobrý, no.

A tak na to gymnázium jsem nemohla, tam existovala taková církevní škola, buď pro učitelky pro školku nebo pro zdravotní sestry. Já jsem tam šla a to člověk musel dělat takový, jeden rok, to bylo něco takového, jako co tady mají děti rodinku

ve škole a tam se učí vařit a péct a šít a já nevím, co všechno. To jsem dělala v dětském domově a pak jsem šla do Ehfurtu do nemocnice. Tam jsem se učila na zdravotní sestru, to bylo hezký tam, tam se mi líbilo. To byla pěkná doba. No a pak jsem tam pracovala 2 roky, pak jsem se stěhovala do – a to jsem už byla ve společenství u nás – .

V kolika letech jste tam přišla?

V roce '81 jsem tam nastoupila.

A to bylo tajně?

Ne, už existovaly sestry v té vesnici vedle kam jsme chodily do kostela, tam měly takový rekreační dům pro rodiny. Ale to bylo všechno církevní. A oni vydržely, nevyhodili je a vydržely. Pro ty rodiny ve východním Německu to byl pevný bod, kde mohly jet na dovolenou a pak se tam posílit ve víře.

A v tom Ehfurtu, to bylo krásný, protože tam byla taky bohoslovecká fakulta. My jsme s nimi měli úzký vztahy. Oni přišli k nám, my jsme šli k nim. Pak jsem byla ještě dva roky v Drážďanech. Taky v katolické nemocnici a tam jsem dělala porodní sestru. To bylo krásný. To bylo opravdu krásný. Pak mě poslali studovat teologii. My jsme to nesměli. Za prvé jsem neměla maturitu, to jen biskup tak uznal. A byly jsme tam tři ženy. Ještě jedna sestra schönstadtská a jedna holka, já už ani nevím, jak se jmenovala. A já. Měly jsme jednoho profesora, který nám vybral přednášky, který jsme měly absolvovat. Ale já jsem chodila skoro na všechno. Taky jsme nedostaly diplom, nebo něco podobného, ty zkoušky, které jsme dělaly, ty jsme dostaly potvrzené.

A pak rodina zdejšího jáhna, ti byli v tom domě pro ty rodiny na rekreaci. V 90. roce. A Antonín řekl, že je čerstvý vysvěcený jáhen a vyfasoval farnost a neví si rady, že by potřeboval pomoc. Já jsem v té době akorát skončila, a tak jsme řekli, že půjdu sem. A všechno šlo jako po másle.

A nebyl problém Vám povolit, že jdete do Čech?

Vůbec. A hned tady byl byt a já jsem šla sem. To bylo uprostřed října. Antonín řekl: „Tak, za týden pojedeme na tábor s dětmi a pojeděš s námi.“ Já jsem neuměla ani slovo. Když jsem se vrátila, tak jsem uměla: „Bud' zticha, zavírej dveře, kde máš čepici...“ Vlasta, co tady teď byla, mě učila česky, po Vánocích jsme končily. Pak už

nebyl čas. To byla fara ještě rozbořená, to dělali ještě střechu. A pak jsme tady dělali jak to šlo. Začali jsme tady dělat s dětmi, a to byl ještě jeden kluk, Pavel, a ten byl příšerný. Ten nikdy nepřišel včas. A Antonín mi ho poslal – já jsem bydlela v paneláku – Antonín mi ho poslal každý den na oběd. Pak jsem musela mluvit, jestli jsem chtěla nebo ne. Pavel, ten tady učil děti a já jsem spíš poslouchala. Pak Pavel odešel a my jsme byli s Antonínem sami. Ten měl takovou metodu, že bylo náboženství a nepřišel. A já jsem to musela, dělat jestli jsem chtěla nebo ne.

Vy zde žijete v komunitě sester. Jste jediná, která se tu ve farnosti angažuje?

Tady ano. Před několika lety jsme byly čtyři. Ta jedna byla v jiné vesnici v domově důchodců, druhá byla zase jinde ve farnosti, ale teď je to tak, že ta jedna je v Norsku, ta druhá ve Španělsku. Teď tam máme jednu důchodkyni, která vaří a má na starosti zahradu, a ta druhá, ta je taky už starší, ta se zatím učí česky a dělá všechno, co jí přinesu. Špinavý prádlo, buď z kostela, nebo tady ručníky a ubrusy a alby a já nevím, co všechno. Co jí nesu, to dělá. A ony se tam starají také o tamní farnost. Tam je dvacet lidí. Já tam učím děti. To jsou spíš uličníci, docela to jde. Tam jsou jenom dvě rodiny. Z jedné rodiny jsou kluci už starší, ty vozím sem mezi větší děti. To je lepší. Ty malé, ty tam zatím nechám.

Letos máme taky docela malé skupinky, protože ty děti se nedají dohromady. Ony mají ještě tolik jiných aktivit. Tak náboženství je to poslední, co se musí zařadit.

Než jsem přišla do této farnosti, Antonín už začal pracovat s dětmi. Zde ve škole bylo v té době 800 dětí. On tam dal přihlášky a přihlásilo se jich 96 na náboženství. S těmi tady pracoval asi dva roky a z nich bylo pokřtěno asi tak 40. A z těch čtyřiceti zůstalo asi 15 a ti tady vyrostli a přivedli kamarády a tak vznikala mládež. A ti se teď všichni vdávají a žení. Tak to začalo. To bylo nejdřív takovéhle náboženství, neslané, nemastné. Než se přišlo na to, co je učit a aby to brali. On začal Starým zákonem, těmi příběhy, kde se probodávají a já nevím, co všechno. Tady to brali. A pak mohl jít člověk dál a teď už je to tak, že už opravdu bych řekla, že děláme kvalitní, ale jenom pro pokročilejší. Protože pro ty, co si je přivedou kamarádi ze školy, ty se do té skupinky ani nehodí. Oni by to nechápali. Ta jedna holka přivede každý týden někoho jiného. Každý týden musím začít od Adama a Evy. No, ale co vyrostete, to vyrostete, co nevyrostete, tak. U takových dětí jsem ráda, když na konci školního roku vědí, že se o Vánocích narodil Pán Ježíš. To je už úspěch. Opravdu!

Ted' je to tak, že vždycky v úterý máme malé děti a Antonín jim to krásně, on to umí, vždycky maluje takové malé, jednoduché malůvky a vypráví biblické příběhy. Když už jsou pak v první nebo druhé třídě, tak mi říkají: „Anežko, to nám nemusíš říkat, to známe!“ A to je dobrý, protože pak už s nimi může člověk dělat něco jiného.

Když se vrátíme k těm farnostem jak jste říkala, že jste tam chodili v holínkách. Jak byste charakterizovala farnost v době vašeho dětství a jak žije teď, jak moc se farnosti změnily?

V době mého dětství má farnost fungovala tak, že tam byly sestry, oni nám tvořily takový domov, kam jsme rádi chodili. Chodili jsme tam na náboženství a to bylo zajímavý. My jsme byli taky rošťáci, v zimě jsme tam jednoduše nedorazili. To jsme šli sáňkovat a hotovo. Žilo to jako velká rodina. Ted'ka už tam nemají děti a jsou tam spíš starší lidi. Když to srovnám s církevním životem tady, tak tady v Čechách je to ted'ka tak, jak to u nás bylo. Všichni se známe, i v diecézi, každý zná každého faráře, biskup ví, o koho se jedná, když se řekne nějaké jméno, a to se mi moc líbí.

Myslíte, že to tak tady bude i do budoucna?

Nevím. Ale já si myslím, to vždycky říkám, že by neměli zdejší lidé tolik koukat na západ. Protože tam ta církev funguje spíš jako instituce. A všichni jsou zaměstnaní. Oni tam třeba nemají varhaníka, který není placený. Nebo nikdo nedělá nic, co by nebylo placené. Tady se zakřičí a ve čtvrtek přijdou lidi uklízet kostel. Nebo varhaník, který nastoupí každou neděli, tak jej ani nenapadne něco chtít. Nebo my jsme měli ted' několik let po sobě kroužek malování nebo turisták a nikoho nenapadne něco chtít.

Já si myslím, že je lepší, když je církev chudá. Chudá i na peníze. Církev v Čechách mi připadá strašně bohatá, protože tady všichni kněží a sestry apod. seděli a ti mají v sobě určitý duchovní náboj. A to se mi hrozně líbí. A třeba když jedeme s mládeží nebo s dětmi někam na výlet a je v kostele třeba strašně starý farář, tak jim to vůbec nevádí, protože ti lidi mají co říct. My jsme byli na výletě a tam byl farář, ten nemohl chodit a ministranti ho museli podpírat, aby mohl stát u oltáře a sloužit mši a z toho kázání byli nadšení. A to je i ta střední generace, která to má v sobě. A ti úplně mladí, to nevím. V tomto ohledu je církev tady v Čechách strašně bohatá. Kdo se tady rozhoduje, ten opravdu touží přijít do kostela. Kdo to nechce, ten sem nejde.

Jaká byla motivace k povolání pastorační asistentky?

Já vždycky říkám, že je to vedení Ducha svatého. Opravdu. Já bych nepřišla na nápad se stěhovat do Čech a toto tady dělat. Pastorační asistent já nepoužívám ráda. Já jsem v té farnosti a hotovo.

Takže se spíš snažíte, abyste byla s těmi lidmi, než abyste nad nimi nějak vyčnívala, aby Vás chápali jako nějakou autoritu, jako chápou kněze apod.

To mě tak stejně chápou. Myslím, že to není ani tím, že jsem řeholnice. Je důležité těm lidem sloužit. A to berou.

Jak jste prožívala první měsíce zde, jaké to bylo?

Já si moc nepamatuji. Já jenom vím, že se Antonínova rodina o mě strašně starala a já jsem si připadala jako pejsek, protože mě Antonín bral s sebou všude. Úplně všude. Od rána až do večera jsem chodila za ním. Jestli šel na úřad nebo kamkoli jinam, vždycky za ním. To muselo být strašné. Kdybych to musela dělat já, tak bych se asi zbláznila. Pořád mít s sebou takového pejska.

A mluvení. Já jsem se učila jenom slovíčka a byla jsem strašně šťastná a pyšná, když jsem ráno přišla a řekla jsem nějaký nový slovíčko a Antonín mi řekl: „To můžeš zapomenout, to se nepoužívá.“ Já jsem ten první rok na faře nejdřív vůbec nebyla zaměstnaná, já jsem tady byla jako turista, a to jsem učila němčinu ve škole. Pak už jsem to musela nechat, protože už nebyl čas.

Jak jste si představovala tu práci tady a jaká byla pak realita?

Vůbec. Vůbec jsem si nepředstavovala absolutně nic. Já jsem neměla vůbec žádné představy. Já jsem dělala, co bylo potřeba.

A je třeba něco, co Vás tady zklamalo nebo nadchlo kromě toho duchovního potenciálu, který jste zmiňovala?

To je těžká otázka. Na začátku člověk určitým způsobem roste. A roste tím, že si strašně nabije. Na začátku jsem byla hodně nadšená z toho, že jsem tady. Tady na faře nebyla voda. Já jsem si vozila z domu kýbl s vodou. Na záchod jsme nemohli jít. To jsme šli domů do paneláku na záchod. Jak jsme to tady opravovali, to jsem dělala strašně ráda. Míchala jsem tady maltu a natírala a nosila cihly a všechno. To mě

hrozně bavilo. A i s těmi dětmi, to mě bavilo. A bylo vidět, jak to roste. A pak jsme tady začali opravdu bourat faru, tady už skoro nebylo nic, tak jsme to všechno dělali v sakristii v kostele. Tam byl pak strašný úpadek. Tam se nedalo v zimě topit, bylo tam málo místa. A pak to tady bylo hotovo. To přišla taková řekla bych krize, co teď. Protože jsme byli zvyklí nosit cihly a maltu a natírat a pořád lítat po nějakých úřadech a tak, a najednou nic. Najednou jsme měli na starosti lidi. No, tak jsme začali s lidmi a zase to začalo růst. A pak jsme přišli na to, že je to tu malinkatý. Když jsme měli třeba karnevaly apod., to tady byly dvě nebo tři řady židlí a uprostřed skoro žádné místo. A rozpadající se stoly...

Ale už si člověk musel hledat duchovního otce, který ho doprovázel přes všechna ty údolí. To mi vždycky Pán Bůh, když to bylo potřeba, tak jsem ho tady měla. To bylo zajímavý. A když to nebylo potřeba, to byl vždycky nějaký františkán, tak ho přeložili. Hrozně zajímavý to bylo. A pak jsme pracovali s lidmi a zároveň už jsme tam vedle stavěli. A to bylo opravdu na mrtvici. To bylo náročné. Pak přišla paní, která nám začala dělat papírování. Protože do té doby i shánění těch peněz a pořád psát nějaké dopisy, buď prosebné nebo děkovné, nebo nějaké žádosti pořád, to opravdu, to bylo na mrtvici, já nevím, jak jsme to stihli. To jsme nocemi seděli s architektem. Antonín byl vždycky takový duchovní bod, on to nevzal jenom, že něco stavíme, ale že to má duchovní děj, že to nebyla jen nějaká planá práce.

Například jsme dodělali sál, na něj nám přidal Česko-německý fond a na kontě jsme měli 34 korun. A hotovo. On hotový, já hotová... A Antonín jel do Prahy a potkal kardinála Vlka. A vyprávěl mu to a ten řekl: „No tak žádejte Americkou biskupskou konferenci.“ Já jsem si říkala, to je trochu padlý na hlavu. A pak Antonín sehnal formuláře a všechno. Oni byli strašně nebyrokratický, to šlo všechno jako po másle. Pak to tam stálo a biskup se už skoro zlobil. A jednou jsem přišla sem na faru a Antonín nikde. Ráno. Jenom auto tady stálo, nebyla bohoslužba a nic. Tak jsem si řekla, že se něco stalo. Jeho otec je nemocný, tak s otcem asi něco je, tak nebudeš do toho rýpat a počkáš, až se ukáže. Přišla jsem sem do kanceláře a tady ležel dopis posílaný leteckou poštou a já jsem viděla jenom ten červenomodrý proužek. Tak jsem si říkala aha. Pak jsem šla do kostela a Antonín před svatostánkem. Úplně hotový. Úplně hotový. Tak jsem ho snad ještě v životě neviděla. Tak jsem si myslela, že jeho otec zemřel. A Antonín řekl: „Je to dobrý.“ Já jsem řekla: „Co?“ „Doděláme kapli.“ To byla středa, to jsme byli celý den oba úplně rozklepaní. Úplně rozklepaní!

Já jsem nebyla schopná odpoledne učit. Oni nám dali milion a půl a bylo to. To opravdu... A tak to šlo celou stavbu. To bylo neskutečné.

Často jsme řešili, jestli to Bůh chce. Úplně než jsme začali a pak jsme byli fyzicky i psychicky občas tak na dně, že jsme si opravdu říkali: „My to už nedoděláme. My to už nedoděláme, nemáme sílu, peníze...“ A mezitím vedle té stavby tady ale rostla i farnost. To bylo taky zajímavý. Antonín tady opravoval hodně manželství, hodně těch starších a přidali se i noví a všechno rostlo a rostlo. To bylo hrozně zajímavé. Ale když je člověk tak na dně, tak taky přijde na to, že to není jeho dílo. Protože, občas to zní třeba, když teď třeba řeknu: „Já to těm dětem předám a co vyrostete, to vyrostete.“ A to v Německu vůbec nechápou. Protože oni říkají: „No jo, ale musíš se namáhat a tak.“ Jo, já se namáhám, ale ten zbytek musíš opravdu přenechat Pánu Bohu. Jinak to nejde.

A teď jsme to všechno měli hotovo. Na té stavbě dělala strašně moc mládež. Dva roky v létě. Celé léto tam pracovali. Ale to jsme jim taky platili jako brigádu.

A Charitu jsme měli jenom v hrubé stavbě.

Pak jsme to nechali, odpočinuli jsme si a dělali jsme jenom s lidmi na faře a to nám hodně lidé pomohli, už to neděláme sami.

Takže na začátku jste tu kapli v podstatě organizovali s Antonínem Vy dva sami.

Ano. Ale teď už ani tu farnost neděláme sami. Všichni lidé chodí do práce, ale všichni jsou ochotní, když jim řekneme: „To nebo ono je potřeba,“ tak všichni říkají jo, my vám pomůžeme, my přijdeme.

Teďka už nemáme tu mládež, ti mládežníci, kteří jsou vysokoškoláci, ti už všichni skončili, a ti, kteří teď vyrůstají, s nimi se musí pracovat úplně jinak, to je jiná generace. Mně připadá, že víra pro ně strašně moc znamená, že ji v sobě chovají jako poklad a nedokáží to předat. Nechtějí, aby toho jejich spolužáci a kamarádi začali zneužívat. Oni mají v sobě pocit, že je to potřeba předat. Třeba svým vlastním dětem a tak. Ale těm, které to nezajímá, těm to nebudeme předhazovat. Řekla bych, že nemají misionářského ducha.

V čem vidíte smysl toho, že jste tady?

Byly doby, kdy jsem žádný smysl neviděla. Opravdu. Vidím smysl v tom, že Bůh to ode mne chce a já se snažím jít za ním nebo spíš už v něm. Jestli to má

smysl nebo nemá? Určitě to má, protože lidé tu víru přijímají. I když málo, ale má to smysl, i kdyby nebylo vidět vůbec žádné ovoce, tak to smysl má.

My máme v domově důchodců jednu paní. Ta leží čtyřicet let. Stará paní. Úplně zkroucená, už vůbec nemůže sedět ani nic, pouze leží. A děti za ní strašně rády chodí. Oni ji milují. „Anežko, jdeme zase za Růženkou?“ A i toto utrpení má smysl. Já nevím, co ty děti na ní mají. A Antonín ji vybral jako kmotru pro dospělé katechumeny.

Já vidím svoji službu také v tom, že za tu farnost něco vytrpím. Třeba i ty všednodenní píchance, třeba že se navzájem s někým nesnášíme, ale musíme to překonat. A když se třeba navzájem urážíme, tak to bolí. Ale toto snést.

Já toto, co dělám, nevidím jako práci. Já to vidím jako službu. Jeden čas jsem to viděla jako práci, a to nejde. Pořád se snažím dodržovat 8 hodin. Byly časy, kdy jsem dělala v týdnu 60 hodin a víc. To bylo špatný. Člověk si to musí trochu hlídat. Nesmí to hlídat tak, že si hlídá hodiny, ale spíš, že si hlídá ty činnosti, které dělá. Jestli ta činnost teď trvá hodinu nebo dvě, to je už jedno. Já jsem tady 15 let. To tempo, které jsme měli na začátku, to člověk dlouho nevydrží. To vydrží dva, tři roky, pak padne a je hotový.

V čem spočívá Vaše současná náplň práce?

Dělám malé děti spolu s Antonínem, to zabere celé úterý. Protože ty mámy, já si spíš připadám jako matka farnosti. Než si ty mámy ještě uvaří oběd, tak jsou dvě. A ve dvě přijdou zase ti raubíři si hrát. Ti naštěstí odcházejí ve tři do školy. Pak mám náboženství od první do čtvrté třídy, v jedné jiné farnosti mám taky náboženství. Pak se starám o kostel, o kapli, o úklid, o kytky, o prádlo, o staré lidi, pak taky nosím nemocným svaté přijímání, pak když někdo něco chce, třeba nějaká maminka když potřebuje k doktorovi, tak ji tam zavezu. Vždycky říkám, že to auto mám od toho, abych vám tím sloužila. Pak mám dohled nad činností, co dělá mládež. Protože oni se hodně zapojují třeba do táborů, ale potřebují vždycky někoho, kdo jim řekne: „Už dost.“ Pak dělám přípravy na bohoslužby a všechno mít v dohledu. Jenom papírování a účetnictví a podobné věci už nedělám. To jsem dělala dřív, ale teď už ne.

Jste spokojená s tím, co děláte? Co byste třeba chtěla dělat víc? Brzdí vás něco?

Já bych chtěla sílu a čas. Tady by se dala dělat spousta věcí, ale fara je zablokovaná. Je volná už jenom v pátek. Jinak je tady každý den něco. Děti mi už říkají: „Anežko, zůstaň doma, jenom nás brzdiš.“

Já bych chtěla, aby tady byl duchovní otec. Ten tady všem strašně chybí. Antonín si s těmi lidmi buduje nějaký vztah, a pak ale tito lidé musí jít ke zpovědi k někomu jinému. To není ono. Měli jsme tady jednoho františkána, k němu chodila celá farnost. Jenže ho před pár lety přeložili a je to trochu obtížné. Jednou za rok děláme duchovní obnovu pro všechny lidi, a to se snažíme vždycky sehnat někoho hodně kvalitního. Protože ti lidé to potřebují. Oni to duchovno potřebují jako sůl, oni jsou jako houby. To bych chtěla víc. Ale víc než člověk má, nemůže dát.

Co byste chtěla, aby se tady konkrétně změnilo? Je něco, co Vás tady třeba strašně „štve“?

Naučila jsem se brát všechno tak, jak to je. Dřív mě třeba štvalo, že lidi nechodí včas. Z toho jsem byla na mrtvici. A nejvíc Antonín. Tak jsem mu pekla z perníku budík a já nevím co všechno, darovali jsme mu hodinky. Nic nepomohlo. Člověk se opravdu musí naučit brát věci tak, jak jsou, a pak je spokojený. Když třeba někdo přijde a říká, třeba když z Německa přijedou ty moje spolusestry sem a říkají: „Jé, vy máte ale otlučené zdi,“ tak jim řeknu: „No, nejsou lidi a není čas.“

To mě taky na začátku štvalo, že sem všichni lidi chodili v botách. A v pátek jsem měla tři lopatky špíny v každé místnosti. Nebo podupali zdi. Nebo malé děti ty zdi pomalovaly. Tak jsem říkala: to nemůže být. A Antonín na mě vyjel a řekl: „Co tady chceš? Chceš tady mít vybíleno, nebo bílý zdi?“ A tak jsem byla vyléčená. A takovéhle lekce člověk potřebuje.

A taky když jsme si nedohodli začátek školního roku, tak jsem jednou na něj vyjela a řekla: „Kam směřuješ?“ A on mi dal odpověď: „Do Božího království“. To jsem pak taky byla vyléčená. A tak člověk roste.

Co by se mělo změnit? Kněží neumí spolupracovat. V žádné farnosti to tady neumí. To už jsme řekli i na biskupství, ať s tím něco dělají. Protože nějaké školení pro faráře, jak se spolupracuje, by bylo třeba. To tady nikdo neumí. Nikdo.

Jak Vás přijalo zdejší okolí, když jste sem přišla?

Jo, dobře. Třeba děti nikdy nezneužívaly toho, že neumím ještě pořádně česky. Posmívat jo, to jo. Ale oni to nikdy nepoužívaly k nějakým raubířským věcem.

Když jsem něco na začátku nevěděla, tak jsem vždycky kývla. Ale oni to nikdy nezneužily. Třeba že by se mě zeptaly, jestli mohou skočit pod motorky apod., to nikdy. I když jsem nerozuměla a oni to věděly.

Trochu jinak to bylo, když jsme se stěhovaly jako společenství do vesnice, kde teď jsme. Nám poštačka na začátku nenosila dopisy. Chvilí trvalo, než nás tam začali lidé brát. Tam předtím nikdy nebyly řeholní sestry a ještě Němci k tomu, tak to bylo velmi podezřelé. Ale tady to nikdy nebylo.

Jak se Vám spolupracuje s Antonínem a s tím knězem, který sem dojíždí?

S tím knězem moc nespolupracujeme. On jezdí jenom na mši. Je to profesor. Je to velmi vzdělaný starý pán. Na začátku to měl strašně těžké s lidmi. Teď už se s nimi baví a taky, když něco slavíme, tak on přijde. Ale na začátku to bylo hodně těžké.

Hlavní motor je tady Antonín. Co chce, to každému podstrčí. Ale když mám i já nějaké nápady, tak to můžu udělat. Většinou mi to povolí.

Takže se vždycky radíte, co budete v této farnosti dělat?

Jo, jo. A když mi to nepovolí, tak to stejně dělám.

A je třeba i někdy obrácená situace, že on by se radil s Vámi o tom, co chce dělat a jestli je to dobré?

Jo, to taky děláme.

Byl nějaký problém v tom, že jste tady jako pastorační asistentka a zároveň žena?

Ne, vůbec. Spíš je to potřeba. V každé farnosti je potřeba otec i matka. Opravdu.

Jak spolupracujete s biskupstvím? Setkáváte se jako pastorační asistenti třeba na biskupství? Jak to funguje?

Dříve to bylo tak, že to fungovalo jako velká rodina. Biskup mi řekl: můžeš mi tykat, já jsem řekla, to radši ne. Teď se to začalo trochu institucionalizovat a pořádají se kněžské rady a všechno možné. Poslední roky se scházíme jako pastorační

asistenti dvakrát ročně. A je to vždycky docela dobré. Vždycky vyberou nějaké téma přednášky, pak ještě nějaké praktické věci.

Byly časy, kdy to fungovalo moc dobře s biskupstvím. Záleží na lidech, kteří tam sedí. Třeba v tom katechetickém středisku – byly tam časy, kdy to vůbec, absolutně nefungovalo, to jsme nevěděli, že tam někdo je. Byly také časy, kdy se opravdu snažili, abychom z toho taky něco měli. Ted', ted' můžu říct: existuje to.

Jak fungují aktivity farnosti v oblasti pomoci potřebným?

Funguje to docela moc. Hodně. Máme zkušenosti s tím, že sem chodí docela dost bezdomovců a lidí, kteří mají nejrůznější problémy. Opravdu nejrůznější. To většinou odbaví Antonín. Je to vlastně jáhenská práce. Funguje to všechno tak bokem. Oficiálně tady máme farní charitu. Ale máme zkušenosti s tím, že všechno, co se dělá i oficiálně, i neoficiálně funguje perfektně a může se to dělat. Jakmile do toho nastoupí organizace, tak je konec. Nebo dokonce zaměstnanci, kteří se musí platit, tak je konec. Proto to děláme spíš bokem.

Byly časy, kdy tady na faře v každé místnosti někdo bydlel. Bylo to hrozný. Nějací přistěhovalci, kteří ještě nevědí kam, nebo mámy s dětmi, nebo starý lidi a tak. Na začátku jsem to neměla ráda. Jednou v létě tady bylo úplně plno. Ráno jsem sem přišla a Antonín mi říkal: „Včera večer sem přišla nějaká stará paní a prosila, jestli u nás může přespat. Já jsem jí sem vzal.“ A já jsem spustila, že tady nejsme azylák a já nevím, co všechno. A on: „Ale už tady není“. Tak jsem řekla: „Á, je to dobrý.“ „Ona tady zemřela v noci.“ Skutečně tady zemřela. Ona přišla večer, lehla si a umřela. To by umřela na ulici. Od té doby jsem vyléčená.

Kvůli tomu jsme nikdy nevěděli kam, s těmi lidmi. Tak jsme se rozhodli, že uděláme dva byty, abychom to mohli poskytovat. Spolupracujeme i s azyláky a jde to všechno bokem.

Když se vrátíme k té farnosti, v Rakousku, možná i v Německu existuje jakási institucionalizovaná supervize farností. Když farnost nějak nefunguje, ale může i fungovat, přijede tam skupina lidí a zhodnotí, v jakých oblastech farnost funguje, kde by se měla víc angažovat. Jak byste vnímala, kdyby sem někdo takový přišel?

Příšerný! Protože je to absolutní blbost. Je to absolutní blbost. Já tady mám zkušenosti, že Duch svatý pracuje. A o tom jsem čím dál víc přesvědčená.

Antonín je člověk, který neplánuje. Plánovali jsme stavbu, ale všechno ostatní neplánujeme. Občas mě to štve, ale já si myslím, že ta farnost jde tam, kam má jít. A když něco chybí nebo tak, tak se to ukáže. To už někdo křičí z těch lidí, že na něj zapomínáme. Já si myslím, že když je člověk bdělý a nechodí jenom za svým, co by chtěl, tak to funguje. A já si myslím o tom plánování dopředu, že do jisté míry může být. Ale ne, aby někdo přišel a posadil se ke stolu a teď spustil. To mi připadá úplně zbytečné a blbé.

Zbývá Vám nějaký prostor na volný čas?

To si udělám, to se musí hlídat. Opravdu. Při plánování školního roku se snažíme, aby jeden den vůbec nic nebylo. Letos to nevyšlo, ale byly i roky, kdy to už vyšlo. Ten den jsme, i když padal svět, zůstali doma. Teď to dělám tak, aby v úterý odpoledne ve tři byl konec. Ve čtvrtek je to letos tak, že člověk může říct: „Já zůstanu doma.“ To se musí, to jinak nejde.

Co třeba děláte, abyste si odpočinula?

Chodím do lesa a hodně se modlím. Já si odpočinu při modlení a v klidu. Hledám si místa, kde je úplně klid. Tam si sednu a vezmu si nějakou knížku. A i spím. Nebo jdu na borůvky nebo na houby nebo tak nějak. A třeba si odpočinu, když dělám nějakou manuální práci. Když nemusím nic vymýšlet a o ničem přemýšlet.

Každý rok nejpozději v červnu už nemůžu děti ani vidět.

Kdy jste začala vnímat, že patříte do řádu, že byste tam chtěla vstoupit?

Hodně, hodně brzo. To mi bylo patnáct nebo šestnáct.

A od té doby už jste věděla, že tam chcete zůstat?

Ne, já jsem věděla pouze, že chci do kláštera. S kamarádkou jsme objely všechny kláštery s velkým kufrem. A všichni mysleli, že tam chceme zůstat. To už nám bylo sedmnáct, osmnáct. Dlouho jsem nevěděla, do kterého řádu bych chtěla jít.

Do jaké míry je pro Vás vaše nynější povolání pastorační asistentky podobné kněžskému nebo jáhenskému povolání?

Řekla bych, že je to spíš to mateřství. Oni mají být otcové a my matky.

Jak vnímáte diskuse, které se čas od času vynořují okolo jáhenství žen, co si o tom myslíte?

No, já nevím, co si o tom mám myslet. Dneska bych už neřekla, že je to absolutní blbost. Já nevím. Nevím, ale spíš ne. No, je to služba lidem. Ale Ježíš ustanovil muže.

Je něco, co byste chtěla k celému rozhovoru dodat? Třeba jsem se na něco podstatného zapomněla zeptat.

Mně vždycky velmi záleží na srdci, aby vám, kteří to studujete, učitelé předali, že to není jenom práce. Že je to opravdu služba. Třeba my máme nahoře ten barák. Kdyby to někdo přebudoval na cokoliv, nikdy by to nemohl dělat jako práci. Nikdy by to nemohl dělat jako povolání. Ale řekla bych povolání s pracovním poměrem. A na tom mi záleží, aby vám to předali.

Já si myslím, že pro určité věci by ten člověk mohl být i ženatý nebo vdaný. Ale aby to dělal úplně z celého srdce, tak to nemůže. Buď anebo. Jde to třeba, že když Vlasta přijde v osm ráno, udělá tady účetnictví a papíry a jde v jednu domů. To jde. Ale aby se máma třeba starala o ty mámy, který sem chodí v úterý tak, jako já s nimi všechno prožívala, s nimi dokonce brečela a já nevím co, to někdo vdaný nebo ženatý nemůže. Já si myslím – i u ženatých jáhnů – že buď trpí rodina, nebo farnost. Všechno dohromady se povede zřídkakdy.

Anna

Nikdy jsem tady nebyla, neměla jsem důvod. Chystala jsem chaloupku na Vysočině. Krátce před tím nám přišla zpráva, že tam ten tábor nemůže být. Tak jsem psala kamarádce, jestli by o něčem nevěděla, ona že tady, ale mám se připravit, že jsou tu strašné podmínky. Tak jsme se sem jeli podívat. Říkala jsem, jaké podmínky? Má to střechu, má to podlahu, má to okna, tak jako co? Takže to bylo takové osudové. To už bude myslím nějakých jedenáct let, kdy jsme tady byli. Pak jsme sem jezdili každý rok. A když už ne sem na tábor, tak jsem sem jezdila po těch táborech si odpočinout. To byl pro mě šok, když jednou nepřišla paní Nováková do kostela. Takže jsem si přečetla čtení, odpověděla jsem si, to bylo úplně neuvěřitelné. Protože jsem byla zvyklá, že sice je kostel ve vesnici, odkud pocházím, mrňavý, ale je vždycky narvaný. To když jsme tady byli s dětmi na táboře, tak místní pan farář říkal, že za těch čtrnáct dnů rozdál víc svatých přijímání, než za celý rok. To byl takový úžasný člověk. Byl také zavřený 10 nebo 12 let. On o tom vyprávěl s takovou lehkostí!

Pracuji jako učitelka, a už jenom to, že vyměním ty děti za jiné! Ve škole mám středoškoláky a tady mám hudebku, a to mám pětileté děti. To je úplně něco jiného. Pak je horší, když ještě večer přijede paní z vedlejší vesnice na němčinu.

A pak je pro mě hodně velký odpočinek zahrádka.

Chtěla bych se zeptat, jestli bys mi mohla něco povědět o sobě, o svém životě a o mládí, o tom, jak jsi vyrůstala?

Pocházím z malé vesnice, po základce jsem šla na gymnázium kvůli jazykům. Pak jsem se rozhodovala co dál, přijali mě na více škol, ale zůstala jsem na vyšší pedagogické škole. A to už jsem tak nějak věděla, že bych chtěla jít někdy sem. Dělal jsem si legraci, že jestli se nedostanu na výšku, tak sem půjdu na civilku. Maminka z toho začínala mít hrůzu, protože tady se mnou na tom prvním táboře byla a věděla moc dobře, co tu je a co tu hlavně není. Pak jsem se z VOŠ vrátila na rok zpátky domů a už v tu dobu jsem začínala dálkově studovat teologii. Už když jsem byla v pubertě, tak do vedlejšího města přišli salesiáni. Ti mě taky připravovali k biřmování a myslím, že to na mě mělo velký vliv.

Pak to všechno vzalo hrozně rychlý spád po smrti zdejšího pana faráře. Najednou jsem se ocitla tady. To bylo jako takový zázrak. Ale myslím si, že bych sem nebyla nikdy schopná odejít, kdybych neměla to zázemí tam u nás doma.

Pocházím z tradiční katolické rodiny, ale v určitých věcech nám naši nechávali hodně svobodu.

Mám dva mladší sourozence – bratra a sestru. Sestra, když řekne: „Já do kostela nejdu,“ tak nejde a nikdo se nad tím nepozastaví. A příště jde, protože ví, že chce sama.

Přesto jsem viděla, že v pubertě mi ta svoboda byla ohromně zachovávána. Občas měla babička tendence k nátlaku, ale maminka okamžitě zasáhla. Myslím si, že ta rodina mně hrozně moc dala. Cítím, že ať se bude dít cokoli, tak se tam mohu jednak kdykoliv vrátit, a pokud to bude jenom malinko v jejich silách, tak mně pomohou, kdyby se sami u toho strhat měli. To jsem viděla i tady. Táta jel přes celou republiku mně sem pomoci s prací.

Malinko to byl pro mě šok, když jsem se přistěhovala sem, že jsou tady lidé malinko jiní. Takový odtažitější a trvá jim to, než si najdou k člověku cestičku. Ale tak, když bylo hodně smutno, tak jsem zavolala domů.

Nikdy Ti nevyčítali, že jsi sem šla?

Ne. Výčitky nebyly vůbec nikdy, to v žádném případě. Srovnání s tím nejsou doteď, a to si myslím, že ani není možné. Oni by si přáli, abych byla mnohem blíže k nim, protože když sem za mnou jedou, tak je to hrozná dálka.

Kolikrát jsem tady brečela, to rodiče nevědí. Nebo když mi bylo zle, tak jsem volala spíše sourozencům než jim. Ale vidí, že i tak jsem tady šťastná, je to teda pěkně tvrdý, ale je to to, co jsem vždycky chtěla a to oni vždycky respektovali.

Co říkali na to, že tady budeš jako pastorační asistentka?

Oni nevěděli, co si mají pod tím představit. To bylo hodně zvláštní, když jsem jim oznamovala, že sem jdu. Protože já jsem měla poměrně jisté místo ve školce. V té době jsem to tu už ale měla zařízené. Sestra z toho byla úplně vyřízená, brácha z toho byl taky zaražený. Maminka to strašně oplakala, že sem jdu. Tatínek to vzal s humorem. Pak mi tady pomáhali stěhovat, malovat a vůbec to tu zařizovat.

Já jsem nejdřív bydlela v jedné jediné cimřičce. Tady nebyla podlaha, tu jsem si pak sama natírala a tady ty věci jsem v podstatě všechny dostala. Něco malinko je

původní. Jinak to bylo divoké, to byla prvobytně – pospolná společnost. Protože malá místnůstka a tam jsem si ve škopíku myla nádobí, kamna věčně kouřily, takže v zimě holky ve škole poznaly, že jsem topila, protože kabát smrděl kouřem. Do toho se nějaká krysa objevila... Tak to bylo dost veselé. Pak se mi dost ulevilo, když se mi podařilo následující rok zařídit kuchyni. To jsem zase dostala spoustu věcí, jeden moc hodný tatínek mi zavedl vodu, takže už to bylo takové veselejší.

To bylo takový povzbuzení i pro rodiče. Co jim moc pomohlo, tak to, že tady je od letošního roku topení. To jsem jim hned ten den, co to sem namontovali, volala.

Jak Tě přijali místní lidé?

Jak kdo. To bylo moc zvláštní. Protože třeba lidé, co si mě pamatovali z kostela, tak to bylo dobrý, to byli hned kamarádi. Záhy jsem zjistila, že na této faře nelze zemřít hladem, protože mi ti lidé pořád něco nosí, třeba jenom něco maličkého. Takže ve farnosti to bylo dobrý. Navíc tady byl mladý kněz, který sídlil v jedné z vedlejších vesnicí. Když jsem za ním přijela vůbec mu říct, že jsem tady – protože on dopředu souhlasil s tím, abych tu bydlela, i vikář, tak jsem se mu jela představit a vyjasnit plány co budu dělat a tak - tak stále opakoval větu: „Holky nešťastný, co vás to napadlo.“ To jsme tam za ním jely s kamarádkou, přestože ta tady ještě v té době nebydlela. Ta přišla až za rok. S ním byla spolupráce dobrá, s babičkami úplně úžasná. Já jsem byla překvapená, jak jsou ti staří lidé učenliví, přizpůsobiví. Oni byli hrozně vděční, že jim tady někdo hraje na varhany. Bylo zvláštní, že jsem tady dřela na varhany pro ty babičky, tak jako doma nikdy. Přestože jsem věděla, že tam doma budu mít dvě stě lidí a tady pět babiček, když se podaří. Tak mě to vyburcovalo.

Zajímavý to bylo ve škole, protože samozřejmě, než jsem přišla do školy, tak už se to tady rozneslo. A ve škole měli hrůzu. To jsem se dozvěděla posléze, že čekali: „Jé, ona bydlí na faře, no potěš nás pámbu.“ Protože tady je těch převlečených komunistů strašně moc. Ted' čekali. Bylo vidět, jak mě pozorují a jak čekají, co bude. To jsem byla úplně vyděšená, když jsme asi za dva měsíce seděli na obědě a někdo řekl nějaký vtip a já jsem se od srdce zasmála. Oni ztuhli. Pak asi za týden, už nevím, na co jsem tím reagovala, ale vím, že jsem pronesla něco ne úplně košer. Byla jsem z něčeho rozčílená a byl tam taky jeden kolega a ten měl právě vůči mě hrozné předsudky a tak jsem říkala: „Ani se neptej, ta,“ ted' jsem se podívala nahoru a říkám, „sorry Šéfe, ta kráva jedna.“ A oni na mě koukali a začali se strašně smát. A v ten moment to padlo. A začalo to z nich lézt a sami to začali vyprávět, jakou ze mě

měli hrůzu. A povídali, jak tenkrát strnuli z toho mého smíchu: „My jsme nevěděli, že se katolíci mohou smát.“ Já říkám: „No a?“ A ještě párkrát jsme takto narazili na něco, kdy říkali: „A tohle katolík může?“ Někteří rodiče to teda nemohli rozchodit.

Třeba teď, po těch pěti letech, je to už opravdu dobrý. Jenom tady mám jakýsi statut paní učitelky a dost mi to vadí. Třeba na kroužky mi chodí už holky, které jsem já měla ve třídě a tak s nimi to je v pohodě, tykáme si, nikdy toho nezneužily. Menší děti, tam je to trochu problém, protože mi říkají paní učitelko, ale to je v pořádku, protože by to zase nezvládly. Ale do toho mám dvě menší, pro které jsem teta.

Pro ty staré babičky jsem slečna učitelka, tak to je takové hezounké. To si říkám: „No ještě chtějte, abych nosila drdol a bude to.“

Třeba mě i mile překvapilo, na jednu stranu se tady na tom náměstí ví úplně všechno. Když mě odvezla záchranka, tak se tady vědělo i v jakém pyžamu mě odvezli. Mně to vždycky hrozně vadilo. Ale ono to má svoje výhody. Protože když k nám přišli zloději do kostela, tak než se kamkoli v tom kostele dostali, tak už je brali policajti. Třeba jednou jsem odjela, celou sobotu se tady nesvítilo. Ale lidé si toho všimli a věděli to a měli starost. Tak jsem si říkala, že tady nejsem tak hozená sama do cizího. Ti lidi, když o něco jde, tak se přihlásí a pomohou.

A dneska už je to taky jiné. Po těch pěti letech, když potřebuji, tak jdu naproti si něco půjčit, nebo jdu k sousedovi. Už si i troufnu říct o pomoc.

Jak bys charakterizovala farnost, kterou jsi znala v době dětství?

Tam bylo to, že je to malá vesnice, všichni se znali a všichni o sobě všechno věděli. Bylo tam hodně dětí a hodně mládeže, takže už tam jsem s těmi dětmi dělala od svých asi třinácti let. Mně tam bylo dobře. Ono už je to teď chvílka, co tam nejsem a i ten vztah už je jiný. Jejich ke mně a opačně. Tam těch lidí chodilo do kostela hodně. Tady jich chodí málo, ale přiznám se, že tady mi to přijde rodinnější. Tam to bylo takové spíš tradičnější.

Já jsem tam měla taky trochu jiné postavení, protože už od nějakých dvanácti, třinácti jsem hrála na varhany a vedla jsem chrámový sbor. To je pro mě zkušenost na celý život. Tam mě fascinovalo, že průměrný věk mohl být tak 55, 60 let, a přesto, když jsem řekla: „Sejdeme se v úterý v sedm,“ tak oni přišli. To jsem žasla. To mě teda i motivovalo, že jsem ještě víc dělala. Teď už se to změnilo, teď je tam hodně mladých, kteří si postaví hlavu, že ne. To já jsem od nich nezažila nějakou rebelii. Občas, když jsem chtěla něco nového, tak jsem ustříhla u not vršek, kde byl datum

vydání, aby nevěděli, že to není zas tak staré, že to není klasika. Takže se mi podařilo propašovat do toho sboru i chvalozpěvy, dvojhlasy, trojhlasý a zpěvy z Taizé. Jenom jsem tu latinu musela přepisovat do fonetiky, což zase uráželo ty, kteří tu latinu znali ještě ze školy. Opravdu jsem je za to ohromně obdivovala. A tady je to vlastně taky. Tam chodí hodně lidí a tady je to jiný.

Vědí lidé z vesnice, odkud pocházíš, že jsi tady jako pastorační asistentka?

Vědí, že tady jsem. Ten pojem neznají. Někteří vědí něco málo o mně. Vědí třeba, čím se živím, a myslím si, že vědí, co dělám tady, protože něco podobného jsem dělala i tam, ale ne tak moc. Protože tam to nebylo potřeba. Tam nebylo potřeba vozit babičky na mše nebo tak. Ale dokáží si to představit. Ty varhany mi zůstaly, s dětmi jsem tam také dělala. To jsou dvě hlavní věci, které dělám taky teď. Ze začátku asi trochu litovali naše. Jedna paní, ta mi to dodnes vyčítá, že jsem odešla, že jsem zrádkyně. Ještě jedna moje teta, to mě tenkrát mrzelo, ta mi říkala, že jsem pohrdla domovem.

Protože jsem jezdívala s dětmi sem, tak teď pro změnu vozím děti tam.

Když se vrátíme k revoluci, jak vnímáš ty změny, které byly?

Mně bylo dvanáct, když to padlo. Vzpomínám si na jeden moment, já jsem v té době jezdívala ke své vlastnici učit se na kytaru. Občas jsme zpívaly ze zpěvníku, který si ona sama psala a měla tam vždycky napsáno, od koho ta písnička je. A u některých písniček měla zkratku K.K. A když jsme to zpívaly, tak ona – pro mě z nepochopitelných důvodů – se vždycky zvedla, zavřela dveře, okna a pověsila na ně kabáty. Já jsem to nikdy nekomentovala, neptala jsem se, nic, a pak to z ničeho nic jednou neudělala. Tak jsem říkala: „Co je?!“ A ona: „Teď už se to nemusí.“ Tenkrát jsem cítila, že se mi mnohem lépe dýchá. V první třídě jsme povinně chodili do jisker, od třetí třídy povinně do pionýra. Neexistovalo nejt. Učitelka si dělala naši docházku do náboženství a pak si dělala docházku těch, co chodili do náboženství, na prvomájové a jiné průvody. Teď to najednou nebylo a taková úleva. Já jsem měla takovou velikou naději. Říkala jsem si, že to bude teď všechno jiné, to trvalo jenom chvílička. Nicméně tam v té mé farnosti to způsobilo, že spousta lidí začala do toho kostela chodit. Já jsem třeba něco věděla už tenkrát, ale takové to vyložené pronásledování, jak bylo to veliké, o tom jsem nevěděla. O tom jsem se dozvíдалa časem. Jenom mně přijde, že hrozně rychle zapomínáme. Já když o tom mluvím se

studenty ve škole, tak oni na mě koukají, jako kdybych přišla ze středověku. Oni už o tom nemají tušení.

Jako dítě jsem nikdy nevěřila, že to může být jinak. A teď to najednou bylo.

Kdy jsi začala uvažovat o tom, že chceš jít sem nebo že chceš být pastorační asistentkou ve farnosti?

Po prvním táboře tady. To bude nějakých jedenáct let zpátky. To mně tenkrát ještě nebylo osmnáct. A to se mi tady strašně moc zalíbilo. Ale úplně mě to vzalo u srdce, a přitom jsem nevěděla proč, protože tady se mi ani snad nemělo co líbit.

Zrovna jsem se tě teď chtěla zeptat, jestli to bereš jako misijní území.

Ano. Prostě jsem věděla, že chci na misie. Neuměla jsem si představit, že bych odešla tak daleko od domova. Já jsem byla rozhodnutá, že se nevdám ani pryč z vesnice! Pak jsem si říkala: „To jsou jenom takový plány. Tady bydlet, to nehrozí, práci tady najít, to už vůbec nehrozí...“ Pořád to tak ve mně hlodalo. Když jsem šla k přijímačkám na VOŠ, tak jsem to tam řekla. Pak mi to zopakovala paní ředitelka když jsem dostudovala. Ona si to pamatovala od těch přijímaček. Taková ta touha, ta byla hned od toho prvního tábora. Strašně ráda jsem se sem vracela. Jenže jsem to nikdy nezažila jinak než v létě za krásných dnů. Tak když se mě někdo zeptá jak dlouho jsem tady, tak říkám pět let, a pak taky říkám: „Ale už jsem tady přežila pět zim.“ Já to počítám jako eskymáci.

Když jsi tady začínala, měla jsi hodně plánů a ideálů?

Ano, ale takových těch typicky odjinud. Hodně rychle jsem je začala opouštět. Já jsem totiž měla takový ideál, že půjdu za panem farářem a řeknu mu: „Otče, co je potřeba?“ A on přišel a řekl: „Já nevím, takže to nechám na tobě.“ Takže jsem si rozjela svůj denní program odnevidím donevidím a on přišel, že by potřeboval to a to a to. A bylo zle. Ale pak jsme se tak nějak domluvili, shodli. Já si myslím, že ve spoustě věcí se mi ale ty ideály naplnily, ale trošičku jinak. Občas to i předčilo moje očekávání. Já jsem třeba vůbec neplánovala hudební školu. To by mě v životě nenapadlo. Tak jsem si myslela, že budu mít spíš s dětmi družinky, jak jsem byla zvyklá od nás, jak mě to vlastně naučili salesiáni. Já jsem to tady ani nezkoušela, nevěděla jsem jak do toho. Tak jsem začala tím, že jsem na základce otevřela dramaťák. A i tam jsem učila náboženství, jenže to mně přestalo vyhovovat, ty děti se

tam cítily nepřírozeně. Takže jsem to začala učit tady na faře, i ten dramaťák, což byl problém, protože se to zase nelíbilo vedení, a tak jsem ho pak přestala dělat pod školou. Vtip byl v tom, že dokud to bylo pod školou, tak jsme nad sebou měli dohled a cítily ho hlavně děti, protože opravdu pracovaly. Jenže jak je tady nic netlačilo, tak to začaly flákat a dramaťák se rozpadl. Pár holek ale chtělo pokračovat dál, protože je bavilo se sejít a popovídat. Tak jsem říkala: „Ale nebudeme tady sedět s rukama v klíně. Umíte vařit, umíte šít? Ne? tak já vás to naučím.“ A z toho vznikly tzv. „přástky“. Každý týden se vždycky sejdeme na hodinu a půl. Oni si samy sepsaly, co by chtěly, do toho jsme daly nějaké nápady. Pak se k nám přidaly další a další a teď je jich asi 8.

Asi hned po půl roce, co jsem byla tady, přišla kamarádka, jestli bych neučila její holčičku na flétnu. Pak přišla další a k dnešnímu dni mám 15 dětí na hudebku. Mám z nich obrovskou radost. Jsme pod sdružením, které jsme loni ještě s jednou rodinou založili. Tady dole na faře máme klubovnu, kde učím. Já jsem dřív učila tady v kuchyni, protože dole to bylo strašně nepraktické kvůli zimě. Dřív jsem taky kreslila vysvědčení rukou, ale říkala jsem si, že to nemá úroveň. Tady naproti bydlí paní, která už je v důchodu a má svoji galerii. Je malířka a umí perfektně s grafikou na počítači, tak mně ty vysvědčení teď dělá. Dokonce nás jednou pozvala do galerie, takže jsme měli první veřejný koncert, i s panem starostou a tak. Jenže to jsem těch dětí měla jenom 8. A na adventní neděli poté jsme ten koncert už museli mít v kině, abychom se tam všichni vešli. Pan starosta nám ohromě vyšel vstříc. Máme tady ještě pěvecký sbor. Z dobrovolného vstupného, které se vždycky vybere, chci letos pořídit vybavení do té hudební školičky.

To tam ale asi nechodí jenom děti, které chodí do náboženství.

Vůbec, nikdo.

To těm rodičům nevadí, že chodí na faru?

To bylo takové zvláštní, ale oni poměrně rychle zjistili, že nebudu nikomu rvát klíny do hlavy a třeba sbor byl původně takřka ateistický. Tam bylo spousta nevěřících. Jedna paní byla před dvěma lety už pokřtěná. Já jsem se na to ptala jedné paní, jestli jí nevadí ten repertoár sboru. A ona mi na to řekla: „Tak za prvé se naučím písničky, ke kterým bych normálně nepřišla, a za druhé jsem nikdy neřekla, že nevěřím.“ Třeba ve sboru máme repertoár půl na půl.

A ti rodiče, kteří posílali děti, jednak hrálo roli to, že někteří s dětmi dojíždí, a tak tady s nimi sedí, a kdokoli může do té hodiny přijít. A oni teď ještě víc chodí, protože jak je dole ten koutek, tak ten je pro malé děti. I třeba místní rodiče vědí, že by jejich dcerka v pohodě došla, ale vezmou ještě tu malinkou, protože vědí, že tam mohou být. Kterýkoliv rodič tam mohl kdykoliv zůstat. Oni to vědí, takže v tom problém nebyl. Viděli, v čem tady jsou, v jakém prostředí. Když náhodou se ty větší chtěly jít podívat do kostela, tak jsem jim řekla dobře, příště, řekněte to doma, ať vás pořádně oblečou. Takže rodiče věděli, kam jdou, kdyby s tím nesouhlasili, tak bych to respektovala. Ale nikdy jsem v tomto nenarazila. Řekla jsem jim, jak se mají v kostele chovat, všichni si mohli zahrát na varhany a nikdy nikdo neměl problém.

Probíhá nějaká komunikace mezi Tebou jako pastorační asistentkou a diecézí? Stará se o vás jako pastorační asistenty nějak biskup? Scházíte se?

Občas mi přijde nějaký dotazník, který ale nevyplňuji. Na žádná setkání nejezdím, protože na to není čas.

A organizují se?

Asi občas něco je, já nevím. Jestli je něco v této diecézi, tak to já nevím. Neodebírám žádná diecézní periodika, protože momentálně ani nevím, kde si o ně mám říct, jelikož je tady teď taková zvláštní situace v řízení farnosti. Občas mi někdo přinese nějaký diecézní zpravodaj. Předtím jsme nekomunikovali vůbec a od té doby, co jsem oficiálně, tak jsme to potřebovali nějak vyřešit emailem. Jednou tady byl pan biskup. Tenkrát se mě na rovinu zeptal, jak dlouho tady chci zůstat, a já jsem mu na rovinu odpověděla: „Jak dlouho mě tady necháte.“ Od té doby ticho po pěšině. Zatím se žádná komunikace extra nevyvinula. Oni tuší, ale nějaká extra moc komunikace tady není.

Jak vycházíte s místním knězem?

No, on je tady zástup.

Aha, tak ten, co je v nemocnici, ten je tady stálý, ne?

Ano, ten je tady stálý a nebudu říkat, kam se ubírají moje modlitby. To je totiž v celé diecézi pověstný kněz.

Je problém v tom, že ten zastupující kněz nemá moc pravomocí. Takže je to tady takové bezvládní. Ta farnost není bohužel jenom to duchovno, ale i to materiálně a v tom to vážne. Jinak to duchovno je paráda. My jsme tady za tohoto zastupujícího kněze strašně vděční. Má toho ohromně moc, teď ta mše, na které jsme byly, byla už jeho pátá dnes. Ono mu nic jiného nezbude. Doufáme, že nám ho stejně přiklepnou a pak to bude muset zredukovat. S tím problém není. Chce to trošku diplomacie, přece jen je to chlap, ale když něco potřebuji, tak to není problém. Zažila jsem tady od něj i od toho, který tady byl dřív, ohromnou úctu k ženám. O Velikonocích jsem měla hodně lidí, které bylo potřeba svézt na vigílii, už nevím, koho to napadlo, jestli jeho nebo mě, ale v pohodě, bez nejmenšího problému mně dal tranzit. Protože máme farní tranzit a jezdí s ním on. Nebyl vůbec problém. Nikdy na ženskou neutrousil žádnou narážku.

A dokázali jste si někdy sednout a jenom tak si popovídat?

Tady s tímto hledáme cestu. On je takový uzavřený a myslím si, že si s tím neví rady. Ten předchozí o mně věděl hodně, řekla bych málem první poslední a já jsem o něm taky hodně věděla. Byl tady běžně po mši na kafe a povídali jsme. Nebo jsem já jezdila za ním, že jsme probrali nejdřív ty provozní věci a pak normální popovídání. Tady je to ještě v takové první fázi vývoje. Myslím, že se změní situace až bude jasno. Až bude jasno kdo, je šéfem farnosti.

V čem v současnosti spočívá Tvoje práce tady ve farnosti?

Hudebka, holky, které se scházejí, pak sbor, společenství mladých (jsou tady sice jenom tři, ti, které jsem dřív učila náboženství, tak už z toho vyrostli, už to není ono a jsou na střední škole), scházíme se buď v pátek nebo v sobotu večer. Buď jdeme na mši, nebo tady společně něco děláme. Dál zařizování okolo bohoslužeb. Svézt ty lidi, rozdat čtení. Tady uklidit, vyzdobit kostel, vyprat a tak, zajistit čtenáře, kdo ponese dary a odehrát to. Případně, když tady byl minulý pan farář, tak bohoslužba slova. Potom takový ten kontakt, třeba když byla paní Nováková nemocná, tak vůbec aby se to ten kněz dozvěděl, zavolat ho, že potřebuje svátost nemocných, nebo když už to pak bylo dobré a nemohla do kostela, tak jsem dostala dispens, abych jí mohla přinést svaté přijímání. Trošku tady udržovat kontakt s těmi lidmi. Že o nich vím.

Měli jsme tady pokus o farní časopis, jenže na to nebyl vůbec čas. To bych časem moc chtěla, ale nehodlám ty příspěvky dělat sama. Takže přemýšlím, že do toho zkusím zaangażovat právě ty mladé.

Ještě se scházíme na modlitbě jednou za týden s jednou rodinou, co jsou u husitů. S těmi se scházíme a společně povídáme. Takže řešíme třeba situaci na Blízkém východě a pak se za to modlíme.

Sezónní věci, kdy si vlastně já беру děti domů, odkud pocházím, pak sem jezdí zase z té vesnice. Pak jezdíme s dětmi na salesiánský Jump. Taky příprava poutě, tu je také potřeba zajistit.

Ještě bych tady časem ráda, ale to až dostuduji, mám takovou ideu, že bych chtěla ten kostel trochu zpřístupnit. Teď to nejde nechat otevřený, ani když je tam mříž, ale chtěla bych, aby ten kostel byl více k dispozici.

Zabývá se tato farnost i nějak diakonickou prací?

Tady toto dělali husiti. Občas mi něco přistane tady, protože se ti lidi prostě spletou, tak to vždycky předávám té rodině, se kterou se scházíme. Jinak se toto tady nedělalo. Co se tady dělo za minulého kněze, tak že první neděli v měsíci byla sbírka věnovaná na misijní území. Takže nám pak třeba i četl dopis z Indie a tak. O adopci na dálku jsme přemýšleli se sborem, ale momentálně je stopka, tak nevím. Takže jsme to zatím nechali být, protože i členů sboru trochu ubylo, tak aby to nebylo moc velké sousto, protože to je dlouhodobé. Takže spíš děláme takové věci, aby to na něčem nezkrachovalo.

Myslíš, že by se daly najít nějaké společné body mezi Tvým povoláním a třeba jáhenským nebo kněžským?

Co je podobné, je to, že ten člověk je tady pro lidi. Tak to i vnímám já, že jsem tady prostě od toho, abych tady byla pro ty lidi. Já třeba nevím, jestli se vdám nebo ne, nijak extra rozhodnutá nejsem. Byla jsem a už zase nejsem. Já opravdu cítím, že ta farnost je pro mě rodina. A třeba i moje rodina to pochopila. Když jsem kdysi mamince říkala, že tady budu na Vánoce, tak třeba z toho byla hodně smutná, ale říkala: „Podívej se, ty jsi tam s nimi celý rok, tak to je jasný, že tam s nimi musíš být dál.“

Někdy někteří kněží mají trošičku tendence mě nutit, že co se týká té vydanosti, je to to samé. Párkrát jsem si tady zažila takové nepříjemné momenty, kdy

jsem řekla, že příští týden tu nebudu a narazila jsem. U lidí ne, ti to chápou. Ti kněží to nedokázali.

Stejný to rozhodně není, já bych teda knězem být nechtěla, protože si myslím, že to má svůj smysl, že každý má svoji roli, jak muž, tak žena. I když, měla jsem takové období, kdy jsem říkala, že až se povolí svěcení žen, tak půjdu do toho, dneska vím, že bych v žádném případě nešla. Protože si myslím, že mi to nepřísluší. Že můžu dělat spoustu věcí a vůbec k tomu nemusím mít to svěcení. Už když se kolikrát stalo, že pan farář nemohl přijet, tak mi dal dispens po telefonu, abych mohla dávat svaté přijímání.

Myslím si, že je ještě jeden společný bod, ale to se domnívám, že nezáleží na tom, jestli je někdo kněz nebo pastorační asistent, a to je ten duchovní život. Samozřejmě, že ti kněží ho musí vést ještě intenzivněji. Ale ta snaha o opravdový duchovní život, abych sám uvnitř rostl, tak to k tomu patří. Protože jinak jsem tady pak figurka, která nadělá více škody než užítku. Jen je to někdy docela těžké.

Hrozně mě v tom podporuje společenství. Já jsem prošla ledasčím okolo jednoho řádu a nakonec jsem skončila právě u nich jako terciářka. Zatím jsem takové mládě. Tam cítím obrovskou podporu, protože jsou to taky lidé z tohoto kraje, z normálního, běžného života. Tam se mi hrozně moc u nich líbí, že jsou takoví normální. A když jsem tady kolikrát ležela v slzách, po nocích, v zimě a v depresích, tak pak stačilo jet na společenství, a už to bylo jiné. A vím, že mě podrží.

Toto je taky takové společné, ta služba, i ten duchovní život.

Lišíme se v těch funkcích. Ale jsme všichni lidi. Ty rozdíly vidím spíš v těch funkcích. No a pak kněz má svěcení, jáhen má svěcení, to je něco, co ho nějakým způsobem trochu podle mě vyřazuje z té společnosti, ale nemyslím si, že by mu to dávalo nějakou nadpřirozenost. Jenom v tom vidím právě tu potřebnou milost pro výkon právě tohoto těžkého povolání. Jinak si myslím, že máme hrozně moc společného.

Toužila jsi někdy po zasvěceném životě?

Ano. Ano. Chtěla jsem být řádová sestra. Jenže jsem onemocněla, a když jsem pak viděla ten frmol, jak jsem nemohla chodit, tak jsem si říkala, že na toto nemám. A už jsem tak trošičku šilhala po tomto místě a říkala jsem si, že toto nejde dohromady.

Ještě poslední otázka, co si myslíš o diskusi okolo jáhenství žen?

Přiznám se, že o ní zas tak moc nevím. Něco jako trvalí jáhni by měly být?

Něco takového.

Jako aby byly farářky, to ne. To mě přijde, že jim to nepřísluší. Nejsm feministka ani opačný extrém. To jáhenství, otázka je, jak by zvládly rodinu. Já si myslím, že první místo, kde by ta žena měla být, je ta rodina. Kdyby se rozhodly tu rodinu nemít, tak je to naplní. Tak do toho dají všechno. Ale neumím si představit vedle toho tu rodinu. Protože si myslím, že celkově je na křesťany kladen obrovský požadavek od společnosti na vzorovou rodinu. Myslím si, že ta ženská, pokud má být mámou, tak patří do té rodiny. Zase je otázka, až děti odrostou. Já si myslím, že v církvi je takových možností pro ty ženy, že aby se tam dostatečně uplatnily, není nezbytně nutné, aby k tomu měly svěcení. Já sama jsem naprosto seberealizovaná a žádné svěcení mi k tomu nechybí.

To mi takto vmetl do obličeje snad možná jeden trvalý jáhen, trochu jsme se hádali, že si žena dovolila vstoupit do kněžiště, a tak jsem trošičku něco zaprotestovala a on se z toho dozvěděl, že studuji teologii, což ho maximálně pohoršilo, že žena studuje teologii. Tam mně řekl: „No, kdybyste byla muž, tak jste mohla být kněz, nebo aspoň jáhen.“ Já jsem na to řekla: „No já myslím, že Hospodin moc dobře ví, proč mě udělal ženou a i tak mohu spoustu věcí, takže mi to vůbec nevadí.“ Tak z toho byl takový hodně špatný.

Kdybys měla někdy možnost přijmout nějakou jáhenskou službu, souhlasila bys s tím?

Záleželo by na tom, jestli bych měla rodinu. Jestli bych měla rodinu a v jaké fázi by ta rodina byla. Kdybych měla malé děti, tak ne. Možná že třeba, až by byly děti zaopatřené, už by tu máminu starost tak nepotřebovaly, a pokud bych na to ještě měla kapacitu a sílu. To já si teď vůbec netroufnu říct. Třeba teď bych ho nepřijala. Protože nevím, jestli tu rodinu jednou nebudu mít. To by se vidělo podle situace. Protože teď jsem úplně maximálně vytížená a myslím si, že by to chtělo ještě víc potom pro to jáhenství.

Záleželo by také na tom, co by si farář představoval v té farnosti pod službou jáhna.

Drahlava

Chtěla bych se zeptat na Tvé dětství a rodinu, ve které jsi vyrůstala.

Tak já myslím, že jsem měla pěkné dětství.

Jaké jste měli vztahy se sourozenci, kolik vás bylo?

Mám staršího bratra, s tím jsme měli dobré vztahy. S rodiči taky. Nechci říct, že to bylo nějak úplně ideální, vzorový. Myslím si, že v každé rodině je něco, vždycky se naskytne nějaký problém a ta rodina ho musí řešit. Ale já si myslím, že třeba když vznikl nějaký problém, tak že nás nebo mě mohl posunout dál a zase se naučit vidět to lépe, z jiné stránky. I když byly bolesti. Nechci tím říct, že to bylo úplně ideální, ale i tak to hodnotím opravdu jako pěkné dětství.

Vaše rodina byla věřící nebo jak jsi se dostala k víře?

Rodina, jsme katolíci, ale rozhodně to nebyli praktikující katolíci. Babička nás vedla k víře a do kostela. Tak úplně to rané dětství nebo do 9 let si myslím, že jsme chodili často do kostela do vedlejší vesnice, a bylo to moc pěkný. Rodiče nás spíš, to je možná chyba říct... Tatka se vždycky snažil, abychom chodili na náboženství, takže jsem nevynechala ani jeden rok na základní škole kromě první třídy, ale to se u nás náboženství v první třídě neučilo. Spíš nás k tomu vedla ale babička.

Jaké měla vaše rodina vztahy s okolím? Byla spíš uzavřená do sebe nebo otevřená? Mívali jste hodně návštěv?

To doufám, že jo. Doufám, že byla otevřená vždycky. Byly u nás dost často návštěvy a dělaly se u nás dost často příbuzenské akce. Když měl někdo padesátiny, babička šedesátiny, tak to byly opravdu velké oslavy. To se nás sjela celá rodina. Takže si myslím, že jsme byli otevření.

V jaké sociální situaci byla vaše rodina v době tvého dětství/dospívání?

Průměr.

Co dělali rodiče?

Mamka je kuchařka, dělala vedoucí kuchařku a taťka má střední zemědělskou školu s technickým zaměřením, takže dělal práce od automechanika až po údržbáře.

Jak vnímáš změny, které se udály po roce '89?

V té době jsem byla na nižším stupni ZŠ. Já jsem tyto změny nevnímala. Možná, co jsem jako dítě vnímala, že musím říkat, že už nebyla soudružka učitelka, ale paní učitelka. To jsem vnímala docela pozdě. Říkala jsem si, proč mám říkat najednou soudružce paní? Ale jinak jsem revoluční změny nijak zvlášť nevnímala.

Ovlivnily revoluční změny nějak život vaší rodiny?

Já myslím, že ne, ale možností se otevřelo víc. Bylo víc možností, tak si myslím, že taťka byl takový docela showman, nikdy nepodnikal, ale měl vždycky takové podnikavé plány.

Když se ještě vrátím k té farnosti, kam jste chodily s babičkou na bohoslužby, jak to tam tenkrát v dětství vypadalo?

Taková klasická vesnická farnost, kde chodil myslím slušný počet lidí do kostela, a pan farář, který tam působil – doktor teologie – tam působil pěknou řádku let. Byli jsme připravováni k prvnímu svatému přijímání, takže jsem tam měla v tom farním kostele křest, první svatý přijímání. Já myslím, že to byla a je taková živější farnost. Náboženství učil tenkrát pan farář sám. Měl nějaké pomocníky ve smyslu ministrantů a kostelníka, ale to se nedá srovnávat s dnešní dobou, s pastoračními asistenty.

Změnilo se to v dnešní době hodně oproti tehdejší situaci?

Tam tu farnost nemohu posoudit. Ale změny vnímám. Třeba v naší diecézi se hodně rozšiřuje pastorační asistence ve farnostech, a i tady v diecézi. Jenomže je rozdíl mezi pastoračním asistentem ve farnosti a v diecézi. Myslím, že musíme být

vedení jako pastorační asistenti kvůli úředním věcem. Je to rozdíl, protože my jsme prostě pracovníci biskupství a oni jsou pracovníci farností.

Můžu se zeptat, co tě motivovalo a přivedlo k povolání pastorační asistentky?

Já jsem tady studovala vyšší školu a chodila jsem sem pomáhat rok před tím, než jsem sem nastoupila. Nemohu říct náhodou, protože náhody neexistují, ale „náhodou“ jsem se dostala k šéfredaktořce diecézního časopisu. To bylo v době, kdy tatka byl bez práce, a v tom diecézním časopise jsem se zároveň dočetla, že shánějí někoho jako administrátora diecézních stránek a že ho i zaučí. Tak jsem to říkala tatkově a kvůli němu jsem tam volala jenom tak informačně a dali jsme spolu řeč a ptala jsem se, jestli by nepotřebovali s něčím pomoci, a hrozně mě to táhlo právě k té redaktorské práci. Dávat nějaký příspěvky. Tak jsem začala dávat příspěvky do toho časopisu, chodila jsem jim sem ve svém volném čase pomáhat, když bylo něco potřeba, a tak jsme se seznámili a pak, když tady biskupský vikář hledal právě někoho do kanceláře sem, tak se mě ta paní ptala jestli nemám zájem, jestli mám práci, jak na tom jsem, a tak jsem se sem dostala. Ale vzniklo to taky tím, že jsem nešla dál na denní studium, jak jsem chtěla jít. Takže najednou bylo takový období, kdy člověk nešel dál na školu ani neměl práci.

Dají se do tohoto zaměstnání promítnout zkušenosti ze školy, nebo jsi se musela hodně věcí doučovat?

Mám dokončené jak střední, tak vyšší ekonomické vzdělání a myslím, že se to sem hodí minimálně. To je spíš pro ty kanceláře, pro tu administrativní práci. Ale do pastorače samozřejmě ne, ale protože ještě studuji teologii na univerzitě, tak se to prolíná.

Když se zastavíme u začátků, když jsi sem přišla, jaké jsi měla ideály o tom, co budeš dělat, a jak se to potom změnilo?

Tak to se přiznám, že to bylo strašně náročný. Protože jsem sem přišla a nějaký úkoly jsem dostala, ale to bylo málo.

Co sis představovala, že tady budeš dělat, když jsi sem šla?

Nevím, co jsem si představovala. Já jsem spíš dostala úkol, abych vymyslela, co vlastně budeme dělat. Já jsem si to pořádně nedokázala představit. Tak jsem vymýšlela, co bylo v mých silách. Biskupský vikář měl nějaké návrhy. Ale bylo to těžký v tom, že ty první měsíce si člověk musel hledat práci, že musel vymýšlet. Ten základ byl, to nemůžu říct že ne. Mě to moc táhlo do pastorače. Ne jenom tady sedět u počítače a pořád zpracovávat nějaká data. Postupem času se to všechno vyjasňovalo a začalo rozvíjet, že jsem se začala zaměřovat, samozřejmě se schválením biskupa, se schválením toho mého nadřízeného, na seniory. Ale vždycky je tady ještě jakoby dál spolupráce s centry na biskupství, takže třeba dva měsíce v roce se věnuji dětem, jezdíme do škol na takové besedy před Vánoci a před Velikonoci a myslím, že teď je to na dobré cestě. Ale ty začátky byly určitě těžký.

Jak dlouho tady pracuješ?

Rok a půl.

V čem vidíš smysl svého povolání?

Já si myslím, že smysl to má velký, protože člověk může být s lidmi, a teď nechci nějaký zbožný řeči tady vést, ale samozřejmě právě ty lidi, pro který to děláme a který mají zájem o tyto akce, tak všichni vytvoří to společenství církve nejen místní, ale když se pak scházíme. A hlavně, že člověk dělá něco nejen pro ty lidi, ale i pro Boha, takže já v tom vidím fakt velký smysl. Fakt je přivádět k Bohu. Nevím, no. Vidím v tom smysl, tak těžko se to dá popsat, ale už to, že to člověk může dělat z lásky k těm lidem a z lásky k Bohu a skrze ty lidi fakt být blízko Bohu, v tom vidím velký smysl.

Zkušenost celkově je u pastorační asistence dobrá. Myslím, že i to vzdělání pastoračních asistentů je – většina z nich si to vzdělání dokončuje, někteří ani třeba nemají, já to nemůžu teď tvrdit na sto procent, ale myslím si - že jsou třeba jenom u nějakých kurzů a že nemají vysokoškolský vzdělání, a já si myslím, že by měli asi mít i to. Ale zase mohou získat tu zkušenost potom, během té práce.

Myslím, že je rozdíl mezi diecézními pastoračními asistenty a farními pastoračními asistenty. Těmi farními se většinou stávají ti aktivní farníci. Prostě

nějaká paní, která učí náboženství, nebo slečna, a čte v kostele a já nevím co, tak ta má velký šance se stát pastorační asistentkou, zvláště když třeba ještě nemá práci, tak to pan farář zařídí. A ta má už nějakou praxi. To neříkám, že nemají diecézní pastorační asistenti.

Chtěla jsi být někdy pastorační asistentka ve farnosti?

Asi ne, spíš na biskupství.

V čem spočívá náplň tvé práce?

Nejdřív jsme založili senior-klub, ale ten měl pomáhat akcím. Aby ti lidi věděli, že děláme pro senior-klub různé akce, duchovní cvičení, zájezdy, setkání, besedy a různé kurzy. Vcelku se to rozjelo dobře, členů je teď nějakých 73, ale úmysl založení nebyl klasický senior-klub, kde by se lidé scházeli každý den nebo každý týden a pili kafe a čaj. Protože si myslím, že něco takového tady je, jsou takové senior-kluby. To bychom spíš měli podpořit toto ve farnostech. To je taky jeden z našich úkolů. My jsme se spíše chtěli zaměřit na akce celodiecézní. Že budeme dělat akce pro všechny seniory z celé diecéze, takže to budou akce s nějakým programem. Už jsem přemýšlela dřív o tom, že ten diecézní senior-klub zavání takovou uzavřeností, že je to pouze pro členy a ne pro všechny. Tak teď máme takovou novinku, že pod nás spadá diecézní centrum pro seniory, které by mělo ještě více ujasnit, že tady děláme akce pro všechny seniory z diecéze. Výhoda členů senior-klubu je v tom, že jim jednak pravidelně posíláme seznam akcí, takže jsou v obraze a mají možnost se aktivně zapojit jako například organizátoři.

Teď tady ještě například chystáme výstavu o řeholním životě v diecézi, tak to zabere taky docela hodně času.

Pak práce s dětmi. To už беру do programu své práce, že ty dva měsíce v roce, tj. před Vánoci a Velikonoci. Jmenuje se to Poselství křesťanských svátků. Protože je většina dětí nevěřících, tak se jim snažíme přiblížit to poselství, a to je dobro a láska. Přitom se jim vyprávějí ty příběhy, které patří k těm jednotlivým svátkům.

Pak tady máme taky administrativní úkoly. Vedeme databázi charitních a sociálních zařízení, protože jsme diakonicky zaměřeni, tak bychom měli nějakou

databázi, kdyby někdo přišel a ptal se, jaké je zařízení někde ve farnosti, tak ta data vedeme. Naším úkolem je také pořádat přednášky jednak pro zdravotníky a pracovníky v nemocnici o diakonické službě a pak pro pastorační asistenty a pro kněze, kteří pracují právě s těmito lidmi. Kdyby nás tady bylo víc, tak by se dalo udělat spousta dalších věcí.

Jsi spokojená s tím, co děláš?

Ano.

Chtěla bys něco dělat třeba víc nebo míň?

Já vidím, že se to pořád rozvíjí, a chtěla bych v tom pokračovat a víc podporovat život seniorů. Já jako mladý člověk bych samozřejmě chtěla dělat pořád víc a víc, pak zase vidím, že nestíhám.

Jak komunikuješ se svým nadřízeným? Brzdí Tě, nebo Tě naopak podporuje?

Tak podporuje i brzdí.

Když přijde třeba nějaký problém, jak ho řešíte?

On je tady dost málo – je to kněz, který má vlastní farnost – ale pravidelně sem chodí, takže se s ním domlouvám, vždycky mu řeknu, co jsem vymyslela, nebo on mně řekne, co vymyslel. Trávíme spolu málo času, přesto si ale myslím, že je ten kontakt stálý a pravidelný. A on je vždycky ten hlavní, který je rozhodný.

A když Tvůj nadřízený vymyslí něco, co se Tobě zrovna nezdá, dá se s ním nějak domluvit?

Tady je možná v uvozovkách takový problém, že většinou předkládám návrhy já. Takže on je tady na schvalování.

Jak Tě přijalo okolí jako pastorační asistentku?

Myslím, že tady na biskupství máme dobré vztahy, tady mě hodně přijímají. I díky nim se to tady začalo rozvíjet, protože mi poradili. Nakonec to ale stejně zůstane na člověku. Ale ta rada a diskuse je důležitá. Protože jsme se hodně znali, tak to bylo dobré přijetí.

Senioři taky doufám, že mě přijali. Kolikrát si připadám taková nevyblbnutá, potom se vyblbnu na nějakém tom zájezdu a říkám jim tam vtipy a jim se líbí, když je člověk humorný a když jim nějak projevuje tu svoji lásku. Když jim dá najevo, že má o ně zájem. Ale pořád to vidím v tom období rozvíjení. Ještě i teď se kolikrát stydím, když mám před sto lidmi přijít k mikrofonu.

Co vím, tak známí mi říkali, že si mě nedokáží představit nikde jinde než na biskupství. Ve farnosti nevím, kolik lidí to ví. Samozřejmě někteří to vědí, asi 4 ženy z farnosti s námi začaly jezdit na ty akce, jsou i v senior-klubu. Asi spíš tím, že jsme se znali z kostela, že občas čtu čtení, tak mě volili do farní rady.

Jaký je procentuelní rozdíl mezi muži a ženami v senior-klubu. Je tam víc mužů nebo žen?

Žen.

Dokážete si se svým nadřízeným jenom tak sednout a popovídat si?

On má většinou málo času, ale i přesto jsme kolikrát jen tak povídali. Myslím, že je velmi přátelský, kdybych ho požádala o zповěď, tak si myslím, že mě hned vyzpovídá. Člověk s ním samozřejmě musí jednat slušně, přece jen je to můj nadřízený a kněz, ale i přitom si myslím, že jsme i přátelé. Časově je to ale hrůza.

Když se setkáváš s lidmi v senior-klubu, od koho cítíš větší důvěru: od mužů nebo od žen? Dá se to nějak dělit?

Já myslím, že se to nedá moc říct, protože je tam těch žen víc. Některý paní už chtějí, abych jim tykala. U mužů se mně to nestalo. Jenomže je to taky i tím, že na ty akce jezdí ženy. Překvapilo mě, že si nechají i tykat.

Ty tady asi trávíš 8,5 hodiny, ne?

Ano.

Jak trávíš volný čas, při čem si odpočineš?

Spánek. Ráda cestuji a ráda jezdím za přáteli.

Jakým směrem bys chtěla, aby se to tady dál vyvíjelo?

Asi bych chtěla, aby tady bylo v rámci spolupráce víc externistů. Jednak senioři jako dobrovolníci, protože oni podle mě i rádi. Chtěla bych dál rozvíjet tu spolupráci s ostatními centry. Plánujeme spolupráci s Německem a s Rakouskem. Plánů je hodně. Hlavně aby to bylo „Omnia ad maiorem Dei gloriam“.

Snila jsi někdy v dětství nebo v mládí o takovémto zaměstnání, o tom, že jednou budeš pracovat v církvi?

Tak v dětství ne.

Do jaké míry si myslíš, že je Tvoje povolání pastorační asistentky podobné jáhenskému nebo kněžskému povolání? Má to něco společného?

Společné je v tom, že člověk v uvozovkách obětuje, že dává čas těm druhým lidem. A že se snaží šířit to Boží království na této zemi. V tom to je podobné. V té pastorační činnosti.

Je pro to Tvoje povolání nepostradatelný duchovní život a osobní prožívání víry?

Priznávám se, že ta práce mně mnohdy zabere tolik času, že na modlitbu zbývá málo času. Na tu modlitbu takovou. Jenomže pokud člověk bere to své povolání a práci jako modlitbu, tak si myslím, že to celý život s Bohem může být modlitbou. Tím teď vůbec nechci říct, že by to člověka omlouvalo z modlitby. Z toho, že si sedne nebo klekne a má ten osobní rozhovor s Bohem nebo nějakou klasickou modlitbu, třeba i ten růženec. A k tomu duchovnímu životu tato práce určitě pomáhá. Jenže se může dojít k tomu, a to si myslím, že pociťuji, že člověk je tak zabraný do té

práce, že si ani neuvědomí, co to dělá a pro koho to dělá a jaký to má smysl. Ale to si myslím, že je úplně přirozené, to přijde a myslím, že to potká každého. Možná nějakého světce (nebo Pannu Marii) to nepotkalo.

Pro farnosti existuje v Rakousku tzv. supervize, kdy když farnost nefunguje, nebo se neví, jak funguje, přijede tam nějaká skupina z biskupství, teď nemyslím biskupa a vikáře, kteří prohlídnou kroniky, ale spíš myslím nějaké pastorační asistenty a laiky, kteří se tam na nějaký čas zapojí do života ve farnosti a pozorují, které úseky v životě farnosti nejsou zpracovány. Na tom základě vypracují nějaký plán pro tu farnost, jak by se to mohlo změnit. Není to nějaká „buzerace“, ale spíš taková pomoc. Kdyby něco takového existovalo, jak ráda bys ty lidi viděla? Vy byste si ho pozvali, když byste cítili, že to tady ještě chcete rozpracovat?

Jo, myslím, že bych si to dokázala představit. Asi by mně to přišlo i zajímavý. Když by to byli dobří lidi. Určitě si myslím, že by to bylo přínosný.

Určitě jsi něco slyšela o diskusi okolo jáhenství žen. Co si o tom myslíš, jak ti to připadá?

Jako svěcení žen? Já odpověď vím, ale neumím si ji zdůvodnit. Myslím si, že by žena měla v církvi být a být aktivní, ale myslím, že není nutné, aby měla svěcení. Aby měla jáhenské nebo kněžské svěcení. Myslím si, že to není nutný. Aby měla možnost se jako laik vyjádřit. Určitě bych brala víc podpořit aktivitu žen v církvi, ale myslím si, že opravdu není nutné, aby ženy měly svěcení. Proč taky?

Jiřina

Dětství a rodina

Pocházím z katolické rodiny z venkova, i když je ta vesnička velice malá, tak přesto naše rodina dodržovala řád života katolíka včetně svátků, nedělí a modlitby. Neříkám, že je to tam u nás zvykem, protože mnozí z naší vesnice jsou pokřtění, případně měli svatbu a křest dětí, ale nekomunikují, neúčastní se nedělních bohoslužeb a spíš je to typ katolíků, kteří používají církev jenom pro jejich potřeby. Takže tam to nebylo obvyklé, za to jsem nesmírně vděčná, že když se nám mnohdy také nechtělo, měli jsme jít 5 km pěšky. V té době se taková dálka dětem zvláště zadírá, kdy není žádný prostředek, v zimě autobus nebo auto, aby se člověk mohl snadno dopravit. Tak to byla skutečně pěší túra tam, pěší túra nazpátek a nebylo to pochopitelně v plískanicích nic příjemného. Ale zajímavé je, že člověk nějak cítil, že toto prostě musí. A tak byla to milost Boží, protože ačkoli jsme tři sourozenci, tak zdaleka to tak už nevnímala o 6 let mladší sestra a brácha, ten to myslím už taky pak tak nebral. Jakmile se dostal z okruhu rodiny a studia v Praze se na něm podepsala, i když tam už měl poměrně blíž do toho kostela, tak přesto také už neprocházel touto pravidelností. Říkám to opravdu a vidím to zpětně, že to byla úžasná nabídka Boží, kterou mi dával a které mě i nechal se chopit. Protože to všechno je i jeho dílo. I to, že člověk najednou chce, tak to není ze mě, to je skutečně dar. Takže v tomto já žádnou zásluhu svoji nevidím, ale spíš úžasnou milost Boží.

Jaké jste měli vztahy mezi sebou, mezi sourozenci?

Tak bych řekla zcela pracovní. Protože na venkově je strašně moc práce od rána do večera. Tak tam na zábavy, jednak na této vesnici nebyly děti našeho věku, tak jsme vyrůstali víceméně sami a tak jsme si museli vystačit i na tu zábavu, když nějaká byla, ale spíš tam šlo neustále už odmala o pracovní činnost. Pomáhat to, co bylo třeba. Tam bylo hospodářství, i když už rodiče po tom padesátém druhém roce přešli do JZD, museli být převedeni, tak často doma zůstala drůbež, dobytek, a tak bylo co dělat. Opravdu od rána do večera tam bylo na čem makat. Tak tam nebylo času na zábavu. Ale přesto to člověk bral jako dané a přijal to tak, jak to bylo.

Mohu se zeptat jak byste charakterizovala farnost, kam jste chodívala těch 5 km?

To myslím, že bylo podepsáno také tou osobností, knězem, který tam asi přes třicet let působil. Ten kněz studoval v Římě a byl úžasně vzdělaný na jazyky a tento člověk byl na druhou stranu tak pokorný a tak skromný, že se mi už od dětství vtisknul do srdce velmi hluboko. A když už jsem se já měla nějak vdávat, tak v té době on zemřel. Velice mě mrzelo, že nemohu jít jeho poprosit o službu ve svátosti manželství. Jinak teď na toho člověka velice hluboce, často vzpomínám. Protože mi dal úžasný vklad do života svými krátkými, a přesto takovými lehce humorně nesenými sděleními. To nebylo nic, co by si člověk musel rozloupávat jako oříšek, něco tvrdého, těžkého. On to s lehkostí, s úsměvem, vzácný člověk. Myslím, že v tom kraji neexistuje v generaci mého věku někdo, kdo ho neznal, kdo u něj něco nezískal. Jenom z kontaktu s ním to byl zážitek. To pro mě byla úžasná osobnost a ten to tam tak nějak krásně spojoval. Ti lidé bych řekla, že mnozí chodili kvůli němu do kostela. A hlavně úžasná skromnost. Oni všichni věděli, co všechno zná, jak je vzdělaný, ale on se dokázal i s tím obyčejným rolníkem se zastavit. Rád chodil na procházky, tak měl možnost se s těmi lidmi setkat na polích a skutečně to byl zážitek se s ním jenom potkat.

Jak žije farnost, kterou znáte, dnes?

Mnohá tato generace, ta starší nade mnou už vymřela, je to tam slabší. I když je dneska možnost svobody a nemusí se za to skrývat, že vyznávají tu víru, tak přesto je to velice slabé. Kněz je tam určitě dobrý, modlíci se člověk, to určitě tento nynější, ale zase nemá už schopnost vycházet tolik vstříc, té komunikace. Každému je dána jiná možnost se sdílet s druhými a on je spíš uzavřený. Ale určitě si ho vážím taky, po stránce duchovní, to určitě. Ale bohužel.

Myslíte si, že je to hodně tím knězem?

No, rozhodně je to podepsané vždycky tím knězem jak dalece je schopen být otevřený pro ty lidi. No, tak ne jen knězem, to je pochopitelně i tou výchovou, která se potom nabízí té další generaci, to se prostě nedá seškrtat to, co ti lidé zažijí v rodině, tak také předávají ve svém věku potom dál. To myslím, že není

odmyslitelné a není možné to také jenom chápat tak „to je vina kněze“. To je vina vůbec výchovy v rodině, jak dalece oni žijí pro tento vztah víry.

Jak jste vnímala změny, které se udály po roce '89?

To už jsem byla od čtrnácti let zase tady ve městě. To byla víceméně euforie, která v nás všech zavládla, nadšenost, že je teď všechno možné, co jsme předtím dělali po bytech, tak že teď můžeme veřejně. Bohužel tato doba přinesla zase něco, co jsme předtím neznali. Najednou se postavit na své vlastní nohy a začít sám co nejvíc hamonit.

(První telefon)

Ta změna těch lidí byla značná a tím se to, co se budovalo v rodinách a kdy jsme se rádi scházeli a měli jsme čas na to společenství ho nejen vytvářet, ale i skutečně ho žít a vzájemně si pomáhat, společně se modlit, tak to jako když se najednou tady rozplynulo. Každý cítil, že je mnoho jiných možností a nakonec je známá věc, že pak, když bylo mnoho možností, tak se třeba nezúčastnil člověk ničeho.

(Druhý telefon)

Mohu se zeptat, jaké jste měla před revolucí zaměstnání?

Před tím jsem pracovala jako sekretářka přednosta anesteziologicko-resuscitačního oddělení v nemocnici. Byla to pro mě velice, to bylo po nástupu po mateřských dovolených jsem po dlouhé době – asi čtrnáct let jsem byla doma – a nastoupila jsem sem, byla jsem tím, takovouto službou docela nadšená, potěšená, prostředí výborné, velmi dobře jsem byla schopná vzájemně si vycházet vstříc, aby i ta služba v nemocnici, nejen ta moje pracovní – to byla povinnost, ale i služba, kdy jsem mohla být u lůžek nemocných, byla k něčemu. Za to jsem byla velice ráda za toto prostředí.

Když pak přišla po revoluci tato nabídka vzhledem k tomu, že tady nastala na faře situace, že zemřel děkan náhle a teď tady byly rozjeté přípravy snoubenců,

přípravy na křest a náhle páter tehdy zemřel, tak nastala taková nepříjemná situace, že sice kněz tady dočasně zastupoval, ale na ty přípravy už vůbec nebyl čas. Tehdy jsem byla vikářem, který tady byl, požádána, jestli bych nechtěla tady sloužit jako pastorační pracovnice, což jsem si chvíli rozmýšlela, protože ta práce tam v té nemocnici se mi moc líbila a tady jsem vůbec nevěděla, do čeho jdu. Přesto jsem si pak uvědomila, že jestliže ta situace v této církvi takováto teď je, tak je třeba taky pomoci, no tak jsem nastoupila.

Je pravda, že to bylo dlouhé zvykání, ale pro mě bylo velkým přínosem to, že ty všechny lidi tady z tohoto města, z centra tohoto města, jsem znala. To už léta byl tady člověk účasten v kostelech, znal se s těmi lidmi, takže pro mě toto bylo příjemné. Ale na druhé straně to neznámé bylo, že přicházeli mladí lidé s žádostí o křest, s žádostí o svatbu a tak jsem se musela mnohé, mnohé učit. Jak s nimi vykonávat přípravu na křest coby s rodiči, jak vykonávat přípravu snoubenců, pak tady byla i skupinka lidí, kteří se připravovali na křest jako dospělí a to byla roční práce. Tak to všechno najednou na člověka spadlo a musel se udělat nějaký řád, co všechno je tak důležité, aby se těm lidem v krátké době předalo. Tak ty začátky nebyly zrovna nejlehčí.

Potom tady nastoupil kněz, který také všechny tyto přípravy nechal na mě, protože to, co ho tady čekalo, jako zvyknout si vůbec na vedení duchovní správy tří kostelů, které pod tuto farnost patří, tak toto všechno když pak spadlo na něj, tak vyloženě ty přípravy tak nějak nechal a byli jsme tak nějak domluvení, že začátek vždycky, to seznámení s těmi lidmi on vykonal, aby věděl, kdo se tu vůbec připravuje, a potom na závěr té přípravy zase s nimi třeba coby svatebčany, tak s nimi už domlouval konkrétní záležitosti při svátosti nebo při církevním sňatku. Takže začátek a konec vždycky patřil knězi a mezi tím jsem je měla já. Byla to práce velice milá, radostná, protože kontakt s lidmi je vždycky velice zajímavý. Člověk poznává, jakými cestami jsou doslova Duchem svatým vedeni. Protože to, co jsem nasbírala za ta léta, tak jsem znovu a znovu poznávala, že to jsou cesty skutečně Boží a že se před tím člověk tím, čím víc může jenom obdivovat a sklánět, že to je neuvěřitelné, jak si je Pán vede. Bylo milé zase pro mě, i když neříkám, že ti lidé zase vždycky začali chodit potom a navštěvovat bohoslužby, to ne, ale bylo milé, že když se objevili v kostele ať s kočárkem coby s dětmi, nebo snoubenci už coby manželé, tak je člověk znal a mohl k nim přijít, zeptat se jich jak se jim vede, nebo když jsme se potkali tady ve městě, tak jsme se dokázali srdečně vítat a člověk pocítil, že máme

vzájemně radost že se vidíme. A to byla pro mě taky taková posila, že to není všechno zbytečné, a že byt' se teď třeba neprojeví, jak by si člověk přál, tak že v nich třeba něco zůstane a ve svůj čas to Pán zase otevře k další cestě.

V kolikátém roce jste sem přišla?

To bylo '94, od ledna jsem tu pracovala.

(Telefon)

Pak asi po pěti letech tu byl jiný kněz. Vždycky příchodem kněze, který se stává duchovním správcem té farnosti, se mnohé věci musí změnit, protože každý k tomu cítí také jinou zodpovědnost, a tak každým knězem buď něco člověku přibude, nebo je zase odebráno, protože ten kněz si chce ty přípravy dělat naprosto sám a nakonec potom člověk slouží už jenom jako administrativní pracovník, který zapisuje, vyplňuje žádosti o církevní sňatek s těmi snoubenci nebo křestní zápisy, ale už zdaleka to není třeba o přípravě. To je vždycky právem toho kněze, který cítí k těm svým úkolům zase svoji zodpovědnost.

Jak jste si představovala ze začátku, co všechno tady budete dělat, a jak se to potom změnilo?

Já jsem snad neměla čas si moc ani představovat. Takže jsem vstoupila do něčeho, co jsem jenom věděla, že je třeba. Být tady pro lidi, kteří přijdou a budou něco potřebovat. Hovořit s nimi, pokud budou chtít slyšet něco o víře, být tu prostě pro ně. K tomu jsem byla otevřená. A teprve každodenní moje existence zde mi přinášela poznávání, co všechno k tomu člověk potřebuje, co má dělat. Tak je pravda, že určité, ještě v době totality, jsem si dělala určitá studia, ale taková soukromá, potom katechetický kurz, když tady byl v době totality nabídnutý, ale to bylo tak pro mé soukromé vzdělání a zdaleka jsem netušila, že bych to mohla někdy použít.

Při těch přípravách jsem už jela z něčeho, co jsem cítila, že toto je někým už hezky promyšleno a na tom jsem stavěla.

Jak se vám daří skloubit vaše povolání a vaši rodinu?

Tak v tom roce '94, to ještě děti byly školou povinné, tak to bylo velmi náročné. Protože tady ta služba chce mnohdy člověka „od nevidím do nevidím“, teď zvlášť, když už nejsou děti doma, mnohdy si sama říkám, že kdybych měla tu rodinu, tak bych to vůbec nemohla dělat. Ono to bylo i pro mě velmi náročné potom, když už děti nebyly, tak jsem měla maminku přes devadesát let, měli jsem ji u sebe v bytě a byla mnohdy odkázaná celodenně na samotu a až večer jsem přilítávala a začala ji obhospodařovat. Což zase Bůh tak nějak připravil, že to šlo, zvládlo se to. Ale měla jsem i výčitky: tam se staráš o mnoho lidí a tady ta tvoje nejbližší vyloženě strádá. Potom byla pomoc dcery, kdy dcera měla postižené dítě, takže si vzala maminku k sobě, to bylo také velmi náročné, ale zase nechtěla být úplně sama s tím dítětem, takže ta babička už víceméně také potřebovala víc služby, než aby ona poskytla, tak byla pro ni přesto přínosem, že aspoň s někým mohla v tom bytě komunikovat. Tak se to tak různě plácalo a nakonec Pán to vyřešil, že si babičku povolal. Ale kdyby tu měla být, tak jsem toto už asi vůbec dělat nemohla.

To se prostě člověk ráno probudí a už přemýšlí co všechno ho dneska čeká, s kým se má setkat, co mu chce předat. Zároveň co má všechno napsat, tady se tvoří farní věstník, tady se na týden konají ohlášky, co všechno se nemá zapomenout v kostelech říci v neděli, pak se nástěnky v kostelech tady konají. Dokonce k tomu přibyla i květinová výzdoba, paní nám jedna už odřekla a nyní nejsme schopni vůbec nikoho sehnat, kdo by se chtěl k něčemu vázat, pak je tady úklid kostela. To je na každý den určitý program mocně nabit.

Takže ráno člověk odchází v sedm, chci začínat vždycky bohoslužbou, a přicházím v sedm večer domů a ještě si s sebou mnohdy něco nesu na sepisování, psaní domů. Takže od rána do noci člověk myslí jenom pracovně, což není správné. Já si myslím, že, to jsme zrovna nedávno hovořili s manželem, že člověk nemá vlastně svůj čas pro to, aby si najednou otevřel knížku, aby si chtěl něco přečíst, protože se doslova cítíme zahlceni tím, co všechno bychom měli dělat tady v práci. Nedělá se tady ve farnosti kronika písemně, takže jsem zvolila aspoň fotograficky to zaznamenávat. Zpočátku jsem to stačila i do těch alb dávat, teď už tady mám štos fotek, které potřebují založit, popsat a vytvořit tu kroniku. To kdyby si mě teď Pán povolal, tak tady zanechávám hroznou práci, nedokončenou, za což se také stydím, to jsem ani za těch deset let nebyla schopná udělat.

Ale opravdu, když je ještě k tomu i náboženství tady dětí, které se připravují ke křtu, teď jsme měli 4 děti na křest školního věku a 4 děti na první svaté přijímání. Není to moc, protože těch farností je tady ve městě pět, takže i ostatní mají mnohem větší počet dětí, než je tady ve středu města. Tady je převážná část starší generace. Tady moc dětí není. Ale přesto, ať člověk připravuje 4 nebo 20, tak to dá dost práce, ať je to na křest nebo na to první svaté přijímání. Letos jsme měli 16 dospělých na křest dosti pozdního věku, jsou to i jedni manželé čtyřicátníci, velice milá práce s takovými lidmi. Těch 16 lidí vyžaduje dost kontaktů. Je to milé, ale člověk tím vlastně žije, od rána do noci. Ale té práce je hodně. Asi nedávno jsem říkala manželovi, že jak člověk stárne, tak se možná stává ještě více zodpovědnější, a proto to nezvládá.

A když máte náhodou čas, jak si nejlépe odpočínáte?

Odpočinula bych si určitě, kdybych měla chvíli jednak zajet někam do kláštera. Zavřít se tam a meditovat si. To bych potřebovala. Na to už tolik času nemám. Potom pochopitelně si přitom vzít knihu, něco si přečíst. Ale zatím ten volný čas soboty, neděle mnohdy využívají zase děti, abychom jim, když celý týden jim nesloužíme v žádné službě s malými dětmi, tak aspoň sobotu, neděli je rádi předají k nám. Pak v neděli, protože se celý týden s těmito dětmi nevidím, tak je rádi zveme aspoň k nám na oběd, abychom se my všichni dohromady také sešli. Ten týden je pracovní, to jsem tady, a pak ta sobota, neděle je jiná a zase už jsme v novém týdnu. Já si pořád myslím, že se to snad někdy zastaví. Zatím to ale nevidím. To kolo jsme nějak moc rozjeli a nejsme schopní ho zastavit.

Dokážete si představit, že byste si vzala třeba na 14 dnů dovolenou?

Vzala, ale musela bych vědět, kdo si to tady všechno vezme. Tak jo, tak klidně. Když by bylo, tak jo.

Jak Vás přijalo okolí jako pastorační asistentku?

Já si myslím, že tím, že se tady hned od začátku vytvořilo společenství starších lidí, kteří sem pravidelně přes deset let už chodí jednou týdně po ranní bohoslužbě, je to každou středu po mši svaté, tak je vidět, že se ti lidé touží setkávat. To je jedna věc, jsme za to vděční, že mají touhu se jednou za týden vidět. Nejen to

tady prožít u kávy a u čaje a pokecáním, ale že se jim od začátku nabízí rozbor liturgie budoucí neděle a tím pádem chodí rádi. Protože kdyby toto nechtěli slyšet, tak sem asi nepřijdou. A z tohoto mám radost, že pro ty, kteří mohou ráno, tak v tu středu přicházejí po ránu po bohoslužbě, ti, kteří zase chodí do práce, tak mají nabídku odpoledne. To je menší skupinka. Ráno se tady schází kolem 22-25 lidí, odpoledne je to už komorní, 10-12 lidí. Ale přesto to trvá už několik let, co to takovýmto způsobem tady nějak s tím společenstvím komunikuji. Vidím to jako ohromný přínos, že žijeme nějak pohromadě.

Jak probíhá spolupráce s Vaším biskupem?

S biskupem, ten by určitě přivítal, kdyby těch aktivit se dělalo ještě víc. Já si myslím, že velmi dobře. Pan biskup je skutečně biskupem srdce, velice otevřený, ochotný naslouchat, ale protože má takovou zátěž všech svých povinností, tak hlavně nemá čas. Ale jinak je to milé se s ním setkat. Cokoliv bysme asi chtěli podnikat, tak je ochoten k tomu dát souhlas. A rád by to uvítal. Ale já už nezvládám nic víc.

Stará se tady nějak biskupství o pastorační asistenty?

Jednou nebo dvakrát do roka, já teď nevím přesně, z pastoračního oddělení dávají nabídku třeba soboty, kdy je možno sobotní rekolekci.

(Někdo přišel)

Takže to nabízí. Myslím, že ty nabídky jsou vždycky pro ty pastorační pracovníky v diecézi. Je pravda, že zpočátku jsem se toho i účastnila, poslední dobou už vůbec ne, protože ještě věnovat tu sobotu - už na to nemám. Takže ty nabídky jsou, určitě jsou.

Jak se Vám spolupracuje s vaším nadřízeným, s duchovním správcem?

Jo, tak z počátku to bylo těžké. Protože každá změna toho duchovního je pro člověka takovým oříškem. Na něco jsem byla třeba zvyklá to tak dělat, najednou jsem zjistila, že toto už nemusí být. Že on si to přeje jinak. Myslím si, že nejdůležitější

je vymezení kompetencí v začátku, vždycky při tom nástupu, ať je to pastorační pracovník coby nový, nebo ať je to ten duchovní správce. Vždycky by se mělo říct na rovinu, toto, toto si já zase představuji, takhle bych to chtěl. Potom je to bez problémů. Pokud i ten kněz má mnohdy dobrou snahu, jak říká: „Vždycky já tak nechávám rok běžet, aby běžel jak jste byli zvyklí,“ ano, tak dobře, tak počítám s tím, že rok to poběží takhle, ale potom by bylo třeba, aby přišel a řekl: „Takhle, takhle to chci.“ Pokud toto nenastane a najednou, jenom, jak se mi zdálo zpočátku, tajně si začne s těmi lidmi dělat své přípravy, neřekne člověku nic. Jo, to jsou určitá nedorozumění, která stačí jenom vyříkat. Protože já jsem pořád člověk, který musí být také pod někým veden a toto respektuji. Ale musí být jasně řečeno, co se ode mne požaduje. A na tom myslím potom stojí i souhra a bezproblémovost. Jakmile toto člověk neví a jede si také ve svých kolejích, jak byl zvyklý, tak najednou se ho může dotknout, no jak je to možné, že tito lidé už teď vůbec sem nepřijdou. Proč? Stačí jenom říct: „Já si to povedu jinak, než jste byli zvyklí, a chci to takhle.“ Je to jeho rozhodnutí a člověk proti tomu nikdy nic nemá, ale mnohé věci je třeba, aby byly řečeny. Nejen, aby se člověk toho dopátrával a zjišťoval, proč to tak je, proč se to neřeklo dříve. Jsou to zbytečná zranění, kterých se člověk může vyvarovat, když by dokázal vždycky předložit: takto si to představuji, takhle to chci, myslím, že by to bylo bez problémů.

Jak Vás přijali farníci, jak přijali to, že je najednou připravuje žena a ne třeba kněz?

Mnohdy to byl naopak přínos. Oni čekali opak a pak mi sami říkali, že jsou hrozně rádi, že je připravuji, vzhledem k tomu, že měli i odvahu se na mnohé věci zeptat, že si nepřipadali tak trapně, jako kdyby se ptali na základní věci víry kněze. To si prostě myslí, že by si ten kněz asi měl myslet, že oni to znají. Takže toto byl naopak přínos i pro ně. Nasetkala jsem se s případem, že by mi řekli: „Ale my bychom raději kněze.“ Takhle, mohli si to možná myslet, ale mně to nikdy neřekli.

Pardon, já potom musím ještě připravovat v kostele na bohoslužbu, my nemáme kostelníka.

Vy jste tady naznačila spoustu věcí, které máte na starosti. Mohla byste to nějak v kostce shrnout?

Pokud byla v sobotu svatba, tak ten den začíná v pondělí tím, že potřebuji svatby zkontrolovat, předat je na městský úřad. Potom pochopitelně, když je konec měsíce, tak do 20. každého měsíce mám mít připravený farní věstník. Všech pět farností se podílí určitými informacemi na tom, co v budoucím měsíci chtějí podnikat. Takže já to tady potřebuji dát dohromady a odeslat do tiskárny. Večer mě čeká setkání s novými adepty na křest dospělých, protože jsme skončili Sosláním Ducha svatého mystagogii pro ty, kteří byli o Velikonocích pokřtěni a nabízela se možnost začátku nového cyklu teď od pondělka. Takže dnes večer v půl šesté by měla přijít další skupinka. Vzhledem k tomu, že tu dneska není duchovní správce, se kterým toto konáme společně, tak s nimi budu hovořit zatím já. Pondělí jsou vždycky rezervované pro katechumeny. Pak je také úřední den, tzn. že sem mnohdy přicházejí také se žádostí o potvrzení křtu, zvl. když chtějí svatbu a potřebují mít doklad. Nebo přicházejí kvůli zadání na mše svaté.

Úterý je příprava dětí. Jsou tady dvě skupiny těch malých, které se připravují na první svaté přijímání. To teď skončilo, ale znovu se ještě s nimi pracuje do konce školního roku. Pak je skupinka pěti starších dětí. Ty už jsou po prvním svatém přijímání, většinou okolo 5 - 6. třídy. Ty starší už sem nechodí, ty zase má spíš už tu mládež jiný kněz, ale taky bych řekla, že to jsou většinou děti, které jenom kvůli tomuto kostelu to první svaté přijímání tady požadují. Pak to náboženství vyřizují v okolních farnostech, kam chodí. Ještě jsem zapomněla, že po tom náboženství máme od 18 - 19 hodin přípravu snoubenců. To jsem tam jenom v začátku, to pořádá Centrum pro rodinu a i ti přednášející, tam se účastním jenom toho posledního programu, mám na starosti jenom poslední přednášku „Manželský slib“. Dohromady ta příprava trvá asi 7 týdnů.

Středa je celá pro společenství. Ráno pro ty starší, odpoledne pro tamty a mezitím už musím mít ale sepsané už všechny ohlášky na příští týden, protože kněz, který pak odjíždí k redemptoristům, má už možnost jim tam předat ty rozmnožené ohlášky. Které tiskneme nejen ve velkém formátu, aby si to na nástěnce mohli přečíst, ale tiskneme je, aby si je každý mohl vzít do ruky. Takže ve větším počtu. Mezitím chodí stále také lidé pro jiné věci a domlouvají i třeba jenom rozhovory, pochopitelně, kvůli penězům taky půjčovat, tak to jsou tady časté rozhovory.

Ve čtvrtek tady vždycky byla příprava na svátost biřmování. To teď skončilo. Takže je ten čtvrtek už takový volnější. Zapisuji všechno do matrik, křty, svatby. Máme úklid kostela.

V pátek, ten páteční den je zase úplně jiný, jsou tady květiny, je tady taky úklid.

Jediný pátek se snažím jít už kolem čtvrté hodiny domů. Jinak každý den jsem tady tak do těch sedmi.

(Další telefon)

(Návštěva)

Dneska bych řekla, že i mladý člověk, kdyby tu byl, tak by to možná zvládl snáze.

Tady ta farnost zajišťuje i nějakou diakonickou činnost?

To nemám až tak na starosti já.

Jaký si myslíte, že má smysl Vaše povolání?

Že ti lidé, kteří se mnohdy bojí zazvonit na tu faru, a když konečně překročí ten práh s určitými stísněnými pocity, tak si myslím, že odcházejí docela s tím, že tu jsou lidi normální. A že nemusí mít obavy a že mohou i s touto společností komunikovat.

Na tuto otázku nedokážu vůbec dát odpověď, protože si myslím, že se nad tímto ani nestačím zamýšlet. Člověk spíš žije ze dne na den, co všechno ho čeká a vůbec se nedívá nazpět. To nechávám Pánu, ať si to promění, ať to užije, jak potřebuje on. A jestli to je absolutně k ničemu, tak je to možné, tak se potom může i ta budova tady potom použít na něco jiného. Ale ti lidé někdy rádi přijdou. Třeba si popovídat. To je právě nejhorší, že člověk, i když má tolik zásadních povinností, které potřebuje udělat, tak dát na vědomí tomu člověku, který přijde, jako když tu čekám na něj a mám na něj čas, to myslím, že ten člověk potřebuje. Protože ty psychické problémy mnohých jsou značné a najednou ten člověk vnímá, že nikdo na něj nikde nemá čas. Ať je to doma, ať je to mnohdy i u toho lékaře, tam se to všechno bere jiným způsobem, a aby bylo hodně bodů taky, to taky potřebují mít víc těch lidí, nemohou se věnovat jenom jednomu, a tak si myslím, že tady už jenom nechat práci, i když už zrovna hoří termín, a věnovat se tomu člověku, to považuji jako prvořadé, aby ten dotyčný neodcházel, vždyť na mě nemají ani na faře čas. A těch hodin, co se

tady s těmi lidmi jen tak prohovori, kolikrát i tím, že kdybych místo toho třeba makala, tak tady nemusím být.

Myslíte, že by se daly najít nějaké společné body mezi Vaším povoláním jako pastorační asistentky a jáhenským nebo kněžským povoláním?

To je zase něco úplně jiného, protože oni přece jen mohou nabízet nejen tento rozhovor a tuto službu, kterou konám já, ale oni to vlastně...

(Další člověk)

To se nedá srovnat, protože oni toto sice mohou, ale na druhou stranu jsou trošku omezení i tím vztahem.

Že by to bylo nahrazování něčeho, to moje práce také vůbec není. V žádném případě bych nechtěla, aby byla takto vnímána. To je prostě něco jiného, co sem do farnosti patří, co je třeba, aby tu ty rozhovory mohly být vedeny i to společenství konáno, ale nemusí být u tohoto kněz, pokud se neudílí svátosti. A to už považuji za zralost farnosti, když mohou konat tyto určité akce a kněze pozvou jenom na návštěvu. A ne, že on tam musí být ta hlavní osoba a zaštiťovat to. Tady se pořádají poutě, to mám také mnohdy na starosti přes cestovku a podobné organizace, aby se někam vyjíždělo. Je to zřídka, protože na to už nemám čas. I když ti lidé mnohdy jsou tím ohromně potěšeni a vždycky se ptají, kam pojedeme dál. Ale já toto už nezvládám.

Ještě bych se chtěla zeptat jak vnímáte současnou diskusi okolo jáhenství žen?

(Dlouhé přemýšlení) Já bych tady na to neodpovídala moc. Z jednoduchého důvodu – že jsem nad tímto nikdy hluboce nepřemýšlela. Protože jsem na to nikdy neměla asi moc času. Takže já jsem spíš ovlivněná určitými ženami, které třeba něco takového (už jsem cítila) že by přijaly, že by byly ochotny přijmout, a zase lidmi, kteří naopak jsou proti. Já nemám k tomu ještě jasný názor a zbytečně bych se do tohoto asi nepouštěla, ani do té odpovědi, protože jsem se nad tímto nikdy nepozastavila. Prostě cítím službu jako takovou, kterou mám konat, tak konám, ale zdali by k tomu bylo dobré, aby ta žena měla také jáhenské svěcení, a nebo bez toho, já si myslím, že to jde bez toho. O toto bych asi já nikdy neusilovala a nebojovala. Ale upřímně

řečeno, tímto jsem se opravdu nikdy nezajímala a ani nezabývala, takže bych se někoho mohla asi tím mým pohledem dotknout. Cítím, že to nepotřebuji.

Máte něco, co byste chtěla dodat?

Kromě jiného tady máme také společenství terciářů jednoho řádu, u kterých jsem také zahrnuta coby toho času dokonce jako ministr. A tím pádem se to koná také na faře, to je také tady jednou týdně, což přináší další přípravu a zodpovědnost za těch 30 lidí, kteří do toho řádu patří. Zároveň pro ně také připravovat i nějakou formaci. Tím, že se to koná tady na faře, kde všichni ví, že jsem tu zaměstnaná, tak nepovažují mnohdy spoluúčast na nějaké slavnosti, protože oni ví, že to tu bude připraveno. A to pro mě znamená někdy tak tvrdé sousto, protože nejen že člověk se má duchovně s nimi nějak kráčet, tak zároveň ještě připravovat i tyto banální věci, co se týká pohoštění. Nejde to jenom si sednout a duchovně je nakrmit. Také se to musí oslavit. V tomto společenství je převážná část starších lidí. To je asi největší kumšt, mít někoho, kdo se tady o toto všechno postará. Tak to ale není součást pastorační práce. To nemusí u každého být, aby byl členem nějakého společenství.

Kateřina

Pan děkan je kněz, se kterým se dobře spolupracuje, my máme dobrou spolupráci. On mi řekne: „Ty jsi byla na tom kurzu, tak to podle toho dělej, já se budu dívat a budu to dělat taky tak.“

Mohla byste mi povědět o Vašem dětství a o Vaší rodině, ve které jste vyrůstala?

Narodila jsem se v polovině 60. let. Rodiče byli věřící, mám čtyři sourozence. Už od malička jsme byli vychováváni ve víře.

Jaké jste měli v rodině vztahy, jak jste si dokázali otevřeně povídat?

Jé, to už je spousta let. Dneska je taky jiná doba. Dneska když člověk řekne, že jsme ty rodiče skutečně poslouchali, když řekli, že se jde do kostela, tak se šlo a nemohlo se říct, že mně se nechce. To už dneska vypadá, že rodiče byli tyraní. My jsme byli vychovávaní k úctě ve vztahu ke starým lidem, k poslušnosti, ale ne zas nějaký tvrdý, ale že rodiče měli určitý slovo. Protože dneska rodiče poslouchají děti. A to je problém! A ty děti nemají žádnou autoritu a potřebují ji. Nebyli jsme vychovávaní nějak tvrdě, ale v zásadě jako...

Můžu do toho vstoupit? Víte, proč ty děti milují paní katechetku? Protože paní katechetka je na ně pevná! A neexistuje, aby nějaký dítě zlobilo! Neexistuje! Protože všichni cítí, že je má ráda...
(kněz)

Mohu se zeptat, jak na tom byla Vaše rodina sociálně?

Já si myslím, že jsme na tom byli tak středně.

Setkávala se Vaše rodina často s přáteli? Jak často jste mívali návštěvy?

Dost často. Ještě za těmi sourozenci i chodili, takže dost často.

Jak fungovala farnost v době Vašeho dětství?

Protože pocházím z města, tak tam byl na faře pan kanovník, slečna a vždycky se u nás střídali kaplani. S tím hlavním člověk do styku přišel, protože jsme chodili na faru hodně pomáhat, ale na náboženství nás učila paní katechetka a kaplani. Ti kaplani byli vždycky mladší, tak ti měli k dětem takový jiný vztah. Já myslím, že to fungovalo. Měli jsme společenství, scházeli jsme se jako starší, jezdili jsme do hor, trávili jsme společná nedělní odpoledne. To fungovalo dobře.

Ty farnosti, které znáte dnes, jak moc se od té doby změnily? Po revoluci. Jak moc revoluce zasáhla do farností?

Špatný je, že v tom kostele si každý myslí, že si může dělat, co chce, a není tam takový klid a řád. Dělají se věci nepodstatné a ty podstatné unikají. Co se hodně změnilo, tak že se může hodně dělat s dětmi a nemusí se člověk bát. To je velká změna. A ty děti se mohou scházet už od malička. My tady máme už i předškoláky. Ale trochu si myslím, že ten řád v těch bohoslužbách, co třeba člověk slyší i od lidí, jak fungují farnosti. Když jsme začali dělat Velikonoce s dětmi, tak si všichni klepali na hlavu, že bude nepořádek v kostele, že to neexistuje. A když vidí, že je tam tolik dětí a že je klid, tak si říkají, že to skutečně jde. Ale musí se začít už s výchovou těch rodičů. Je škoda, že potom ti ostatní lidi mají za to, že to ubírá na duchovnosti, protože se ty děti tam rozvířují.

Jak Vy osobně vnímáte revoluční změny? Jak Vám revoluce změnila život?

Kdybych měla říct to vnitřně, tak je lepší, že se člověk tolik nebojí, že někdo bude kněze pronásledovat třeba za to, že má ženskou na faře.

A Vy jste byla na faře už před revolucí?

Ne, až po revoluci. A i když bylo po revoluci, tak jsem musela stejně skončit školu. Protože jsem už byla na faře a dělala jsem tady nějakou práci, tak mě ve škole řekli, že buď budu ve škole, nebo na faře a pak tu školu skončím. To jsem dělala nástavbu.

Jak si myslíte, že farníci vnímají změny po roce '89?

Do kostela přibylo takových těch lidí, kteří se báli učitelů, tak těch přibylo do kostela. A myslím, že je to svobodnější.

Co Vás přivedlo k tomu, že jste začala pracovat na faře?

Já jsem vždycky chtěla sloužit lidem. Být ve službách Bohu a lidem, zkoušela jsem to i v řádech, jestli je tam moje místo. Já jsem člověk dost aktivní a v tom řádu by mě to asi ubíjelo.

Jak jste se vůbec dostala na faru? To Vám kněz nabídl, nebo jak jste spolu začali spolupracovat?

On kaplanoval kousek od nás a od té doby jsem ho znala a chodila jsem k němu ke zpovědi. A věděl o tom, co by člověk v životě chtěl a že hledá své místo, že to bylo spoustu let, a sám to taky říkal, že než bych se takto uvázala, protože jsem na tu faru u nás hodně chodila, my jsme spolu vždycky dobře vycházeli, hodně jsem na faře pomáhala, takže jsem se dostala na tu faru.

Prostě ona už byla stará (slečna na faře) a nemohla, tak vlastně ty těžký práce dělala na faře Kateřina (kněz).

A tím, že jsem k němu chodila ke zpovědi a že v tom řádu to prostě nejde, tak pak jsme se nějak domluvili, ale já si už přesně všechno nepamatuji.

No, je to tak (kněz).

Jaké jste měla ideály, co byste chtěla dělat, a jaká byla potom realita? Co se týká asi učení náboženství.

Když to řeknu popravdě, tak já jsem člověk, který se bojí vystupovat a bojí se mluvit, díky Bohu už se to o hodně zlepšilo, ale v té době, když jsem začínala učit, tak mě pan farář přemlouval několik let. A já jsem pořád vzdorovala. Říkala jsem, že udělám jakoukoli práci, ale učit nechci. Tak mě pak postavil do toho rovnýma nohama. Tam bylo hodně práce, tam jsme toho měli hodně. Tam bylo hodně pohřbů, a tak v pondělí řekl: „Přijdou prvňáčci s rodiči, já jedu na pohřeb. S Pánem Bohem. V jednu hodinu přijdou.“ A já jsem to musela. A tím jsem začala učit. Hlavně se člověk modlí, a to do dneška, pořád, aby těm dětem dával skutečně víru, aby

nedával sám sebe, aby do toho necpal sebe, svoje názory, ale skutečně miloval Boha.

To je to první, aby těm dětem ta víra skutečně zůstávala. To jsou ty děti, od kterých přijdou v první třídě přihlášky na náboženství, ve třetí jdou k prvnímu svatému přijímání a nic víc. Takže aby v těch dětech skutečně něco zůstalo. To je to nejdůležitější. Někdy se hledají všemožný učení a biblický příběhy se moc neučí, takže to mě dost mrzí. Takže si to člověk dost musí, a dnes se to už i může, takže si to člověk musí tak trošku přizpůsobit, jak potřebuje, co cítí, to těm dětem dát.

Jaký smysl má Vaše práce?

Služba lidem a dávat lidem Boha a naději, že s Bohem je život jednodušší, krásnější a šťastnější.

Určitě jsou potřeba zkušenosti. Co se dá s těmi lidmi dělat, jak rychle, po jaké době se dají dělat určité věci. Je třeba připravovat pouze určité věci, třeba když se neví, jak vás ta farnost přijme. Opravdu, fungování začne až tak po pěti letech. Po pěti letech, protože ti lidi musí poznat, jak to člověk myslí, jestli to myslí upřímně, dobře, a jak člověka přijmou. Tady byla výhoda, že tady vždycky hospodyně byla. Takže tím to bylo jednodušší, ale zase byly i složitější věci.

Co všechno máte teď momentálně na starostí?

Děláme se seniory senior-klub každý měsíc, potom společenství manželů a pak učení náboženství a pak sobotní programy s dětmi. Což není přesně určeno, ale vždycky dvě, tři soboty, hodně před Velikonoci nebo prázdninami se jdou s dětmi třeba sbírat šišky na Vánoce a pak se z toho dělají ozdoby, dělali jsme s nimi taky papírové hvězdičky. Pak je tady vánoční výstava, ta dá hodně práce. A ještě se dělají úklidy kostela s dětmi. To je pěkný, ty děti ten kostel znají a nebojí se tam. A je to pro ně. Takže to uklidí a pak zkusíme všechny ty zvonky a na kůr. Že ty děti vědí, co je v kostele. Můžete cokoli, při mši svaté je to něco jiného, ale teď je ten kostel jejich. Takže na začátku přijdeme, pomodlíme se s nimi. Po Vánocích, když jsme dělali úklid vánoční výzdoby, tak jsme klukům říkali, že si mohou čepice nechat, že je zima. Pak zase skončíme modlitbou. Ale jde o to, že ten prostor děti znají a učí se pracovat.

Z kůru hází čepice. Pak přijdou domů a vykládají, že házeli z kůru čepice (kněz).

Prostě pro ty děti je to zábava. Takže si hodí ty čepice, a pan farář je s námi házel taky. Jo, v tom prostoru se ty děti pak nebojí, znají to tam a pak i ta mše svatá pro ně není dlouhá. A ty liturgie, co se s nimi dělají, tak pro ně nejsou dlouhé. Všechny ty soboty, co jsou před Velikonoci, mluvíme o liturgii a s dětmi ji připravujeme. Oni si to i připraví, projdou. Je to nádherný, že v sobotu, když je volno, přijde 40 dětí a nacvičujeme s nimi.

A to mají povinné z náboženství, nebo opravdu chtějí samy od sebe přijít?

To je dobrovolný. Tu sobotu kdo chce. To je skutečně dobrovolný. Kdo chce přijde, kdo nechce nepřijde.

Žádná prezence se nedělá, v náboženství prezenci samozřejmě děláme (kněz).

Jste spokojená s tím, co děláte?

Já nevím, jak by se měl člověk chválit, ale jsem spokojená, člověk se snaží to skutečně neflákat, udělat to poctivě, tak jak cítí. Dá se vždycky něco vylepšit.

A s náplní práce? Jak jste s náplní spokojená?

Jo. Jo, protože tím, že kdyby člověk měl třeba jenom ty děti, tak by byl zaměřený jenom na ty děti a pak by s těmi staršími neuměl mluvit. Takto je to celá farnost, což je dobře, protože v kostele si člověk s některými babičkami třeba ani nepromluví, protože jich je hodně. Sem jich přijde 40, takže se tu s nimi už lépe popovídá a řekne se jim, že bysme je rádi kolikrát pozdravili, ale že to nejde. S těmi manželi je to taky tak. Že člověk zná ty jejich rodinné problémy a nevypadne z obrazu, ale vlastně tím žije.

Je něco, čemu byste se chtěla věnovat více?

Studovat. Člověk by chtěl více číst. Ještě ty ostatní práce, které jsou kolem toho, že mám na starosti úklid domu.

Musela jste si hodně doplnit vzdělání?

Myslím si, že když v tom chce člověk dělat, tak se postupně vzdělává. Teď jsem skončila jeden kurz a teď jedu na druhý. Teď to bude kurz, který je zaměřený na seniory, předtím to bylo na mladší děti. Toto bude na starší děti a na seniory. Jsou určité zásady, které by člověk měl k té práci vědět.

Jak Vás přijímá okolí jako pastorační asistentku? Vy to máte asi ještě složitější tím, že jste tady jako hospodyně na faře. Jste žena a angažujete se v církvi.

Já myslím, že dobře, hodně se tady udělalo tou výstavou betlémů. Že i nevěřící lidé, a tady ve městě jsem docela známá a mám docela postavení, že lidé uznají, co dělám nejen pro ty věřící, ale i pro ty nevěřící. Že přijdou na tu výstavu, a ta výstava není jen výstava exponátů, že tady je spousta betlémů a i taková ta vánoční atmosféra. Každý ten stromeček je ozdobený jinak, pro děti je tu dětský koutek, je tam udělaná taky místnost ve starém stylu. Člověk to dělá už s tím úmyslem. Přišli jsme k tomu teda náhodou, ale aby ti lidé tady načerpali tu vánoční atmosféru. Tím jsem se dostala do podvědomí, protože přijde 4 000 lidí. Docela ze širokého okolí. To má člověk radost, že ti lidé mají zájem.

Negativní stránka je to, že některým rodinám ve farnosti vadí, že jsem tak soběstačná. Že si spoustu věcí vlastně udělám sama.

Jak probíhá spolupráce s Vaším nadřízeným knězem?

Dobře a pak to je poloviční práce. On mi věří, že to skutečně dělám poctivě. Nechci dělat nic proti němu, to je základ. A dává mi opravdu volnou ruku. Věř mi a jde to dobře. To už jsem říkala, že když jsem přijela z toho kurzu, tak jsem mu o tom povídala a on chudák hleděl a říkal mi: „Tak to dělej postupně,“ tak to bylo hezký.

Při práci s dětmi nebo i ostatními se člověk musí snažit, aby moc nevyčníval, aby nebyl moc vidět. Já vždycky vím, jak to ruší, když třeba při mši tam člověk musí vystoupit, když jsme třeba s dětmi začínali chodit při mši k obětnímu stolu, ale dneska už se tam to množství dětí srovná samo.

Berou Vás tady lidé ve farnosti jako jednu z nich, nebo za Vámi spíš chodí jako za někým, kdo to tady má taky na starosti?

Já myslím, že jako jednu z nich. Protože s nimi člověk dost žije a prožívá ty věci. Jako přijdou s těmi problémy za mnou, to jo.

Jaké máte vztahy s biskupstvím? Organizuje biskupství něco pro svoje pastorační asistenty?

Organizují přednášky, exercicie. Myslím, že vztahy jsou dobrý. Vždycky tam člověk nepořídí, protože pokaždé se člověk zúčastnit nemůže, ale pořádají.

Cítíte stejnou důvěru od všech skupin? Kdo za Vámi chodí častěji, muži nebo ženy?

To jsem nikdy nesledovala, chodí hodně děti, pak ti manželé a starší. Asi nejmíň ta mládež.

Jaké jsou vaše nejoblíbenější činnosti, při kterých si odpočínáte? A zbývá Vám na ně čas?

Zbývá opravdu málo času, takže to je buď brzo ráno, a to je zahrada. Zahradu a kytky, to mám ráda. U toho si opravdu psychicky odpočinu, je to oddechové. Jinak se snažím číst. A pletení.

Jaké jsou aktivity Vaší farnosti v oblasti pomoci potřebným, v té diakonické oblasti? Kdyby třeba přišel někdo na faru, nechali byste ho tady přespat?

No to určitě ne (kněz).

To ne, protože tady to dělá charita, tady je na to zařízená charita a nás už tady vykradli, proto se sem postupně dávají mříže, a cizího člověka... S těmi žebráky to je problém, protože jich tady, přes týden ne, protože to je pošleme na charitu, ale přes neděli je jich tu zástup. To je někdy opravdu náročný. Několikrát se mi stalo, že přišli v sobotu odpoledne, kdy pan farář měl mši svatou a byla jsem tu sama. Teď člověk mně vrazil nohu mezi dveře a já jsem se ho nemohla zbavit. Takže se už člověk bojí.

A třeba máte tady nějaké akce, třeba jako je adopce na dálku nebo něco takového?

To se organizuje na diecézní úrovni a pokud jsou tam zapojení, jsou to buď nějakí lidé. Tak jako na farní úrovni se s tím nic nedělá, protože to dělá diecézní charita, přes ně to jde (kněz).

Pak už je to, pak už to jsou vysloveně ti lidé s tím (kněz).

V Rakousku existuje taková věc, říká se jí supervize, kdy přijede nějaká vyškolená skupina lidí, která spolupracuje s biskupstvím a není to taková ta supervize, jako bývala kdysi, že přijel biskup a generální vikář, prohédlí kroniky a všechno a tím to skončilo. Oni se spíše snaží nějakou dobu v té farnosti být s těmi lidmi a zjišťují, kterým oblastem se ta farnost věnuje dost a kterým by naopak bylo potřeba, aby se tam více věnovala. Kdyby přišla nějaká taková nabídka, přijala byste ji?

No, asi dost rezervovaně, protože ti lidé tu farnost neznají, za pár týdnů ji nepoznají a udělá se většinou víc škody než užitku. Rozbije se určité věci, které se dělají, a ty lidi nepoznají. To postupně, když člověk s těmi lidmi v té farnosti pracuje, tak ví, že by to bylo jenom ke škodě.

To by nebylo, jako že by něco jenom nadiktovali v té farnosti nebo těm lidem. Spíše by si pak sedli třeba s farní radou nebo s farním týmem, a řekli by jim svůj názor, ne přímo farníkům, ale jim, jak to vnímají a jestli chtějí, tak že jim mohou předložit nějaký návrh, jak by to mohlo být, ale to už se podle toho musí zařídit ta farnost sama.

Takže oni by nepřijeli, jako že to tam oni budou dělat?

Ne, ne, oni by to jenom ze své pozice posoudili a pak by to předložili těm lidem, kteří organizují farní život.

I tak člověk neví. Na druhé straně, kolik lidí by to bylo, ubytovat, stravovat a všechno možný. A já kdybych se k tomu všemu, co mám, měla starat ještě o další lidi, to bych se z toho mohla taky to.

Mohla bych se Vás zeptat na duchovní život a na to, zda jste v mládí toužila po zasvěceném životě?

Já si myslím, že jsem po zasvěceném životě začala toužit docela brzo. Dost brzo člověk cítí, že by chtěl něco víc, než se uvázat pouze k jednomu, ale více lidem. Asi jsem o tom začala přemýšlet okolo patnácti let. Možná mě k tomu přivedlo taky to, že člověk, když byl už starší, tak chodil na tu faru té slečně pomáhat.

Do jaké míry se Vám zdá povolání pastorační asistentky či asistenta podobné jáhenskému či kněžskému povolání? Myslíte, že by se daly najít společné body?

Tak ke kněžskému bych to nepřirovnávala, ale tak pojítka je tam to duchovní. Být v Bohu a předávat těm lidem skutečně Boha a ne lidské věci.

Takže to znamená, že pro povolání pastoračního asistenta je taky důležitý duchovní život?

To je strašně důležitý.

Nedalo by se to bez něj dělat? Že byste to pak chápala jako práci, že by vám kvůli práci už nezbýval čas na Boha nebo abyste žila Vy vlastní živou vírou?

Bez toho by to nešlo. Bez toho je to zaměstnání a práce s lidmi třeba jako v nemocnici, když ti lidé přijdou a vyšetří je tam a nevznikne tam takový ten osobní vztah. Bez duchovního života to skutečně nejde, protože to člověk sám už za ta léta zažil, že když se nabourá duchovní život, tak to pak člověk velmi pociťuje. To člověk sám cítí, jak mu chybí modlitba a osobní kontakt s Bohem. A jde to těžko.

Jak vnímáte současnou diskusi o jáhenství žen? Slyšela jste o ní někdy? Co si o tom myslíte?

Že se ženy cpou tam, kde nemají být, a to, co by měly dělat, aby byly skutečně matkami, to opomíjí. To je na tom to smutné, protože tady rodiče čtou na těch dětských mších svatých a i při jiných příležitostech čtou v kostele. Přijdou Velikonoce a je děsný poplach, že jsou děsný chudáci odstrkovaní, že na Velikonoce nejsou zapojení. Takže na Zelený čtvrtek si tam dámy sednou a pan farář jim bude

mít nohy. Každý rok jsou s tím komplikace, opravdu ti lidi nejsou soudný a skutečně ty matky nedělají to, co by měly dělat. To si myslím, že je největší chybou, ženy že jsou strašně soběstačné a pak nadávají na muže, že oni nejsou takový, jak by ony chtěly, ale když dají těm mužům najevo, že je vlastně nepotřebují a že je chtějí mít jenom tak, jak ony chtějí, tak je to takový... Ale skutečně to, co by ta žena měla dělat, to nedělá. Na těch dětech je to vidět, nebo na té rodině.

Kdyby třeba někdy v budoucnu třeba byla možnost vykonávat jáhenské povolání, jak byste se k tomu stavěla?

Ne, ne.

Myslíte si, že je dobře, že teď přibývá pastoračních asistentek? Je potřebné, aby byly ženy v církvi?

Když ta žena pracuje skutečně tak, jak má, tak tam zanesou určitý ženský prvek. Ale většinou je to tak, že ty ženský tam chtějí stavět sebe a nedělají to, co by měly.

Magdaléna

1. Dětství a osobní život

Magdaléna vyrůstala v úplné rodině, od dětství byla stejně jako její dva starší bratři a mladší sestra vedena k víře v Boha, všechny děti chodily do kostela a po roce '89 i do náboženství. Celá rodina jezdila velmi často na víkendy k babičce a dědečkovi do nedaleké vesnice. Tam se děti zapojovaly do běžných prací na hospodářské usedlosti. Doma měli často návštěvy vrstevníků dětí, stejně tak často chodili ke svým kamarádům. U babičky a dědy to bylo ještě intenzivnější – zde se oboustranné návštěvy dětí neobešly bez oběda či pomoci v domácnosti.

Základní školu vycházela krátce po revoluci, pak pokračovala studiem na střední odborné škole. Během středoškolských let ji začala přitahovat různá diecézní setkání mládeže, spolu s vrstevníky se scházeli u místní kapličky, aby se nejen modlili a zpívali, ale také opékali buřty či hráli hry. Magdaléna pomáhala organizovat letní tábory pro děti z farnosti a během vysokoškolských teologických studií tyto děti začala učit i náboženství.

2. Revoluce

Magdaléna si příliš události okolo 17. listopadu '89 nepamatuje. Nepřipadá jí ani, že by se po revoluci nějak výrazně změnil život její rodiny. „Kromě toho, že jsme přestali říkat soudružce učitelce soudružko a začali jí říkat paní učitelko, se toho pro mě moc nezměnilo.“

Změnu však vidí v životě farností: začalo se učit náboženství, lidé mohli svobodně chodit do kostela.

3. Motivace k povolání pastorační asistentky

Jak jsem už výše naznačila, Magdaléna nezačala ve farnosti působit jako pastorační asistentka tzv. ze dne na den. Spíše se čím dál více zapojovala do dění ve farnosti, až na konci jejího vysokoškolského studia přišla nabídka na tuto práci.

4. *Ideály a realita*

Vezmeme-li v potaz Magdalénino dřívější působení na dětských táborech, ve společenství mladých a vyučování náboženství, je jasné, že ideálů pro velkou znalost prostředí nebylo tolik. Sama Magdaléna si na nějaký konkrétní ideál nemohla vzpomenout. Kromě celkové znalosti prostředí v tom hraje roli ještě jedna věc, a to, že nenastupovala jako první pastorační asistent ve farnosti, ale střídala se se svým předchůdcem. Z jejího vyprávění jsem získala dojem, že předešlý asistent velké popularity u věřících nepožíval, proto i ona sama o prvních měsících říká, že: „... nebylo třeba si klást velké cíle. V podstatě všechno, co člověk udělal bylo navíc a tudíž pozitivně přijímáno.“

5. *Okolí*

S přijetím okolí nebyl problém, neboť Magdaléna nebyla průkopníkem pastorační asistence ve své farnosti a navíc ji všichni věřící a nejen věřící znali už jako „paní katechetku“.

Spíše, jak uvádí, bylo pro okolí obtížné přijmout jejího manžela, tehdy ještě přítele, jenž byl sice pokřtěn, jinak ale nábožensky aktivně ani on, ani jeho rodina nežili. Magdaléna vzpomínala, jak se s ní po táboře všechny děti a hlavně dospělí loučili a říkali jí, ať rozhodně nepřestává učit náboženství, že by to byla velká škoda. Všichni se tehdy báli, že ji její přítel odvede od víry. S úsměvem nyní dodává, že byl v loňském roce biřmovaný.

6. *Diecéze*

Magdaléna vyprávěla o svém diecézním biskupovi v přátelském duchu. Nedá se říci, že by se přesně po nějaké době setkávali, nicméně zhruba čtyřikrát ročně jsou spolu a probírají nejen situaci ve farnosti.

Biskupství, pod které Magdaléna spadá, pro své pastorační asistentky a asistenty nepořádá žádná zvláštní setkání na diecézní úrovni. Tato setkání snad částečně nahrazují vikariátní setkání kněží, kterých se účastní i příslušní pastorační asistenti jako zástupci svých farností. Podle Magdalény byli kněží nejdříve překvapeni, že se „jejich setkání“ účastní i žena, ale přijali ji mezi sebe velmi dobře.

7. Nadřízený duchovní

Protože je Magdaléna zaměstnaná jako pastorační administrátor in materialibus, jejím nadřízeným je biskup. Nicméně spolupráci s tamním knězem se nelze vyhnout.

Tamní kněz do farnosti dojíždí zvláště vysluhovat svátosti. Dále pak, jak Magdaléna říká, aby se věřící s knězem viděli i jindy než pouze v kostele při mši, má na starosti také přípravy věřících ke svátostem. Podle Magdalénina vyprávění lze usoudit, že mezi nimi neexistuje rivalita. Práci ve farnosti si rozdělili mezi sebe tak, aby to vyhovovalo nejen jim, ale také a hlavně věřícím. Každý dělá to, pro co má předpoklady a nadání. Jejich vzájemné vztahy se jeví jako velmi dobré, Magdaléna říká, že není problém, když je třeba něco ve farnosti vyřešit, že jeden nebo druhý zvedne sluchátko, zavolá a poradí se mezi sebou. Všechny závažnější věci spolu konzultují.

Zeptala jsem se, zda si spolu dokáží jen tak sednout a normálně lidsky popovídat. Magdaléna se zasmála a prozradila, že povídají velmi často. Kněz se stal jakýmsi rodinným přítelem, spolu s Magdalénou a jejím manželem čas od času jedou na výlet na kolech, v zimě pak na lyže.

8. Přijetí farností

Podle Magdalény s přijetím farností nebyl problém. Znovu musím zopakovat, že Magdaléna z této farnosti pochází, ještě před svým ustanovením se ve farnosti velmi angažovala a všichni ji znali. To, že se stala pastorační asistentkou, přijali místní lidé jako přirozený vývoj, navíc po ne zcela úspěšném působení předchozího asistenta měli částečnou záruku, že Magdalénu dobře znají a celkem i vědí, co od ní mohou očekávat.

9. Náplň práce

V současnosti je Magdaléninou náplní práce vyučování náboženství, příprava bohoslužeb, vedení ministrantů, pořádání dětských táborů, farních výletů, veškerá administrativa, řízení stavebních prací, atd. atd.

10. Diakonie

Magdaléna či její farnost se nespécializuje na pomoc potřebným. Podle jejích slov je tu od toho právě Česká katolická charita a podobné, sociálně zaměřené organizace.

11. Smysl povolání

Smyslem povolání je pro Magdalénu být prostředníkem mezi církví a světem. Jelikož se často setkává s nevěřícími, je reprezentantem církve. Např. v obecní radě, jejíž je členkou.

12. Supervize

Po dlouhém povídání Magdaléna přišla k závěru, že by takovouto pomoc přijala v případě, že by tito lidé ve farnosti žili více než rok. Pak se jí tato služba zdá jako smysluplná.

13. Volný čas

Nedá se říci, že by Magdaléna měla zaručený recept na trávení volného času. Spíše se snaží dělat pravý opak toho, co zrovna dělala na faře. Když má chuť, odpočívá u knihy, když celý den učí nebo běhá po úřadech, pak vyjede s manželem na kole a odpočívá tímto způsobem.

Magdaléna snad i díky tomu, že na faře nebydlí, si na svoje záliby dokáže udělat čas.

14. Duchovní život

Magdaléna se takřka zarazila při mé otázce, zda někdy toužila po zasvěceném životě. Říkala, že je to s podivem, ale že na tuto možnost nikdy nemyslela, ačkoliv už na střední škole věděla, že chce zůstat pracovat v církvi.

Společným bodem mezi povoláním pastoračních asistentů a jáhenským či kněžským povoláním je Bůh a práce pro lidi.

Duchovní život je pro ni samozřejmě nepostradatelný, i když, jak říká, děsí se lidí, kteří žijí pouze duchovně, tzv. ve hvězdách. Ideálem je podle ní být nohama na zemi, mít realistický pohled na svět.

15. Diakonát žen

Podle Magdalény jsou diskuse o tomto tématu dost: „Mimo mísu“. Jedním dechem zároveň dodává, že se třeba mylí, protože je ovlivněná „tradiční“ výchovou, ale že si myslí, že tato služba ženám nepatří. Říká, že jí přijde zvláštní a nepřirozené i to, že ženy podávají přijímání.

Monika

Narodila jsem se do politicky velmi zkoušené rodiny, rodinné vztahy ale byly vynikající.

A něco okolo Vaší rodiny, měli jste domovní semináře nebo něco takového?

Ne, tak to jsme neměli. Semináře se u nás doma nekonaly, ale je pravda, že k nám pravidelně přicházeli lidé, kteří diskutovali, ale spíš o politice než o duchovním životě.

Jak žije farnost, kterou znáte, dnes?

V současné době chodím do kostela, který není farní, ale je při něm zřízena duchovní správa. Sjíždějí se sem lidé z celého města, jsou tam intelektuálové, pak je tam řada mladých rodin a jsou tam také staří lidé. A tak toto společenství žije takovým zvláštním způsobem. Ve všední dny se nás schází na mši velmi málo, zatímco v neděli přijde přes 400 lidí, přibližně. Aktivity navenek zas to společenství až tolik nevykazuje. Nedaleko je další kostel, kam jsem chodila i během svého mládí a tam je farnost mnohem živější. Tam se mi podařilo vytvořit skupinu, která se schází jednou za měsíc, jsou to jednak věřící lidé, jednak taky nemocní a eventuálně příbuzní a modlíme se za nemocné.

Jak vnímáte změny, které se udály po roce 1989?

Úžasně, obrovské, neskutečné, neuvěřitelné. Já jsem si vždycky jako dítě i už jako dospělý člověk myslela, že opravdu v tom komunistickém ghettu budeme muset dožít a neuměla jsem si představit, jakož ani lidé, mezi kterými jsem se pohybovala, že ke změnám přece jen dojde a že, jak je to v těch Pelíškách, že ten bolševik padne.

Jakým způsobem ovlivnily revoluční změny Váš život?

Řekla bych, že podstatně, protože já jsem už před revolucí snila o tom, že by bylo dobré založit v hospic. A tak první ministr zdravotnictví po revoluci, profesor

Klener, dostal návrh projektu na stůl už někdy koncem prosince 1989 nebo začátkem ledna 1990, jakmile se stal ministrem. Přípravné i stavební práce hospice se rozjely, bohužel hospic nebyl dokončen, protože to bylo ještě vlastně příliš brzo, doba nebyla zralá, a tedy příznivá.

Jak myslíte, že se v důsledku revoluce změnily farnosti?

Určitě ožily. Přibyli lidé, kteří se předtím báli chodit do kostela, kteří se předtím své víry zřekli. Naopak zase někteří lidé odpadli v důsledku takového toho uvolnění, ale určitě ty farnosti ožily.

Motivace k povolání pastorační asistentky.

Že mám nějaké povolání, jsem vnímala už od dětství, v církvi nebylo možné v podstatě nic dělat. Kdyby byla možnost, tak bych tehdy volila teologii hned po maturitě. No a jakmile byla možnost, abych tu teologii studovala, tak jsem ji vystudovala. Bylo to vlastně odloženo svým způsobem mojí nemocí a pokusem nejdřív založit ten hospic. Během doby studia se ten můj zdravotní stav zlepšil natolik, že mne v roce '97 mohl generální vikář poslat jako pastorační asistentku do nemocnice.

Ideály a realita. Byly nějaké rozdíly mezi Vašimi ideály o tomto povolání a realitou?

Tak ideály jsem si tedy nedělala vůbec žádné. Věděla jsem, že jdu do prakticky nevěřícího prostředí. Nečekala jsem však např. to, že mi budou někteří mé vzdělání závidět. A už vůbec jsem nečekala, že jeden z bývalých členů KSČ rozšíří mezi ostatními zaměstnanci, že nemohu najít práci, a proto že jsem byla církví dosazena na toto místo. Doslova se mnou nepromluvila ani klika od dveří. Lidé, se kterými jsem se léta znala, se mne stranili. Bylo to hodně náročné.

Jak jste prožívala první měsíce v pastorační asistenci?

Měla jsem výhodu, že jsem se uměla pohybovat v nemocnici, a tedy mluvit s pacienty. Ale jinak jsem tápala a musela jsem se prostě všechno naučit. Neměla

jsem žádný speciální výcvik, takže ty začátky byly pro mě i takovými začátky s mnoha otazníky. To se pak ale postupně změnilo. Já jsem se naučila spoustu věcí. Naučila jsem se taky – špatně se to říká – ale víc spoléhat na Hospodina. Prostě když jsem si od začátku stanovila, že nepůjdu na oddělení, dokud se předtím nepomodlím, tak přesto i tohle se člověk musí naučit. Musí se učit zvládat, jak vstoupit na oddělení, aby já nevím kolikátým smyslem poznal, co ten pacient vlastně chce, co nechce, o čem chce mluvit. Řada pacientů mluví dlouze, jakoby to nikam nevede, a pod tím dlouhým povídáním jsou úplně jiné otázky, které třeba řeknou – někdo za několik dní, někdo za několik týdnů nebo měsíců a jsou i pacienti, kteří mi doslova vysypou svůj život, ještě než si stačím sednout k posteli.

Jak se Vám daří spojit Vaše povolání a Vaši rodinu?

Daří. Je to náročné, ale daří.

Dokážete si představit, že byste toto povolání dělala, když by třeba byly děti malé?

Dokážu. Od začátku jsem musela stíhat medicínu i děti, studium i práci a rodinu současně. Rozdíl prostě nebyl. Pořád musím zvládat studium, a to jak studium vývoje samozřejmě v lékařství, tak nějaké studium i v oblasti té pastorační a teologie, aspoň si občas něco přečíst.

Jak Vás přijalo okolí jako pastorační asistentku?

Tak to už jsem v podstatě říkala. V nemocnici mne díky okolnostem zdravotníci přijali velmi zvláštním způsobem, což se ale časem změnilo. Pacienti mne od začátku přijímali. Mimo nemocnici mi věřící lidé jak fandí, tak jsou i mými zapřísáhlými nepřáteli.

Cítíte stejnou důvěru od všech skupin, nebo Vás někteří lidé přijímají více a někteří méně.

Někteří více, někteří méně.

A pacienti v nemocnici?

Pacienti v nemocnici mě přijímají téměř všichni, výjimka je někdy, že někdo nemá chuť se bavit nebo nechce se bavit o svých problémech. Většinou se ale časem stejně dozvím, proč byla komunikace mezi mnou a pacientem omezená. Spíše se stane, že pacient odmítne psycholožku, ale se mnou je ochoten komunikovat. Mě neodmítá, protože já jsem tam každý den s těmi lidmi, kromě pondělí. Bavit se s nimi bavit o víře, to vůbec ne. Já se s nimi bavím o tom, o čem oni chtějí. Říkám jim, že jsem tam na komunikaci, a takže třeba s někým mlčím a držíme se za ruce, jiným vysvětlím, ptají-li se, průběh léčby, prostě co chtějí. Bavíme se o fotbale, o hokeji, o módě..., prostě úplně o všem a pak se samozřejmě většinou dostaneme dál. Občas se vyskytnou pacienti, kteří jsou nekomunikativní. Prostě se snažím spíše s nemocnými nejdřív sblížit, skamarádit. Pak mi sami začnou svěřovat to, co je v hloubce jejich srdce. Je třeba mít trpělivost a nechat se „pozvat k nim na návštěvu“, návštěvu jejich životního příběhu. Jedna pacientka se mnou pořád chtěla mluvit o eutanázii, tak mě tím jako provokovala, nakonec jednou řekla: „Moniko, sedněte si tady a pomodlete se,“ nebo „Přimluvte se tam nahoře za mě,“ doslova řekla.

Oni se těžko vzdávají toho, čemu věřili, co vidí teď, že jim je k ničemu, tak to těžko pouští současně s tou progradující chorobou. Nebo tak, jako prograduje ta choroba, tak oni musí pouštět různé věci a to se jim dělá velmi těžko a je potřeba pro to mít pochopení.

Jak probíhá komunikace a spolupráce s Vaším biskupem, jak se o Vás jako pastorační asistentky a asistenty stará?

No, tak, komunikuji s mnoha biskupy. Je to různý, teď je spolupráce s mým biskupem dobrá. Jak se o mě kdo stará: můžete napsat, že nemám ani stůl, ani židli, ani počítač, ani cokoli jiného. A nemám nárok na oběd v nemocnici. A můj plat je vzhledem k mému vzdělání opravdu svérázný.

Kněz / nadřízený duchovní. Jak probíhá spolupráce s nadřízeným duchovním a jaké máte mezi sebou vztahy?

Já mám velmi mnoho nadřízených.

Pokud mezi Vámi vyvstane konflikt, jak jej řešíte?

No... mnoha jednáními a dopisy. Trvale.

Jak jste byla přijata farností jako pastorační asistentka a navíc žena?

V nemocnici bych řekla, že je to výhoda, že jsem žena, obrovská. Ano, protože jak se nedomnívám, že např. mezi lékařem a lékařkou byly nějaké podstatné rozdíly, tak je pravda, že žena je obecně trpělivější, umí více naslouchat, má větší sklony k péči o druhého. Tyto vlastnosti jsou pro péči o duchovní dimenzi nemocného člověka samozřejmě výhodné. Pro mě taky není problém dát třeba tomu člověku napít, nebo když si řekne, tak mu podám třeba něco z lednice, a sedět u něj a poslouchat ho a nebo se s těma chlapama zasmát, takže v tomhle nemám problém.

Ve farnosti je to holt spíš jiná věc. Ve farním či jiném křesťanském společenství vedle akceptace pozoruji přezírání, někdy i vyjádření pohrdání. Za některými negativními přístupy vnímám závist a pýchu.

Nakolik Vás lidé berou jako jednu ze svého středu a nakolik jste pro ně autoritou?

Opět jsem byla „životem“ zvýhodněna. Je zvláštní, že to, že já jsem sama vážně nemocná, že jsem sama prošla něčím náročným, co se týká zdraví, to že musím bojovat se zdravotním handicapem, tak to je pro mě obrovské plus v očích těch pacientů. Jsem opravdu jedna z nich, a přesto, nebo právě proto, mám u nemocných autoritu velkou.

A Vy jim řeknete, že jste nemocná?

Některým pacientům ano. Občas se zeptají sami, protože moc nestojím, spíše sedím u postele. Někdy je i potřeba, abych se zeptala, jestli si můžu sednout k někomu na postel, a pacient se zeptá: „Bolí vás nohy?“ Pak na to odpovím a některým pacientům vyprávím svůj příběh. I to je jedna z možností, jeden z klíčů, kterým se dají otevřít dveře života pacienta. Např. zrovna nedávno se pacientka tvářila jako nevěřící; až poté, co já jsem jí vyprávěla svůj příběh, mi řekla, že je pravoslavná a že k pravoslaví konvertovala. Takže se vlastně ona rozmluvila zase až poté, co já jsem jí něco řekla. Předtím jsme se bavily právě o takových těch úplně obecných tématech.

V čem spočívá náplň Vaší služby, změnila se nějak?

Náplň mé služby spočívá v tom, že starám o nemocné, případně o jejich rodinné příslušníky, o umírající, pozůstalé. Snažím se jim aspoň trošičku něco hezkého vždycky z křesťanství dát. Buť se jedná o lidi nevěřící, přijímají mou péči s povděkem, cení, že o ně pečuji šetrně.

Změna žádná není – stále po mnoho let dělám totéž. Samozřejmě, že se stále učím. A dělám to ráda. A má práce, má služba to je opravdu věc, kterou nesmírně miluji.

Jaký smysl má Vaše povolání?

Svou práci chápu jako službu Kristu, respektive službu jeho mystickému tělu. Myslím si, že k této formě služby mám povolání i vybavení přirozenými i duchovními dary. A zcela lidsky mne ta práce těší. Je to skutečně služba spojená navíc s medicínou.

Supervize

Tehdy na začátku, před osmi lety bych byla velmi ráda přijala pomoc někoho, kdo by v této službě byl zkušený.

Musela jsem ale prošlapávat novou cestu sama. Skutečného supervizora lze najít dodnes jen v zahraničí. V současné době si však už lze vyměňovat zkušenosti na území bývalého Československa, především na poli ekumeny. Ráda bych se podívala po Evropě, jak vypadá duchovenská nemocniční služba mimo naše území.

Tvrdím, že pastorec v nemocnicích nemůže být svátostná, dokud se k tomu ten člověk nedopracuje, a že holt někteří lidé umřou bez svátostí. Teda mnozí, to je většina. Úspěch vidím už v tom, jestliže ten člověk vůbec začne o Bohu přemýšlet, jestliže třeba někoho poprosí o odpuštění, jestliže sám odpustí... Ale ne, že dospěje ke svátostem. Nemohu přeskakovat, to je v duchovním životě zakázané.

Volný čas, jaké jsou Vaše nejoblíbenější činnosti... a dokážete si na ně udělat čas?

Ráda poslouchám hudbu, ráda se projdu buď v nějakém parku, zahradě nebo lese, ráda plavu a jednou za měsíc na dva dny vypadnu a jsem úplně mimo jak práci, tak domov. V úplném klidu. Rozhodla jsem se, že to budu takto pravidelně dělat poté, co nám na oddělení zemřelo 27 lidí. To jsem byla blízka vyhoření. Tehdy jsem si uvědomila, že buď musím odejít, anebo musím začít intenzivně „odpočívat“, resp. nabírat síly.

Společné body mezi povoláním pastoračních asistentů a jáhenským či kněžským povoláním?

Myslím si, že existují. Když srovnám to, co dělám, s tím, co dělají jáhni, tak najdu mnoho společného. Otázka je, jak může jít povolání ženy ještě dále.

Role duchovního života a osobního prožívání víry.

Bez hluboce žitého duchovního života by má služba nebyla vůbec možná. V nemocnici absolutně ne. Jsem navázaná na jednu spiritualitu, takže ta je pro mě zdrojem, inspirací a oporou. Ta spiritualita je velmi úzce spojena s výkonem mého povolání. To jde ruku v ruce a neumím si jedno bez druhého představit.

Toužila jste někdy po zasvěceném životě?

Toužila.

Diakonát žen

V prvotní církvi a v následujících devíti stoletích jáhenky byly.

Kdyby byla možnost svátostné milosti ke službě, kterou vykonávám, velice bych to uvítala.

Tereza

Máte tady krásný kostel, moc se mi líbí.

No tak je to na takovém pěkném místě, je vidět. Já vždycky říkám, že je vidět z dálky jako zdvižený prst.

Asi je s ním dost práce, ne?

Máme požadavek, nevím, jestli to dostaneme. To bylo všechno v dezolátním stavu. Pomalu, jedno po druhém se to musí.

Jak jste se vlastně ocitla tady?

Já jsem vám to nedopověděla. Mně všichni umřeli, i ten bratr, se kterým jsem měla bydlet s jeho rodinou. To jsem věděla, že má Pán Bůh se mnou nějaké jiné plány, tak jsem měla známého a on měl zase známého pana faráře u jednoho většího města v Čechách. Tak jsem nastoupila tam. A odtud jsem pak šla sem do tohoto kraje k jednomu starému nemocnému panu faráři. On měl tady v tom obvodě pět, šest farností. To jsme to pak dělali spolu a pak on dost onemocněl. Tak potom jsem si říkala, že do padesáti jsem nezvedla kotvy, protože jsem byla doma s maminkou, a tak po padesátce jsem nastartovala rakety. Já říkám, že svatá Zdislava mě sem asi poslala. Tak jsem byla chvíli s tím panem farářem a tady ta fara k tomu také patřila do obvodu. Tady byli nájemníci, potom se ti nájemníci odstěhovali a pan farář byl nemocný.

Takže tato vesnice měla i kněze?

Ne, on byl ve vedlejší obci. Tam jsou teď vyléčení narkomani, na té faře.

Jaké to bylo, když jste přišla z Moravy sem do Čech?

Těžké to bylo, když jsem došla do prvního působiště v Čechách. Tam jsem byla půl roku. Tam jsem ten přechod do České církevní provincie trošku překlenula. Když jsem přišla zase sem, tak to bylo... Já jsem říkala, že je to tady všechno studené, zmrzlé čumáky. Musím to říkat potichu, protože se to nesluší. Když jsem

odcházela sem do Čech, tak mně kamarádka říkala: „Rozmysli si to, to nebude tak jednoduché jako tady u nás, kde jsou ti lidé takoví jiní. Budeš s tím mít problémy.“ Já jsem si říkala, problémy, tak co, problémy jsou na to, aby se řešily. Ono to ale tak opravdu bylo. Protože oni mě v různých věcech nechápou tak, jak jsem to já myslela. Tady jsou lidi spíš takoví uzavření, namrzlí.

Stejně je zvláštní, že jste přišla až sem do Čech.

Vždyť to říkám, že jsem se s ní (se sv. Zdislavou) nadomlouvala. Když mně nebudeš pomáhat, tak já sem nepůjdu. Tak jsem jí vyhrožovala. A ona se snaží.

Mohu se zeptat na Vaše dětství a rodinu?

Já jsem měla čtyři bratry. Já jsem byla jako holka jedináček.

Já jsem tady na tomto místě 12. rok. Pořád se něco dělá.

Tak to jste musela mít hezké dětství, když jste měla čtyři sourozence.

Měla. Já jsem byla uprostřed, měla jsem dva starší a dva mladší bratry. Já jsem vyrůstala opravdu v pohodě. Jednak křesťansky, rodiče byli věřící a měli se rádi. Já vždycky říkám, že si nevzpomínám, třeba jsem tak sklerotická, ale nikdy před námi nic neřešili. Já si nevzpomínám, že by spolu někdy nemluvili, že by bylo v rodině nějaké napětí. Tři bratři mně už zemřeli, teď už mám jenom toho nejmladšího, tak ten si také nepamatuje, že by u nás byly nějaké šarvátky. Já jsem to vždycky říkala. Já jsem lásky hodně dostala, tak ji musím dál dávat. Dětství jsem měla krásné. Vyrůstala jsem na takové větší vesnici. Za mého dětství všechno normálně fungovalo, chodili jsme samozřejmě na náboženství.

To by mě docela zajímalo, jak v církvi ženy pracují. A ne ani jak pracují, ale jak jsou přijímané.

Já jsem byla do padesáti let na faře jako hospodyně. Pak, jak se mi celý život změnil, tak jsem byla chvíli u toho většího města v Čechách a pak tady s panem farářem, a když onemocněl, tak jsem se stala tady na chvíli administrátorem a pak jsem byla zase chvíli jako pastorační asistentka s panem farářem. On bydlel v jiné vesnici a já tady. Takže jsem pořád byla samostatně. To je asi taky trošku rozdíl, když

je s knězem, který vede, který vlastně dává rozkazy. Já to vždycky říkám teď tady tomu páterovi, pod kterého patříme: „My jsme celek. Každý zvlášť, ale jsme celek.“ O to duchovní by se měli oni (kněží) víc starat.

Tady začíná škola. Když jsem byla kousek vedle, tak jsem chodila i do školy učit náboženství asi 4 roky, pak to začalo být takové všelijaké s ředitelkou, tak jsme přestali. A ještě byl i jiný důvod. Tam byl mladý chlapec, který si už přesně nevzpomínám, co studoval, a ten že bude to náboženství učit. A pak se mu ty děti přihlásily jenom 3 nebo 4, a tak to skončilo. Ale mně jich tam chodívalo 15, ze začátku 20. To bylo snad tou dobou, nadšením. Teď co jsem tady 3. rokem jako administrátor – ten starý pan farář se nás už vzdal – tak bych řekla, že je to zaměřené jenom na ty práce, opravy. Já tady mám navíc ubytování, sem přicházejí děti, tak to vyplňuji tím, ale nejsem s tím tak spokojená. Mám výčitky svědomí, že bych se měla víc věnovat té pastoraci. To sem chodí ty děti cizí, ty se modlí v kostele. Ale tady ty naše děti, je jich tady jednak málo a navíc na ně nemám čas, protože pořád něco dělám. Za to se spíš stydím, že jsem sem do Čech přišla s jiným úmyslem, než tady být se zedníky. Asi je to ale potřeba. A vždycky říkám dobře, až přijde někdo po mně, ať to má tady toto všechno hotové a může se věnovat duchovní správě.

Máme tady společenství, to nás tu bývá 14, 15. Dnes to nějak nevyšlo, že otec nemá čas a jedni manželé také ne, a tak to nevyšlo. Je to, je to kamenité. Brázda plytká. Zvykla jsem si.

Já jsem tak trochu se sestřičkami jednoho řádu. Kde je člověk z vůle Boží, tak tam se cítí šťastně. Já jsem to pojala tak, že mě tady asi sv. Zdislava chce. Však už jsem říkala když jsem sem šla poprvé, ta hrůza, to zbořeníště, to bylo něco. Ještě to bylo v lednu, takové šero, přšelo, ve čtyři hodiny přijel autobus. Tak jsem si říkala, kde je kostel. Tak jsem se otočila a kostel jsem viděla. Ale kde je cesta k tomu! Protože to bylo tak zarostlé.

Pan farář, co jsem k němu nastoupila, tak ten byl v jiné vesnici. Když si tu jeho vesnici vzali dominikáni nazpět, tak si pan farář vyvolil tu nejpouštěnější faru a dal si předsevzetí, že to vzkřísí. No tak tam bydlel, to jsme ho opravdu všichni obdivovali. Tam byla jedna místnost, která měla strop. Jinak to bylo všechno. Pan farář, když spal, spával tam nahoře, tak počítal hvězdičky. Což v létě, to šlo, ale v zimě! Tak v zimě spával v oteplovačkách a měl obrovitánskou duchnu, ráno setřepal sníh, když

padal. Tak k tomuto panu faráři jsem se uvolila, že půjdu. To už jsem mohla jít do důchodu. Mohla jsem si vybrat, ale chtěla jsem jít tam, kde je to nejvíc potřeba. Tak jsem si to napsala. „Pane Bože, chci ti sloužit tam, kde je to těžší.“ Tak jsem si opravdu vybrala tady toto.

Abych se vrátila, jak jsem se šla podívat na ten kostel. Cesta tam nebyla, větve srostlé. Tak jsem jenom drmolila: „Svatá Zdislavo, jestli mě tu chceš mít, já půjdu, já to udělám, ale jedině, když mi budeš pomáhat.“ Sama bych to nezvládla. To tam bylo kruté.

A podařilo se to tam vzkřísit?

No, v tu dobu to bylo dobré. Tam nebyl kostel. Kostel, to bylo skladiště, zbořeniště, ale vybudovali jsme kapli na faře, tak s těmi dětmi. Však tady to jsou všechno děti, které chodily tam za mnou ještě. Takže to pořád přežívá, ale už je to tam takové... Pan farář potom odešel a zemřel a já jsem šla sem, a když už ty děti jsem získala jako malé, tak sem za mnou chodí. Teď už nemohu získat nikoho. Ty děti, jak už dorůstají, tak kolik jim zbylo z té víry, nevím, to ví Pán Bůh.

To mně říkaly ty děti. Já když jsem pak odešla sem, tak ty děcka za mnou jezdily na každou sobotu. V pátek jsem je naložila do auta a dovezla sem a byly tady až do neděle, když jsem je odvezla domů. To mně říkaly „teti“ - ony mně říkaly teti, já jsem nechtěla, aby mně říkaly paní, já paní nejsem, já jsem teti – tak říkaly: „Když jsme tady u tebe, tak to je jednoduché.“ Oni se samy i modlily nebo i večer samy přišly: „Teto, pomodlíme se růženec,“ tak říkaly, „když přijdeme domů a nám se tam pak smějí,“ že v té rodině, to mně i vyprávěly, že v té rodině na Štědrý den se začalo děvče modlit a všichni na ni hleděli, jestli se zbláznila. Je to těžké, já jsem jim to neměla za zlé. A taky, když se tady setkávám s těmi lidmi, většinou jsou nevěřící, tak říkám: „Já vám to ani nemám za zlé. Vy jste se vlastně nikdy s Pánem Bohem nesetkali.“ Nebo, příležitost by dnes už byla. Ale nemají tu touhu, protože to nepoznali, necítí, že by jim mohla víra něco dát. Říkají, já Pána Boha nepotřebuji, však všechno mám. Takže tak asi je to tady. Je to tady těžké. Líto je mi to. Vždycky si říkám: „Svatá Zdislavo, když jsi dělala takové zázraky za života, tak ...“ Vlastně to bylo to samé. Jsme jenom nástrojem v rukách Božích. Ti lidé si toho ani neváží, ani si snad nezaslouží, že nechtějí toho Pána Boha. Až je jim pak třeba zle, tak si vzpomenou. Ti starší říkají: „Jo, když jsme byli doma, tak to bylo jinak, teď už se do

kostela ani nechodí." Co s tím naděláme, tady kousek jsou páni faráři, a nemůžou to tam taky prorazit. Lid tvrdé šije.

Je to hodně zvláštní, dělat v takových podmínkách nějakou pastorační a něco vymýšlet, když přijdou tři lidi?

Ale tak jo, měli jsme různě, za ty roky se pořád něco děje. V červenci míváme hru Dobrá paní Zdislava, bývá to pěkné. I tady, pořád se něco děje, o Vánocích vždycky bývají nějaké scénky a o Velikonocích koncert.

Nemůže se říct, že by to tu bylo úplně mrtvé, že by nikdo nevěděl, že je kostel a že je tady mše svatá. O Vánocích letos jsme tady měli živý betlém venku. Říkali, že tam bylo snad okolo dvou set lidí. Na to, že tady tato vesnice má 110 obyvatel... A chodili Tři králové po vesnicích. I když už jsme rozdělení, tak se pořád snažíme oslovovat ty lidi. Vybrali přes 7 tisíc. To zase na tyto poměry je úspěch. A dokonce to někteří lidé mají ještě dodnes napsané nade dveřmi. To se tak zmapovávalo, my ani nevíme, kolik je tady věřících a kolik ne. Vůbec se to nedá poznat podle toho, kolik jich chodí do kostela. My míváme tady mši svatou jednou za měsíc, a to v 8 hodin ráno, takže to je jasný. Kdyby už to bylo v sobotu odpoledne, to by třeba přišli, ale v osm hodin ráno, to jich tady bývá 10, 12, někdy, když jsou tu i chalupáři, tak i 20. Nedá se říct, kolik je tady věřících, podle ničeho. Svatba tady nebyla ještě ani jedna za dobu, co tu jsem, křty myslím dva nebo tři, pohřby tady byly taky asi tři do země. Ovšem to nemá s pastoračním asistentem nebo asistentkou nic společného.

Sem pan farář nepříjede, než že odslouží tu mši svatou. Tak teď aspoň, když máme to společenství, tak se tady s námi chvíli zdrží, ale že by měl třeba čas na rozhovor nebo navštívil některou rodinu nebo něco jiného, tak to ne.

Třeba za nemocnými zajde, nebo to chodíte Vy?

Ti, co chodili do kostela, tak když tak ty navštěvuji jenom já, a tak nemocní, které vlastně neznám...

Na jedné straně tady ten dům opravdu slouží. Teď tady budou třeba odkudsi děti s paní katechetkou, jedni se připravovat na biřmování, příští zase na svaté přijímání. Tak je to využíváné. Rodiny sem přicházejí, dětské společenství přes prázdniny, ale tady místní, to je mrtvé. To se nedá.

To už záleží na Pánu Bohu, kdo vyprosí rosu tomu semínku, které někdy někde uvízne. Kdyby chtěli, tak příležitost, možnost je. Jezdí sem páter z Rychnova na Moravě jednou za měsíc za těmi dětmi, takže se setkávají a hrají se hry. Zase to nemůžeme zavrhnout nebo nějak posuzovat. Co to přinese, to ukáže čas.

Mě by třeba zajímalo, jak je to jinde, kde jsou ty pastorační asistenti přímo s knězem. Já jsem říkala, že je to tady asi ojedinělé.

(Paní Tereza si vzala ode mne papír s otázkami a začala si je sama pokládat, já to občas doplním otázkou)

Ještě, mohu se zeptat, mívali jste doma hodně návštěv?

Naši byli takoví otevření. Jednak jsme žili v jedné domácnosti my sourozenci, rodiče, babička s námi byla, babiččina sestra – tetička, no manžel, když zemřel jiné tetě, tak ještě maminčina sestra. Čili vždycky jsme nebyli pouze uzavřená rodina. Tak to bych řekla, že poznamenalo i tady ten vztah můj, že jsem tady pro všechny. Já jsem se vzdala, ale dobrovolně, svého soukromí, svého já. Tady jsem opravdu pro všechny. Já nemám soukromí, nic nemám uzavřeného, žádné soukromí.

Věřící rodina.

Já jsem dospívala po válce, to jsem měla 10 let. Sociální podmínky byly dobré, tatínek byl truhlář. Měli jsme 10 dělníků. Bídu jsem nějakou nepoznala. Samozřejmě skromnost za války, to ano, ale nějakou bídu ne. Po tom 50. roku, když začalo znárodnění, tak nás taky znárodnili. Neměli jsme nedostatek, neměli jsme bídu, tatínek se vždycky dost snažil, byli jsme v pohodě, ale tím, že nám vlastně vzali naše, tak to, co oceňuji, tak že se tatínek nestyděl, potom jsme měli sběrné suroviny. Jako kdysi že měl svoje, tak pak hledal to, co bylo a nestyděl se i tady to vzít.

Farnosti v době dětství

Já jsem znala tu jednu, tam jsem vlastně žila. Tam to tenkrát ještě mohlo všechno fungovat. Já jsem byla pak od 18 let na faře. I v mládí jsme dost chodívali na faru, takže jsme k té faře měli takový nějaký vztah. Pan kaplan, ten byl zase dost s klukama, to byli starší kluci Orli, tak potom chodil k nám na stravu. To už pak začalo být takové, že jsem byla, jak to říkali, dcera živnostníka, tak jsem se nemohla nikam dostat. Chvilku jsem byla na pracovním úřadě, dělala jsem si zkoušky na obchodní

akademii. Já jsem nechtěla jít, chtěla jsem něco jiného. Pak jsem byla doma, protože maminka bývala dost často nemocná, měla nemocné nohy, a pan kaplan neměl kde se stravovat, tak chodil k nám a potom jsem byla chvíli v obchodě a na okrese na pracáku byl náš bývalý dělník. On byl tenkrát na dovolené, když mě tam přijali, tak až se vrátil, tak mně přišlo, že okamžitě propustit, že jsem dcera živnostníka s nepřátelským poměrem k vlasti, protože jsme měli tu živnost. Tak pan farář to vyřešil tím, že řekl: „Já tě mohu přihlásit, já mám právo na jednu pracovní sílu,“ tak jsem se stala v 18 letech farskou hospodyní. Ale já jsem bydlela doma. Pak jsme začali zase opravovat, to jde se mnou pořád.

Jak žije farnost, kterou znáte dnes?

To se nedá srovnávat s tím tady. Vždycky říkám, že kdybych neměla ty kořeny tak hluboko, tak bych to tu snad ani nevydržela, takový chlad. Teď je měsíc květen, u nás to bývalo tak krásné. A když jsem to viděla tady, tak jsem brečela z toho. Po této stránce jsme tam žili v kostele. Dělali jsme zájezdy, plesy, to byla živá farnost.

Ta farnost, kterou znám dnes, o které mám mluvit?

– Asi celkově o tomto okruhu farností.

Pastorace jako taková tady není žádná. Vůbec žádná. Tak aspoň já tady, přece jenom, když jsem tady, tak s těmi lidmi i v tom kostele něco zorganizujeme, že je. Ve vedlejší vesnici bývá pravidelně každou sobotu mše svatá a v těch druhých farnostech, tam jednou za měsíc. Tak my tady máme aspoň to společenství, že se scházíme a prožíváme ty akce společně. Jezdím do blízkého města každý den na mši svatou, tak tam беру ty lidi, kteří chtějí a kdo má čas. Většinou každý den s námi někdo jede. A tady u nás, jak jsem to říkala, tak to vlastně ti naši návštěvníci. Přes prázdniny tu bývají s knězem, tak to míváme každou neděli a každý den mše. Co mohu dělat, tak to jedinečně připravit takové podmínky, aby se ti lidé tady cítili dobře, aby měli příležitost. Protože kostelíček je tady, takže když chtějí, tak jdou do kostela, nebo když je ten kněz tady. Žije to tady cizími.

Jak se k tomu stavěli tam u Vás, odkud pocházíte, když jste jim řekla, že jste tady jako pastorační asistentka?

Z toho rodiště jsem odešla a dům se prodal, tam nemám nějaký takový vztah. A jak vidím u bratra, tak ti sem právě každým rokem jezdí na pouť a ti to berou. První moment byl takový jako: „Jé, pastorační asistentka,“ to jim není známé. Ale jinak mě, bych řekla, že berou a oceňují to. Situace, jaká je tady, že je dobré, když kněz tady toto nemá na starosti. To mi říkají i tady, a to není moje zásluha, chraň Bože, abych si to přisuzovala, ale že díky tomu, že jsem tady, že ty kostely všechny žijí. Protože když jsem sem přišla, tak to byla taková chudinka kostelíček, všude to bylo znát. Všech těch pět kostelů jsme zprovoznili, nejvíc co, tak tady kousek v jedné vesnici a bohužel, že tam nebývá mše svatá, tak už začíná zase chátrat. To je mi někdy i líto, že aspoň jednou za měsíc, kdyby tam ta mše svatá byla. A mohla bych třeba já tam nějakou pobožnost, nebo něco udělat, ale to chce aspoň trošku kněze, který čas od času to nějak osloví.

Jak jste vnímala revoluci, jaký to na vás mělo vliv?

Těšili jsme se, že to bude jinší. Musím ale připomnět, že tam, odkud pocházím a kde jsem v té době byla, to bylo jiné. Samozřejmě, když jsme cítili ten tlak, ta nesvoboda byla, ale měli jsme náboženství, mohli jsme dělat i venku Boží tělo, tak jsme to tam žili trošku jinak. Tady potom ty první roky, to jsme připravili 15 dětí, které se křtily a šly k prvnímu svatému přijímání, tak to začalo být takové radostné, pak to zase skončilo.

Jak myslíte, že se v důsledku revoluce změnily farnosti?

Tři roky to bylo znát. Teď to zase všechno jde všechno zase konzumním způsobem.

Motivace k povolání pastorační asistentky.

Tak mně to vyplynulo ze života. Celý život jsem žila ne jako pastorační asistentka, ale ve službě kněžím.

Ideály a realita.

Když jsem přišla tady do tohoto kraje a když jsem to všechno viděla, tak jaký jsem měla plán? Nejdřív jsem si musela udělat prostor k tomu, abych tam na faře vůbec mohla žít, protože to bylo zboženiště. Pak s těmi dětmi, tak jsme se snažili jim vůbec přiblížit Pána Boha, protože nejen ty děti, ale ani ti rodiče nevěděli vůbec nic.

Tak jsme se scházivali tam v té skoro zbořené faře, to snad byla také rarita, a co to přineslo? Přineslo to vlastně to, že je tady ten dům otevřený pro lidi. Protože jednou jsme se zúčastnili vikariátního setkání mládeže. Připravila jsem to s těmi dětmi já. To nikoho nepodceňuji, ale tam byli skutečně – abych nikomu neublížila – jednodušší lidé, a aniž bych si uvědomila do čeho jdu. Teď, když jsem viděla tu úroveň, jak to tam oni měli všechno, ta společenství byla už asi dříve, jak to tam měli připravené, tak jsem chtěla, tak jsem říkala: „Děcka, no my s tímto nemůžeme vyjít. My jsme takový jenom jak úplně z vesnice.“ Ale z vesnice, to jsme tam byly úplně děcka takové, málokdo byl z dobré rodiny, tak jsme se domlouvaly a teď si nás všiml jeden mladý člověk, a co máme za problémy a kdesi cosi. Já jsem mu říkala, že se s tím nemůžeme ukázat, a toto když vidím. A ne, ne, ne, ne, ne, ne, tak půjdete, a teď se nás ujal. Nakonec se z toho vyvinul, to byl bohoslovec Michal, dneska už je to kněz. Tak pak čas od času přijel k nám na faru za těmi dětmi, děti byly úplně unešené, protože se jim věnoval, a prostě to přišlo až teď, když jsem se začala starat tady o tu faru, aby to bylo pro mládež, tak to pokračovalo až do dnešního dne. Začátek byl přes toho Michala, nebo přes to, že jsme se chtěli zúčastnit toho setkání i s těmi dětmi. To jsme to měli nacvičené Deset prozíravých, moudrých panen. A navázalo to až dodnes.

První měsíc pastorační asistence.

No, tak já to ani nevím. Já jsem v tom vlastně žila pořád. Nebyl nějaký takový zlom nebo nástup na nějaké nové podmínky. Udělala jsem si katechetický kurz a začala jsem pak učit. To bylo radostné, to bylo pěkné. To bylo v situaci, kdy jsem začínala. Když jsem přišla tam na tu faru, tak asi za dva, za tři dny pan farář odjel. Fara bez oken, bez dveří. Tam bylo vidět až do kuchyně, protože kuchyň byla na chodbě, kuchyň žádná nebyla.

Takže až na dvouplotýnkový vaříč...

Ale kde dvouplotýnkový vaříč, to jsem tam měla takový sporáček na klestí. Škoda, vyfocené to nemám. Když jsem tam přišla, tak pan farář se přestěhoval z města do této fary. To bylo plné krabic, plné všeho možného, navíc v těch místnostech byl třeba propadlý strop. Tak trochu jsme to upravili na té chodbě. Tam bylo schodiště bez dveří. Tak mně tam dal sporák, to bylo jak na kotlíku uuzené, ale dalo se tam vařit. Tam byla jedna místnost, která sloužila jako všechno. Jako kaple, jako moje noclehárna, tam jsem měla žít, přijímací kancelář s dětmi, to bylo všechno v jedné místnosti.

Ale abych se vrátila, tam je taková ohradní zeď, tam vykukovaly hlavy děcek, tak jsem vyšla a říkám: „Děti, co byste si přály, co chcete?“ „My se jdeme na Vás podívat.“ Tak říkám: „No to je pěkné, tak pojdte dál.“ „My jsme chodily panu faráři pomáhat, tak se jdeme na vás podívat.“ A teď ten jeden měl obrácený křížek, Pavel, tak říkám: „No, člověče, jak sis ten křížek pověsil, vždyť to máš opačně.“ Já jsem věděla, co to má. „My jsme satanisti!“ „A co to je?“ „My vyznáváme satana.“ A teď ten jeden přiběhl a říkal: „Tady se podívejte, tady jsem se krví podepsal, já mám doma tu satanistickou bibli.“ A já říkám: „A to chodíte panu faráři pomáhat?“ „Ano.“ A tak ty děcka tam potom začaly opravdu chodit a pomáhaly nám sbírat kolky a pan farář se je tak snažil získat, pak možná, pak se začal jeden i připravovat, že by se nechal pokřtít, ale to by muselo být i doma jiné prostředí. Ale změnili se trochu za tu dobu. Nebyli už tak, že co mohli, to ukradli, to poničili. To také musím říct.

Tam také pan farář nechtěl, že u kostela byla fara a za ní kostel a tady byl hřbitov. A bylo potřeba udělat septik, aby to bylo. Tak tam kopali a on to nechtěl, že přece jen na hřbitově je zem posvěcená, tak to vedl tam všude okolo. Ta mládež mu tam chodila pomáhat. Když jsem tam přišla já, tak jsem jednou – to jsem ještě byla mladší - napekla buchty a teď jsem si to pěkně nesla jim na svačinu a do čehosi jsem kopl a teď se podívám a to byla lebka. Já jsem myslela že mně spadnou do toho i ty buchty. Tak na to nemohu zapomenout. Ale to ovšem nepatří k pastoraci.

Pan farář se to houževnatě snažil obnovit, a tak za ty dva, tři roky se tam udělalo hodně práce. A teď jsou tam ti narkomani.

Jak Vás přijalo okolí jako pastorační asistentku?

V té vesnici kousíček odtud mě brali. Jako pastorační asistentku ani tak ne, protože tam byl ten pan farář velice známý, oni mě spíš brali jako tetičku. Teti, teti sem, teti tam.

Když to je úplně o něčem jiném. Byl nějaký problém? Nebyl. Na faře se cítili jako doma.

Cítíte stejnou důvěru od všech skupin, nebo Vás někteří přijímají více?

Tady bych řekla, že už je to jiné. Když něco potřebuji, tak jsou ochotní mně pomoci, jako spoluobčané ano, ale jako farní věřící ne.

Biskup.

My máme teď druhého, tak to ještě nejsem schopná říct. Ale pan biskup, který tady byl dříve, to bylo dobré, vztahy pěkné, pomáhal tady. To musím říct, že byly krásné vztahy.

Jak probíhá spolupráce s nadřízeným duchovním?

Tak jak probíhá spolupráce s nadřízeným. Tady ten kněz není můj nadřízený. Já mám za nadřízeného biskupa.

A třeba v duchovní správě, když tady něco děláte?

Tak mu to spíš dělá zle.

Nemá rád, když něco organizujete?

Ne, vůbec.

Proč mu to vadí?

On když vidí, že ženská něco dokáže, to, co nedokáže třeba on, tak mu to vadí. (Marie – maminka, která na faru dochází, je nemocná a Tereza jí pomáhá).

Já nevím, jsme sice pod ním třetí rok, hledáme k sobě cestu, nebo vlastně on už odchází. Já jsem se kolikrát ptala, tak co vám vadí na tom. Když jsem něco zařídila já, tak to neměl rád. Ale to se nedá až tak říct, že by to bylo až tak úplně.

On nemá zájem o moje věci, o to materiální.

Ani o to duchovní. (Marie)

To převzal, jako že to bylo tady, že to pan farář.

Nevím jak bych to definovala, jaká je spolupráce s duchovním. Dobrá. Dobrá spolupráce, dobrá. Teď, když už odchází, tak je ta spolupráce dobrá.

Když mezi vámi vyvstane konflikt, jak jej řešíte?

Když byl, tak jsem to přešla mlčením.

Dokážete si spolu sednout a jen tak si povídat o osobních věcech?

To jsme za ty tři roky nedokázali, aby sem přišel jen tak na návštěvu. Když je tady společenství, po mši svaté, tak to ještě, ale tak. Já jsem říkala, že je nepřítel žen, ale tak, nevím.

Jak jste byla přijata farností jako pastorační asistentka a navíc žena?

Těmto je to tady jedno.

Nakolik Vás farníci berou jako jednu ze svého středu a nakolik jste pro ně autoritou.

Já bych řekla, že tady jsem ani tak nezapadla, aby sem někdo za mnou přišel. Já jsem tady ještě k tomu na kopečku, pokud to třeba slyším od těch jiných, tak uznávají, že se tady hodně udělalo po té stránce pracovní. To byste se musela zeptat těch druhých, to je těžké, abych o tom já mluvila.

Co vidím já, tak si myslím, že tě berou, že patříš k nim, ale jako autoritu jako takovou ne.
(Marie)

Duchovní jak komu, nevím, oni to berou po té pracovní stránce nebo že jsem tady něco udělala.

A že pomáháš lidem, z toho tě taky berou. (Marie)

Vy jste moc skromná, Vy o sobě nic neřeknete.

Ona vám neřekne o sobě nic, jak tou svojí láskou vyniká. (Marie)

Jo, jo, jo, jo, jo, jo.

Já bych o ní mohla povídat. (Marie)

V čem v současnosti spočívá náplň Vaší služby a změnila se nějak?

Změnila se, náplň je materiální věci. I to duchovní vlastně, to všechno.

*I to duchovní, získala jsi lidi, když to vezmeš. Že třeba to společenství je, to je taky důležitý.
(Marie)*

Že se ta fara neopravuje samoúčelně, že to pak slouží dál k nějakým duchovním věcem?

No jistě, vždyť jenom kvůli tomu se to dělá, aby tady bylo jednak nějaké zázemí, nebo aby to sloužilo i těm sociálně slabším, aby mohli na ty prázdniny děcka někam vzít, protože to tady je levnější. I rodiny to tu teď začínají využívat, nejen děti. Co mě tak naplňuje že ta moje práce není tak úplně marná. Že i když jsou třeba nevěřící, ale když se setkají tady s tím prostředím, tak mnozí říkají: „My jsme si to představovali, že když fara, tak že to bude něco úplně jiného.“ A někteří se sem i rádi vrací, nebo když nám píšou do kroniky, tak to oceňují, že je to něco jiného než v nějakém penzionu. Tak to si říkám, že je v tuto chvíli asi moje náplň. My je můžeme získat jenom tím svým životem, nebo tím, že oni vidí, že když kdokoliv cokoliv potřebuje, tak že se snažíme jim pomáhat nebo ukazovat tu lásku nenápadně. Ale abych je získala, aby chodili do kostela, tak to asi nejde.

Jak jste spokojená s náplní práce?

Tak někdy mě to trápí, že bych se raději věnovala těm lidem než tomu, že tam přiší, tam to je, tam to je...

Přála byste si, aby se něco konkrétně změnilo?

Přeji si. Aby už to skončilo a mohla jsem se také i modlit...

Jak vnímáte aktivity Vaší farnosti v oblasti pomoci potřebným?

Sbíráme tady šaty pro charitu.

A poskytuješ azyl, když někdo nemá – bezdomovcům. (Marie)

Myslím si, že pár už tady prošlo. I když já nemohu říct, že to byl pro mě přínos, ale určitě se to...

Takže když tady někdo zazvoní na faru, že nemá kde přespát...

Tak to se snažím, no. Teď tu dva měsíce bydlel jeden starší muž. Z okolních vesnic sem přicházejí. V nouzi, tak to mě najdou. Když potřebují. Do kostela, to ne.

Kdyby přišla nabídka z biskupství na nezávislé posouzení činností Vaší farnosti...

To bych Vám řekla, že já tady těm lidem to mám dokonce i tak za zlé, říkám, tak taky něco pro to dělejte, aby se tento kraj oživil. Jak? To se ptám pořád. Snažím se z těch zkušeností, co třeba mají z jiných farností nebo co by se tady dalo vylepšit, co byste viděli, jak bychom mohli... Tak se ptám, ale tak zatím tady. To já jim pořád nutím. Když tady byl ten Michal, tak už mně říkal: „Prosím tě, ty pořád chceš, aby ti někdo pořád jenom radil, jenom pořád s těmi svými problémy.“ Tak jsem mu říkala: „A za kým mám jít?“ Já na to nestačím. Já se necítím vůbec, že bych na to měla.

Ale vždyť na to máš, na všechno. (Marie)

Já pořád říkám, že to je věc paní Zdislavy, že mě tady chtěla a že jsem jenom její prodloužená ruka. Jenom tady realizuji, co je tu potřeba.

Jaké jsou vaše nejoblíbenější činnosti, při kterých si opravdu psychicky či fyzicky odpočnete a dokážete si na ně udělat čas?

Modlitba. (Marie)

Ráda přebývám v kostele, ale na to mám tak málo času.

Ale dokážeš si ho udělat. (Marie)

I s dětmi, to mi chybí, ty naše děti. To jsem necítila únavu, to jsem byla do noci vzhůru a hned brzy ráno už aby měly navařené, aby měly co jíst. To jich tu bývalo i 15. To nebyla žádná legrace s nimi. Také to byly děti rozvířené. Ty už vyrostly, už mají každý své starosti. Když sem přijíždějí s tím páterem, tak to už není ono, to už není to žití takové jako dřív. Ale snažím se, když jsou tady. Kolik jich bylo posledně, 15? Tak také se musí kolem nich chodit. Něco jim uvařit...

Toužila jste někdy po zasvěceném životě?

No ano, chtěla jsem jít do kláštera. Tenkrát už to ale nešlo.

Myslíte, že by se daly najít společné body mezi povoláním pastoračních asistentů a jáhenským či kněžským povoláním?

No určitě. Já si myslím, že když bych neměla tolik starostí tady s těma materiálníma, abych si sehnala peníze, nebo abychom mohli něco... Tak musím na úkor čeho? Na úkor duchovního. Že jsou tady ti lidé, tak to chce se jim věnovat. Určitě, jít za těmi nemocnými nebo komunikovat s těmi lidmi. To je dnes snad nejdůležitější, komunikovat s těmi lidmi. Já bych řekla, že poslední dobou jsem se tak nějak uzavřela nebo odcizila, že málo s těmito lidmi vůbec přijdu do styku. To naše společenství ano.

Normálně s lidmi tady z vesnice, to ne. (Marie)

S těmi málo. Ano, pozdravíme se nebo prohodíme pár slov. Ale já s nimi jsem málo. Když, tak sjíždím autem, protože mám špatné nohy.

Těším se, až sem přijde mladý kněz. To je právě, pořád bombarduji, a to se jim nelíbí.

Jakou roli hraje u Vás samotné duchovní život a osobní prožívání víry?

To je první. To duchovní a osobní prožívání víry, to jsem nešťastná, když na to nemám tak čas, jak bych si představovala. Musím obětovat i svoji touhu.

Zrovna teď tady byli rodáci. Když to máte všechno přichystat, napéct a nachystat, tak to na úkor něčeho je. Toto musím a ta modlitba pomalounku. A ten páter mi říkal: „A to není modlitba?“ To není, že bych si pro sebe udělala čas a třeba si šla někde za vlastním. Na to nemám. Osobní jde všechno pryč.

Nechybí vám to někdy?

Ne, zatím ne. Chybí mi jen to, že třeba málo jdu do kostela, málo adoruji. V tom duchovním, to mi chybí. Že se musím více věnovat tady tomuto, to je pořád prádlo, čištění, stavební úpravy... To si pořád říkám: „Však, Pane Bože, ty to víš, chtěla bych to dotáhnout do nějakého stavu, kdy to už bude funkční.“ Protože já nevím, jestli jsem materialista, ale mně to přijde tak, že nemůžeme čekat se založenýma rukama, až nám někdo, stát nebo někdo, nějak finančně přispěje. Totiž tady nemohu spoléhat na farnost. Tady se farnost schází jednou za měsíc a to je ve sbírce třeba padesátikoruna, nebo 80, stovka kdyby. Takže kdybychom neměli tady tu faru, tak ty všechny kostely můžeme zavřít. Nevím, jestli bych mohla být zaměstnaná jako pastorační asistentka, já už mám důchod, ale když by tady nic nebylo. Já jsem to pojala tak, že nemůžeme čekat, že nám někdo něco dá. Tady rozhodně ne. Když nám tady třeba přispívali odjinud jednou za čas třeba 5 tisíci. Ale teď už vždycky říkám ne, vždyť dneska vidím, že každý má nějaké problémy, a spíš se snažím, abychom byli nějak soběstační. Alespoň v tomto. Neděláme to, na co nemáme. Ale tak jsem to pojala, nebo tak uklidňuji své svědomí, že i toto je důležité, aby ta fara žila, a nějaké ty peníze se přes tu službu lidem, to musí zaplatit. Dneska zadarmo nemá nikde nikdo nic a zase se to nějak vrací. Toto možná oceňují i tady tito lidé, někteří to oceňují, jiní říkají: „Kde na to bere ty peníze?“ Nechtěla bych, aby peníze byly na prvním místě. I když si musíme přiznat, že to tak je. I s těmi dětmi. No, nemohla bych si je sem pozvat, kdybych na to neměla. Oni na to už samozřejmě automaticky čekají, že dostanou najíst. Tady je to otevřené pro každého a kdokoliv přijde, tak se to zase nějak udělá. Já vždycky říkám, že se svatá Zdislava postará. Ta taky každého pohostila. Z fary by neměl odejít nikdo, kdo by nedostal buď nějaké obdarování buď dobrým slovem, nebo něco.

Jistě jste zaslechla diskusi okolo jáhenství žen. Jaký na to máte názor?

No, tak toto jáhenství žen bych nechtěla. Já mám akolytát, že mohu podávat svaté přijímání. Několikrát jsem měla i bohoslužbu slova, když pan farář nemohl v neděli, ale mockrát to nebylo a vyhýbám se i podávání svatého přijímání. Když je to nutné, tak samozřejmě, ale ne. Protože rázem začalo: „A my tam máme farářku. A paní farářko.“ Tak říkám jejej, já nejsem farářka. Totiž to lidé nerozlišují, jestli je to mše svatá nebo bohoslužba. Pro ně je všechno mše. I kdyby byla májová, tak je to mše.

Kdyby se jednou stala služba jáhenek realitou, uvažovala jste o jejím přijetí?

Tak to určitě ne.

Jak vy se na to díváte? Mně se zdá přece jenom, že to patří mužům. Já to cítím. Já to cítím tak, že ať toho kněze, když mně třeba pan vikář říkal: „Však jste s těmi lidmi vy,“ ano, když ten kněz to dá nějak dohromady, nebo aspoň někdy to společenství navštíví, tak já jsem vždycky říkala: „Tak jo, napište nám pár bodů a my budeme třeba ten měsíc tím žít.“ Ale musí to být pod vedením toho kněze, nebo já to cítím tak. Musí, nemusí, možná je někdo schopnější nebo je to prostředí nebo ti lidé jsou jiní. Já na to nemám.

Příloha III: Výčet jednotlivých činností dotázaných pastoračních asistentek

	Diakonie communia vně církve	Charita vně církve, advokátní role charity	Kazatelský úkol vně církve
Anežka		Anežka - veřejná sbírka šatstva	Anežka - katecheze dětí zajímavících se o víru
		Anežka - pomoc bezdomovcům a všem potřebným	
		Anežka - spolupráce s azyl. domy	
Anna	Anna - civilní zaměstnání		
	Anna - hudební školička pro děti		
	Anna - práce s dětmi (kroužky) a dospělými		
	Anna - občanské sdružení		
	Anna - akce pro veřejnost (koncerty)		
	Anna - ekumenická setkání		
Drahlava			Drahlava - besedy se škol. dětmi o křesť.
			Drahlava - přednášky pro diakon.zaměřené profese
Jiřina	Jiřina - doprovázení nemocných v nemocnici(minulost)		Jiřina - rozhovory se zájemci o víru
Kateřina	Kateřina - akce pro veřejnost (výstava Betlémů)		
Magdaléna	Magdaléna - akce pro veřejnost (farní ples)		
	Magdaléna - akce pro veřejnost (sport. akce)		
	Magdaléna - členství v obecní radě		
Monika	Monika - duchovní doprovázení nemocných	Monika - komunikace s vládními činiteli	
	Monika - péče o nemocné, příp. jejich příbuzné	Monika - přípravné práce pro založení hospice (minulost)	
Tereza	Tereza - ubytování na faře i pro nevěřící	Tereza - práce s problematickými dětmi	
		Tereza - sběr šatstva	
		Tereza - poskyt.azylu bezdomovcům na faře	

	Diakonie communia uvnitř církve	Charitativní práce uvnitř církve
Anežka	Anežka - duchovní doprovázení seniorů a nemocn.	Anežka - pomoc potřebným z farnosti
	Anežka - volnočasové aktivity s mamí a dětmi	
	Anežka - sezónní akce pro farnost	
	Anežka - práce s mládeží	
Anna	Anna - společenství mladých	Anna - pomoc věřícím dostat se na mši
	Anna - duchovní péče o nemocné	
	Anna - kontakt s lidmi z farnosti	
	Anna - sezónní akce pro farnost	
Drahlava	Drahlava - senior-klub	
	Drahlava - nárazové akce (duch.cv., zájezdy...)	
	Drahlava - communio farních senior-klubů	
Jiřina	Jiřina - společenství starších lidí	Jiřina - komunikace se soc. slabšími
	Jiřina - společenství terciářů	
	Jiřina - komunikace s příchozími	
	Jiřina - sezónní akce (farní poutě)	
Kateřina	Kateřina - volnočasové aktivity s dětmi (sobotní programy)	Kateřina: pomoc potřebným je věcí Charity
	Kateřina - sezónní akce pro děti (Velikonoce,...)	
	Kateřina - senior-klub, společenství manželů	
Magdaléna	Magdaléna - společenství mládeže	Magdaléna - od toho je tu Charita
	Magdaléna - sezónní akce (tábory, farní výlety, farní ples)	
Monika	Monika - společenství modlících se za nemocné	
Tereza	Tereza - společenství dospělých	Tereza - pomoc věřícím dostat se na mši
	Tereza - volnočasové aktivity s dětmi	
	Tereza - sezónní akce pro věřící	
	Tereza - duchovní péče o nemocné	

	Administrativní práce	Kazatelský úkol uvnitř církve
Anežka	Anežka - shánění peněz, vypisování grantů	Anežka - výuka a katecheze dětí
	Anežka - ekonomické vedení farnosti, do nedávna	
Anna		Anna - výuka a katecheze dětí
Drahlava	Drahlava - vedení databáze char. a soc.zařízení	
Jiřina	Jiřina - farní administrativa	Jiřina - výuka a katecheze dětí a dospělých
		Jiřina - příprava na svátosti dětí a dospělých
Kateřina		Kateřina - výuka náboženství
		Kateřina - příprava liturgie s dětmi
Magdaléna	Magdaléna - správa a údržba círk. staveb	Magdaléna - výuka náboženství
	Magdaléna - farní administrativa	Magdaléna - vedení ministrantů
Monika		
Tereza	Tereza - správa a údržba círk. staveb	Tereza - výuka náboženství
	Tereza - shánění peněz	
	Tereza - správa majetku s ohledem na chudé	

	Liturgická služba	Činnosti provozního charakteru
Anežka	Anežka - přípravy na bohoslužby	Anežka - kostel, prádlo, úklid,...
Anna	Anna - bohoslužby slova	Anna - prádlo, úklid,...
Drahlava		Drahlava - pomoc s přípravou výstavy o řeholním životě
Jiřina	Jiřina - přípravy na bohoslužby	Jiřina - farní věstník, farní administrativa, příprava ohlášek, úklid, květiny,...
	Jiřina - rozdávání sv. přijímání	
Kateřina		Kateřina - farní hospodyně
Magdaléna	Magdaléna - přípravy na bohoslužby	
Monika	Monika - přinášení sv. přijímání nemocným	
Tereza	Tereza - bohoslužby slova	Tereza - úklid, prádlo, kostel,...

ABSTRAKT CZ

MICHALICOVÁ, V. *Milost a služba: Činnost žen v církvi s přihlédnutím k otázce diakonické ordinace*. České Budějovice, 2006. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce A. Kříšťan. Konzultant P. Slouk.

Cílem práce je teologická reflexe diakonátu žen, sepsaná na pozadí prvotního průzkumu situace pastoračních asistentek podílejících se v České církevní provincii na diakonické činnosti. Kritérii, z nichž práce vychází jsou všeobecná charakteristika jáhenství a biblické a mimobiblické zprávy související s problematikou diakonátu žen. Kairos, současný stav je popsán ve výzvách objevujících se ve 20. a 21. století, volajících po znovuoobnovení diakonátu žen a ve vyhodnocení prvotního průzkumu, uskutečněného mezi pastoračními asistentkami činnými v České církevní provincii, jehož záměrem je odpovědět na dvě základní otázky: „*Dělají dnes ženy něco diakonického?*“ a „*Chápu se proto jako diákonky?*“. Praxe iniciující reformní procesy uvnitř církve je pak prezentována v teologické argumentaci pro a proti znovuoobnovení diakonátu žen, která se v souvislosti s voláním po jáhenkách ve 20. a 21. století objevuje na poli teologie a ve vizi do budoucna, naznačující možnou náplň služby diákonek.

Klíčová slova práce:

- Diakonát
- Jáhen
- Diákonka
- Diakonát žen
- Pastorační asistence
- Jednota svátosti svěcení

ABSTRAKT EN

MICHALICOVÁ, V. *Grace and Service: Woman's Activity In The Church In View Of Diaconal Ordination*. České Budějovice, 2006. Diplom thesis. University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of theology. Department of practical theology. Supervisor A. Kříšťan. Consultant P. Slouk.

This thesis deals with theological reflexion of diaconate of women. Basis of the thesis is research of the situation of pastoral assistant who are involved in diaconal activity in the Czech church province. As starting points are taken general characteristic of diaconate and biblical reports and reports out of Scripture which are related to female diaconate. Present state (kairos) is described in evaluation of the research (interviews with diaconal assistant; two basic question: *Do women do any diaconal activity at present? Do they understand themselves as the deaconesses?*) There are some reformatory processes inside the church which call for a restoration of female diaconate. I have mentioned arguments *for* and *against* and I have made a theological analysis of them. At the end I outline the potential vision and content of the service of deaconess.

Keywords:

- Diaconate
- Diacon
- Deaconess
- Female diaconate
- Pastoral assistance
- Unity of the ordination